MEDENİYET VE
BİRLİKTE YAŞAMA KÜLTÜRÜ

TİMAV
TÜRKİYE İMAM HATİPLİLER VAKFI

TÜRKİYE İMAM HATİPLİLER VAKFI YAYINLARI

Kongre / Sempozyum / Toplantı: 4

Sayfa düzeni/kapak:
Kapak: Yasin Tan / markalog
İç düzen: Esra Doğan

Baskı/cilt:
SEBAT OFSET MATBAACILIK
Fevzi Çakmak Mh. Hacı Bayram Cd. No: 57
Tel: +90 332 342 0153 Karatay-KONYA
sebat@sebat.com
KTB.S.No: 16198 - Basım Tarihi: ARALIK 2017

MEDENİYET
VE
BİRLİKTE YAŞAMA KÜLTÜRÜ

Editör:
Prof. Dr. Muhiddin OKUMUŞLAR
Prof. Dr. Ertan ÖZENSEL

TİMAV
TÜRKİYE İMAM HATİPLİLER VAKFI

İÇİNDEKİLER

THE ANDALUSIAN CULTURE, A WORLD CULTURAL HERITAGE **17**
MHAMMAD BENABOUD
CULTURE, COEXISTENCE AND DIVERSITY IN AL-ANDALUS: THE SPIRIT OF CÓRDOBA **18**
JUAN MARTOS QUESADA
CONVERSION TO ISLAM AND SECULARISM IN BRITAIN **19**
ROSEANNA LEYLA LOOKER
MARRUECOS Y ESPAÑA HISTORIA Y PRESENTE DEL ESTATUTO JURIDICO DE LOS CREYENTES DE LAS RELIGIONES MINORITARIAS ..... HATA! YER İŞARETİ TANIMLANMAMIŞ.
ÁNGEL REİNA AGUILAR
ISLAM, DEMOCRACY AND SECULARISM **21**
PROF. DR. ANTONIO ROMERO ROMÁN
PAST AND PRESENT OF AL-HARAKA AL-ISLAMIYYA IN SPAIN 22
RAFAEL ORTEGA RODRİGO
İSLAM FELSEFESİNDE BİREYSEL AHLAKİ VE SİVİL BİR TUTUMUN TOPLUMSAL BARIŞA KATKISI **23**
-İBN BACCE'NİN KİTÂBÜ TEDBÎRİ'L-MÜTEVAHHİD BAĞLAMINDA BİR OKUMA-
PROF. DR. MEVLÜT UYANIK
THE CONTRIBUTION OF INDIVIDUAL MORALITY AND CIVIL ATTITUDE TO SOCIETAL PEACE IN THE CONCEPT OF ISLAMIC PHILOSOPHY **25**
- A READİNG IN THE CONTEXT OF IBN BACCE'S BOOK OF THE CONDUCT OF THE SOLİTARY -
PROF. DR. MEVLÜT UYANIK
"FAYSALÜ'T-TEFRİKA BEYNE'L-İSLAM VE'Z-ZENDEKA" ADLI RİSÂLESİ BAĞLAMINDA GAZZÂLÎ'NİN BİRLİKTE YAŞAMA KÜLTÜRÜNE KATKISI **27**
ARŞ. GÖR. AHMET MEKİN KANDEMİR
THE CONTRIBUTION OF GAZZALI TO LIVING TOGETHER CULTURE IN THE CONTEXT OF EPISTLE "FAYSALU'T-TEFRIKA BEYNE'L-ISLAM VE'Z-ZENDEKA" **29**
ARŞ. GÖR. AHMET MEKİN KANDEMİR
İBN RÜŞD' ÜN PLATON' UN "DEVLETİ" NE YAPTIĞI ŞERH BAĞLAMINDA EVRENSEL FELSEFİ MİRASTA İSLAM FELSEFESİNİN YERİ **31**
ARŞ. GÖR. FATİH İPEK
THE PLACE OF THE ISLAMIC PHILOSOPHY IN THE UNIVERSAL PHILOSOPHICAL HERITAGE IN THE CONTEXT OF IBN RUSHD'S COMMENTARY ON PLATO'S "STATE" **32**
ARŞ. GÖR. FATİH İPEK
CEMİL MERİÇ'E GÖRE ULUS DEVLET- MİLLİYETÇİLİK VE BİRLİKTE YAŞAM **33**
YRD. DOÇ. DR. KÜBRA KÜÇÜKŞEN
NATION-STATE- NATIONALISM AND LIVING TOGETHER ACCORDING TO CEMİL MERİÇ **34**
YRD. DOÇ. DR. KÜBRA KÜÇÜKŞEN
ENDÜLÜS İSLAM MEDENİYETİNDE TIP KÜLTÜRÜ **35**
DR. MEHMET SILAY
THE CULTURE OF MEDICINE IN ISLAMIC ENDULUSIAN CIVILIZATION **36**
DR. MEHMET SILAY

ENDÜLÜS DÖNEMİNDEKİ BİRLİKTE YAŞAMA KÜLTÜRÜNÜN DÖNEMİN SÜSLEME SANATINA ETKİLERİ **37**
ÖĞR. GÖR. AYŞE ZEHRA SAYIN
THE EFFECTS OF MULTICULTURALISM ON ANDALUCIA PERİOD ART DECORATION: AL-HAMRA PALACE **38**
ÖĞR. GÖR. AYŞE ZEHRA SAYIN
ENDÜLÜS MEDENİYETİNDE BİRLİKTE YAŞAMA TECRÜBESİNİN MİMARÎYE YANSIMASI: İŞBÎLİYE EL-KASRI (SEVİLLA ALKAZARI) **39**
ARŞ. GÖR. FATMA ŞEYMA BOYDAK
THE REFLECTION TO ARCHITECTURE OF EXPERIENCE OF COEXISTENCE IN THE ANDALUSIAN CIVILIZATION: ALKASR OF ISBILIYE (ALCAZAR OF SEVILLE) **40**
ARŞ. GÖR. FATMA ŞEYMA BOYDAK
BİRLİKTE YAŞAMA KÜLTÜRÜ VE SELÇUKLULARIN KONYA YAPILARINDAKİ İZLERİ **41**
YRD. DOÇ. DR. ALİ FUAT BAYSAL
COEXISTENCE CULTURE AND TRACES OF THE SELJUKS ON THE KONYA CONSTRUCTIONS SUMMARY **42**
YRD. DOÇ. DR. ALİ FUAT BAYSAL
İLAHİYAT FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN ÇOKKÜLTÜRLÜLÜK ALGILARININ İNCELENMESİ: KONYA ÖRNEĞİ **43**
ARŞ. GÖR. İRFAN ERDOĞAN
EXAMINATION OF THEOLOGY FACULTY STUDENTS'PERCEPTIONS OF MULTICULTURALISM: KONYA PROVINCE SAMPLE **44**
ARŞ. GÖR. İRFAN ERDOĞAN
9-15 YAŞ MÜSLÜMAN ÇOCUKLARIN RESİMLERİNDE "HRİSTİYANLIK VE HRİSTİYAN AKRAN" KAVRAMI HAKKINDAKİ ALGILARI **45**
DR. YASEMİN GÜLEÇ
ÖTEKİLEŞTİRİLEN-ÖTEKİLEŞTİREN BAĞLAMINDA İMAM HATİP OKULLARI **46**
DOÇ. DR. H. YUSUF ACUNER
ÇOK KÜLTÜRLÜ TOPLUMLARDA SOSYAL DAVRANIŞ EĞİTİMİ **47**
YRD. DOÇ. DR. SÜMEYRA BİLECİK
PROSOCIAL BEHAVIOR EDUCATION IN MULTICULTURAL SOCITIES **49**
YRD. DOÇ. DR. SÜMEYRA BİLECİK
EXPLAINING PEACEFUL COEXISTENCE AND CONFLICT IN ISLAMIC SCRIPTURE IN THE LIGHT OF NATURE VS NURTURE DEBATE **50**
PROF ABDİN CHANDE
HOW CAN TURKISH ACADEMICS BE IMPORTANT AND RELEVANT FOR REPRESENTATION OF TURKEY? **51**
BY ASSİSTANT PROFESSOR DR. KEMAL ENZ ARGON
İNSAN NÜFUSUNDAKİ ARTIŞ VE TAŞIMA KAPASİTESİ **52**
ARŞ. GÖR. YUSUF ZİYA KARİPEK
HUMAN POPULATION GROWTH AND CARRYING CAPACITY **53**
ARŞ. GÖR. YUSUF ZİYA KARİPEK
İSLAM KÜLTÜRÜNDE MEZHEPLER ÜSTÜ DİN KARDEŞLİĞİ VURGUSU **54**
DOÇ. DR. AHMET İSHAK DEMİR

THE EMPHASIS OF RELIGIOUS BROTHERHOOD ABOVE THE SECTS IN ISLAMIC CULTURE 55
DOÇ. DR. AHMET İSHAK DEMİR
HZ. PEYGAMBER'İN GAYRİMÜSLİMLERE KARŞI HOŞGÖRÜSÜ 56
PROF. DR. YUSUF ZİYA KESKİN
TOLERANCE OF PROPHET MUHAMMED AGAINST NON-MUSLIMS 57
PROF. DR. YUSUF ZİYA KESKİN
GAYRİ MÜSLİMLERE ŞER'Î HÜKÜMLERİN TATBİKİNDE ENDÜLÜS TECRÜBESİ ÜZERİNE BAZI MÜLAHAZALAR 58
ARŞ. GÖR. MUHAMMET ALİ ACAR
SOME THOUGHTS ON AL-ANDALUS EXPERIENCE IN THE APPLICATION OF SHARIA PROVISIONS TOWARD NON-MUSLIMS 60
ARŞ. GÖR. MUHAMMET ALİ ACAR
İLK DÖNEM İSLAM TARİHİNDE BİRLİKTE YAŞAMA TECRÜBESİYLE İLGİLİ MABETLERE DOKUNMAMA ANLAYIŞI 62
DOÇ. DR. MİTHAT ESER
CONSCIOUSNESS OF NOT HARMING TEMPLES IN RELATION TO LIVING TOGETHER IN HISTORY OF EARLY PERIOD ISLAM 63
DOÇ. DR. MİTHAT ESER
HRİSTİYAN KÖKENLİ ULUSLARIN AVRUPASI MI, KOZMOPOLİT BİR AVRUPA MI? AVRUPA'DA ÇOKKÜLTÜRLÜLÜĞÜN TARİHİ VE SOSYOLOJİK KÖKENLERİ ÜZERİNE BİR TARTIŞMA 64
DOÇ. DR. MEHMET BİREKUL
CHRISTIAN ORIGINED NATIONS' EUROPE OR COSMOPOLITE EUROPE? 65
A DISCUSSION ON THE HISTORICAL AND SOCIOLOGICAL ROOTES OF MULTICULTURALISM IN EUROPE
DOÇ. DR. MEHMET BİREKUL
FANATİZMİN BİRLİKTE YAŞAMA KÜLTÜRÜNE OLUMSUZ ETKİLERİ VE FANATİZME KARŞI FELSEFİ ÇÖZÜMLER 67
YRD. DOÇ. DR. ÖMER FARUK ERDEM
NEGATIVE EFFECTS OF FANATICISM ON COHABITATION AND PHILOSOPHICAL SOLUTIONS AGAINST FANATICISM 68
YRD. DOÇ. DR. ÖMER FARUK ERDEM
BİRLİKTE YAŞAMA VE ÇOK KÜLTÜRLÜLÜK BAĞLAMINDA SINIR AŞIRI GÖÇLER VE AVRUPA'NIN GÖÇLE İMTİHANI 69
DOÇ. DR. AHMET KOYUNCU
CROSS-BORDER MIGRATIONS IN THE CONTEXT OF LIVING TOGETHER AND MULTICULTURALISM AND THE ORDEAL OF EUROPE WITH MIGRATION 70
DOÇ. DR. AHMET KOYUNCU
BİRLİKTE YAŞAMA ENGELİ OLARAK ŞİDDET 71
YRD. DOÇ. DR. ADEM GÜNEŞ
VIOLENCE AS A OBSTACLE OF CO-EXISTENCE 72
YRD. DOÇ. DR. ADEM GÜNEŞ
SOSYAL VE SİYASİ STRATEJİ OLARAK BİRLİKTE YAŞAMANIN ZİHNİ ARKA PLANI 73
DOÇ. DR. MACİD YILMAZ

MENTAL BACKGROUND PLAN OF LIVING TOGETHER AS A SOCIAL AND POLITICAL PROJECT **74**
DOÇ. DR. MACİD YILMAZ
BİRBİRİMİZE MECBURUZ: KÜRESEL DÜNYADA BİRLİKTE YAŞAMANIN GEREKLİLİĞİ **75**
PROF. DR. ALİ AKDOĞAN
WE NEED TO EACH OTHER: THE NECESSITY OF LIVING TOGETHER IN THE GLOBAL WORLD **76**
PROF. DR. ALİ AKDOĞAN
BİRLİKTE YAŞAM KÜLTÜRÜ ÜZERİNE BİREYSEL VE SOSYAL DEĞERLER **77**
ŞEYMA ÇİÇEK
İSLAM MEDENİYETİNİN YENİDEN İNŞA SORUNU **78**
DOÇ.DR. CELİL ABUZAR
THE RECONSTRUCTION PROBLEM OF ISLAMIC CIVILIZATION **79**
DOÇ.DR. CELİL ABUZAR
MEDENİYETİN/UYGARLIĞIN AHLAKİ VE HUKUKİ TEMELLERİ **80**
YRD. DOÇ. DR. İSMAİL KILLIOĞLU
MORAL AND LEGAL BASISES OF CIVILIZATION **81**
YRD. DOÇ. DR. İSMAİL KILLIOĞLU
MEDENİYETLER ARASI ETKİLEŞİMLER BAĞLAMINDA BİRLİKTE YAŞAMANIN İMKÂNI **82**
DOÇ. DR. MURAT ARICI
THE POSSIBILITY OF LIVING TOGETHER IN THE CONTEXT OF CIVILIZATIONAL INTERACTIONS **83**
DOÇ. DR. MURAT ARICI
BİRLİKTE YAŞAMA KÜLTÜRÜNÜN MİMARI ENDÜLÜSLÜ BİR DİLCİ: EBÛ HAYYÂN **84**
DOÇ. DR. MUHAMMET VEHBİ DERELİ
AN ANDALUSIAN LINGUIST AS AN ARCHITECT OF THE CULTURE OF LIVING TOGETHER: ABU HAYYAN **85**
DOÇ. DR. MUHAMMET VEHBİ DERELİ
ARABÎYİ CEVHER FÂRİSÎYİ ŞEKER TÜRKÎYİ HÜNER BİLMEK **86**
YRD. DOÇ. DR. MURAT AK
KNOWING ARABIC AS AN ORE PERSIAN AS SUGAR AND TURKISH AS SKILL **87**
YRD. DOÇ. DR. MURAT AK
KLASİK DÖNEM ARAP EDEBİYATI ESERLERİNDE DOSTLUK VE KARDEŞLİK TEMASI (ET-TEZKİRATU'L-HAMDÛNİYYE ÖRNEĞİ) **88**
YRD. DOÇ. DR. MÜCAHİT KÜÇÜKSARI
FRIENDSHIP AND FRATERNITY IN CLASSICAL PERIOD ARABIC LITERATURE WORKS (AL-TEZKIRATU'L-HAMDUNIYYE SAMPLE) **89**
YRD. DOÇ. DR. MÜCAHİT KÜÇÜKSARI
İSLAM FELSEFİ DÜŞÜNCESİNİN ENDÜLÜS'TE BİRLİKTE YAŞAMA KATKISI **90**
PROF. DR. EYÜP BEKİRYAZICI
THE CONTRİBUTION OF ISLAMIC PHILOSOPHICAL THOUGHT TO COHABITATION IN ANDALUSIA" **91**
PROF. DR. EYÜP BEKİRYAZICI

KÜRESEL SOSYAL SORUMLULUK VE BİRLİKTE YAŞAM 92
YRD. DOÇ. DR. KÜBRA KÜÇÜKŞEN
YRD. DOÇ. DR. HATİCE BUDAK
GLOBAL SOCIAL RESPONSIBILITY AND LIVING TOGETHER..... 93
YRD. DOÇ. DR. KÜBRA KÜÇÜKŞEN
YRD. DOÇ. DR. HATİCE BUDAK
MORISKOLARIN MÂKUS KADERI: ENDÜLÜS'TE YAŞANAN TRAJEDININ FETVÂLARA YANSIYAN ÖYKÜSÜ 94
YRD. DOÇ. DR. NECMEDDIN GÜNEY
THE UNFORTUNATE FATE OF MORISCOS: REFLECTION OF A TRAGEDY IN THE FORM OF FATWAS..... 95
YRD. DOÇ. DR. NECMEDDIN GÜNEY
BİRLİKTE YAŞAMA KÜLTÜRÜNÜN FELSEFİ BIR ÖRNEĞİ OLARAK "SİCİLYA CEVAPLARI" 96
YRD. DOÇ. DR. OSMAN ZAHID ÇİFÇİ
AS A PHILOSOPHICAL EXAMPLE OF COHABİTATİON CULTURE "SICILIAN ANSWERS" 97
YRD. DOÇ. DR. OSMAN ZAHID ÇİFÇİ
FARKLILIKLARIN BİRLİKTELİĞİNE BİR MODEL OLARAK MEDİNE SÖZLEŞMESİ VE HZ.MUHAMMED..... 98
PROF. DR. CELAL ERBAY
A MODEL FOR THE UNION OF DIFFERENCES, PROPHET MUHAMMED AND MEDINA AGREEMENT 99
PROF. DR. CELAL ERBAY
İSLAM'DA BIRLIKTE YAŞAMANIN TEMEL REFERANSLARI 100
PROF. DR. HAMDI GÜNDOĞAR
BASIC REFERENCES TO LIVING TOGETHER IN ISLAM 102
PROF. DR. HAMDI GÜNDOĞAR
BİRLİKTE YAŞAMA AHLAKIYLA İLGİLİ HZ. PEYGAMBER'İN HAYATINDAN ÖRNEK KURAL VE DAVRANIŞ ŞEKİLLERİ 103
YRD. DOÇ. DR. HATICE DÜLBER
EXAMPLE RULES AND BEHAVIORAL PATTERNS FROM THE LIFE OF THE PROPHET REGARDING THE CODE OF COEXISTENCE.....104
YRD. DOÇ. DR. HATICE DÜLBER
MEDENİYET İNŞASI VE BİRLİKTE YAŞAMA KÜLTÜRÜNDE ÖMER B. ABDÜLAZİZ ÖRNEĞİ 105
YRD. DOÇ. DR. ALI HATALMIŞ
SAMPLE OF UMAR BIN ABDULAZIZ IN CIVILIZATION REBUILDING AND CULTURE OF LIVING TOGETHER 106
YRD. DOÇ. DR. ALI HATALMIŞ
BİRLİKTE YAŞAMA KÜLTÜRÜNÜN KENT VE MİMARİYE TESİRLERİ: KONYA ÖRNEĞİ.....108
YRD. DOÇ. DR. MUZAFFER YILMAZ
ÖĞR. GÖR. AHMET YAVUZYILMAZ
THE IMPACTS OF CULTURE OF LIVING TOGETHER TO URBAN AND ARCHITECTURE: THE CASE OF KONYA.....109
YRD. DOÇ. DR. MUZAFFER YILMAZ
ÖĞR. GÖR. AHMET YAVUZYILMAZ

ENDÜLÜS'TE BİR ARADA YAŞAMA TECRÜBESİ.....110
KERIME NUR EFLATUN
THE EXPERIENCE OF LIVING TOGETHER IN THE ANDALUSIA 111
KERIME NUR EFLATUN
İLÂHÎ DİNLERDE BİRLİKTE YAŞAMA FORMÜLLERİ.....112
PROF. DR. MUSTAFA SAMI BAYBAL
THE FORMULAS OF CO-EXISTENCE IN DIVINE RELIGIONS 113
PROF. DR. MUSTAFA SAMI BAYBAL
KÜRESEL HUZURUN İMKÂN VE PRATIKLERI BAĞLAMINDA VAHYÎ DINLER 114
YRD. DOÇ. DR. MUAMMER ULUTÜRK
DIVINE RELIGIONS IN THE CONTEXT OF GLOBAL PRESENCE POSSIBILITIES AND PRACTICES 116
YRD. DOÇ. DR. MUAMMER ULUTÜRK
ESKİ VE MODERN HUKUKLARDA BİRLİKTE YAŞAMANIN TEMELLERİ.....117
YRD. DOÇ. DR. ABDURRAHMAN SAVAŞ
FOUNDATIONS OF COHABITATION IN OLD AND MODERN LAWS.....118
YRD. DOÇ. DR. ABDURRAHMAN SAVAŞ
MODERNITE VE POSTMODERNITE BAĞLAMINDA BIRLIKTE YAŞAMA DAIR YAKLAŞIM, TARTIŞMA VE İMKÂNLAR.....119
YRD. DOÇ. DR. FERHAT TEKİN
TERBİYE-İ İSLÂMİYYE ADLI ESER ÜZERİNDEN II. ABDÜLHAMİT DÖNEMİ AHLAK EĞİTİMİ ANLAYIŞI ÜZERİNE BİR OKUMA 120
YRD. DOÇ. DR. RECEP UÇAR
AN ESSAY ON MORAL EDUCATION ON II. ABDULHAMIT PERIOD ON THE WORK OF TERBIYE-I ISLAMIYYE 121
YRD. DOÇ. DR. RECEP UÇAR
TÜRKİYE CAMİLERİNDE OKUTULAN HUTBELERİN BİRLİKTE YAŞAMA VE ÇOKKÜLTÜRLÜLÜK SÖYLEMLERİ ÜZERİNE SOSYOLOJİK BİR DEĞERLENDİRME 122
YRD. DOÇ. DR. İSLAM CAN
A SOCIOLOGICAL EVALUATION ON THE CO-EXSITENCE AND MULTICULTURALISM DISCOURSES OF THE KHUTBAHS GIVEN IN TURKISH MOSQUES 123
YRD. DOÇ. DR. İSLAM CAN
DİN EĞİTİMİNDE KULLANILMASI GEREKEN DİL 124
FATMA BETÜL FELHAN
KOMŞULUK AHLÂKI BAĞLAMINDA BİRLİKTE YAŞAMANIN DİNÎ TEMELİ 125
SIBEL KANDEMİR
THE RELIGIOUS BASIS FOR LIVING TOGETHER IN THE CONTEXT OF NEIGHBORHOOD MORALITY 127
SIBEL KANDEMİR
SOSYAL SERMAYENİN KARANLIK YÜZÜ: ÖRGÜTSEL BAĞLILIK FETİŞİZMİ VE TERÖR (FETÖ ÖRNEĞI) 128
YRD. DOÇ. DR. ERHAN TECİM
YRD. DOÇ. DR. MEHMET ALI AYDEMİR

POSTMODERN MENKIBELER: GÜNÜMÜZ MÜSLÜMANLARINA VAAZLAR 130
YRD. DOÇ. DR. MEHMET ALI AYDEMIR
XENOFOBİK BİR OLGU OLARAK 11 EYLÜL SONRASI AMERİKA'DA MÜSLÜMAN KARŞITLIĞININ YÜKSELİŞİ.....131
YRD. DOÇ. DR. KENAN SEVİNÇ
INCREASE OF THE ANTI-MUSLIM EVENTS AFTER 9/11 AS XENOPHOBIC CASES.....133
YRD. DOÇ. DR. KENAN SEVİNÇ
INTELLECTUAL AND CULTURAL ASSETS OF CO-EXISTENCE BETWEEN TWO EXPERIMENTS: AL-ANDALUS AND EUROPE 135
AHMED TAHIRI
BİRLİKTE YAŞAMA TECRÜBESİNİ HAYATA GEÇİREMEME SEBEPLERİ 136
PROF. DR. ALI AKPINAR
CAUSES OF CAN'T IMPLEMENTATION OF LIFE TOGETHER EXPERIENCES 137
PROF. DR. ALI AKPINAR
CULTIVATING THE EXCELLENT LIFE: THE TASK OF RELIGIOUS CULTURE AND CIVILIZATION 138
PROF. DAVID J. GOA
İSLAM KÜLTÜRÜNDE BİRLİKTE YAŞAMA TECRÜBESİNİN OLUŞUMU VE SÜRDÜRÜLMESİ BAĞLAMINDA TEMEL SORUN KAYNAKLARI OLARAK KİTLE-İLETİŞİM VE SOSYAL MEDYA ..139
PROF. DR. ABDÜLKERIM BAHADIR
ORTA ASYADA BİRLİKTE YAŞAMA TECRÜBESİ -HOCA AHMED YESEVİ ÖRNEĞİ- 140
PROF. DR. AHMET YILDIRIM
HİKMET VE HOŞGÖRÜNÜN SENTEZİ: ENDÜLÜS MEDENİYETİ.....141
PROF. DR. BAYRAM ALI ÇETİNKAYA
HALİFE ÖMER DÖNEMİNDE MÜSLÜMAN OLMAYAN UNSURLARLA BİRLİKTE YAŞAMANİN İLKELERİ 142
PROF. DR. HAYRİ ERTEN
PRINCIPLES OF LIVING TOGETHER WITH NON-MUSLIM COMMUNITIES DURING THE CALIPHATE OF UMAR.....143
PROF. DR. HAYRI ERTEN
TEOLOJİK AÇIDAN BİRLİKTE YAŞAMANIN VE DİNİ ÇOĞULCULUĞUN TEMEL DEĞERLERİ ÜZERİNE BİR ANALİZ.....144
PROF. DR. İBRAHIM COŞKUN
ON THE PERCEPTION AND RECEIVING TECHNIQUES OF DIFFERENT 146
-COEXISTENCE CULTURE AND DIFFERENCES-
PROF. DR. MEHMET EVKURAN
ÇOĞULCU DİN EĞİTİMİ: KAVRAMSAL KAPSAM ANALİZİ.....147
PROF. DR. MUHAMMET ŞEVKI AYDIN
BİRLİKTE YAŞAMA KÜLTÜRÜNE BİR ENDÜLÜS KATKISI: YAHUDİ FİLOZOF MUSA B. MEYMUN (MAYMONIDES).....148
PROF. DR. MUSTAFA ALICI
BİRLİKTE YAŞAMA KÜLTÜRÜ BAĞLAMINDA GÜNCEL ORYANTALİZM.....149
PROF. DR. MUSTAFA TAVUKÇUOĞLU

MEVLANA C. RUMİ'DE BİRLİKTE YAŞAMADA AHLAK VE AHLAKİ DEĞERLERİN ÖNEMİ.....151
PROF. DR. NAIM ŞAHİN
KUTSAL KITAPLAR BAĞLAMINDA DINLERIN DÜNYA BARIŞINA KATKILARI.....152
PROF. DR. NASUH GÜNAY
BİRLİKTE YAŞAMANIN TEOLOJİSİ 153
(İSLAM KELAM GELENEĞINDE İNSAN MERKEZLI TEOLOJI VE BIRLIKTE YAŞAMA KÜLTÜRÜ İNŞASINA KATKISI)
PROF. DR. NURULLAH ALTAŞ
KÜRESEL ÖLÇEKTE YOKSULLARLA BİR ARADA YAŞAMA AHLAKI 154
PROF. DR. RAMAZAN ALTINTAŞ
THE MORAL PRINCIPLES OF LIVING TOGETHER WITH THE POOR IN A GLOBAL SCALE.....155
PROF. DR. RAMAZAN ALTINTAŞ
POLITIC CULTURE OF MUSLIMS AND ISLAMOFOBIA.....156
PROF. DR. SIDDIK KORKMAZ
ENDÜLÜS'TE MURABITLAR VE MUVAHHİDLER DÖNEMİNDE MÜSLÜMAN-GAYRİMÜSLİM İLİŞKİLERİ 157
DOÇ. DR. ADNAN ADIGÜZEL
FÂRÂBÎ'NİN ERDEMLİ ŞEHİR MODELİNDE MEDENİYETİN İNŞASI VE BİRLİKTE YAŞAMANIN TEMEL UNSURU OLARAK AHLAK 158
DOÇ. DR. AYŞE SIDIKA OKTAY
GÜNÜMÜZ TÜRKİYESİNDE EĞİTİM POLİTİKALARINI KAVRAMSALLAŞTIRMAK: DİNİ BİR ARADA YAŞAMA TEMELLİ VATANDAŞLIK.....160
DOÇ. DR. AYŞE ZİŞAN FURAT
CAMİLERİN BERABER YAŞAMA KÜLTÜRÜNE KATKISI 161
DOÇ. DR. EYUP ŞİMŞEK
KUR'AN'A GÖRE BİRLİKTE YAŞAMA VE İHTİLAF OLGUSU 162
DOÇ. DR. HALİL ALDEMİR
KUR'ÂN, DEMOKRASİ VE LÂİKLİK 163
DOÇ. DR. HARUN ÖĞMÜŞ
İBN-İ ARABÎ'NİN ANADOLU'DAKİ HOŞGÖRÜ ORTAMINDA FİKİRLERİNİN YAYILMASI VE TÜRK EDEBİYATINA TESİRLERİ: SELAHADDİN-İ UŞŞÂKİ'NİN İBN-İ ARABÎ MEDHİYESİ ÖRNEĞİ 164
DOÇ. DR. HİKMET ATİK
SÜNNET VERİLERİNE GÖRE DİĞER DİN MENSUPLARIYLA BİRLİKTE YAŞAMA İLKELERİ.....165
DOÇ. DR. İBRAHİM KUTLUAY
BİR DEVLET BAŞKANI OLARAK HZ. PEYGAMBER'İN GAYR-İ MÜSLİM TEBAAYA MUAMELESİ.....167
DOÇ. DR. İSMAİL ALTUN
ENDÜLÜSLÜ BİR ÂLİM OLAN MUHYİDDÎN İBNÜ'L-ARABÎ VE ONUN DÜŞÜNCE DÜNYASININ KÜRESEL BARIŞA KATKISI 168
DOÇ. DR. MAHMUT ÇINAR
ÖĞRENCİ VE ÖĞRETMENLERİNE GÖRE ULUSLARARASI ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ TECRÜBESİNİN BİRLİKTE YAŞAMA KÜLTÜRÜNE KATKISI.....169
DOÇ. DR. MEHMET KORKMAZ

17. YÜZYIL OSMANLI İMPARATORLUĞU'NDA YAHUDİLER (EVLİYA ÇELEBİ'NİN GÖZLEMLERİ) **170**
DOÇ. DR. MUHAMMET TANAKÇI
HZ. MUHAMMED VE EHLİ KİTAPLA BİRLİKTE YAŞAMA (YAHUDİ VE HIRİSTİYANLAR) **171**
DOÇ. DR. MUSTAFA BAŞ
MÜDECCEN SANAT'TA (ENDÜLÜS'TEN KALAN SANATKÂRLARIN ETKİSİYLE YAPILAN MİMARLIK ESERLERİNDE) ESTETİK KAYNAŞMA **173**
DOÇ. DR. MUSTAFA YILDIRIM
PSİKO-SOSYAL AÇIDAN TOPLUMSAL BARIŞ VE İSLAM **174**
DOÇ. DR. VECİHİ SÖNMEZ
SOCIAL PEACE AND ISLAM IN TERMS OF PHYSIO-SOCIAL **175**
DOÇ. DR. VECİHİ SÖNMEZ
DİNDE HAKİKAT İDDİALARI VE HOŞGÖRÜ **176**
DOÇ. DR. YAŞAR TÜRKBEN
BİRLİKTE YAŞAMI TEHDİT EDEN BİR UNSUR OLARAK ŞİDDET **177**
DOÇ. DR. ALİ ÖGE
İNANÇ BİRLİĞİ VE BARIŞ **178**
YRD. DOÇ. DR. CAFER GENÇ
MEDENİYETLER ARASI ETKİLEŞİMİN ÇİNİ SANATINA YANSIMASI **179**
YRD. DOÇ. DR. ÇETİN ÖZTÜRK
HULEFÂ-Yİ RÂŞİDÎN DÖNEMİNDE BİR ARADA YAŞAMA TECRÜBESİ **180**
(FETHEDİLEN BÖLGELERDEKİ GAYR-İ MÜSLİM ÇİFTÇİLERLE İLGİLİ UYGULAMALAR)
YRD. DOÇ. DR. FATİH OĞUZAY
KUR'ÂN'DA TOPLUMSAL BÜTÜNLEŞME VE BİRLİKTE YAŞAMANIN TEMEL İLKELERİ **182**
YRD. DOÇ. DR. FERİHAN ÖZMEN
MEDENİYET İNŞASI VE BİRLİKTE YAŞAMA'NIN KODLARI: USÛLÜ'L-FIKH VE İÇTİHAT **184**
YRD. DOÇ. DR. HASAN ÖZKET
İSLAM İDARE HUKUKU GELENEĞİ BAĞLAMINDA BİRLİKTE YAŞAMANIN TEMEL DİNAMİKLERİ **185**
YRD. DOÇ. DR. HÜSEYİN BAYSA
HZ. PEYGAMBER DÖNEMİNDE BİRLİKTE YAŞAMA: YENİ TOPLUMUN İNŞÂSI VE MUAHÂT (KARDEŞLİK ANLAŞMASI) **186**
YRD. DOÇ. DR. MAHMUT KELPETİN
TÜRK-İSLAM EDEBİYATINDA İNSANIN DEĞERİ VE BİRLİKTE YAŞAMA KÜLTÜRÜNÜN ŞİFRELERİ **187**
YRD. DOÇ. DR. MEHMET GÖKTAŞ
BİR BİRLİKTE YAŞAMA FIRSATI OLARAK "MÜSLÜMAN AZINLIKLAR FIKHI" **188**
YRD. DOÇ. DR. MUAMMER ARANGÜL
BİRLİKTE YAŞAMA KÜLTÜRÜ BAĞLAMINDA SURİYELİ ÇOCUKLARIN DEVLET OKULLARINDA KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR ÜZERİNE NİTEL BİR ARAŞTIRMA **190**
YAR. DOÇ. DR. MUHAMMED ESAT ALTINTAŞ
BİR ARADA YAŞAMA TECRÜBESİNİN PRATİK ÖRNEKLERİ: ÜSKÜDAR VE SOFYA SİCİLLERİNDE MÜSLİM GAYRİMÜSLİM İLİŞKİLERİ **192**
YRD. DOÇ. DR. NEVZAT ERKAN

PSİKOLOJİ BAĞLAMINDA BİRLİKTE YAŞAMA'NIN İMKÂNI: AYNA NÖRONLAR.....193
YRD. DOÇ. DR. ORHAN GÜRSU
İLAHİYAT FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN ÇOKKÜLTÜRLÜLÜĞE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ 194
(ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ)
YRD. DOÇ. DR. TUĞRUL YÜRÜK
DİNLERİN VE DİNDARLIĞIN GELECEĞİ 195
YRD. DOÇ. DR. YUSUF SUİÇMEZ
AN EVALUATION OF KANT'S ARTICLE ON "THE PERPETUAL PEACE" 198
AYŞE YAŞAR ÜMÜTLÜ
İSLAM HAT SANATINDAKİ KARDEŞLİK VE BİRLİKTE YAŞAMA ÇAĞRISI.....199
SAMİ NADDAH
ÇOK KÜLTÜRLÜLÜĞE İMKÂN TANIMASI AÇISINDAN OSMANLI EĞİTİM SİSTEMİ MÜFREDÂTI: KELÂM-HİKMET VE TASAVVUF METİNLERİ ÜZERİNDEN BİR İNCELEME 200
ARŞ. GÖR. BİLAL TAŞKIN
KONYA ŞER'İYE SİCİLİ KAYITLARINA GÖRE OSMANLIDA BİRLİKTE YAŞAMA KÜLTÜRÜ 201
ARŞ. GÖR. İBRAHİM ÜLKER
YARGILAMA HUKUKU AÇISINDAN İSLAM DEVLETİNDE VE OSMANLIDA MÜSLÜMAN-GAYRİMÜSLİM EŞİTLİĞİ VE TOPLUMSAL BARIŞ 202
ARŞ. GÖR. MELİKŞAH AYDIN
OSMANLI ANAYASAL BELGELERİNDE VE KANUN-I ESASİ'DE BİRLİKTE YAŞAMAYA İLİŞKİN HÜKÜMLER 203
YRD. DOÇ. DR. MEHMET AYKANAT - ARŞ. GÖR. MUSTAFA GÜÇYETMEZ
GÜNEYDOĞU ASYA'DAN BAŞARILI BİR ÇOK KÜLTÜRLÜLÜK MODELİ: MALEZYA ÖRNEĞİ 204
ARŞ. GÖR. ZEHRA BETÜL USTAOĞLU
THE ROLE OF RELIGIOUS LEADERS IN PROMOTING THE CULTURE OF DIALOGUE AND COMBATING AGAINST THE EXTREMISM AND TERRORISM IN THE SOCIETY 206
DR. ABDUL RAZAQ
THE ROLE OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS IN PROMOTING THE VALUES OF PEACE AND TOLERANCE IN THE GULF REGION 207
"STUDY CASE "PRİNCE NAYF BİN ABDUL AZİZ CENTER FOR PEACE AND TOLERANCE"
MUAMAR SALAMEH
FAİSAL AL ENZİ
ENDÜLÜS'TE DÜŞÜNMEK: BİR ARADA YAŞAMA TECRÜBESİNİN FELSEFE TARİHİNDEKİ ESERİ VE TESİRİ 208
ARŞ. GÖR. DR. SEDA ENSARİOĞLU
THE PRESIDENCY OF RELIGIOUS AFFAIRS (DİYANET) IN TURKEY 209
EMİNE ENİSE YAKAR
THE PLACE OF GERMANY: HEIDEGGER AND A CRITIQUE OF COSMOPOLITANISM 210
FİRAT M. HACIAHMETOĞLU
İSPANYOL ŞAİR VE YAZAR CERVANTES'İN ESERLERİNDE BİRLİKTE YAŞAMA KÜLTÜRÜNÜN YANSIMALARI.....211
HÜSEYİN SAYIN
THE CONCEPT OF GURU IN SIKH TRADITION.....212
JASWİNDER SİNGH

MEDİNE SÖZLEŞMESİ PRATİĞİNDE TOPLUM SÖZLEŞMESİ VE "ÖTEKİ" TARTIŞMALARI 214
MAHİYE CEREN MADEN KARABUDAK
COUNTERING MILITANCY IN ISLAM: INTER-RELIGIOUS TOLERANCE IN CONTEMPORARY WORLD 215
ASİST. PROF. TAREQUE BIN ATIQUE
ENDÜLÜS'TE BİRLİKTE YAŞAMA TECRÜBESİNİN ÖTEKİ YÜZÜ.....216
RABİA DEMİR
THE INFLUENCE OF CUSTOM IN THE SAUDI LEGAL SYSTEM 217
SUMEYRA YAKAR
İSLAM COĞRAFYASINDA TOPLUMSAL DEĞİŞİM VE EĞİTİM.....218
VEYSEL KARANİ ALTUN
TASAVVUFİ TECRÜBENİN OLUŞUMUNDA BİRLİKTE YAŞAMANIN TEORİK ARKA PLANI: KUŞEYRÎ ÖRNEĞİ 219
ARŞ. GÖR. SAMİ BAYRAKCI
THE THEORETICAL BACKGROUND OF LIVING TOGETHER IN THE FORMATION OF SUFISTIC EXPERIENCES: THE CASE OF KUSEYRI ..... HATA! YER İŞARETİ TANIMLANMAMIŞ.
ARŞ. GÖR. SAMİ BAYRAKCI
DİNİ METİNLERİ DOĞRU OKUMAK: BİRLİKTE YAŞAMA ÖRNEĞİ.....221
PROF. DR. MUHİDDİN OKUMUŞLAR

THE ANDALUSIAN CULTURE, A WORLD CULTURAL HERITAGE

Mhammad BENABOUD

mbenaboud@hotmail.com

The Andalusian culture is a medieval culture. The term cultural heritage is one that has been used recently to designate cultural and archeological monuments by states, national institutions and such international bodies as UNESCO. The purpose of this article is not to define or discuss this term in a technical sense, but to reflect on how it applies so beautifully to the Andalusian culture, including Andalusian history, architecture, culture and arts. As a specialist in the history of Al-Andalus who has carried out research on its political, military, economic, social and cultural history, I would like to share a sort of synthesis of my research and reflections on this theme in this article. At any rate, my own research has convinced me and others that the essence of the Andalusian culture is that of a unique world culture. This universal culture has been transmitted beyond the frontiers of the Iberian Peninsula for the past five centuries.

In the first part, we will talk about how Andalusian culture englobes the arts and sciences of the period as well as the human dimension in a unique manner, because the Andalusian culture was the product of the assimilation of numerous cultures which were integrated in the context of a multi-ethnical society. The capacity of Andalusian society to integrate other cultures and to form a melting pot is clearly reflected in its cultural dimension. Not only did the Andalusian culture thrive throughout the history of Al-Andalus during its periods of political and economic stability and its periods of crisis, it continued to develop on the other side of the Straits of Gibraltar after the end of the political entity of Al-Andalus. In the second part of the article, we examine the foundations of the Andalusian culture. It is a culture which first developed in the Iberian Peninsula, where numerous ethnic groups and different religions coexisted side by side. I argue in the article that Al-Andalus has in my opinion been as important for the Arabic and Islamic Culture as Greece has been for the Western Christian European Culture. Later, we mention the importance of Maliki school in Andalusian culture. In conclusion, we demonstrate how the Andalusian culture has been considered as a world cultural heritage for numerous reasons.

CULTURE, COEXISTENCE AND DIVERSITY IN AL-ANDALUS: THE SPIRIT OF CÓRDOBA

Juan Martos QUESADA

Universidad Complutense

jmartosq@ucm.es

The regime of tolerance especially during the 9th and 10th centuries was lived in al-Andalus, in Muslim Spain, and coexistence in this territory has come to be known as "the spirit of Córdoba" within the framework of history of Islam. All scholars and scholars of the Muslim presence in Spain during the Middle Ages pay close attention to peaceful coexistence between the Christian, Muslim and Jewish communities for several centuries. In its heyday, the spirit of Córdoba had offered the world a model of humanism which will give to Jewish and Christian minorities the means to be able to express themselves freely in most cases in the Arabic language.

Undeniably, tolerance had become a model that inspired the elite of Muslim society, that is to say, the emirs, viziers, scholars, kings and poets. It is enough to consult the archives and the documentary sources of the time to perceive this spirit, as, for example, those that give us an account of the plants brought to Spain from other places, or the construction techniques used in Al-Andalus or exports to North Africa, or the popularity of the art of gastronomy or music, or Arabization and Islamization followed by the Umayyad dynasty from its rise in the year 756 until its fall, three centuries later, in the year 1031. In conclusion, we argue that it is necessary to reactivate tolerance with as much or more passion than it was practiced in Córdoba, Granada o Seville in our modern Al-Andalus.

CONVERSION TO ISLAM AND SECULARISM IN BRITAIN

Roseanna Leyla LOOKER

Cardiff University Religious Studies

rl13165.2013@my.bristol.ac.uk

Muslim Converts in Britain have often been regarded negatively and viewed through a narrative of being 'the enemy within' (Matar 1993: 2). Abdullah Qulliam (1856-1932), one of the first well-known converts to Islam in England, rejected orthodox Christianity and embraced Islam. He greatly opposed the British Empire's colonial governance and foreign policy. On converting to Islam, he established the first Mosque in Liverpool and sought to unite Muslims in Britain during the Victorian period. Qulliam had strong admiration for the Ottoman empire and was a staunch defender and supporter of the Ottomans and their imperial sovereignty. The 26th and final Ottoman Caliph, Abdul Hamid II supported the English Muslim Convert and generously granted him title of 'Sheikh al-Islam for the British Isles'. Muslim converts in Britain remember the brotherly welcoming by the Ottomans, which was counter to how converts were treated by wider English society.

Muslim conversion in Britain is not a new phenomenon. Today they compromise a small but significant proportion of Muslim communities in Britain and in other western nations. They are influential and respected in their communities and societies (Jawad 2011). Muslim converts have been understood through many diverse theoretical standpoints and politicised narratives. The dynamics and narratives of Muslim Reversion are an important and ever-growing enterprise in contemporary religious studies and is of wide interest to all those fascinated by the vicissitude of religious effervescence as well as the challenges of secularisation (Bryant, 1999: 10).

My approach is seeking to understand the complex processes of Muslim conversion in contemporary Britain through a post-secular framework of analysis. The post-secular emerged as a response to the inadequacy of the secularisation thesis which assumed modernity inevitably brings about a decline in religion. The post-secular enables a more critically analysis of the emergence of categories such as 'religious' and 'secular', which emerged in conjuncture with a plethora of historical and political events (Asad 1993: 29). In addition, it views these categories as fluid rather than as a binary distinction. My research will chart how the dominance of secular values and rejection of post-Christian values has influenced the continual stream of Muslim converts. In doing so, I will be shedding light upon the everyday experience of Muslim Reverts in terms of how one's spiritual identity is sustained and constructed. My use of ethnographic, qualitative research methods will be underpinned by a social constructivist ontological and epistemological position. I will be exploring how 'The Muslim Convert' has been categorised historically and in the contemporary. I hope my research will contribute to greater understanding of Muslim Conversion in Britain and can contribute to increased understanding and tolerance among religious and secular groups in societies globally.

MARRUECOS Y ESPAÑA HISTORIA Y PRESENTE DEL ESTATUTO JURIDICO DE LOS CREYENTES DE LAS RELIGIONES MINORITARIAS

Ángel Reina AGUILAR

University of Seville Faculty of Philology

angel.reina@juntadeandalucia.es

The present study focuses on the legal regulation of personal law for muslim and jewish individuals in the Kingdom of Castilla and for christians and jewish in Al-Andalus during XII and XIII centuries. Visigothic Kingdom had only regulated the personal status of jewish and christian heretics; however, after 711 A.D, the religious context drastically changed and became more diverse. Christian kingdoms had to manage the presence of muslims and jewish in their territories, while muslim Al-Andalus set up Maliki's fiqh regulation to non-muslim inhabitants. This study also aims to find traces of this situation in current legal system of Morocco and Spain. Methodology: comparison between law status of believers of non-official religions in christian kingdoms and muslim Al-Andalus: clothing, right of assembly, cult tolerance, tax regime, marriage, etc.). Objective: to elucidate how tolerant these societies were, according to their historical context, and to investigate its influence on the problematic relationship between Occident and Islam in both sides of the Strait of Gibraltar. I find preferable the word 'Occident', since from Spanish point of view, catholic point of view is not the main one.

Key words:

Religious tolerance, personal law, comparative law, law history.

ISLAM, DEMOCRACY AND SECULARISM

Prof. Dr. Antonıo Romero ROMÁN

Dırector Faculty Of Andalusıan Studıes Granada

aromero@azzagra.com

The current presence of an important mass of emigrants and Muslim communities in Europe inevitably force these European societies to integrate themselves with people of other civilizations. Undoubtedly, Islam constitutes a distinct civilization in European context. Thus today the question arises as to whether Muslims and Europeans can develop peaceful coexistence and cooperation while Islamophobia is on the rise. In this paper, we will make the argument that Islam can live and have lived peacefully as a minority in Western societies.

The paper constitutes of four parts. In the first part, we will demonstrate how the Arabs provided a new cultural transformation during the Umayyad conquest of Hispania. In accordance with the principles of Islam, cultural diversity was a catalyst for gradual and profound social, economic, religious and cultural transformation the Muslim presence in the Iberian Peninsula. In part two, we show that Muslim communities have been the target of racism and discrimination in European culture in the last decades. In this regard, we will demonstrate how as a term secularism can be considered as a socio-political solution to eliminate and minimize hatred crimes against Muslims. In part three, we will examine how the inclusive legislation, which once characterized the European Union, is being questioned alarmingly by a series of political and legal initiative that discriminate against the Muslims. Put too simply, the rise of Islamophobia, by itself, is a clear indication of how European values such as freedom, equality and solidarity increasingly have become rhetorical. Lastly, we will conclude with a section on feminism. It is evident that the feminist discourses on Muslim women are racist and Islamophobic, where the Muslim woman is often portrayed as underdeveloped, illiterate, passive and sexually repressed. We believe that we should be able to create an ample space and give Muslims women the right to speak for themselves and make their own representations.

PAST AND PRESENT OF AL-HARAKA AL-ISLAMIYYA IN SPAIN

Rafael Ortega RODRİGO

Department of Semitic Studies University of Granada

rafaelortega@ugr.es

Recently, in the city of Granada, 50th anniversary of the creation of the first Islamic center in the peninsula was celebrated. It was created by a small group of Muslims from the Middle East led by Nizar al-Sabbagh, a prominent member of the Muslim Brotherhood of Syria who, following the repression suffered by the group in the 60s, went into exile in Spain. He was attracted, like others, by an affordable standard of living and by the facilities granted by the Franco regime to students from the Middle East. In addition, the laws of religious association of the mid-sixties allowed religious space, until that moment it was monopolized by Franco-nationalist Catholicism. Since then, Islamic centers began to emerge in different cities in Spain. The Muslim community was small and, above all, it consisted of students from the Middle East and Spaniards who had embraced Islam and who was also influenced by Sufism. During the 70s and 80s, these Islamic centers functioned as oratories, social centers, schools of teaching of Islam and as centers of dissemination of an ideology similar to the Muslim Brotherhood. Nizar al-Sabbagh and his colleagues believed that it was necessary to train and prepare the "Muslim brother" for the time of return to Syria to participate in the political life of the country. However, over time, the priorities and dynamics of these Muslim communities in Spain became very different. First generation of students settled in Spain, married Spaniards. They were inserted in the labor world and faced the hard confrontation between the regime of Hafez al-Asad and the group of the Muslim Brotherhood. They began to dissociate themselves organically from the group of the Muslim Brothers. Their priorities have changed: to organize themselves as Muslims in a non-Islamic country, to manage their daily needs (education, religious festivals, worship) and to maintain a dialogue with the Spanish authorities. All this was formalized in the 1992 Agreements. On the other hand, two factors also accelerated this evolution: the murder of Nizar al-Sabbagh (1981, Barcelona) and the changes brought about in the emigration from Muslim countries. In the 90s, an emigration from North Africa took place in Spain with another formation, antecedents and different sensibilities. This new emigration also needed to manage their needs (from worship to the teaching of Islam in schools) and have their representatives before the State. This paper traces the course of the Islamic presence in contemporary Spain, highlighting its various transformations until reaching the current situation in which Islam, and Muslims, reconcile between citizen participation and the attacks they suffer through hate speech and Islamophobia.

İSLAM FELSEFESİNDE BİREYSEL AHLAKİ VE SİVİL BİR TUTUMUN TOPLUMSAL BARIŞA KATKISI

-İbn Bacce'nin Kitâbü Tedbîri'l-Mütevahhid Bağlamında Bir Okuma-

Prof. Dr. Mevlüt UYANIK

Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

mevlutuyanik@gmail.com

Durum Tespiti: İnsanın varoluş ve yaratılış amacı nedir? Tanrı-Evren-İnsan ilişkisi nasıl kurgulanır ve izah edilir? Bu çerçevede öncelikle dil, düşünce irtibatının nasıl kurulacağı mantık ilmiyle açıklanır, ardından Tanrı-evren ilişkisinin nasıllığını açıklayan pozitif ilimlerin yeri araştırılır. Sonra Tanrı-insan irtibatının kurulması ilahiyat ilmi bağlamında temellendirilir ve bu teorik hususların pratiğe aktarılması medeni ilim (ahlak-siyaset-fıkıh-kelam disiplinleri bağlamında) sunulur. Dolayısıyla felsefe ve din, aynı hakikatin iki farklı ifade tarzıdır, ilkinde nazari hususlar, ikincisinde ameli/pratik hususlar verilir. Bunun olabilirliği Medenitü'l-Fazıla yani erdemli yönetim biçimi olarak uygulamaya konulur, temel ilkelerin yadsındığı yönetim tarzları da ayrıntılı olarak incelenir.

Soru/n: Kadim zamanlardan bu yana, "erdemli bir toplum/devlet" temel hedeftir, ama erdemli olmayan, çatışmaları besleyen, kamplaşmalarla saflarını güçlendirmeye çalışan iktidar ve muhalefet anlayışları karşısında "kalabalıklar içinde yalnızlaşan" bir insanın kendine yönelik tedbirleri neler olabilir? Özellikle 15 temmuz 2016 terörist darbesinin dini kavramları suistimal eden Fetö yapılanmasından sonra cemaatleşmeden cemiyetleşmeye/sivil toplum kuruluşlarına dönüşmede önemli bir başarısızlık yaşadığımız bir gerçektir. Cemiyetleşme sağlanamadığı için kurulan dernek ve vakıflar, Türkiye Cumhuriyetinin bütün kurum ve kuruluşlarında önemli görevleri kendi cemaatlerine mensup olanların doğal hakkı gibi gördüler. O halde dini kavramların temel motivasyon olduğu bu terörist saldırı ve benzerlerinin tehlikesinden korunmak için riyaset ve din tacirliğine düşmeden, yani dini siyasete alet etmeden temel ve doğal insan haklarını önceleyen dindar/Müslüman bir demokrat zihniyetin oluşumu üzerinde durmak gerekiyor. Bunun yolu da bireysel zühd ve takvayı yani ahlaki tutumu önceleyen yeni bir din dili geliştirmekten geçer.

Amaç: Bu bağlamda makalenin amacı, Peripatik/meşşai geleneğin filozoflarından Ebû Bekr Muhammed b. Yahyâ b. es-Sâiğ b. Bacce et-Tücîbî el-Endelüsî es-Sarakustî (ö. 533/1139)in yaşadığı sosyo-politik evreni analiz ederek, temel ilkelerine ters düşen durumlar ve uygulamalar karşısında ne yaptığını ve nasıl bir tutum aldığını araştırmaktır. İnsanın doğuştan getirdiği temel haklar ile kanun/yönerge/yönetmelik adı altında yaşanan (hukuki) kırılmaların tashihi için ne yapmış ve nasıl uygulamaya geçirmiştir?" sorusu bağlamında, İbn Bacce'nin Kitâbü Tedbîri'l-mütevahhid adlı eseri incelenecektir. Özelikle 15.Temmuz 2017 terörist saldırısında dini motivasyonların ve cemaatçilik ruhunun kullanılması, dini kavramların suiistimali karşısında bireysel duruş, tutum ve tavırların temellendirilerek öne çıkarılması gerekliliği üzerinde durulacaktır.

Bu bağlamda meşşai geleneğin rasyonel okumalarını öncelememizin nedeni, vahdet-i vucud ve vahdet-i şuhud okumalarının kıskacından çıkmak, fizik ve metafizik irtibatının bireysel zühd ve takva ile bezenmiş bir (faal) akıl yönetimiyle olacağını düşünmemizden dolayıdır.

Olası Katkı: Filozofun tavır ve tutumlarını, ortaya koyduğu metni, anakronizm riskine dikkat ederek, güncel okumalara tabii tutabilirsek, yaşanan sorunlara çözüm önerileri üretilebilir. Böylece çatışmalardan, düşmanlıklardan zihnen ve bedenen uzak durularak yeni bir tavır ve

tutum geliştirilebilir. Bu apolitik tavrın aslında politik bir tavır olduğu hususu üzerinde durulacak, toplumsal barış ve huzurun temini için bireysel ahlak, zühd ve takvanın yeterli olacağı vurgulanarak, olası haksızlıkların giderilmesi ve temel insan haklarının korunması için bireysel ve sivil direniş bilincinin geliştirilmesine katkı yapılacağı umulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Din, Felsefe, Siyaset, İbn Bacce, Tedbir, Mutevahhid, Bireysel Ahlak, Zühd, Takva, A politik ve politik tutum, bireysel ve toplumsal barış.

THE CONTRIBUTION OF INDIVIDUAL MORALITY AND CIVIL ATTITUDE TO SOCIETAL PEACE IN THE CONCEPT OF ISLAMIC PHILOSOPHY

- A Reading In The Context of Ibn Bacce's Book of The Conduct of the Solitary -

Prof. Dr. Mevlüt UYANIK

Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

mevlutuyanik@gmail.com

Situation. What is the purpose of man's existence and creation? How have God-Universe-Human relation been fictionalized and explained? In this framework, first of all, how to establish relation between language and thought is explained, then the place of positive sciences is searched which explain how is the God-Universe relation. Then, the establishment of the God-man relation is based on the theology, and the transfer of these theoretical issues to practice is presented in the civil science (in the context of ethics-politics-fiqh-kelam disciplines). Therefore, philosophy and religion are two different modes of expression of the same truth, first of all the theoretical aspects, and second the practical matters is given. The possibility of this put into practice as a form of Medenitü'l-fazıla, or virtuous administration, and the management styles that basic principles are neglected are examined in detail.

Problem/Question: From the ancient times it is the basic which is “virtuous society/state”. On the other hand if the main and opposition party would do the opposite, what will a person who is getting lonely in the crowd do? It is a fact that we have experienced a significant failure in transforming the society from non-communitarian to governmental organizations after the Fetö structuring, which specifically abused the religious concepts of the July 15, 2016; terrorist coup d'etat. Associations and foundations established because of the lack of membership, the important duties of all the institutions and organizations of the Republic of Turkey given to their own community people as a natural right. It is therefore necessary to emphasize the formation of a religious / Muslim democratic mind that prefers fundamental and natural human rights without resorting to politics and religion, that is to say religious politics, in order to protect itself from the danger of this terrorist attack and the like, in which religious concepts are the main motivation.

This can be done with developing a new language of religion that emphasizes individual attitudes and moral attitudes. In this context the meaning of the essay is to examine and how was his attitude to out-of-context situation of the socio-political universe of Peripatic/Meşşai philosopher: Ebû Bekr Muhammed b. Yahyâ b. es-Sâiğ b. Bacce et-Tücîbî el-Endelüsî es-Sarakustî (ö. 533/1139). The differences of the human rights a person came with and the rights in the context of laws/regulations will be examined in the light of Ibn Bacce’s Kitâbü Tedbîri’l-mütevahhid. Especially in 115 July 2016 terrorist attack was about religion, so religional motivation and congregationalism were being used. So, the misuse of religional concepts showed that personal stance and attitude should be studied and based to religion. In this context, the reason to give importance to the Meşşai tradition readings is to get out from the claw of vahdet-i vucud ve vahdet-i şuhud and to get better in personal thought of psychics and metapsychics to see how intellect affects.

Possible Contribution: If one read philosopher’s attitudes and his works while paying attention to anachronism, s/he can fing some solution proposal. With this, a new attitude can be created with become distant from hatred as mind and body. This apolitic attitude is an attitude, so this paper aims to emphasize personal ethics/morality, zuhd and takva should be enough to create public peace and serenity. Additionally this paper will contribute personal and civilian

disobeidance thought to be developed for to stop possible injustice and protect basic human rights.

Keywords: Religion, Philosophy, Politics, Ibn Bacce, Precaution, Mutevahhid, Individual Morality, , Apolitical and Political Attitude, Individual and Social Peace.

"FAYSALÜ'T-TEFRİKA BEYNE'L-İSLAM VE'Z-ZENDEKA" ADLI RİSÂLESİ BAĞLAMINDA GAZZÂLÎ'NİN BİRLİKTE YAŞAMA KÜLTÜRÜNE KATKISI

Arş. Gör. Ahmet Mekin KANDEMİR

Necmettin Erbakan Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu İlahiyat Fakültesi

ahmetmekin@hotmail.com

Günümüzde Müslümanların yaşadığı siyasi ve ekonomik istikrarsızlığın nedenlerinden biri dini ve itikadi bölünmelerdir. Hz. Peygamber'in vefatından kısa bir süre sonra başlayan ihtilaflar farklı fırka ve mezheplerin doğmasıyla sonuçlanmış, bu fırka ve mezheplerin birbirini tekfir etmesiyle de Müslümanlar arasında iç çatışmalar ortaya çıkmıştır. Genel olarak bakıldığında Müslüman toplumlarda farklı düşünce ve inanç sahiplerinin ya tekfir edilmek suretiyle dinin dışına, ya da sapıklıkla ve bid'atçi olmakla itham edilerek Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat dairesinin dışına itildiği; böylece farklı düşünce gruplarının dışlanmaya ve ötekileştirilmeye çalışıldığı görülmektedir. Şüphesiz bu dışlama araçlarının hukuki sonuçları bakımından en tehlikelisi tekfir olmuştur. İslam tarihinde ilk kez Haricilerle başlayan tekfir meselesi Müslümanlar arasındaki dini ve siyasi bölünmeleri derinleştiren ve etkileri bugün bile devam etmekte olan bir problemdir. Müslümanların tarihine bakıldığında neredeyse her fırka kendisi dışındaki fırka ve mezhepleri tekfir etmek için bir sebep bulabilmiştir. Bu sebeplerin başında ise te'vil meselesi gelmektedir. Örneğin Hanbelîler yaptıkları te'villerden dolayı Eş'arileri; Eş'ariler Mu'tezile'yi; Mu'tezile de Eş'arileri tekfir etmiştir. Kendisi de bazı görüşlerinden dolayı tekfir edilen ve eserlerinin yakılması yönünde fetvalar verilen Gazzâlî (ö. 505/111) "Faysalü't-tefrika beyne'l-İslam ve'z-zendeka" isimli bir risale kaleme alarak tekfir ve te'vil kavramlarına açıklık getirmeye çalışmış ve bu konuda kendine has bir yöntem geliştirmiştir.

Gazzâlî'ye göre "Lâ ilâhe illallah Muhammedün Resûlüllah" dedikleri ve Hz. Peygamberin yalan söylemesini caiz görmedikleri sürece "Ehl-i Kıble"ye dil uzatmaktan kaçınmak gerekir. Çünkü tekfirde tehlike vardır, sükûtta ise yoktur. Ona göre dinin esasları olan Allah'a, Rasûlüne ve ahiret gününe iman etmek dışında kalan meseleler fer'i meselelerdir. Fer'i meselelerde ise inkâr söz konusu olmadıkça tekfir mümkün değildir. Bu konularda selefin görüşlerine muhalif olan bir kimse ancak bid'atçi olmakla nitelenebilir. Hz. Peygamberden gelen rivayetlerle ilgili olarak ise ancak mütevâtir haberin inkârı tekfir sebebi olabilir; haber-i vâhidin inkârı tekfir sebebi olamaz. İcma ile sabit olan bir şeyi reddeden kimsenin tekfir edilip edilemeyeceği tartışmalı bir konudur. Te'vil ise kesinlikle tekzib olarak değerlendirilemez. Çünkü te'vile şiddetle karşı çıkan Ahmed b. Hanbel dâhil olmak üzere bütün mezhep âlimleri te'vile az ya da çok başvurmuşlardır. Bir nassın veya nassın haber verdiği bir şeyin varlığını zâtî, hissî, hayâlî, aklî ve şibhî olmak üzere beş kategoriden herhangi birinde kabul eden kimse bu nassı tasdik etmiş olur ve tekfir edilemez. Fakat te'vil de keyfi ve kuralsız bir şekilde olamaz; ancak zâhirî mananın kastedilmesinin imkânsız olduğu bir delil ile ortaya konduktan sonra tevil yapılabilir. Bu te'vilin de sırasıyla hissî, hayâlî, aklî ve şibhî varlık kategorilerinde olması gerekmektedir. Bu kurallara riayet etmeksizin veya kesin bir delile sahip olmaksızın te'vil yapanlar ise –bu te'viller akaidin temel konuları ile ilgili olmadıkları sürece- tekfir edilemezler; ancak bid'atçi olmakla suçlanabilirler.

Sonuç olarak Gazzâlî bu risâlesinde te'vil ve tekfir konularında önemli bir açılım sağlamış ve kendi mezhebi dışında kalan herkesi tekfir edenlere bu yolu kapatmıştır. Böylece o, İslam toplumlarında farklı mezhep ve cemaatlerin birlikte yaşamasını mümkün kılacak bir çerçeve oluşturmuştur. Ayrıca Gazzâlî komşu ülkelerde yaşayan ve kendilerine sağlıklı bir İslam daveti

ulaşmayan Rum, Hıristiyan ve Türklerin pek çoğuna Allah'ın rahmet edeceğini umduğunu ifade ederek kendi çağının sınırlarını aşan bir tolerans ve hoşgörü örneği sergilemiştir.

Anahtar Kelimeler: Gazzâlî, tekfir, te'vil, tolerans, birlikte yaşama.

THE CONTRIBUTION OF GAZZALI TO LIVING TOGETHER CULTURE IN THE CONTEXT OF EPISTLE "FAYSALU'T-TEFRIKA BEYNE'L-ISLAM VE'Z-ZENDEKA"

Arş. Gör. Ahmet Mekin KANDEMİR

One of the reasons for the political and economic instability of Muslims today is the religious and the ideological divisions. The disputes that started shortly after the death of the Prophet resulted in the emergence of different sects and internal conflicts between Muslims emerged when these sects were mutually accused of disbelief (takfir). It is generally observed in Muslim societies that different thinkers and believers have been pushed out of religion by being accused of unbeliever or they have been pushed out of the room of Ahl al-Sunnah wa al-Jamaah by accusing them of heresy; so it seems that different groups of thought have been tried to be excluded and alienated. Undoubtedly, the most dangerous of these exclusion means was the weapon of takfir because of the legal consequences. Beginning with the Khawarij for the first time in Islamic history the takfir issue is a problem which deepens the religious and political divisions among Muslims and which effects continue even today. When we look at the history of Muslims, almost every party has found a reason to brands the sects unbeliever except its own sect. At the beginning of these reasons undoubtedly comes the issue of ta'vil. For example, the Hanbalis, Ash'arians and Mu'tazilah; they all brands one to unbeliever because of their ta'vil. Gazzâlî (d. 505/111), which has been alienated because of some of his views and given a fatwa in the direction of burning his works, tried to clarify the concepts of takfir and ta'vil by writing an article titled "Faysal al-Tafriqa Bayna el-Islâm wa el-Zandaqa" and has developed a unique method in this regard.

According to Gazzâlî, it is necessary to avoid attacking to "Ahl al-Qiblah" as long as they say the "Lâ ilâhe illallah Muhammedün Resûlüllah" and don't accept permissible to lie the Prophet. Because there is danger in takfir, but there is not in silence. According to him, the matters except the belief in Allah, the Prophet and the Hereafter, which are the principles of religion, are secondary (furû') matters. In secondary affairs, takfir is not possible without denial. In these matters, a person who is opposed to salaf can only be considered to be a mubtadi'. As for the news from the Prophet, only the khabar al-mutewâtir may be the cause of takfir; the denial of the khabar al-vâhid can not be the cause of repetition. It is a controversial issue whether anybody who rejects something fixed with ijmâ' will be accused of being kâfir. Te'vil can not be definitely regarded as a denial. Because all sectarian scholars, including Ahmad b. Hanbal, have more or less refer to ta'vil. Anyone who accepts the existence of a verse of Quran and hadith or something that informs by them in any of the five categories of zâtî, sensation, imaginary, mental and shibhî; he will aprrove of this verses and can not be accused of being kâfir. But ta'vil can not be arbitrary or irregular, But it can be only after it is revealed by evidence that it is impossible to imply literal meaning. This ta'vil must be in the categories of sensory, imaginary, mental and shibhi, respectively. Those who do not obey these rules or who do not have a absolute evidence can not be accused of being unbeliever unless they are concerned with the basic belief; But they can be accused of being a mubtadi'.

As a result, al-Ghazâlî has made an important opening in the subject of ta'vil and takfir in this article and closed this path to whom that accused everybody outside their own sect of being unbeliever. Thus, he has established a framework to enable different denominations and communities to live together Islamic societies. Gazzali also displayed a tolerance example that transcends the boundaries of his own age, expressing his hope that many of the Greeks, Christians,

and Turks living in the neighboring countries who did not receive a healthy Islam invitation, would receive God's mercy.

Key words: al-Ghazâlî, takfir, ta'wil, tolerance, coexistence.

İBN RÜŞD' ÜN PLATON' UN "DEVLETİ" NE YAPTIĞI ŞERH BAĞLAMINDA EVRENSEL FELSEFİ MİRASTA İSLAM FELSEFESİNİN YERİ

Arş. Gör. Fatih İPEK

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Ahmet Keleşoğlu İlahiyat Fakültesi

fatihipek01@gmail.com

19. yy' dan itibaren İslam düşünürlerinin felsefeleri için "İslam Felsefesi" tabirini üreten batılı yazarlar aynı zamanda bu felsefeyi Yunan düşüncesinin aktarımını sağlayan "ara kablo" olarak görme eğilimi göstermiştirler. Bu eğilim yüzünden İslam felsefesini antik filozoflardan yapılan şerhler çerçevesinde şekillenmiş, evrensel felsefe mirasına kayda değer bir katkıda bulunmamış bir felsefe olarak görme anlayışı yaygınlık kazanmıştır. " Felasife" olarak tanımlanan klasik İslam filozoflarının fikirlerini ve eserlerini özgün bulmayan ya da çok az bir özgünlüğe sahip olduğunu savunan fikirlere karşı, özgün bir İslam felsefesinin varlığı birçok akademisyen tarafından ispatlanmaya çalışılmıştır. Bu konudaki araştırmalar derinleştikçe rüzgâr ters yönden esmeye başlamış ve İslam felsefesinin evrensel felsefe birikimine katkısını öven batılı yazarların sayısı artmaya başlamıştır. Bu çalışmada Felasifenin eserleri şerh niteliğinde olsa bile, günümüze kadar evrensel bir çaba ile gelen felsefi mirasın oluşmasında İslam felsefesinin ve İslam filozoflarının özgün rolünün altı çizilerek felsefenin insanlığın ortak çabasıyla bugünlere ulaştığı gerçeği vurgulanmaya çalışılmıştır. İslam felsefesinin özgünlüğü meselesinin detaylı analizi bu çalışmanın dışındadır. Çalışma , "felasifenin" yaptığı "şerh" çalışmalarının; basit bir açıklama çalışmasının ötesinde evrensel felsefi düşünce geleneğinin devamını sağlayan eserler olduğunun kabulü fikri etrafında oluşmuştur. Bu fikri destekleyici olarak İbn Rüşd' ün Platon'un "devlet (politeia)" adlı eserine yaptığı şerh ele alınıp, özgün yönleri gösterilmeye çalışılmıştır. İbn Rüşd' ün; Platon'un görüşlerine yaptığı eklemeler, örneklendirmeler, onun görüşlerine karşı geliştirdiği alternatif yaklaşımlar ve onun kullandığı kavramları İslam kültürüne uyarlamaları İbn Rüşd'ün eserini bir özet ya da bir şerh çalışmasından daha ileri bir boyutlara taşımıştır. Eseri Platon merkezli olmaktan uzaklaşmış özgün bir yapıta doğru yaklaşmıştır. Platon'dan yüzyıllar sonra yaşadığının ve bu süre içerisinde bilimsel ve toplumsal birçok değişmenin gerçekleştiğinin bilincinde olan İbn Rüşd; Platon'un sadece Yunan toplumunu ön planda tutan görüşlerinin tüm toplumlar için geçerli olmayacağını değişen zamana ve mekâna göre farklı yolların bulunduğunu açıkça ifade etmiştir. Bu bağlamda Platon'dan daha evrensel bir siyaset anlayışı oluşturma çabasında görülmektedir. Bu şerh eserden hareketle, İslam Felsefesi' ni bir tercüme ve aktarma hareketi olmak yerine Yunan ve Helenistik Dönem Düşüncesi' nin bir devamı ve Modern Batı Felsefesinin bir hazırlayıcısı olarak görmek daha makul gözükmektedir. İslam felsefesindeki şerhler sadece kültürler ve çağlar arasında basit bir aktarma vazifesi üstlenmemiş, aynı zamanda felsefi düşüncenin gelişiminde temel basamaklardan biri olmuştur.

Anahtar sözcükler: İbn Rüşd, evrensel felsefe, şerh, Platon, devlet.

THE PLACE OF THE ISLAMIC PHILOSOPHY IN THE UNIVERSAL PHILOSOPHICAL HERITAGE IN THE CONTEXT OF IBN RUSHD'S COMMENTARY ON PLATO'S "STATE"

Arş. Gör. Fatih İPEK

Western writers who produced the expression "Islamic Philosophy" for the philosophies of Islamic thinkers from the 19th century also tended to see this philosophy as the "intermediate cable" that provided the transfer of Greek thought. Because of this tendency, it has been a very widespread attitude to treat Islamic philosophy as a philosophy shaped in the frame of commentaries on the ancient philosophers and without a significant contribution to the universal philosophical heritage. Many scholars, however, have tried to prove the existence of an original Islamic philosophy against the idea that classical Islamic philosophers, who are called as "Falâsifa", have little or no originality in their ideas and works. As the researches in this field were deepened, the wind started to blow in the opposite direction, and the number of Western authors who praised Islamic philosophy's contribution to the accumulation of universal philosophy, has begun to increase. In this study, it is emphasized that even though the works of Falâsifa are mainly commentaries, the original role of Islamic philosophy and Islamic philosophers should be underlined in formation of the philosophical heritage that has come to us through a universal effort. A detailed analysis of the question of the originality of Islamic philosophy is outside this paper. The paper was formed around the idea that the "commentaries" written by Falâsifa were beyond a simple explanation and continuation of universal philosophical thought. In support of this idea, this paper studies Ibn Rushd's commentary on Plato's "state" (politeia) and tries to show its original aspects. Ibn Rushd's annotations to Plato's ideas, alternative approaches he developed against his views, and his adaptation of concepts Plato used to the Islamic culture make his work something more than a summary or a study of commentary. It is plausable even to claim that his work is closer to an original work, rather than being centered on Plato. As a philosopher who is aware the fact that he lived centuries after Plato and that many scientific and social changes had taken place during this time. Ibn Rushd made clear that there are different ways of changing the time and place that the views of Plato, who holds only the Greek society in front of the society, will not apply to all societies. In this context, Ibn Rushd seems to be trying to create a more universal understanding of politics than Plato. İn addition to it seems more reasonable to see Islamic Philosophy as a continuation of the Greek and Hellenistic Thought and a preparation for the Modern Western Philosophy, rather than as a translation and transmission movement. The commentaries in the Islamic philosophy not only have taken on a simple transmission between cultures and ages but also it have been one of the main steps in the development of philosophical thought.

Key words: Ibn Rushd, Commentary, Universal Philosophical, Plato, "State"

CEMİL MERİÇ'E GÖRE ULUS DEVLET- MİLLİYETÇİLİK VE BİRLİKTE YAŞAM

Yrd. Doç. Dr. Kübra KÜÇÜKŞEN

Necmettin Erbakan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü

kubrakucuksen@konya.edu.tr

İslâm dünyasını 19. Yüzyıldan bu yana etkileyen, Cumhuriyet Türkiye'sinin de ideolojik temelini oluşturan bir kavram olarak milliyetçilik, her toplumun kendi özgün koşullarına göre biçimlenen bir düşünce tarzı olmuş, millet kavramına verilen anlama göre de sosyal bilim literatüründe farklı yorumlanmıştır.

Kendisini "hayatını Türk irfanına adayan münzevi bir fikir işçisi olarak tanıtan Cemil Meriç'e göre adeta bir din gibi toplumları etkisine alan milliyetçilik, "dar ve gerici bir şovenizmden, evrenselliğe açık, liberal ve ilerici bir yönelişe kadar, bir çok eğilimi kucaklayan esnek bir mefhum" dur ve günümüzdeki kavgaların da sorumlusudur.

Bu çalışmada Cemil Meriç' in milliyetçilik ve ulus devlet düşüncesinin araştırılması amaçlanmıştır. Bu bağlamda tefekkür dünyasında, fikri gelişme aşamaları olarak da kabul edilebilecek sosyalizmden milliyetçiliğe, Osmanlıcılıktan İslamcılığa bir seyir izleyen Cemil Meriç'in, milliyetçilik ideolojisi ile ilgili düşünceleri, yayınlanmış eserlerinin tümü ve vefatından sonra kaleme alınmış eserleri incelenerek anlaşılmaya çalışılacaktır.

Yerel, bölgesel ve küresel düzeyde yaşadığımız kaos ve çatışmada, "Milliyetçilik İdeolojisi"nin rolünün Cemil Meriç perspektifinden analiz edilmesinin, birlikte yaşamın kodlarını keşfetme ve içinde bulunduğumuz süreci daha iyi anlamamıza katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar kelimeler : Cemil Meriç, Milliyetçilik, Ulusçuluk, Türkçülük, Birlikte Yaşam

NATION-STATE- NATIONALISM AND LIVING TOGETHER ACCORDING TO CEMİL MERİÇ

Yrd. Doç. Dr. Kübra KÜÇÜKŞEN

As a concept that has been influencing Islamic world since 19th century and forming ideological basis of Republic of Turkey, nationalism has become a style of thinking formed according to conditions specific to each society and has been interpreted in different ways in social sciences literature as per the meaning given to the concept of nation. According to Cemil Meriç who defines himself as a hermit worker of thought devoted his life to Turkish culture, affecting societies nearly as a religion, "nationalism is a flexible notion embracing various tendencies from narrow and reactionary chauvinism to progressive and liberal orientation open to universality" and responsible for the fights in our day.

In this study, nationalism and nation-state thinking of Cemil Meriç are aimed to be researched. In this respect, thoughts of Cemil Meriç related to the ideology of nationalism which follows a course from Ottomanism to Pan-Islamism and from socialism to nationalism which can be accepted as intellectual progress phases in meditation world, all of his published works and his works written down after his death will be studied and tried to be understood. It is considered that analysis of the role of "Nationalism Ideology" from the perspective of Cemil Meriç will contribute to our understanding about the process we live in and exploration of the codes of living together in the chaos and conflicts that we experience in local, regional and global level.

Key words: Cemil Meriç, Nationalism, Turkism, Living Together

ENDÜLÜS İSLAM MEDENİYETİNDE TIP KÜLTÜRÜ

Dr. Mehmet SILAY

silaymehmet@hotmail.com

THE CULTURE OF MEDICINE IN ISLAMIC ENDULUSIAN CIVILIZATION

Dr. Mehmet SILAY

silaymehmet@hotmail.com

Preventive medicine, hygiene and environmental health are important concepts in modern medicine.

İslam as a religion has changed a society consuming least amount of water to highest amount.Only this fact is in itself a revolution.

Per prophet Muhammed (pbuh) hadith Cleanliness is from faith.

In Toledo and Kurtuba every street had a hamam. Kurtuba which was famous for its libraries was also a prominent medical center providing training for physicians and healthcare providers.

ENDÜLÜS DÖNEMİNDEKİ BİRLİKTE YAŞAMA KÜLTÜRÜNÜN DÖNEMİN SÜSLEME SANATINA ETKİLERİ

Öğr. Gör. Ayşe Zehra SAYIN

Necmettin Erbakan Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi

azsayin@konya.edu.tr

Endülüs; kendine has coğrafî, siyasî, sosyal ve kültürel özellikleriyle İslâm ve Avrupa tarihi içerisinde apayrı bir yeri ve önemi olan bölgedir. Bu bölgenin bugünkü adı olan İspanya'da İslam hâkimiyeti süresince ortaya çıkan sanat eserleri, farklı kültürlerin sentezini içinde barındırdığı için birlikte yaşama kültürünü en iyi şekilde yansıtmaktadır. Bunun neticesi olarak Endülüs, İslam sanatının veya İspanya'daki Müslüman kimliğinin diğer kültür ve dinlerin oluşturduğu kozmopolit bir ortamda en büyük eserlerinin meydana getirildiği dönemi oluşturmaktadır. Günümüze ulaşan sayılı sanat eserlerinde, Maşrık-Mağrib-İber sanatlarının ahenkli bir karışımından doğan yeni bir tarz görülmektedir. Müslüman ve Hıristiyan mimarlar ile sanatkârlar bu sanatı oluşturmak için birlikte yaşamış ve çalışmışlardır. Birliktelik neticesinde ve bulundukları coğrafi konuma bağlı olarak diğer İslam devletlerinden farklı desen, motif ve renk özelliklerine sahip eserler tezyîn etmişlerdir. Bu dönemin özelliklerinin bütün açılardan iyi anlaşılabilmesi için devrin farklı kültürleri tarafından oluşturulan sanatlarının da incelenmesi ve değerlendirilmesi amacımızdır.

Bu bildiri ile Endülüs Emevi Devleti döneminde, birlikte yaşama ve çalışma kültürünün tezyini sanatlara nasıl yansıdığını; kullanılan desen, motif ve renk özelliklerini betimsel analizler ile ortaya koymaktır. Elde edilen sonuçlar fotoğraf eşliğinde dinleyicilere sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Endülüs Sanatı, Tezyinat, Motif, Mimari

THE EFFECTS OF MULTICULTURALISM ON ANDALUCIA PERİOD ART DECORATION: AL-HAMRA PALACE

Öğr. Gör. Ayşe Zehra SAYIN

Andalusia; It is a place that has a place and importance in the history of Islam and Europe with its unique geographical, political, social and cultural features. The works of art that emerged during the Islamic domination in Spain, which is the present name of this region, best reflect the coexistence of multiculturalism because it contains the synthesis of different cultures. As a result, Andalusia constitutes the period when Islamic art, or Muslim identity in Spain, is brought to the forefront in a cosmopolitan setting created by other cultures and religions. In a number of works of art that have reached today's daily life, a new style arises from a harmonious mixture of Mashri-Magrib-İber arts. Muslim and Christian architects and craftsmen have lived and worked together to create this art. Due to the unity and geographical location they have decorated with works of different designs, motifs and colors from other Islamic states. Our work is limited to the Alhambra Palace, which occupies an important place as ornamentation in Andalusia architectural monuments. In Al-Hamra palace, the decorations of Mevsar Divanhanesi, Gilded Room, Sefirler Hall, Mersinli Courtyard, The Lion Courtyard , Two Girls Siblings Hall, Sultanlar Hall and Beni Sirac Hall are examined in detail and they are decorated according to construction materials as wooden, tile and plaster, and they are listed in separate titles.

Keywords: Andalusia Art, Tezyinat, Motif, Architecture

ENDÜLÜS MEDENİYETİNDE BİRLİKTE YAŞAMA TECRÜBESİNİN MİMARÎYE YANSIMASI: İŞBÎLİYE EL-KASRI (SEVİLLA ALKAZARI)

Arş. Gör. Fatma Şeyma BOYDAK

Necmettin Erbakan Üniversitesi A.K. İlahiyat Fakültesi Türk-İslam San'atları Tarihi ABD

ftmseyma@gmail.com

Bildirideki amacımız, Endülüs medeniyetinde birlikte yaşama tecrübesinin mimarîdeki yansımalarının görüldüğü İşbîliye (Sevilla) el-Kasrı (Alkazarı)'nın çeşitli dönem ve üsluplara ait tezyînât örneklerini Müdejar (Müdeccen) Sanatı eksenli izah etmek ve aynı coğrafyayı paylaşan farklı inançlara mensup toplulukların müşterek sanat ögelerini açıklamaya çalışmaktır. İspanyolca "alkazar" kelimesi, aslında Arapça "köşk, saray" manasına gelen "el-kasr" olup İberik Yarımadası'nın birçok yerinde görülen İslâmî ve onu takip eden Müdejar Sanat dönemine ait sarayları adlandırmakta kullanılmaktadır. Alkazarların en önemlisi İşbîliye'de yani Sevilla'da inşa edilmiş olanıdır. Saray, Müslüman ve Hristiyan hükümdarlar tarafından birçok aşamada inşa edilmiştir. 1181 yılında Muvahhidler döneminde yapımına başlanan yapı 1366 yılında Hristiyan hâkimiyetinde iken tamamlanmıştır. Aynı coğrafyayı paylaşan farklı inançlara mensup topluluklar, diğer tüm alanlarda olduğu gibi insan merkezli olan mimarî alanında da müşterek yaşama kültürünün bir getirisi olarak birbirlerinden etkilenerek ve bir arada çalışarak ürünler, yapılar ortaya koymuşlardır. Bunun Endülüs coğrafyasındaki en bariz örneklerinden biri, İşbîliye el-Kasrı'dır. Sarayın çeşitli bölümlerinde bir arada ancak birbirinden farklı üslupta tezyînât ve mimarî öge görmek mümkün olmaktadır. Bu da bize müşterek yaşamın, sanatta nasıl neşv-ü nema bulduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Endülüs, İşbîliye el-Kasrı, Sevilla Alkazarı, Müdejar (Müdeccen) Sanatı, Birlikte Yaşama Tecrübesi.

THE REFLECTION TO ARCHITECTURE OF EXPERIENCE OF COEXISTENCE IN THE ANDALUSIAN CIVILIZATION: ALKASR OF ISBILIYE (ALCAZAR OF SEVILLE)

Arş. Gör. Fatma Şeyma BOYDAK

The purpose of our paper is to explain the examples of Seville Alcazar that belong to various periods and styles of decoration, which seen the architectural reflections of the coexistence experience in the Andalusian civilization, Mudejar art axis and try to explain the common arts of the communities belonging to different beliefs that share the same geography. The word "alkazar" in Spanish is actually "al-kasr" which comes to the meaning of "pavilion, palace" in Arabic and it is used to name the palaces belonging to the Islamic and subsequent Mudejar Art period seen in many parts of the Iberian Peninsula. The most important of the Alkazar is the one built in Isbiliye, namely Seville. The palace was built in many stages by Muslim and Christian rulers. The construction started in 1181 during the reign of Muvahhids and was completed in 1366 when it was under Christian rule. Communities belonging to different beliefs that share the same geographical area, as well as in all other areas, have been exposed to each other as a result of the cultural life of the common living in the humanistic center of architecture and have produced products and structures by working together. One of the most obvious examples of this in the Andalusian geography is the Alkasr of Isbiliye. In various parts of the palace, it is possible to see the architectural elements and tezyînât in different styles. This shows us how common life, art, is found in art.

Keywords: Andalucia, Alkasr of Isbiliye, Alcazar of Seville, Art of Mudejar, The Experience of Coexistence.

BİRLİKTE YAŞAMA KÜLTÜRÜ VE SELÇUKLULARIN KONYA YAPILARINDAKİ İZLERİ

Yrd. Doç. Dr. Ali Fuat BAYSAL

Necmettin Erbakan Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi

afbaysal@gmail.com

Anadolu'nun Fethinin Ardından Konya'yı Başkent Yapan Selçuklular, Şehrin Gayri Müslim Rum, Ermeni, Hatta Yahudi Sakinlerinin Yanı Sıra, Aynı İnanca Sahip Oldukları Fars Ve Araplarla Da Beraber Yaşamışlar, Birlikteliğin, Paylaşımın Örneklerini Tarihe Not Düşmüşlerdir.

Sosyal Hayatın Normal Akışı İçerisinde Devam Eden Bu Birliktelik Sanat Hayatında Da Sürdürülmüş, Kelûk Bin Abdullah, Kalûyan El Konevî, Ahlatlı Menkiberti, Şam'lı Muhammed B. Havlan, Mimar Bedreddin Tebrizi, Alâeddin Siryanuş, Ayn'üd-Devle, Tuslu Osman B. Muhammed, Siryanos Gibi Sanatkârların Kendi Alanlarında Sahip Oldukları Ustalıklarından İstifade Etmişlerdir.

Selçuklu Sarayı, Konya'ya Farklı Bölgelerden Gelen Sanatkârlardan Faydalandığı Gibi, Sarayın Mimarları, Kadim Medeniyetlerden Bakiye Sütun, Heykel, Kitabe Gibi Parçaları Ziyan Etmemişler, Yeniden İnşa Ettikleri Şehrin Muhtelif Yapılarında İmkânlar Nispetinde Değerlendirmişlerdir. Örneklerini Alaaddin Ve Sahip Ata Camii'nde Gördüğümüz Şekilde, Cami Gibi Kutsal Sayılan Mekânlarda Bile Geçmiş Dönemin Veya Farklı Kültürlerin Yapı Malzemelerini Çekinmeden Kullanmışlardır.

Bildirimizde; Selçukluların Aynı Topraklar Üzerinde Farklı Etnik Ve Kültürdeki Milletlerle Beraber Yaşamaları, Onlara Ait Kültürel Mirasın Ziyan Edilmeden Korunmasından Bahsedilmektedir.

Anahtar Kelime; Selçuklu, Sanat, Devşirme, Sütun, Birlikte Yaşama

COEXISTENCE CULTURE AND TRACES OF THE SELJUKS ON THE KONYA CONSTRUCTIONS SUMMARY

Yrd. Doç. Dr. Ali Fuat BAYSAL

Necmettin Erbakan Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Kalem İşi Ana Sanat Dalı

afbaysal@gmail.com

Aftermath of the conquest of Anatolia, the Seljuk, who made Konya the capital, lived together with the non-Muslim Greek, Armenian and even Jewish inhabitants of the city as well as the Persian and Arabs who believe in same religion. They showed examples of coexistence and sharing.

This unity that had continued in the normal flow of social life had been continued in art life as well, they benefited from the mastery of artisans in their field such as Kelûk bin Abdullah, Kalûyan el Konevî, Ahlatlı Menkiberti, Muhammed b. Havlan from Damascus, Architect Bedreddin Tebrizi, Alâeddin Siryanuş, Ayn'üd-devle, Tuslu Osman b. Muhammed, Siryanos.

The Seljuk benefited from the artisans from different regions of Konya, as well as architects of the palace had used remnants of cadres, the columns, sculptures, inscriptions, and the ruins of the cities from ancient civilizations in the city which they had reconstructed within the bounds of possibility. As we have seen in examples of Alaaddin Mosque and Sahip Ata Mosque, even the places considered sacred like mosques have used building materials of the previous historical period or different cultures without hesitation.

In our proceeding/study, coexistence of the Seljuk and different ethnic and cultural nations/minority groups on the same land, conservation of their cultural heritage without alienation and the examples used in the Seljuk constructions will be introduced.

Key words; Seljuk, art, reclamation, column, coexistence

İLAHİYAT FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN ÇOKKÜLTÜRLÜLÜK ALGILARININ İNCELENMESİ: KONYA ÖRNEĞİ

Arş. Gör. İrfan ERDOĞAN

Necmettin Erbakan Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu İlahiyat Fakültesi

irfanerdogan87@gmail.com

Farklı kültürlerin karşılıklı saygı ve hoşgörü çerçevesinde bir arada yaşaması anlamına gelen çokkültürlülük, bireylerin cinsiyet, sosyal statü, din, dil, ırk, mezhep veya kültürel karakteristiklerindeki farklılıkları içerir. Aynı zamanda bir kültürleme faaliyeti olan eğitim ile bireylerin bu konudaki algıları ve olgunlukları geliştirilebilir. Din ve din eğitimi ise bu konuda önemli bir yerde durup, farklı kültürlere karşı anlayış geliştirmeye katkı sağlayabilecekken, ilgili dinin yorumuna ve verilen din eğitiminin niteliğine bağlı olarak olumsuz bir etkisinin olması da mümkündür. Bu noktada belli bir din eğitimi alan ve ileride din eğitimi vermeye aday olan ilahiyat fakültesi öğrencilerinin çokkültürlülük algılarının tespit edilmesi önem arz etmektedir. Bu araştırmanın amacı, İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin çokkültürlülük algılarının hangi düzeyde olduğunu incelemektir. Ayrıca cinsiyet, yaş, sınıf, anne ve baba eğitim durumu, yaşamının büyük çoğunluğunu geçirdiği yer (köy, kasaba, ilçe, il, büyükşehir), çokkültürlülük ya da kültürlerarası eğitim ile ilgili bir ders alıp almadığı, farklı kültürden bir arkadaşının olup olmaması, üniversiteden önce yaşadığı bölge gibi değişkenler bakımından ölçek puanlarının farklılık gösterip göstermediği araştırılmıştır. Araştırmanın amacına uygun olan bir yaklaşım olarak betimsel nitelikli tarama modeli benimsenmiştir. Betimsel nitelikli tarama modelinde, mevcut durumun kendi koşulları içerisinde incelenmesi söz konusudur. Ölçme aracı olarak, Ayaz (2016) tarafından geliştirilen "Çokkültürlülük Algı Ölçeği" kullanılmış olup, araştırmanın çalışma evrenini Necmettin Erbakan Üniversitesi A. Keleşoğlu İlahiyat Fakültesi öğrencileri oluştururken, örneklem olarak 467 öğrenci araştırmaya dahil edilmiştir. Veriler bağımsız gruplar t testi ve ANOVA ile test edilmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre ilahiyat fakültesi öğrencilerinin çokkültürlülük tutumları yüksek düzeydedir ($\bar{X}$=4.167). Cinsiyet ve sınıf değişkenleri gruplar arasında puanların anlamlı farklılık göstermesine sebep olurken diğer değişkenlere göre anlamlı farklılık tespit edilememiştir. Kız öğrenciler erkeklere göre daha yüksek çokkültürlülük tutumuna sahip iken, 2. sınıf öğrencilerinin de 1. sınıf öğrencilerine göre daha yüksek puana sahip oldukları tespit edilmiştir.

EXAMINATION OF THEOLOGY FACULTY STUDENTS'PERCEPTIONS OF MULTICULTURALISM: KONYA PROVINCE SAMPLE

Arş. Gör. İrfan ERDOĞAN

Multiculturalism means living together in respect and tolerance each other that it is include gender, social status, religion, language, race, sect or cultural caracteristic differencies. It is possible to develop a positive cognition and maturity with the education as an enculturation activity. On the other hand religion and religious education have an important position. And whether the person will develop a good understanding to different cultures depend on the relevant religion's interpretation and the qualification of given religious education. And it is also possible to give rise a negative effect. At this point it is important to investigate multicultural attitute level of theology faculty students, they are getting a religious education and they are prospective religious educators. The aim of this study is to investigate the multicultural attitute level of theology faculty students. Moreover students' questionnaire scores examined in terms of some variables like gender, age, grade, education degree of mother and father, grown up place (village, town, district, city, metropolis), whether take a multicultural lesson, whether having friends from different cultures and grown up region etc. Descriptive survey method was used for this research, because it is convenient to the aim of this study. In the descriptive survey research method, a current stuation is examined in it's conditions. "Multicultural Attitude Questionnaire" was used in this research, developed by Ayaz (2016). Research population is Necmettin Erbakan University A. Kelesoglu Faculty of Theology students and the sample of the study consist of 467 students. Data were analyzed by independent samples t test and factorial ANOVA. According to findings, the multicultural attitute level of students is high ($\bar{X}$=4.167). Moreover, it was detected that gender and grade level created significant differences on multicultural attitute. Girls have higher positive multicultural attitute than boys and 2nd grade students' score higher than 1st grade students' score. Other variables were not create any differences on questionnaire score.

9-15 YAŞ MÜSLÜMAN ÇOCUKLARIN RESİMLERİNDE "HRİSTİYANLIK VE HRİSTİYAN AKRAN" KAVRAMI HAKKINDAKİ ALGILARI

Dr. Yasemin GÜLEÇ

Felsefe ve Din Bilimleri Din Eğitimi Karlsruhe Eğitim Ateşeliği

yaseminguleс8@gmail.com

Giriş: Çocukların iç dünyalarının bir yansıması olarak kabul edilen çizimler, onların kişilik özelliklerini, kişiler arası ilişkilerini, duygusal problemlerini, kırgınlıklarını, korkularını, beklenti ve endişelerini ortaya çıkararak, onları anlamaya yardımcı olur. 5-7 yaş arasında duygular somut bir biçimde ifade edilirken, 9 yaşından itibaren çizimde kullanılan soyut ifadelerin sayısının arttığı görülmektedir. 9-12 yaşlarda çocukların yaptığı resimlerde yetişkinlere özgü gözleme dayanan ölçütlere rastlanır.13-15 yaşlarına geldiklerinde, resim yapmaya devam eden çocukların resimlerinde, perspektifin tam ve etkin bir şekilde kullanıldığı görülür. Resimdeki ayrıntılar artar. Soyut imgeler üretmeye başlarlar.

Amaç: Türkiye'den Almanya'ya göç etmiş Müslüman ailelerin çocukları, okul içinde çoğu Hristiyan olan akranları arasında eğitim görmektedirler. Aynı zamanda günlük hayatlarında ve diğer birçok sosyal ilişkilerinde, Hristiyan akranlarıyla yaşamaktadırlar. Bu Çalışma Müslüman çocukların, diğer dine ve dinin mensupları açısından akranlarına karşı olan algılarını, resimler üzerinden tespit etmeyi amaçlamaktadır.

Yöntem: Araştırmada Pforzheim ve çevresindeki bazı alman okullarında eğitim gören müslüman çocukların, Hristiyanlık dinine ve Hristiyan akranlarına ilişkin algıları, çizdikleri resimler üzerinden analiz edilmiştir. Araştırmaya toplam 56 öğrenci katılmıştır. Öğrencilerden 38'i kız, 18'si erkektir. 13'ü grunshule (ilkokul), 27'si realshule ve 16'sı gymnasium seviyesinde eğitim görmektedir. Veriler, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan sanat temelli araştırma deseni ile desenlenmiş, göstergebilimsel yaklaşımla analiz edilmiştir. Çizilen resimlerde kullandıkları göstergeler, Pierce'in göstergebilim şemasında yer alan "görüntüsel gösterge, belirti, simge" üçlemesine göre analiz edilmiştir.

Bulgular ve Sonuç: Öğrencilerin çizimlerinde, en çok düz anlamı içeren görüntüsel gös¬tergeyi kullandıkları, ikinci olarak simgesel anlamlara yer verdikleri görülmüştür. Öğrencilerin en az kullan¬dıkları gösterge türünün ise neden-sonuç ilişkisi içeren belirti olduğu görülmüştür. İlkokul öğrencilerin neredeyse hepsi, Hrisyinlık ve Hristiyan akran kavramına dair algılarını, tek bir görüntüsel gösterge (hac işareti) ile ifade etmişlerdir. Realshule öğrencileri çoğunlukla, hac, çarmıh, kilise, incil, domuz gibi birkaç görüntüsel göstergeyi bir arada çizmişlerdir. Realshule öğrencilerinden bazıları, hristiyanlık kavramı hakkındaki bireysel algılarını; hac işaretine yıldırım düşmesi, Türk bayrağı ve hac işaretinin birlikteliği gibi sembolik anlamlarıyla çizmişlerdir. Gymnasim öğrencilerinin hemen hepsinin tek bir görüntüsel gösterge yerine, birçok görüntüsel göstergeyi bir arada çizdikleri görülmektedir. Hac işaretinin siyaha boyanması, siyah kalp, tamamen karmaşık olarak karalanmış siyah bir sayfa, ay ışığında kiliseden gelen ilahi sesi, Hz. İsa'nın doğumunu hediyelerle kutlama gibi neden-sonuç ilişkisi içeren belirti göstergelerini, öğrencilerin en az kullan-dıkları görülmüştür. Bu gösterge türü gymnasium öğrencileri tarafından kullanmıştır. Öğrencilerin hemen hepsinin resimlerinde ve yapılan klinik görüşmelerden çıkan sonuç birlikte değerlendirildiğinde, Müslüman çocukların, hristiyanlık ve hristiyan akranlarına karşı % 89, oranında hoşgörü temelli algıya sahip oldukları, %11 oranında ise önyargı temelinde bazı algılara sahip oldukları görülmüştür.

Anahtar sözcükler: Müslüman- Hristiyan, birlikte yaşama, höşgörü, önyargı.

ÖTEKİLEŞTİRİLEN-ÖTEKİLEŞTİREN BAĞLAMINDA İMAM HATİP OKULLARI

Doç. Dr. H. Yusuf ACUNER

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

yusuf.acuner@erdogan.edu.tr

Yapılan tanımların ortak özelliklerinden hareketle eğitimin iki temel görevinin olduğu açıktır. Bu aynı zamanda din eğitiminin de genel eğitim sistemi içinde bulunmasının zorunluluğunun bir kanıtı olarak kabul edilmelidir. Bu bağlamda, eğitim toplumun birlikte yaşamasının ve toplum olmanın gereği olan bilim, sanat, kültür, teknik ve din gibi değerlerin yeni kuşağa aktarılması ve geliştirilmesi görevini üstlenir. Bunu yaparken bunun istendik olmasıdır. Toplumsal ilerleme, demokratik kültür, birlikte yaşama kültürü gibi hususlar eğitimin işlevleri arasında önemli bir yet tutmaktadır. Bu bağlamda eğitiminin bizzat kendisinin, kurumsal yapısının ya da çıktılarının bir ötekileştirmeyi barındırmaması gerektiği de açıktır. Eğitim tarihimiz açısında bakıldığında imam hatip okulları eğitim sistemimizde yukarıda ifade edilen eğitim işlevleri bağlamında anılmanın ötesinde hep tartışılan okullar olmuşlardır. Buna yönelik ciddi bir literatürün varlığı alan uzmanlarının malumudur.

Bu araştırma nitel araştırma yöntemlerinden bir durum çalışması olarak tasarlanmış ve gerçekleştirilmiştir. İmam hatip okullarının idareci, meslek dersleri ve diğer branş öğretmenlerinden oluşan araştırma grubundan yarı yapılandırılmış görüşme formu marifetiyle araştırmacının yaptığı mülakatlarla toplanan veriler analiz edilmeye çalışılmıştır. 10-40 yıllık mesleki deneyime sahip olan katılımcılarının görüşlerine ve literatüre dayalı yapılan analizler sonunda imam hatipli olgusunun süreç içindeki değişimi, üzerinde yapılan tartışmalar ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Kimilerine göre toplumun çimentosu ve istenen özelliklerde birey yetiştirmede sadece ülke için değil dünya için model teşkil eden bu okullardır. Bunun yanında kimilerine göre ise, ülkenin sosyal-siyasal felsefesinin yegâne ve en tehlikeli bireylerinin yetiştiği odaktır. Hâlbuki anayasal bir kurum olan imam hatip okullarının, ülkenin uzak ve yakın hedeflerine ulaşmada milli eğitimin genel hedeflerinin dışında bir amacı ve işlevi olamaz. Fakat sürekli eğitim çıktıları ve kalite bağlamının dışında siyasi söylemlerin tartışma odağında olan bu okullar sürç içinde ya ötekileştirilen ya da ötekileştiren oldukları iddiasını üzerlerinden atamamıştır.

ÇOK KÜLTÜRLÜ TOPLUMLARDA SOSYAL DAVRANIŞ EĞİTİMİ

Yrd. Doç.Dr. Sümeyra BİLECİK

Aksaray Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü

sumeyrabilecik@aksaray.edu.tr

İnsan, sosyal bir varlık olarak dünyaya gelmiştir. Bu özelliği nedeniyle bilişsel, dil ve psikomotor alanlarda gelişim gösterdiği gibi sosyal alanda da gelişim gösterir ve zamanla sosyalleşerek, iletişim becerilerini kullanmayı öğrenir. Dünyaya geldiği andan itibaren birçok sosyal uyarıcıya maruz kalan insanın bu uyarıcılara duyarlılık geliştirerek sağlıklı tepkiler vermesi ve bireyin yaşadığı toplumdaki değer, norm ve davranış kalıplarını öğrenerek toplumun bir üyesi olarak kabul görmesini sağlayacak bilgi, inanç, tutum ve becerileri kavrayıp uygulaması sosyal davranışı doğru biçimde kazanmasıyla mümkün olabilir.

Sosyal gelişim sürecini; çevre, kültür ve bireyin topluma uyum yeteneği, kişisel özellikleri gibi pek çok unsur etkiler. Ancak sosyal gelişimin eğitim ile desteklenerek bu sürecin sürdürülmesi, geliştirilmesi sağlanabilir. Sosyal beceri ve davranışlar, eğitim yoluyla desteklenebilir olduğu kadar gözlem ve taklit yoluyla çevreden de öğrenilir. Sosyal beceri ve davranışların bu özelliği, konuyu, içinde bulunulan toplum yapısıyla doğrudan ilişkili hale getirmektedir. Çok kültürlü toplumlara kıyasla daha heterojen toplumlarda kültür ve davranış kalıplarında bir ortaklık söz konusu olduğundan çocuk, içerisinde bulunduğu sosyal ortamlarda gözlemlediği davranışları taklit ederek sosyalleşebilir. Davranışların, toplumdaki bireylerce anlamı aynı olduğundan çocuk, pekiştirilen, takdir edilen davranışı tekrarlayıp, hoş görülmeyen davranışları da söndürerek sosyal davranışları büyük ölçüde öğrenir.

Farklı kültür, inanç ve milliyetlere mensup insanlardan oluşan çok kültürlü toplumlarda konu biraz daha karmaşık görünmektedir. Çünkü farklı ırk, inanç, kültür ve dolayısıyla farklı davranış kalıplarını benimsemiş insanların, iletişimde tercih edecekleri yöntemlerin ve davranışların farklılaşabileceğini söyleyebiliriz. Bir kültürde kabul görmekle beraber, farklı kültürlerde benimsenmeyecek davranışların varlığından söz edebilmekteyiz. Bu durumda çok kültürlü bir toplumda yetişmekte olan bir çocuğun mensubiyetini benimseme ve aynı zamanda topluma uyum sağlama noktasında zorlanabileceği söylenebilir. Aynı şekilde böyle bir ortamda çocuğun sosyal davranışları yalnızca taklit yoluyla öğrenmesi güçtür.

Sosyal davranışların öğrenilmemesi durumunda, uyumsuzluk, sosyal iletişimde yetersizlik gibi bireyi sosyal ve psikolojik yönden olumsuz etkileyebilecek durumların ortaya çıktığı göz önünde bulundurulduğunda, çok kültürlü toplumlarda insanların bir arada ve uyum içinde yaşayabilmeleri için sosyal davranışın bireyler ve toplum açısından önemi ortaya çıkmaktadır. Burada eğitim devreye girmektedir. Çok kültürlü toplumların eğitim politikaları ve uygulamaları da buna göre düzenlenmiştir. Çok kültürlü sınıflarda, farklı dil, din, ırk ve dolayısıyla farklı kültürlere mensup çocuklar bir aradadırlar ve bu haliyle çok kültürlü toplumun küçük bir örneğini teşkil etmektedirler. Bu bağlamda bir arada yaşama tecrübesini edinme fırsatı bulan çocukların sosyal becerilerini geliştirmek ve uyumlu bireyler olabilmelerini sağlamak ve kültürel farklılaşma nedeniyle toplumda ayrışmaların önüne geçmek amacıyla çeşitli eğitim programları izlenmektedir.

Bu çalışmayla, selamlaşmadan tanışmaya ve ilişkileri sürdürmeye yönelik tüm sosyal davranış biçimlerini içeren sosyal beceri ve davranışların çok kültürlü toplumlarda eğitime konu ediliş biçimi ve birlikte yaşamaya katkısının ortaya koyulması amaçlanmaktadır. Bu amaçla literatür tarama yöntemi kullanılarak çok kültürlü toplumların eğitim programları incelenecektir.

Söz konusu eğitim programları içerisinde yalnızca sosyal davranış eğitimine yönelik konuların ele alınması araştırmanın sınırlarını oluşturmaktadır. Çalışma konusunun bir tür birlikte yaşam deneyimlerinin kazandırılması ve eğitimini kapsaması yönüyle bu alana ışık tutacağı düşünülmektedir.

PROSOCIAL BEHAVIOR EDUCATION IN MULTICULTURAL SOCITIES

Yrd. Doç.Dr. Sümeyra BİLECİK

Prosocial behavior is defined as behavior that benefits other people. Whatever the reasons and intentions behind it, are exhibited in society and include all kinds of behaviors that are beneficial as a result. Thus prosocial behaviors can affect many areas of life from interpersonal communication to academic success. Therefore prosocial behavior that will help people be accepted in society, to prevent the exclusion must be taught since her/his childhood.

Learning of prosocial behavior is done consciously and deliberately with cognitive and behavioral approach as well as it might be done by observation and uncontrolled way. Children are able to learn many prosocial behavior by stimulation and follow somebody's lead in society. It is considered that this situation will make it difficult to learn social behaviors in multicultural socities while it is easy to learn in homogeneous one. Because child comes across different values system and observe people who behave according this values. Moreover, these difference behavior opposite to each other even though the purpose be same.

This study aims to show what kind of principles can be met in education when the difficulties encountered in learning differences through observing the child's social behaviors in multicultural societies. For this purpose, studies about multicultural education and prosocial behavior education in multicultural societies has been investigated by scanning literature. The result of this study is hoped to find answer to "What is the nature of prosocial behavior education in multicultural societies?"

EXPLAINING PEACEFUL COEXISTENCE AND CONFLICT IN ISLAMIC SCRIPTURE IN THE LIGHT OF NATURE VS NURTURE DEBATE

Prof Abdin CHANDE

Adelphi University

chande@adelphi.edu

Modern scholars, drawing on both ethology (animal behavior) and sociobiology, have explained conflict (the absence of peace) and aggression that results from it, as being influenced or shaped by either biological (genetic) or environmental factors. This has important implications on whether peaceful co-existence or its exact opposite (aggression) is the general norm in human society. The purpose of this paper, therefore, is to examine what the Islamic scripture has to say on this hotly debated subject of nature versus nurture. More specifically, does the Qur'an see human aggression as being genetically ("fitra-lly") pre-determined or as being a consequence of human action through the exercise of autonomous human agency? This is an important question to answer given the widespread conflict that exists in modern-day society and the urgent need that people feel to work out compromises and forge peaceful co-existence with one another as the only means for our human survival.

HOW CAN TURKISH ACADEMICS BE IMPORTANT AND RELEVANT FOR REPRESENTATION OF TURKEY?

By Assistant Professor Dr. Kemal Enz ARGON

History of Religions Ahmet Keleşoğlu Divinity Faculty Necmettin Erbakan University

keargon@gmail.com

The the work and products of Turkish divinity faculties' academic staff can include a certain methodology which can help to facilitate an enhanced cooperation amongst Turkish academics for representation leading also to a more positive and optimistic external representation of Turkey. This should lead in turn to better external relatIons, in short, a peace-building. For representation, the academic products and work of divinity faculties can provide relevant and important intellectual equipment for persons representing Turkey and Muslims generally. The issue of representation is timely, important, and relevant and the intellectual equipment and training by Turkish academics is relevant to representation. Better relations and peace-building can be the objective.

The purpose for writing this short paper is to suggest a perspective on the importance and relevance of the work and products of Turkish divinity faculties' academic staff for the representation of Turks and Turkey. This should include a certain methodology which can help to facilitate an enhanced cooperation amongst Turkish academics for representation leading also to a more positive and optimistic external representation of Turkey. This should lead in turn to better external relations, in short, a peace-building.

İNSAN NÜFUSUNDAKİ ARTIŞ VE TAŞIMA KAPASİTESİ

Arş. Gör. Yusuf Ziya KARİPEK

Necmettin Erbakan Üniversitesi A.K. İlahiyat Fakültesi

yusufkaripek@gmail.com

Demografik geçiş döneminde yaşanan nüfus patlaması konusundaki endişeler, tüm dünyada yüksek doğurganlık oranlarını düşürmesi amacıyla devletler tarafından desteklenen nüfus politikaların gündeme gelmesine yol açtı. Öte yandan eleştirmenler, bu tür yatırımların ekonomik, sosyal ve politik gelişmelere yönlendirilmesi gerektiğini savnumaktadır. Bu makalede, öncelikle, mevcut nüfus patlamasını anlamak için 19. yüzyılın sonu ya da 20. yüzyılın başında yaşanan 'demografik geçiş' incelenmektedir. İkinci olarak, dünyanın taşıma kapasitesi üzerine yapılan bir literatür taramasına dayanarak, mevcut nüfus büyüme anlayışımızı şekillendiren temel düşünce dallarını incelenmektedir. Alan sınırlamaları göz önüne alındığında, kısaca kötümser, iyimser ve istikrar yaklaşımlarını tartışılmaktadır. Son olarak, halen devam etmekte olan zorluklarla başa çıkmak için önemli noktalar sunulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Nüfus Artışı, Demografik Geçiş, Taşıma Kapasitesi, Birlikte Varolma.

HUMAN POPULATION GROWTH AND CARRYING CAPACITY

Arş. Gör. Yusuf Ziya KARİPEK

Concerns over population explosion during the demographic transition led to state-sported population policies all over the world to reduce high fertility rates. On the other hand, critics firmly believed that such investments should be directed toward economic, social and political development. In this article, firstly, in order to understand the current population explosion, we examine the demographic transition that took place in the late 19th or early 20th century. Secondly, based on a literature review on carrying capacity of the world, we trace the key strains of thought that shape our current understandings of population growth. Given space limitations, we briefly discuss pessimistic, optimistic and stabilization approaches. Finally, we present some of the important points for dealing with the challenges that still remain.

Key Words: Population Growth, Demographic Transition, Carrying Capacity, Coexistence.

İSLAM KÜLTÜRÜNDE MEZHEPLER ÜSTÜ DİN KARDEŞLİĞİ VURGUSU

Doç. Dr. Ahmet İshak DEMİR

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

ahmetishak@gmail.com

Amaç

İslam inanç mezhepleri temel eserlerinde mezhepler üstü din kardeşliği örnekleri sunarak günümüz birlikte yaşama kültürüne katkı.

Materyal

İslam inanç mezheplerinin klasik kaynaklarında var olan ötekileştirme örneklerinden daha çok; farklılıkları dinen kabul edebilme, onlarla birlikte olabilme ve belki en önemlisi onların da kurtuluş ehli yani cennetlik olduğunu ifade eden pasajlar temel kaynaklarımızı oluşturmaktadır.

Bulgular

İslam dünyasında mezhep taassubu zaman zaman azalma ve artma gösteren ama varlığını daima kuvvetle hissettiren bir olgu olmuştur. Özellikle itikadi İslam mezheplerinin kendinden olmayanları ötekileştirme söylemleri yanında hesap yurdunda kurtuluşa eremeyecek oldukları vurgusu müslümanların toplumsal huzuru ve din kardeşliğinin ön plana çıkmasına ciddi bir şekilde engel teşkil etmiş ve hala etmeyi sürdürmektedir. İslam'ın ilk neslinden itibaren süregelen ve günümüz Müslümanlarının da temel sorunu olmaya devam eden İslam çatısı altında birlik olamama olgusu çağdaş söylemlerle maalesef giderilmek şöyle dursun artırılmaya devam etmektedir. Bir başka önemli görünüm de güncel tartışmalarda eski dönemlerin yanlışlarının ısrarla vurgulanarak ön plana çıkarılmaya çalışılması vakıasıdır. Oysa günümüze kadar gelen İslam tecrübesinde, özellikle temel alınmaya çalışılan inanç mezheplerin bizzat kendi oluşturucu eserlerinde farklı mezhep mensuplarına hoşgörülü yaklaşım örnekleri de mevcuttur. "Allah birdir diyen cennete girer", "Kıble ehlinden kimseyi tekfir etmeyiz" ve "Her türlü günahkarın arkasında namaz kılarız" ifadelerinde olduğu gibi güzel örneklerini gördüğümüz; özellikle Ehl-i Sünnet klasiklerinde yer almasına karşın pek vurgulanmayan ötekileştirme yerine asgari müştereklerde birliği vurgulayan esaslardan bir seçki sunulmuştur.

Sonuç ve Tartışma

Kendi mezhebinin inanç esaslarını benimsemeyen Müslümanları da din kardeşi olarak kabul etme anlayışının, garip ve yeni bir icat veya bid'at olmadığı aksine gelenek içinde çok eski dönemlerden beri var olduğu ortaya konulmuştur. İslam'ın vurgulamış olduğu din ve vicdan hürriyeti yanında insana sadece insan oluşu dolayısıyla dahi iyi davranma anlayışının bugüne değin yaşanmış Müslüman tarihte bolca pratik ve prensip haline getirilme örneği olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler

Din kardeşliği, İslam Kardeşliği, mezhepler üstülük.

THE EMPHASIS OF RELIGIOUS BROTHERHOOD ABOVE THE SECTS IN ISLAMIC CULTURE

Doç. Dr. Ahmet İshak DEMİR

Goal

To contribute to the culture of living together today by providing examples of religious brotherhood in the Islamic faith sects in their main works.

Materiel

It is more likely that the Islamic faith sects have more of the other forms of analogy in their classical sources; Passages that express that diversity can be accepted as being able to listen, be with them, and perhaps most importantly, they are also people of salvation, ie paradise, constitute our basic sources.

Results

In the Islamic world, sectarianism has always been a phenomenon that shows diminishment and increase, but always feels its presence. Especially the emphasis that Islamic Islamic sects will not survive salvation as well as the rhetoric of non-self-denying Muslims has seriously hampered and continues to hamper the social well-being and the rise of religious brotherhood. Unfortunately, the fact that there is no unity under the Islamic roof, which has been continuing since the first generation of Islam and continues to be the main problem of today's Muslims, unfortunately continues to increase. Another important aspect is to try to get the foreground out of the current debates by emphasizing the mistakes of old times. However, there are examples of tolerant approaches to different sects in their constitutive works of faith sects, which are being tried to be taken as basis, especially in the experience of Islam, which is up to the present day. Good examples are the principles of "He is survived who said that Allah is one", "We do not say infidel to anybody who breaks the prayer" and "We pray behind all kinds of sin". Especially in the classics of the Ahl al-Sunnah, although not emphasized, the alternativeism is presented in a way that emphasizes the unity in the minimum communal.

Conclusion and Discussion

The idea of accepting Muslims, who do not adopt the principles of faith of their own sect, as their religion is not a strange new invention.

It has been in tradition since ancient times.

It is seen that the understanding of good behavior due to the formation of human beings as well as the freedom of religion and conscience that Islam has emphasized has been exemplified as a practice and principle in abundance in Muslim history.

Keywords

The brotherhood of religion, the brotherhood of Islam, above the sects

HZ. PEYGAMBER'İN GAYRİMÜSLİMLERE KARŞI HOŞGÖRÜSÜ

Prof. Dr. Yusuf Ziya KESKİN

Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Hadis ABD

yzkeskin@gmail.com

Hoşgörü, Hz. Peygamber'i özetleyen en önemli kavramlardan biridir. Onun hoşgörüsü, hayatının bütün alanlarında kendini gösterir. Allah Resûlü (s.a.s.) insanlara, hayvanlara, çevreye, kısaca bütün varlıklara şefkat ve merhametle yaklaşmıştır. Onun hoşgörü anlayışına göre Müslüman olsun olmasın, bütün insanlar değerlidir ve her insanın bedeni, ruhu, inancı, kısaca bütün varlığı korunmalıdır. Hz. Peygamber, kendisine inanmayanlara dahi hoşgörü ile yaklaşmış, en güçlü olduğu zamanlarda bile hoşgörüden taviz vermemiştir. Hoşgörü, güçlü iken gösterildiğinde değerli olur. Zira zayıf bir kimsenin güçlü birine karşı gösterdiği hoşgörü, gerçekte hoş görme değil, çaresizliktendir. Ancak Allah Resûlü (s.a.s.), ister zayıf ister güçlü zamanlarda olsun, her zaman hoşgörü prensibine göre hareket etmiş ve bütün inanç gruplarına karşı hoşgörülü davranmıştır.

Allah Resûlü'nün (s.a.s.) muhatap olduğu gruplar, Yahudiler, Hıristiyanlar, Müşrikler ve Münafıklardır. Medine'ye geldiğinde Yahudilerin de içinde bulunduğu bir toplumsal anlaşma metni imzalamış ve Yahudileri de toplumun bir ferdi kabul edip inançlarına ve hayatlarına müdahale etmemiştir. Yahudiler, Hz. Peygamber ve Müslümanlar aleyhine çeşitli faaliyetler yürütmelerine rağmen Allah Resûlü (s.a.s.) anlaşmayı bozmamış ve sabırla onları İslam'a davet etmiştir. Sonunda bazı Yahudiler, Müslüman olmuştur. Peygamberimiz o dönemde Hıristiyan devletlere mektuplar göndererek onları İslam'a davet etmiş, onlardan gelen heyetleri Mescid-i Nebevî'de ağırlamış, hatta ibadet vakitleri gelince Mescidde ibadet etmelerine müsaade etmiştir. Onların kestiklerinin yenebileceğini ve onların kadınlarıyla evlenilebileceğini hükme bağlamıştır. Bunun yanında onların inançlarına hiçbir surette müdahale etmemiştir.

Allah Resûlü (s.a.s.), kendisinin azılı düşmanları olan müşrikleri her fırsatta İslam'a davet etmiş, muhtaç olduklarında onlara yardım göndermiş, anlaşmalara sadık kalmış ve yaptıkları eziyetlere sabırla karşılık vermiştir. Nitekim bu sabrın sonunda pek çoğu Müslüman olmuştur. Mekke'yi fethettiğinde oradaki herkesi serbest bırakmıştır. Medine'de münafıkların fitnelerine sabırla mukabelede bulunmuş, nifaklarını açığa vurmamış, münafıkları öldürme taleplerine sıcak bakmamış ve onların kalplerini İslam'a ısındırmaya çalışmıştır. Savaşa en son çare olarak başvuran Allah Resûlü (s.a.s.), düşmanı öldürürken bile insanlık haysiyetine aykırı şekilde davranılmasını yasaklamıştır. Savaş esirlerine insanlık tarihinde az rastlanan bir tavırla en güzel şekilde muamelede bulunmuş ve onları mümkün olduğunca serbest bırakmayı hedeflemiştir. Bütün bunlar, Hz. Peygamber'in gayrimüslimlere göstermiş olduğu hoşgörünün boyutunu ortaya koyan önemli davranışlardır. İnsanlık, Allah Resûlü'nün (s.a.s.) diğer din mensuplarına göstermiş olduğu hoşgörü seviyesine henüz ulaşmış değildir. Hoşgörü konusunda Sevgili Peygamberimizin hayatında bizim için çok güzel örnekler vardır. Bu örnekler, küresel barışa önemli katkılar sunacak niteliktedir.

Anahtar Kelimeler: Hz. Peygamber, Hoşgörü, Barış, Gayrimüslim, Yahudiler, Hıristiyanlar, Müşrikler, Münafıklar.

TOLERANCE OF PROPHET MUHAMMED AGAINST NON-MUSLIMS

Prof. Dr. Yusuf Ziya KESKİN

Tolerance is one of the concepts that summarize Prophet Muhammad. His tolerance manifests itself in all areas of his life. The Messenger of Allah (pbuh) treated people, animals, his neighborhood and all beings with compassion and mercy. According to his understanding of tolerance, whether or not he is Muslim, all people are valuable and every individual's body, soul, belief, in short, his whole being must be preserved. Prophet Muhammad has tolerated even those who do not believe in him and he has always ruled with tolerance even when he had power. Tolerance is valuable if it is displayed when one has the power. Because the tolerance that a weak person shows against a strong person, in reality, is not tolerance but rather it is desperation. However, the Messenger of Allah (S.A.S.) always acted according to the principle of tolerance and he was always tolerant of all faith groups.

The groups in which the Messenger of Allah (S.A.S.) faced included Jews, Christians, polytheists, and hypocrites. When he came to Medina, he had signed a social agreement in which the Jews were also involved and as Jews were accepted as members of the society, Prophet Muhammad did not interfere in their beliefs and lives. Although Jews carried out various activities against the Prophet and the Muslims, the Messenger of Allah (pbuh) did not break the agreement and always invited them to Islam. Eventually some Jews converted to Islam. Prophet Muhammad sent letter to Christian states at that time and invited them to Islam. The delegations at the time were welcomed in Masjid al-Nabawi and they were even allowed to worship inside Masjid al-Nabawi. It was judged that slaughters of non-Muslims can be consumed and Muslim men can marry their women. In addition, there has been no interference in any way with their beliefs.

The Messenger of Allah (S.A.S.) has invited the polytheists, who have been his most hostile enemies, to Islam at every opportunity; when they are in need, he helped them, stayed loyal to the agreement, and patiently responded to their sufferings. Indeed, at the end of this patience, many have decided to convert to Islam. When he conquered Mecca, he freed everybody there. In Medina they were patiently opposed to the folly of the hypocrites, did not open their displeasure, did not look warm to the murderers of the hypocrites, and tried to warm their hearts to Islam. In Medina, he patiently responded to sedition of hypocrites, did not reveal their discords, did not look positively to the demands of killing the hypocrites and tried to warm their hearts to Islam. The Messenger of Allah (pbuh), who applied to the war as the last resort, forbade any mistreatment which would be against the dignity of humankind even while killing the enemy. The war prisoners were treated in the most beautiful manner and the ultimate aim was to free them as soon as possible. Consequently, these are important behaviors that reveal the dimension of tolerance that the Prophet has shown to non-Muslims. Humanity has not yet reached the level of tolerance that the Messenger of Allah (S.A.S.) has shown to other religions. There are some very good examples for us in the life of our beloved Prophet in the case of tolerance. These examples will provide important contributions to global peace.

Key Words: Prophet Muhammad, Tolerance, Peace, Non-Muslim, Jews, Christians, Polytheists, Hypocrites.

GAYRİ MÜSLİMLERE ŞER'Î HÜKÜMLERİN TATBİKİNDE ENDÜLÜS TECRÜBESİ ÜZERİNE BAZI MÜLAHAZALAR

***Arş. Gör. Muhammet Ali* ACAR**

Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İslam Hukuku ABD

aliacar@sakarya.edu.tr

Amaç

Batı dünyasında yaygın kanaat İslam tarihi fetihlerinde rakiplerin, İslam ve kılıç arasında bir seçim yapmak zorunda bırakıldığı şeklindedir. Çalışmamız, bu iddia karşısında Yahudi ve Hristiyanlık gibi ehli kitaptan kabul edilen dinlere karşı üçüncü bir şık olarak iç işlerinde özerk olmakla birlikte devlet erkine cizye ve haraç ödeme karşılığında zimmi statüsünde himaye edildikleri yargısının geçerliliğini ve keyfiyetini Endülüs Emevileri bağlamında bölgede yaşamış hukukçuların kitapları üzerinden tetkik etmeyi amaçlamaktadır.

Bulgular

İslam fetihlerinin bir devamı olarak İber yarımadasının fethine bakıldığında zimmi ahkâmın son derece başarılı ve çevresel şartlarla insicam içerisinde uygulandığı mülahaza edilir; Müslümanlığı kabul etmeyen Hıristiyanlar (Müsta'ribler) İslam hâkimiyetine karşı gelmemiş aksine pek çok yönden Arap-İslam medeniyetini benimsemişlerdir. Diğer taraftan süreç içerisinde Endülüs nüfusunun çoğunluğunu İspanyol mühtediler (Müvelledûn) oluşturmuştur. Aynı şekilde Yahudi cemaatlerinin de İslam fetihlerine aktif yardımda bulundukları ve ilerleyen tarihlerde herhangi bir isyana kalkışmadıkları bilinmektedir. Müslüman İspanya'da bu gelişmelerin yaşanmasındaki önemli etkenlerin başında diğer dinlerle bir arada yaşama tecrübesinin engin bir hoşgörü atmosferinde gerçekleşmiş olması yatmış olmalıdır. Netice itibariyle özellikle Endülüs Emevileri döneminde Müslümanlarla Gayri Müslimler arasında temel hak ve ödevler açısından ciddi bir ayrım söz konusu olmamış, bu uygulamaların katkısı ile farklı dinlerden insanlar ''Endülüslü olma'' üst kimliğini benimseyerek barış içerisinde yaşamışlardır.

Birlikte yaşamanın sağlıklı bir şekilde yürütülmesinde elbette hukuki öğretilerin başat bir değeri vardır. Endülüs'te ise Maliki mezhebi benimsenmekle birlikte ekolün kurucu düşüncesi ile İberya şartları arasında titiz bir denge kurulduğu ifade edilebilir. Ancak bütün fıkhi düşünce sistemlerinin Gayri Müslimlere karşı aynı esnekliği gösterdiği söylenemez. Özellikle şeri hükümlerin amacına ve gerçekleştirmek istediği hedeflere yönelmekten ziyade nassların ilk bakışta anlaşılan zahir manalarına aşırı önem veren düşünce olarak tanımlanan Zahiri ekol, Gayri Müslimlerle ilgili hukuki düzenlemelerde son derece katı yorumlara gitmiştir. Rey karşıtlığının ulaştığı en uç noktayı temsil eden bu ekolün ikinci kurucusu kabul edilen İbn Hazm'a göre İslam kanunları inansın veya inanmasın bütün insanları bağlayıcıdır; Namaz, oruç gibi ibadetler dışında bütün fıkhi hükümlere herkes uymak zorundadır. Gayri Müslimlerin domuz beslemelerine, içki içmelerine, kendi aralarında faiz alıp vermelerine izin verilemeyeceği gibi cezaları da İslam Hukukuna göre olmalıdır. Endülüslü zahiri bilgin zimmi kavramını da olabildiğince daraltarak Müslüman olmayan toplulukları İslam veya savaşı seçmeye mahkûm etmiştir.

Materyal veya Yöntemler

Çalışmamızda öncelikle muhalif bir isim olarak İbn Hazm'ın konu ile ilgili görüşleri onun usul, füru ve dinler tarihi alanlarındaki eserleri üzerinden incelenecek akabinde Endülüs Emevi Devletinin resmi mezhebi olması hasebiyle Maliki mezhebinin temel metinleri tetkik edilecektir. Daha sonra bilfiil vuku bulan olayları, mahkeme kararlarını ihtiva eden Maliki Endülüs Nevazil

literatürü taranarak mezhebin öteki ile ilgili görüşünün sahada nasıl tatbik edildiği araştırılacaktır.

Sonuç ve Tartışma

İbn Hazm'a atıfların arttığı ve şiddet eğilimli dini akımların yaygınlaştığı günümüzde fıkıh ve değişimin tarihi süreçte nasıl gerçekleştiği, İslami fikir ve mefhumların yeni, çağdaş meselelere nasıl uyarlandığı sorularına konumuz bağlamında cevaplar aranacaktır. Fıkhi hükümlerin özellikle farklı inançlara sahip insanlara tarihi süreçte ne kadar uygulandığı İslam dinin kişisel hak ve özgürlükleri güvence altına alması bağlamında tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: İbn Hazm, Zimmi Hukuku, Endülüs Hukuk Tarihi, Nevazil Literatürü

SOME THOUGHTS ON AL-ANDALUS EXPERIENCE IN THE APPLICATION OF SHARIA PROVISIONS TOWARD NON-MUSLIMS

Arş. Gör. Muhammet Ali ACAR

The widespread opinion regarding the conquests of Muslims in the Western world is composed of the generalization the opponents are forced to make a choice between Islam and the sword. In the face of this claim, our work questions the possibility of a third choice against the followers of a religion such as Judaism and Christianity, which are accepted as Ahl al-Kitab by Islam. Validity and quality of this third option, which consists of their protection in the statute of dhimmi so long as paying the poll tax (jizyah) to the government without any kind of intervention of their religious life, has been investigated specific to Andalusian experience.

In this study, I firstly studied Ibn Hazm's opinions about the application of the Sharia provisions toward non-Muslims, which is a contradictory approach, as an explanation of the theoretical bases of the issue. Then, I handled basic views of Maliki sect regarding the issue, since it was the official sect of the states established by Muslims in Al-Andalus. Later on, I touched on the subject of the judicial and legal positions of the dhimmis in Al-Andalus and I analyzed how the opinions of sect about 'the other' were applied, through fatwas (religious verdicts) and court decisions belong to lawyers who have lived in the region.

According to Ibn Hazm, an Andalusian and Zhahiri scholar, the sharia is binding for all humans whether they believe in it or not. All people must respect the sharia in all areas except salaah (prayer) and fasting. The punishments that wouldn't let non-Muslims to do like nutrition of porker or drinking alcohol or interest must be brought into force in deference to the Sharia regardless of their legitimacy in their religions. Additionally, non-Muslims must do respect the rules of the Sharia according to the the sect of Maliki. But, the right given to the dhimmis for their religious lives provided them some judicial benefits although they were destitute of some rights because they were not Muslims. Also, according to the sect of Maliki, it is possible to make a debit agreement with non-Muslims including Arab polytheists.

When we research on the conquest of Iberian Peninsula - it is a continuation of Islamic conquests -, it is understood that the majority of Christians didn't stand up to the conquest of Islam. Rather, they adopted the civilization of Arab-Muslims in many respects. Indeed, they were called as Musta'ribs. After the Xth century, the majority of population in Al-Andalus was comprise of Andalusian converts which were called as Muvelledûn. It is known that Jewish community persecuted by Visigoth helped the conquests of Muslims actively and they didn't revolt against the Islamic rule except few examples. It is undeniable that this multi-cultural and prosperous system in Al-Andalus came true under favour of the Shari'a. Indeed, Muslim conquerors guaranteed their safety of their lives, properties and honours and to give them religious freedom in exchange for the debit agreement between Andalusian inhabitants and Muslims, and annual jizya (poll tax) and that do not make a deal with enemies of Muslims.

As a result of all these rights, Muslims let them bring any juridical problem occurred among them to their own courts. Moreover, Muslims also allowed them to do their practices permitted in their religions if only they do not do it publicly even though these practices are forbidden in Islam. Nevertheless, in case any problem arise between Muslims and non-Muslims the conflict has to be solved under the authority of Islamic courts and the Sharia provisions will be applied. Consequently, we determined that the fact remains that a certain number of privileges took place

in compliance with religions about the equal rules for all people, and we again confirmed that the decrees of the sect of Maliki about dhimmi law were flexed in some cases.

Key words: Non-Muslim, Dhimmi, Mozarab, Ibn Hazm, Isa b. Sehl.

İLK DÖNEM İSLAM TARİHİNDE BİRLİKTE YAŞAMA TECRÜBESİYLE İLGİLİ MABETLERE DOKUNMAMA ANLAYIŞI

Doç. Dr. Mithat ESER

Pamukkale Ünversitesi İlahiyat Fakültesi İslam Tarihi ve Sanatları Bölümü

mithateser@hotmail.com

Amaç

Hz. Peygamber'in Mute Savaşı'na giden askerlere yönelik tavsiyelerinde, daha sonra Necran Hıristiyanlarıyla yapılan antlaşmada kiliselere dokunulmamasına yönelik ifadeleri bulunmaktadır. Daha sonra gerek Hz. Ebubekir gerekse Hz. Ömer'in halifeliği döneminde halifelerin tavsiye ve uygulamalarının Hz. Peygamber'in tavsiyelerine uygun olduğu görülmektedir. Hz. Ebubekir'in sefere gönderdiği Üsame b. Zeyd'e tavsiyelerinde, onun komutanı Halid b. Velid'in Hire'nin fethiyle ilgili antlaşmasında bu husus görülmektedir. Ancak Hz. Ömer döneminden itibaren ve daha sonraki İslam tarihi sürecinde ise farklı din mensuplarının mabetlerine genel olarak dokunulmamışsa da bazen kiliselerin camiye çevrildiğine şahit olunmuştur. Çalışmamızın amacı, bu algı değişikliğinin hangi zamanda, hangi sebeple olduğunu ve bu kırılmanın Hz. Peygamber'in prensipleriyle ne kadar örtüştüğünü tespit etmektir.

Materyal ve Yöntemler

Kur'an ve Sünnet verileriyle farklı din mensuplarına ait mabetlerin durumu ortaya konacaktır. Daha sonra İslam tarihi temel kaynaklarından hareketle uygulama ile İslam'ın konuyla ilgili yaklaşımının ne derece örtüştüğü rivayet analizi yöntemiyle ortaya konulacaktır.

Bulgular

Kuran-ı Kerim'de Hac Suresi 40. ayeti kerimede kilise ve havraların yıkılması olumsuz bir durum olarak geçmektedir. Hz. Peygamber'in de kiliselere dokunmama tavsiyeleri bulunmaktadır. Onun döneminde iki rivayette boş kalan farklı din mensuplarının mabetleri yerine mescit inşa edilmiştir. Raşit halifeler dönemlerinde genel uygulama farklı din mensuplarına ait mabetlere herhangi bir şekilde dokunulmaması şeklindedir. Ancak Hz. Ömer döneminde Dımeşk, Hıms ve Haleb şehirleriyle ilgili farklı rivayetler bulunmaktadır. Bu rivayetlerin bir kısmı buralardaki farklı din mensuplarının mabetlerine dokunulmamasını içerirken, bir kısmında ise buralardaki kiliselerin bir kısmının camiye çevrilmesini öngörmektedir. Bu rivayetlerin sıhhati şüphelidir. Öte yandan söz konusu kiliselerin kullanılmayan yerler olabileceği de ihtimal dahilindedir. Daha sonraki dönemlerde özellikle savaş yoluyla fethedilen yerlerde çok az da olsa bazı mabetlerin camiye çevrildiği görülmektedir. Bunlarla ilgili farklı sebepler söz konusudur. Dolayısıyla gerek Hz. Peygamber gerekse raşit halifeler döneminde genel uygulama farklı din mensuplarının mabetlerine dokunulmaması şeklinde olmuştur.

Sonuç ve Tartışma

Müslümanların farklı din mensuplarıyla birlikte hoş görü içerisinde yaşamasının bir göstergesi, yüzyıllar boyu Müslümanların yaşadığı topraklarda farklı mabetlerin varlığıdır. Bu uygulamanın temeli hiç şüphesiz Hz. Peygamber'in tavsiye ve uygulamalarıdır. Bu özellik raşit halifeler döneminde genel olarak devam etmiştir. Hz. Ömer döneminde birkaç farklı rivayet bulunmakla birlikte söz konusu rivayetler şüphelidir. Kilise ve havraların camiye çevrilmesi genel geçer bir uygulama değildir. Özellikle savaş hukukuna bağlı olarak siyasi, sosyal vb. sebeplerle kilise ve havraların camiye çevrilmesi, raşit halifelerden sonraki dönemlerde görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kilise, mabet, hoşgörü Hz. Peygamber, raşit halifeler.

CONSCIOUSNESS OF NOT HARMING TEMPLES IN RELATION TO LIVING TOGETHER IN HISTORY OF EARLY PERIOD ISLAM

Doç. Dr. Mithat ESER

Purposal

There were sayings of the Prophet Mohammed of not harming churchs in the his advices to Mute War soldiers and agreement with Necran Christians. Later Hz. Ebubekir and Hz. Ömer's advices and acts are suitable for Prophet Muhammed's advices in their caliphate periods. The same situation can be mentioned in Hz. Ebubekir's advices to Üsame b. Zeyd and Halid b. Velid's agremeent related to Hire's conquest. Since the period of Ömer, this attitude continued. However, there were several different narrations. The purpose of our work is to detect where this attitude changes and how it changes

Materiel and Methods

The situation of the temples belonging to different religions will be revealed by Kuran and Sünnet's datas. From the point of basic sources of Islamic history, whether the practice is suitable for the attitude of Islam or not is founded out by the narrative analysis method.

Findings

Destruction of churches and synagogues at Hac Sure 40 verse in Qoran, was told negative situation. Prophet Muhammed has advices to not harm temples too. On the place of vacant temples of different religions, the mosque was built in his period. In rashed caliphs periods, general practice in this issue is that temples are not harmed. But there were different narratives with Dımeşk, Hıms and Haleb cities in Hz. Ömer period. There are two opposite narratives about these cities. While some narratives includes that temples was not harmed, some narratives suggested that this temples can be converted to mosque. These narratives about the conversion of some of the churches here are doubtful. On the other hand, it is also possible that the churches may be places that are not vacant. Especially in places conquered by war, it is seen that some of the temples are turned around in later periods. There are different reasons for this. Hence, the general practice during the period of both Prophet Muhammad and rashed caliphs is that the temples of different religions is not harmed.

Result and Discussion

For centuries, there were several different temples in the land where muslims live. This situation shows us Muslims have lived together with members of other religions in favor. There is no doubt that this practice is based on advice and practices of the Prophet Muhammed. This feature has continued in general during the period of rashed caliphs. It is not a common practice to convert churches and synagogues into mosques. Coverted churches and synagogues into mosques for the reason that depending the law of war, especially political, social etc. reasons, is seen in the periods after the rashed caliphs.

Key Words

Church, temple, favor, Prophet Muhammed, rashed caliphs.

HRİSTİYAN KÖKENLİ ULUSLARIN AVRUPASI MI, KOZMOPOLİT BİR AVRUPA MI? AVRUPA'DA ÇOKKÜLTÜRLÜLÜĞÜN TARİHİ VE SOSYOLOJİK KÖKENLERİ ÜZERİNE BİR TARTIŞMA

Doç. Dr. Mehmet BİREKUL

Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi Sosyoloji Bölümü

mbirekul@gmail.com

Yunancada kosmopolites (dünya vatandaşı) kelimesinden türetilen kozmopolitanizm ahlaki ve sosyo-politik felsefe görünümleri ile büyük ölçüde bir çeşitliliği tanımlamada kullanılmıştır. Fikri ne olursa olsun, tüm insanları tek bir topluluk olarak görmek ve hepsini bu kurumun bir parçası yapmak fikrine dayanan kozmopolitanizm farklı şekillerde farklı toplum tasavvurlarını ortak bir tavır altında birleştirmeye odaklanmıştır. Kozmopolitanizm fikri ulusalcılık fikrinden çok öncelerde var olagelmiştir. Antik Yunanla başlamış ve onların politik ve toplumsal düşüncelerinin önemli bir parçasını oluşturmuştur.

Özellikle aydınlanma düşüncesi ile batıda tekrar gündeme gelen ve günümüzde de bazı batılı düşünürler tarafından gündeme getirilen kozmopolitanizm düşüncesi bugün Avrupa'nın birlikte yaşama pratiklerine pek etki etmemiş görünmektedir. Özellikle sanayi devrimi ile gerek Avrupa topraklarında gerekse Avrupa kıtası dışında pek çok farklı kültürle tanışmasına rağmen Avrupa'nın, kendi topraklarında nesillerdir barınan kitlelere dahi halen "konuk işçi" olarak bakması manidardır.

Bu çalışma bu tablonun tarihi ve sosyolojik temellerine odaklanmakta ve Avrupa'da çokkültürlülük tartışmalarını skolastik ve kozmopolit felsefe bağlamında tartışmayı hedeflemektedir. Bu anlamda antik Yunan'daki kozmopolit düşünceden Ortaçağ boyunca üretilen skolastik düşüncenin kültürel izdüşümleri içerisinde batının farklı kültürlere bakışı ve bu anlamda çokkültürlü yaşam düşüncesi irdelenecek ve bugün batı dünyasının farklılıklara tahammülsüzlüğü ile verilebilecek pek çok örneğin tarihi ve sosyolojik nedenlerine ulaşmaya çalışacaktır.

Anahtar Kelimeler: Avrupa, Çokkültürlülük, Skolastik Felsefe, Kozmopolitanizm

CHRISTIAN ORIGINED NATIONS' EUROPE OR COSMOPOLITE EUROPE? A DISCUSSION ON THE HISTORICAL AND SOCIOLOGICAL ROOTES OF MULTICULTURALISM IN EUROPE

Doç. Dr. Mehmet BİREKUL

Cosmopolitanism, which is produced from the word of cosmopolites (the world citizen) in Greek, has been widely used to define diversity by its moral and socio-political philosophical appearances. Regardless of any specific idea, cosmopolitanism, based on the idea of seeing all people as one community and making them all part of this institution, is focused on unifying different conceptions of society under a common attitude in different forms. The idea of cosmopolitanism has long been before the idea of nationalism. It has started with Ancient Greece and constitute the important part of their political and social thoughts. The idea of cosmopolitanism, which was especially brought into discussion by the idea of enlightenment in West and brought also by some of the current thinkers into the agenda today, seems to not affect the "living together" practices in today's Europe. Especially, by the industrial revolution, both in European territory and outside Europe, it is meaningful that Europe has still been recognizing the mass living its own territory as "guest workers" despite its meetings and familiarity with the other cultures.

Here, the basis of Europe's current identity. Thus, Christianity, which is much visible on the portraits on European identity, has usually been centrally important. A radical disengagement from classical Christianity, which lost its connective and re-integrative feature since the enlightenment, has never been observed. Today, on the other hand, Muslims in the basis of religion appear as the most serious other of Europe. Christian identity keeps a one-dimensional background, so Christian identity keeps one-dimensional background, and therefore the reflection of concepts such as multiculturalism, cultural pluralism, and multi-identity, which Europe has vigorously defended, human rights and democracy, and even more importantly, it makes it difficult to implement ideals of creating an enveloping, inclusive civilization, and at this point it can prevent Europe from being tested and thus gain credibility with the world public opinion. When we evaluate the experience of Europe with multiculturalism within the circle of the idea of cosmopolitanism, which keeps a critical position within the historical and cultural background of Europe, and the scholastic idea, which we can place against cosmopolitanism, it is possible for us to say that Europe's today's reflexes are mostly related to the scholastic reflexes rooted in Christian theology Cosmopolitanism appears as a nostalgic image of returning to ancient Greece because West has been determining the relationship with other cultures that do not carry Western cultural codes through assimilation, which means melting a culture within its dominant culture, instead of defining this through acculturation, which means connection with the other culture. This, in a sense, includes the colonial history of Europe.

Within the historical process, the idea of world citizenship originated in Ancient Greek was replaced to the idea of European world due to scholastic thought. When considering the current immigration policies in Europe, this fact becomes too much visible. Even those people who have different ethnic and religious backgrounds and have been living in European territory for generations by adapting themselves to cultural codes are recognized as a "guest workers", so this could be an example of this view over them. That is why, despite the intensive discussions, multiculturalism in today's Europe depicts a position that is more related to scholastic idea that has been culturally carried since the Darkness Age instead of illustrating a cosmopolite Europe inherited in Ancient Greek. This study, within this frame, attempts to open a discussion on the

philosophical and sociological background of the exam of Europe with multiculturalism and suggests that the concept of cosmopolitanism discussed in Europe in fact foresees Europe a cosmopolite society under the shadow of scholastic idea for Europeans.

Keyword: Europe, Multiculturalism, Scholastic Philosophy, Cosmopolitanism.

FANATİZMİN BİRLİKTE YAŞAMA KÜLTÜRÜNE OLUMSUZ ETKİLERİ VE FANATİZME KARŞI FELSEFİ ÇÖZÜMLER

Yrd. Doç. Dr. Ömer Faruk ERDEM

Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü Din Felsefesi ABD

omferdem@hotmail.com

İnsanların sahip oldukları veya peşlerinden koştukları farklı görüş, ideoloji veya fikirlere aşırı bağlılıkları ve bu düşünceler dışında zihinlerinde herhangi başka bir duyguya yer bırakmamaları sonucunda ortaya çıkan fanatizm, insanların bir arada yaşayabilmeleri için de en önemli zihinsel engellerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Fanatizmin toplumlar içinde farklı renk ve kokularda ortaya çıktığı görülmektedir. Bazen dinî şiddetin bir kaynağı olarak karşımıza çıkan fanatizm, bazen de mezhepsel, ırksal, siyasal biçimlerde görülebilmektedir. Ancak kaynağı ne olursa olsun fanatizm şiddetle sonuçlanan bir düşünce bozulmasıdır.

Son yüzyıllarda ortaya çıkan büyük şiddet hareketleri ve savaşlara baktığımızda büyük bir çoğunluğunun gerçek bir ihtiyaç sonucunda savaşmak zorunda kalınan yiyecek, su vb. gereksinimlerin elde edilmesi amacından ziyade ideolojik ayrılıklara dayanan dini, ırkî, mezhepsel, kültürel fay hatları üzerinde gerçekleştiği görülmektedir. Bu fay hatlarının tamamı insanların düşünsel kodları ve algılarıyla ilgi ortaya çıkan ayrışmalardan kaynaklanmaktadır. Özellikle bu ayrışmalar fanatizm boyutuna ulaştığında şiddetin önü açılmaktadır. Düşünsel bir hastalığın tedavisi de ancak düşünceye dayalı bir tedavi yönteminden geçmektedir. Burada fanatizmin oluşumuna bir engel olarak felsefî düşünce, bir başka ifadeyle eleştirel düşünce bir çözüm önerisi olarak sunulabilir.

Bu çalışmamızda insan zihninin fanatizm, yanlış algılarla kandırılmak, beğenmediği bir düşünce karşısında radikal tutumlar edinmek vb. problemli duygulardan nasıl korunacağına dair bazı çözüm önerileri sunmaya çalışacağız.

Anahtar Kelimeler: Fanatizm, Şiddet, Felsefe, Kritik Düşünce, Din

NEGATIVE EFFECTS OF FANATICISM ON COHABITATION AND PHILOSOPHICAL SOLUTIONS AGAINST FANATICISM

Yrd. Doç. Dr. Ömer Faruk ERDEM

Fanaticism emerges as one of the most important mental obstacles for people to live together. This is because fanaticism results from people's extreme loyalty to specific opinions, ideologies or ideas they have been following and their leaving no other emotions in their minds other than these thoughts. Fanaticism emerges in different colors and types in societies. Fanaticism, which sometimes comes out as a source of religious violence, can also emerge in sectarian, racial, political forms. However whatever the source is, fanaticism is a defect of thought that results in violence.

When we look at major violence events and wars that have emerged in the last centuries, a great majority of them have not been fought for food, water, etc. in order to achieve basic needs but largely based on ideological divisions like religious, racial, sectarian, and cultural differences. All these differences result from variations of people's intellectual codes and perceptions. Especially when these separations reach the level of fanaticism, violence is mostly the next step forward. The treatment of an intellectual disease is also possible on a thought-based treatment. In this point, philosophical thought or critical thinking can be presented as a solution to the formation of fanaticism.

In this paper, we will try to offer some suggestions on how to protect the human mind from fanaticism, from being deceived with false perceptions and from adopting radical attitudes in the face of a disliked idea, and so on.

Key Words: Fanaticism, Violence, Philosophy, Critical Thinking, Religion

BİRLİKTE YAŞAMA VE ÇOK KÜLTÜRLÜLÜK BAĞLAMINDA SINIR AŞIRI GÖÇLER ve AVRUPA'NIN GÖÇLE İMTİHANI

Doç. Dr. Ahmet KOYUNCU

Necmettin Erbakan Üniversitesi SBBF Sosyoloji Bölümü

koyuncuahmet42@gmail.com

Göç, insanlık tarihi kadar eski bir olgudur. Ancak göçlere katılan insan sayısının en fazla olduğu dönemi sanayi devrimiyle birlikte yaşanan ve insanların iş imkânlarına doğru yöneldiği büyük göç dalgaları oluşturur. 20. Yüzyılda sermaye birikiminin artması, işverenlerin işgücü maliyetlerini düşük tutma isteği, uluslararası düzeyde emek göçüne neden olmuştur. Avrupa'da ki işçi göçü ekonomik anlamda endüstriyel süreci hızlandırmıştır. I. Dünya Savaşı, 1929 Ekonomik Buhranı ve ardından gelen II. Dünya Savaşı ile kısmen sekteye uğrayan sınır aşırı göç hareketleri (II. Dünya Savaşından sonra) büyük bir yıkıma uğrayan Avrupa ekonomisinin yeniden canlandırılması amacıyla tekrar ivme kazanmıştır. Nitekim II. Dünya Savaşı'nda büyük bir yıkım yaşayan Avrupa, ekonominin yeniden inşasını sağlayabilecek yeterli işgücü kapasitesine sahip olmadığı için uluslararası işçi göçünü temel bir politika olarak benimsenmiştir. Bu kapsamda Balkan ülkeleri başta olmak üzere Türkiye'den soydaş ve akraba topluluklardan da çok sayıda insan Avrupa'ya misafir işçi statüsünde göç etmiştir. İlk yıllarda misafir olarak görülen ve Avrupa ekonomisi yeniden ikame edildiğinde geri gönderilmesi planlanan bu göçmenler tahminlerin aksine kalıcı olmuş dahası birçoğu misafir olarak gittikleri ülkelerin vatandaşı olmuşlardır. Bu gelişme, birlikte yaşamaya pratiği bağlamında çok kültürlülük tartışmalarına kapı aralamış ve çok kültürlülük 1970'lerde başlayıp seksenler de yoğun olarak tartışılmaya başlanmıştır. Bu süreç içerisinde göçmenlerin uyumu, aidiyeti, toplumsal katılımı gibi pek çok konu gündeme taşınmış dahası göçmenlerin kültürel uyumu adına kimi zaman asimilasyon olarak nitelendirilebilecek politikalar ve uygulamalar hayata geçirilmiştir. Son dönemde ise başta Ortadoğu, Afrika ve Mağripte meydana gelen ve burada yaşayan halkları göçe zorlayan olayların ardından Avrupa'nın göçle imtihanı da yeniden gündeme gelmiştir. Nitekim bu sürecin ardından Avrupa'nın gerek göç politikaları gerekse mültecilere yönelik tutumları birçok tartışmayı da beraberinde getirmiştir. Bu çalışma da mevcut örnekler ve uygulamalar üzerinden Avrupa'da birlikte yaşama, çok kültürlülük ve insan hakları bağlamında söz konusu politika ve tutumlara ilişkin analitik bir perspektif sunma amacındadır.

Anahtar Kelimeler: Birlikte yaşama, Çok kültürlülük, Sınır aşırı göç, Mülteciler, Avrupa

CROSS-BORDER MIGRATIONS IN THE CONTEXT OF LIVING TOGETHER AND MULTICULTURALISM AND THE ORDEAL OF EUROPE WITH MIGRATION

Doç. Dr. Ahmet KOYUNCU

Migration is a fact that is as old as human history. However, the period of the greatest number of people participating in migrations started with the Industrial revolution. During this period, large waves of migration have been realized where people are turning towards job opportunities. The increase in capital accumulation in the 20th century and the desire of employers to keep labor costs low has led to international labor migration. Labor migration in Europe has accelerated the process of industrialization in the economic sense. World War I, the Economic Depression of 1929, and the subsequent World War II have slowed down cross-border migration movements. Cross-border migrations have gained momentum in order to revitalize the European economy, which had suffered a great deal of destruction during World War II. Indeed, in Europe, which suffered great destruction during World War II because of not having sufficient labor capacity to restore the economy, international labor migration was adopted as a basic policy. In this context, many people from particularly the Balkan countries, then Turkey and the related communities have migrated under the status of guest workers to Europe. These immigrants, who were seen as guests in the first years and planned to be sent back when the European economy is strengthened, have remained unlike the predictions. Moreover, many of them became citizens of the countries they went to as guests. This development has opened the doors to the discussion of multiculturalism in the context of practice on living together. Discussions on multiculturalism, which began in the 1970s, had continued to increase in the 1980s. In this process, many issues such as integration, belonging, and social participation of immigrants have moved on the agenda. Moreover, policies and practices have been carried out in the name of cultural adaptation of immigrants, which can sometimes be described as assimilation. In the last period, due to wars and internal conflicts, especially in the Middle East, Africa and Maghreb, the people of the region had been forced to migration. This situation has brought the ordeal of Europe with migration back to the agenda. As a matter of fact, after this process, both Europe's immigration policies and attitudes towards refugees have brought many debates. This study aims to present an analytical perspective on policies and attitudes in the context of coexistence, multiculturalism and human rights in Europe through current examples and practices.

Keywords: Living together, Multiculturalism, Cross-border migrations, Refugees, Europe.

BİRLİKTE YAŞAMA ENGELİ OLARAK ŞİDDET

Yrd. Doç. Dr. Adem GÜNEŞ

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Din Eğitimi Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

admgunes58@gmail.com

Şiddet insanın sahip olduğu en grift eğilimlerden biridir. Altyapısını oluşturduğu şiddet davranışı ise, kısmi genetik faktör etkilerinin dışında, öğrenilebilen bir davranıştır. Bu davranışın öğrenilmesine etki eden başlıca aktörler olarak aile, okul, medya ve çeşitli amaçlarla bir araya gelmiş grup ve cemaat gibi yapılar ile genel anlamda toplumsal kültür sayılabilir. Huzuru bozan bir yapı olarak şiddet, kanıksandığında niteliğinde ve boyutlarında hızlı değişkenlikler gösterebilmekte, yeni formlara bürünebilmektedir.

Şiddet bugün, sonuçları itibariyle önemli bir küresel sorun olarak karşımızda durmaktadır. Şiddet küresel çapta çoğaldıkça onun çözülebilir bir mesele olduğuna dair umutlar da azalmaktadır. Ancak küresel şiddetin temelinde, yine bireysel ve toplumsal çapta gelişen şiddet duygu ve davranışlarının yatmakta olduğu düşünecek olursak, bu perspektif, bizim sorunu daha makul ölçülerde ve çözülebilir olarak görmemizi kolaylaştıracaktır.

Toplumsal kültürle organik bir ilişkisi olan şiddet, toplumsal dönüşüm, değer üretme, toplumsallaştırma ve kültürel aktarımda önemli bir yeri vardır. Çünkü şiddet kültürel olarak kabul gördüğünde bir davranış biçimi olarak aktarılmaya başlar. İnsanoğlu yaşadığı çevrede, ailede veya aile dışındaki eğitim sürecinde, toplumun şiddetle ilgili algılarını, bilinçli ya da bilinçsiz şartlandırmalar (kültürleme) yoluyla kazanır.

Birlikte yaşama kültürü, insanın aynı dini, inancı, coğrafyayı paylaştığı bireylerle olduğu gibi farklı fikir, kanaat ve inanç sahipleriyle de temel insani ilişkiler standartlarında buluşmasını gerektirir. Bu da onları anlamak, saygı duymak ve varlığını kabul etmektir. Bu anlamda birlikte yaşamanın temellerini bu esasların teşkil ettiğini söyleyebiliriz. Şiddet ise başlangıçta ötekiyle ilgili bu esasları tanımamakla başlayan sonrasında çok daha farklı boyutlarda tezahür edebilen bir olgudur.

Bu bildirinin amacı saygı, hoşgörü, empati gibi değerlerin oluşturduğu bir toplumsal davranış biçimi olan birlikte yaşama kültürünün oluşmasına engel olduğunu düşündüğümüz şiddet olgusunu ve yapısal özelliklerini ortaya koymaktır. Araştırma kuramsal düzeyde olup, veri incelemesi yöntemine dayanmaktadır.

Sonuç olarak başkalarını anlama ve onlara saygı temelli değerlerin bir ürünü olarak ortaya çıkan birlikte yaşama kültürü, şiddet gibi hedefine değerleri koyan ve onlar zayıfladıkça güç bulan bir yapı olarak birlikte yaşama kültürünün de karşısında duran bir olgudur.

Anahtar Kelimeler: Şiddet, birlikte yaşama, değerler, hoşgörü, kültür.

VIOLENCE AS A OBSTACLE OF CO-EXISTENCE

Yrd. Doç. Dr. Adem GÜNEŞ

The culture of coexistence requires that people with different opinions, beliefs and beliefs meet in basic human relations standards. This is to understand them, respect them and accept their existence. In this sense, we can say that these bases constitute the basis of co-existence culture. Violence is a phenomenon that can be manifested in much different dimensions after starting with the non recognition of these principles about the original. The purpose of this declaration is to reveal the nature of violence and structural features that we think are obstructing the formation of co-existence culture, a form of social behavior that values such as respect, tolerance, and empathy. The research is at the theoretical level and is based on the data analysis method. As a result, violence as a structure that places values on the goal, a structure that finds strength as values weaken, is a phenomenon that stands opposite of a co-existence culture that emerges as a product of understanding others and of values based on them.

Key Words: co-existence culture, violence, values

SOSYAL VE SİYASİ STRATEJİ OLARAK BİRLİKTE YAŞAMANIN ZİHNİ ARKA PLANI

Doç. Dr. Macid YILMAZ

Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Din Eğitimi ABD

macityilmaz@hitit.edu.tr

Artık varoluşsal bir problem haline gelen "birlikte yaşama" sorununun üstesinden gelip tüm kesimlerin kendi ayırt edici farklılıklarını muhafaza ederek birlikte barış içinde yaşamasını sağlamak için, zihinsel arka planını doğru okumak zorunda olduğumuz bir gerçektir. Dünyanın belli yörelerinde hukuk devleti ve hukukun üstünlüğü anlayışı, demokrasiyi ve insan haklarını güçlendirme çabaları ile farklılıkları olduğu gibi muhafaza ederek ortak bir değer etrafında birlikte barış içinde yaşamayı öngören çoğulcu paradigmalar olumlu sonuçlar verirken, pek çok bölgede yaşanan keyfi yönetimler, insan hakları ihlalleri ve asimilasyoncu politikalar sömürüye, baskılara, zulümlere, savaşlara, çatışmalara ve marjinalleştirmelere sebebiyet vermeye devam etmektedir.

Birlikte yaşama", "bir arada yaşama", "ortak yaşama" ya da "çok kültürlülük" Batıda uzun süredir çok yoğun bir şekilde tartışılan, ülkemizde ise gündemimize henüz giren kavramlara işaret etmektedir. Anlaşılan odur ki bu meseleleri uzun süre tartışacağız, çünkü Batı toplumlarına göre toplumumuz bu meselenin henüz başlangıcında görünmektedir. Batı toplumları bu konuları yaklaşık yüz senedir bir yandan "öznenin oluşumu", "benliğin ya da şahsiyetin inşası" vb. adlarla diğer yandan "başkası/öteki", "başkasının beni", "başkası olarak kendisi" gibi kavramlar üzerinden ve çok katman sorunlar olarak tartışa gelmektedir. Bunun nedeni modern dönemde hayatın pek çok alanında vuku bulan değişimin gerek bireysel gerekse toplumsal deneyimlerimizi ya da özneler arası ilişki zeminlerini dönüştürmüş olmasıdır. Bireyin geçmiş dönemlerde kendisini toplumsal aidiyetler, özellikle de dini olan bütünleştirici hususlar üzerinden ifade etmesi doğal bir olgu olarak kabul ediliyordu.

Yaşadıkları medeniyetin bir ürünü olarak insanlar, doğuştan getirdikleri ırk, cinsiyet vb. bireysel biyolojik farklılıkların yanında, toplum olarak tarihsel gelişim sürecinde kazandıkları pek çok kültürel farklılıklara da sahip bulunmaktadırlar. Söz konusu farklılıklar, tarih boyunca insanlar arasında eşitsizlik ve toplumlar arasında çatışma sebebi olarak değerlendirilmiştir. Oysa ulaştığımız uygarlık düzeyi çerçevesinden olaylara baktığımız zaman, farklılıkların birer ayrılık ve çatışma sebebi değil, aksine zenginlik, paylaşma ve bütünleşme vesilesi olabilecekleri kolayca görülebilmektedir. Günümüzün küresel iletişim ağları aracılığıyla bireysel ve toplumsal farklılıklar giderek azalmakla birlikte, her zaman varlığını devam ettirecek farklılıklar da bulunacaktır.

Teorik olarak bakıldığında ortak yaşama kültürünün temelinde felsefenin ezeli bir problemi yer almaktadır. Bu problem parça-bütün ilişkisi, ayrıca değişen değişmeyen, görünen görünmeyen ilişkisi, fakat daha ziyade bir ve çok ilişkisidir. Bu problemde cevabı aranan soru şudur: Bir medeniyet veya varlık alanı nasıl bu farklılıklara kendini yabancılaştırmaksızın farklılıkları bir bütün halinde birleştirmekte, ortaya müşterek bir yapı çıkarmaktadır? Günümüzde mevcut devletlerin ya da toplumların neredeyse tamamı etnik, dini ve mezhep açısından heterojendirler ve farklı sosyal gruplardan oluşmaktadırlar.

Medeniyet tasavvurumuzda zihni arka planların doğru anlaşılması elbette sosyal ve politik sorunların çözümü konusunda da bize yardımcı olacaktır. Bildiride zihinsel arka planımızı oluşturan sosyal, eğitimsel ve politik tutum ve ön kabullerimiz sırayla ele alınıp irdelenecektir. Gelenek, kültür, onaylama, çeşitlik, saygı, toplum olma iradesi, hoşgörü ve taassup, yabancılaşma ve barış yaklaşımı şeklinde temel alt başlıklar bildirinin omurgasını teşkil etmektedir.

MENTAL BACKGROUND PLAN OF LIVING TOGETHER AS A SOCIAL AND POLITICAL PROJECT

Doç. Dr. Macid YILMAZ

In the modern world, developments and changes in social, political and economic contexts are not effective in removing the undesirable behavior of individuals in society. At this point, it is clear that the society needs a culture of peace based on equality, justice, democracy, human rights, tolerance and solidarity. In this study, the arguments of the citizens of the leading countries of the world in the name of living together in peace and tranquility, in order to adopt the cult of living together, were discussed. Because this data is social and political, it constitutes the mental background of the state authorities. For this reason, the necessity of living together is a multi-faceted research including religion and education.

Almost all the states that existed in today's world are composed of communities with different characteristics in terms of ethnic, religious, sectarian and cultural. Again, at the beginning of the problems faced by almost all of these states are efforts to ensure that these communities live together on the basis of equality and peace. The primary meaning of this research, in the unity of the two parts that go to make it up. We can live together, or in other words reconcile the unity of society and a diversity of personalities and cultures, only if we make the idea of a personal Subject Central to our thought and action. The dream of making all individuals obey the same universal laws of reason, religion or history has always turned into a nightmare and an instrument of domination; but the rejection of all principles of unity and the unqualified acceptance of differences leads to segregation or civil war. In order to escape this dilemma, this article paints a portrait of the Subject, defined both as a combination of a personal identity and a particular culture and as an involvement in a rationalized world, and therefore as the affirmation of the freedom and responsibility of that subject.

The background of living together is tolerance, multicultural society reality, tolerance, integration, culture of democracy and different worldviews. The goal of multiculturalism is to accept communities with different cultural identities in the same society, to maintain their relations to each other equally and peacefully without allowing any conflict, and to enjoy equal access to all existing political possibilities.

Although countries are working on the basics of living together, they can not overcome some obstacles. But the truth is that democracy and human rights education is a consciousness, emotion and sensitivity education. Religion and values education can play an active role in raising sensitivity by creating emotions, respecting different thoughts, inoculation of feeling of love through emotional education and thus raising individuals who are open, respectful, egalitarian and free from innovations that are the main goals of democracy.

BİRBİRİMİZE MECBURUZ: KÜRESEL DÜNYADA BİRLİKTE YAŞAMANIN GEREKLİLİĞİ

Prof. Dr. Ali AKDOĞAN

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

aliakdogan@hotmail.com

İnsanlığın geldiği döneme bakıldığında, iletişim, etkileşim ve ulaşımın bir hayli arttığı görülmektedir. Dolayısıyla yeni dünya ile eski dünya şartları arasında hem fiziksel hem de sosyal anlamda ciddi farklılıklar bulunmaktadır. Artık dünya küçülmüş ve bir köy mesabesinde bir hal almıştır.

Küreselleşme sürecine bağlı olarak farklı dil, kültür, din ve ırktan insanlar aynı ortamlarda bulunmak ve hayatı paylaşmak durumunda kalmışlardır. Bu birliktelik, fırsatları ve tehditleri de beraberinde getirmektedir. Dolayısıyla ortaya çoğulcu bir yapı ve bu yapıya bağlı ilişkiler ağı çıkmaktadır.

Günümüz küresel dünyasında başta Müslümanlar olmak üzere pek çok toplum acı, gözyaşı ve ölümlerle boğuşmaktadırlar. Küresel dünyada tüm bu sorunların halledilmesi konusunda Müslümanlara da büyük sorumluluklar düştüğü ve bunun için belli bir çabanın gerektiği de bir gerçekliktir.

Anahtar Kelimeler: Dünya, çoğulculuk, küreselleşme, birlikte yaşama.

WE NEED TO EACH OTHER: THE NECESSITY OF LIVING TOGETHER IN THE GLOBAL WORLD

Prof. Dr. Ali AKDOĞAN

When viewed to the last period of mankind, it's seen that communication, interaction and transportation have increased highly. Accordingly there have is serious differences in terms of physical and social between new wold and old World conditions. Now the world has shrunk and become a village.

Depending on the globalization process the people from different race, culture and religion have lived same environment and they have shared the life.This togetherness has brought with it both opportunities and threats. In other words, a pluralistic structure and a network of relationships connected with it.

In today's global world many society, especially Muslims, are suffering from pains, tears and deaths. In relation to solving such problems, Muslims have great responsibilities. In fact, this condition requires a certain effort.

Key Words: World, Pluralism, Globalization, Living Together.

BİRLİKTE YAŞAM KÜLTÜRÜ ÜZERİNE BİREYSEL VE SOSYAL DEĞERLER

Şeyma ÇİÇEK

Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Din İlimleri Bölümü Din Eğitimi Yüksek Lisans

seymaacck@gmail.com

Toplumsal yapının öznesi olarak dünyaya gelen insan, yaşamını idame ettirme noktasında parçası olduğu bütünlüğe uygun sağlamak zorunluluğundadır. Topluma uyum sağlamak, sosyal olmak, sosyal ilişkiler göstermek tüm insanların ortak bir özelliğidir ve bu durum 'insan doğası' ile açıklanabilir. Bireyin toplumun değerlerini öğrenmesi benimsemesi ve buna uygun davranışlarda bulunması uyum içinde yaşamın gereğidir ve bu gereklilik sosyalleşme kapsamında değerlendirilir.

Sosyalleşme, toplum ve toplumlar arası dinamizmin sağlanması açısından oldukça mühimdir. Birey-toplum, toplum-toplum ilişkisinin oluşması ve de süregelmesinde bireysel değerler ve sosyal değerler aktif rol oynamaktadır. Zira toplumun oluşumu, kendilerine özgü kimlik kazanmaları ve kazandıkları kimlikleri devam ettirebilmeleri değerler temellinde gerçekleşir. Bu bağlamda bireysel ve sosyal değerler, sosyalleşme sürecinin temel bileşenlerindedir. Toplumsal yapı içerisinde bireyin göstereceği davranış kalıpları içselleştirilen bireysel ve sosyal değerlerin neticesidir. Bireylerin olumlu sosyal ilişkiler kurması kazanması gereken değerleri benimsediği ve benimsenen bu değerlere uygun davranış kalıpları gösterdiği takdirde mümkün olabilmektedir.

Çalışmamızın amacı; toplumun öznesi olan insanın birey-toplum, toplum-toplum ilişkisini olumlu bir şekilde sürdürülmesi için benimsemesi gereken başlıca değerleri ele almak ve sosyalleşme sürecini toplumun beklentilerine uyum sağlama doğrultusunda oluşan ve değişen davranışlar çerçevesinde incelemektir. Bu bağlamda en temel değer olarak gördüğümüz 'hoşgörü', 'dengeli davranma', 'başkasının haklarını koruma', 'sadakat', 'samimiyet', 'güvenilirlik' ve 'utanç(haya)' değerleri çalışmamız içeriğinde açıklanacaktır.

İSLAM MEDENİYETİNİN YENİDEN İNŞA SORUNU

Doç.Dr. Celil ABUZAR

Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Din Sosyolojisi Anabilim Dalı

celilabuzer@gmail.com

Kültür ve medeniyet kavramları arasında sıkı bir ilişki vardır. Bu iki kavram birbirini besler. Medeniyet inşa edebilmeniz için kültür üretmeniz gerekir. Medeniyet kültürün evrenselleşmiş halidir. Bir toplumda üretilen kültür başka toplumlar tarafından da taklit edilmeye başlanırsa o kültür evrenselleşmeye başlamış demektir. İslam da bir medeniyet inşa etti. Bunun adı İslam Medeniyeti idi. Tarih içerisinde uzun yıllar bu medeniyet etkin/hakim medeniyet oldu. Üstünlüğünü devam ettirdi. Ancak, gelinen süreçte bu üstünlüğünü Batı Medeniyetine bırakmış durumdadır. İşte bu bağlamda, bu makalede; İslam Medeniyeti Batı medeniyeti karşısında yeniden üstün/hakim medeniyet olabilir mi? Sorusuna cevap aranırken, İslam'ın özünde bu dinamizmin var olduğu ve bunun mümkün olabileceği ifade edilmektedir.

Anahtar Kavramlar: Kültür, Medeniyet, İslam Medeniyeti ve İslam Medeniyetinin Yeniden İnşası

THE RECONSTRUCTION PROBLEM OF ISLAMIC CIVILIZATION

Doç.Dr. Celil ABUZAR

There is a deep-seated relationship between the concepts of culture and civilization, which, in fact, feed and is fed by each other. We have to generate culture first before we can speak of constructing civilization. Civilisation is acknowledged to be universalisation of culture. Therefore, once a culture generated by a particular society has begun to be imitated by others, it means this culture has been universalized, and so has Islam. That is, Islam has constructed its own civilisation, which is recognised as Islamic Civilisation across the world. Islamic Civilization has a long history throughout which it has been both an effective and prevailing one. It is known to have remained so for centuries before it finally lost its superiority to the Western Civilization. The present article discusses whether or not Islamic Civilization can reconstruct its splendour and superiority in the face of Western Civilization. As answers are being sought, it is emphasised that Islam has this dynamism in its essence, and that such a reconstruction is not improbable.

KEY WORDS: Culture, Civilization, Islamic Civilization, Reconstruction of Islamic Civilization

MEDENİYETİN/UYGARLIĞIN AHLAKİ VE HUKUKİ TEMELLERİ

Yrd. Doç. Dr. İsmail KILLIOĞLU

Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Felsefesi-Sosyolojisi

Makalede Medeniyetin temelleri arasında bulunan Ahlak ve Hukuk ele alınmaktadır.Bu çerçevede Medeniyet kelimesinin anlamından hareketle kavramı; bunun Türk ve Batı düşüncesinde ortaya çıkışı ve gelişim süreci açıklanmaktadır. Ayrıca Medeniyet sorunu, unsurları, ayrımı gibi konular üzerinde kısaca durulmaktadır. Medeniyetin değer dünyasına temel olmak üzere Ethik ve Ahlak kavramlarıyla birlikte Hukuk'un mahiyeti, işlevi ele alınmaktadır. Bu iki temel bağlamında Medeniyette ortaya çıkacak bunalım, güncel somut uygulamalar örneğinde tartışmaya açılmıştır.

MORAL AND LEGAL BASISES OF CIVILIZATION

Yrd. Doç. Dr. İsmail KILLIOĞLU

This article deals with Ethic and Law which are among the foundations of civilization. İn this context the concept of civilization, its emergence and development process in Turkish and Western thought is explained. İn addition, the problem of civilization, its elements and differentiation are briefly emphasized. The concept of Ethic and Moral as well as the nature and function of Law are analyzed as the basis of the world values of civilization. İn these two basic frameworks, the crisis that will emerge in Civilization has been opened to debate in the context of contemporary practices.

MEDENİYETLER ARASI ETKİLEŞİMLER BAĞLAMINDA BİRLİKTE YAŞAMANIN İMKÂNI

Doç. Dr. Murat ARICI

Selçuk Üniversitesi Felsefe Bölümü

pd.muratarici@gmail.com

Medeniyet ve etrafında şekillenen konuların son yıllarda sıkça tartışılan bir alan haline geldiği açıktır. Çoğunlukla, farklı medeniyetlerin kozmos, insan ve hayat anlayışlarının karşılaştırıldığı ve bu karşılaştırmalardan sosyal, siyasi ve ekonomik sonuçların çıkarıldığı tartışma bağlamlarında gündeme gelen medeniyet kavramının, bu denli sıkça tartışılmasının nedenleri arasında şunlar sayılabilir: (1) Rekabete dayalı günümüz küresel sistemi, toplum ve devletlerin belli ortak noktalar etrafında bloklaşmasını zorunlu kılmaktadır. Bu ortak noktaların tespitinde ve bloklaşma tercihlerinde ister istemez toplumsal dinamikler ve bu dinamiklerin arka planını oluşturan kültürel kodlar öne çıkmaktadır. Bu bağlamda doğal olarak kültürel kodların yetişme alanı olarak görülen medeniyet yatakları doğal tartışma zemini oluşturmaktadır. (2) Göz alıcı bir biçimde ilerleyen komünikasyon teknolojileri, farklı toplum ve kültürlerin birbirleriyle iletişimlerini hızla artırmakta ve bu kültürler arası etkileşimlerin ne tür toplumsal değişikliklere yol açtığı ve bu değişikliklerin hangilerinin bozucu ve asimile edici, hangilerinin yapıcı ve bağdaştırıcı bir karakter taşıdığı sosyal bilimcileri çetin tartışmalara itmektedir. Bu tartışmalarda doğal olarak medeniyetlerin kurucu/asli unsurları öne çıkmaktadır. (3) Özellikle gelişmişlik ölçütü temel alınarak yapılan ülke ve toplum sınıflamaları (gelişmiş, gelişmekte olan, az gelişmiş ülkeler) sosyal bilimcileri gelişmişliği etkileyen felsefi, sosyolojik ve psikolojik koşullar üzerinde kafa yormaya itmektedir. Bu bağlamda toplumların varlık, bilgi ve değer yargılamalarına zemin oluşturan medeniyet aidiyetleri doğal olarak tartışmaların merkezine oturmaktadır.

Bu makale bu üç nedenden ikincisine odaklanmakta; medeniyetler arası etkileşimlerde ne tür etkileşimlerin bozucu ve asimile edici olduğu ve ne tür etkileşimlerin yapıcı ve bağdaştırıcı olduğunun felsefi bir analizine teşebbüs etmektedir. Makale bu teşebbüsün nihai gayesi olarak çağdaş küresel atmosferin artık zorunlu kıldığı birlikte yaşama kültürünün inşasını temel almaktadır. Bu gün düşünce, bilim ve sanatın farklı alanlarında siyasi, iktisadi ve hukuki pek çok küresel ölçekte çatışma zeminleri bulunmaktadır. Bu çatışma zeminleri nihai kertede medeniyetler arası rekabetten ve farklı değer sistemlerinin karşı karşıya gelmesinden kaynaklı aksiyolojik gerilimlerden doğmaktadır. Makale bu çatışma zeminlerinin ve kaynağını oluşturan aksiyolojik gerilimlerin ancak medeniyetler arası etkileşimlerin nitelikli felsefi analiziyle ve farklı medeniyetlerin kurucu unsurlarının ontolojik ve epistemolojik tahliliyle bir çözüme kavuşturulabileceğini savunmakta; bu minvalde yapıcı ve inşa edici etkileşimleri öne çıkarabilecek bir medeniyet analizi sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: medeniyet, birlikte yaşama, medeniyetler arası etkileşimler, bozuculuk ve asimilasyon, yapıcılık ve inşa edicilik, aksiyolojik gerilim.

THE POSSIBILITY OF LIVING TOGETHER
IN THE CONTEXT OF CIVILIZATIONAL INTERACTIONS

Doç. Dr. Murat ARICI

Recent decades have been witnessing resourceful discussions both in academic and non-academic contexts around the topics concerning the concept of civilization. In these discussions, different civilizations are compared concerning their different comprehensions of cosmos, man and life. The reason why the concept of civilization has become central to these contexts may be classified under three headings: (1) The current global system that relies on competition necessitates states and societies to be organized and blocked around some common qualities. In determining these common qualities, social dynamics and cultural codes seem to be the main factors, and these factors are also the chief motivations for the preferences of states and societies during grouping. It is obvious that civilizational background is the only background on which those cultural codes grow; and for this reason the concept of civilization become the base platform of the discussion. (2) Constantly advancing communication technologies increase interactions between different societies and cultures. But these interactions are questioned in the sense that which ones of those are destructive and assimilative and which ones of those are constructive and adaptive. In the process of this questioning, the fundamental constituents of civilizations naturally come to the front. (3) Classification of states and societies (developed, developing and underdeveloped), which is based on the criterion of development, leads social scientist to theorize on philosophical, sociological and psychological conditions that affect development. In this context, civilizational belongingness that constitutes a background for metaphysical, epistemological and axiological considerations of societies becomes the chief issue in the said discussions.

This paper centers upon the second reason explained above and attempts to analyze which civilizational interactions are destructive and assimilative and which interactions are constructive and adaptive ones. The chief motivation behind this paper is the fact that contemporary global atmosphere now necessitates building a global culture to live together peacefully. It is true that on a global scale, there are several discussion platforms on which political, economic and judicial issues are debated in different areas of philosophy, science and art. In the final analysis, these discussion platforms arise from axiological tensions which result from inter-civilizational competition and confrontation of different value systems of different civilizations. This paper both defends that the said platforms of conflict and axiological tensions could be resolved only by sufficient philosophical examination of civilizational interactions and epistemico-ontological analysis of substantial constituents of different civilizations and attempts to present an analysis of civilization that highlights constructive and adaptive interactions.

Keywords: civilization, living together, civilizational interactions, constructiveness and adaptation, destructiveness and assimilation, axiological tension.

BİRLİKTE YAŞAMA KÜLTÜRÜNÜN MİMARI ENDÜLÜSLÜ BİR DİLCİ: EBÛ HAYYÂN

Doç. Dr. Muhammet Vehbi DERELİ

Necmettin Erbakan Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu İlahiyat Fakültesi Arap Dili ve Belağatı ABD

mvdereli@gmail.com

Amaç

Endülüslü dil, kıraat ve tefsir bilgini Ebû Hayyân el-Endelûsî'nin hayatı ve ilmî faaliyetlerinin yanı sıra, farklı kültür ve dillerin bir arada barış içerisinde yaşamasına katkı sağlayan çalışmalarını ortaya koymaktır.

Materyal ve Yöntemler

İslâm'ın gelişiyle birlikte Endülüs'te özellikle Kur'an'ın dili olan Arapça alanında yapılan ilmî çalışmalar hakkında genel bilgiler verilecek, Ebû Hayyân el-Endelusî'nin kültür, edebiyat ve farklı dillere dair eserleri konu edilecektir.

Bulgular

Endülüs, Tarık b. Ziyad (ö.102/720) tarafından hicri 92 yılında fethedilmiştir. Abbasilerin yönetime hâkim olmaları ve Emevi hanedanına baskıları, Endülüs'e kaçışları hızlandırmış ve neticede Abdurrahman b. Muaviye (138-172/756-788), Endülüs'e kaçarak burada halifeliğini ilan etmiştir. Bu andan itibaren ilmî faaliyetler de desteklenmiş, Bağdat gibi önemli kültür merkezlerinde tahsilini tamamlayan âlimler, Endülüs'e gelerek tedris ve telif çalışmalarına başlamışlardır. Hicri III. asırdan itibaren burada da dil çalışmaları ivme kazanmış, birçok öğrenci yetişerek kendi memleketlerine dönmüşler ve ilmî faaliyetlerine devam etmişlerdir.

Tarihi süreçte Arap grameri ile ilgili farklı ekoller oluşmuştur. Bunlar arasında Endülüs'ün de ayrı bir yeri vardır. Mübtedîlere nahvi kolaylaştırma amacını güden Endülüslü nahiv âlimlerinden biri de Ebû Hayyân el-Endelusî'dir (ö.745/1344). el-Bahru'l-Muhît adlı tefsiri ile meşhur olan Ebû Hayyân, aslında bir tefsirci değil, dilcidir. Onun telif ettiği eserler göz önüne alınacak olursa bu eserlerin çoğunun sarf ve nahiv ilimlerine ait olduğu görülecektir.

Ebû Hayyân'ın Arap gramerine dair Arapça kaleme aldığı eserleri yanında Türk, Fars, Himyer ve Habeş dilleri üzerine çalışmaları da vardır. Türk gramerine dair kaleme aldığı eserlerine Kitâbu'l-İdrâk li Lisâni'l-Etrâk, el-Ef'âl fî Lisâni't-Türk ve Zehvu'l-Mulk fî Nahvi't-Türk adlı eserleri örnek verilebilir.

Sonuç ve Tartışma

Endülüs'te dünyaya gelen Ebû Hayyân el-Endelusî, küçüklüğünden itibaren ilme çok büyük bir iştiyak duymuş, genç yaşta ilim tahsili için doğuya seyahat etmiş, Kâhire, Şam ve Hicaz gibi birçok bölgede bulunmuştur. Nahiv ilminin yanı sıra tefsir, hadis, kıraat ve tarih ilimlerinde de derin vukûfiyeti olan Ebû Hayyân, ardında çok kıymetli eserler bırakmıştır. Sîbeveyh'in el-Kitab'ı ile İbn Mâlik'in et-Teshîl'inin okutulmasına büyük önem vermiş, Mısır'da bulunduğu zaman zarfında İbn Akîl (ö.769/1367) gibi çok sayıda öğrenci yetiştirmiştir.

Endülüslü bir Müslüman dilbilimci olarak Arap şiiri ve edebiyatına dair eserlerinin yanında, başka dillere ve onların gramer özelliklerine dair eserleri de bulunan Ebû Hayyân, farklı ırk, millet ve kültürlerin bir arada barış içerisinde yaşamasına katkı sağlayan önemli bir dil bilginidir.

Anahtar Kelimeler

Dil, Nahiv, Edebiyat, Ebû Hayyân

AN ANDALUSIAN LINGUIST AS AN ARCHITECT OF THE CULTURE OF LIVING TOGETHER: ABU HAYYAN

Doç. Dr. Muhammet Vehbi DERELİ

Many different schools have emerged related to Arabic grammar in historical process. Andalusia has an importance among these schools. One of the scholars who aim to make easier learning syntax (an-nahw) for the beginners is Abu Hayyan al-Andalusi (d. 745/1344).

Abu Hayyan as a scholar of language, recitation and interpretation (tafsir) was born in Andalusia. He was eager to learn from his childhood and traveled to eastern cities like Cairo, Damascus and Hejaz. He wrote a lot of precious books connected with not only syntax but also interpretation, hadith, recitation, and history.

One of his important studies is the tafsir book titled al-Bahrul-Muhit. He is mainly famous with this dirayah tafsir. But first of all, Abu Hayyan is a linguist. If we have a look at his books, we can easily observe that these books are from the fields of syntax, grammar (sarf), language (lughah) and literature.

Abu Hayyan has many studies concerning the languages of Turkish, Persian, Himyaritic, and Abyssinian as well as Arabic grammar written in Arabic. We can give examples the books titled Kitab al-Idrak li-lisan al-Atrak, al-Af'al fi lisan al-Turk and Zehv al-mulk fi nahv al-Turk related to Turkish grammar.

As a Andalusian Muslim linguist Abu Hayyan, who has written many important books related to other languages and their grammatical characteristics as well as Arabic language and grammar, has made remarkable contribution to the living peacefully together in a diverse world which consists of people from different races, nations and cultures.

Key words: Language, Syntax, Literature, Abu Hayyan.

ARABÎYİ CEVHER FÂRİSÎYİ ŞEKER TÜRKÎYİ HÜNER BİLMEK

Yrd. Doç. Dr. Murat AK

Necmettin Erbakan Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu İlahiyat Fakültesi Türk İslam Edebiyatı ABD

muratak57@hotmail.com

İslam düşüncesi literatürü, Arapça, Farsça ve Türkçe eserlerden müteşekkil bir literatürdür. Tarihsel süreçte bu üç dilden başka dillerde de İslam düşüncesine katkıda bulunan eserler verilmiş ise de, bu katkı hiçbir zaman Arapça, Farsça ve Türkçe kaleme alınan eserlerin sağladığı katkı gibi olmamıştır. Zikredilen bu üç dilin en önemli müştereği İslam medeniyetini ve kültürünü oluşturan diller olmalarıdır. Tarihsel süreçte bu üç dilde telif edilen eserler birbirini etkilemiş, birbirini beslemiş ve önemli bir kısmı birbirine tercüme edilmiştir.

Bu tebliğde, İslâm medeniyeti ve kültür havzaları içinde yaşayan İslâm dini müntesiplerinin Arapça, Farsça ve Türkçe'ye bakışları Farsça söylenmiş bir atasözü üzerinden anlaşılmaya çalışılacaktır. Arapça, Farsça ve Türkçe'nin tarihte Müslümanlar tarafından ne şekilde ve hangi sıfatlarla tavsîf edildiği, bu tavsîflerin diller açısından neye delalet ettiği bu atasözünden yola çıkarak ortaya konulmaya çalışılacaktır. Bahse konu edilen atasözünün İslâm medeniyeti dilleri olan Arapça, Farsça ve Türkçe'nin öne çıkan hususiyetlerini anlamak için önemli bir çıkış noktası olabileceğini de düşünmekteyiz. Zira üzerinde durulacak olan bu üç dil, İslâm medeniyetinde oluşan literatürün anasır-ı selasesi olarak da nitelendirilmektedir.

KNOWING ARABIC AS AN ORE PERSIAN AS SUGAR AND TURKISH AS SKILL

Yrd. Doç. Dr. Murat AK

The Islamic literature is a literature consisting of Arabic, Persian and Turkish works. Although other literary languages such as Urdu are also copyrighted, it is possible to say that the works received in languages other than Arabic, Persian and Turkish did not hold a significant share of these three languages. These three languages have become the greatest masters of being the language-makers of Islamic civilization and culture in the historical process. In these languages, the copyrighted works have influenced each other, fed each other, and a significant part has been translated into each other.

In this study, the perspectives of Muslims living in Islamic geographies to Arabic, Persian and Turkish will be tried to be understood through a saying spoken in Persian. In the course of history, it will be tried to put forth what the titles of Arabic, Persian and Turkish are referred to by Muslims, and what these terms portray in terms of language. We also think that the proverb mentioned above may be an important point of departure to understand the prominent features of Arabic, Persian and Turkish, which are the languages of Islamic civilization. These three languages, which will be emphasized, are also referred to as the foundation of the Islamic civilization.

KLASİK DÖNEM ARAP EDEBİYATI ESERLERİNDE DOSTLUK VE KARDEŞLİK TEMASI (ET-TEZKİRATU'L-HAMDÛNİYYE ÖRNEĞİ)

Yrd. Doç. Dr. Mücahit KÜÇÜKSARI

Necmettin Erbakan Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu İlahiyat Fakültesi Arap Dili ve Belagatı ABD

mucahitkucuksari@hotmail.com

Bir toplumda birlikte yaşama kültürünün oluşmasını sağlayan pek çok unsur vardır. Bunlardan biri de bireylerin tüm farklılıklara rağmen dost ve kardeş olabilme yeteneği kazanmasıdır. Bireylerin bu yeteneği elde edebilmesi için belli ilkeler ve normlar çerçevesinde hareket etmesi gerekmektedir. Diğer yandan, bu ilke ve normlar, tarihsel süreçte pek çok farklı kaynak referans alınarak oluşmaktadır. Toplumların gelenekleri, yaşayış tarzları ve şartları, düşünce sistemleri ya da dinleri bunlardan sadece birkaçıdır.

Bir yaşam biçimi inşası, İslam medeniyeti özelinde düşünülürse, Kur'ân-ı Kerîm ve hadislerin getirdiği ilkelerin, kişilerin yaşam tarzları ve değerleri üzerindeki etkisi ilk sırada ele alınmalıdır. Nitekim pek çok konuda insan hayatını düzenleyen Kur'ânî ve Nebevî ilkeler dostluk ve kardeşlik kavramlarına da son derece özen göstermiştir. Bu özen, doğal olarak İslâmî dönem Arap edebiyatı ürünlerine de yansımıştır.

İslamî dönem Arap edebiyatında, Kur'ân-ı Kerîm ve hadislerde de üzerinde durulan dostluk ve kardeşlik teması gerek şiir gerek de nesir alanında kaleme alınan eserlerde kendine yer bulmuştur. Örneğin; Arap şiirinde "ihvâniyyât" denilen dostluk şiirleri meydana gelmiştir. Bunun yanı sıra risâleler ve makâmeler gibi pek çok edebî türde bu konu üzerinde durulmuştur. Ayıca derleme niteliğindeki bazı eserlerde dostluk ve kardeşlik adlı bölümler yer almış hatta bu başlıkta müstakil eserler bile kaleme alınmıştır.

Bu bağlamda Muhammed b. Hasen b. Muhammed b. Ali b. Hamdûn'un (ö. 562/1167) et-Tezkiratu'l-Hamdûniyye adlı eseri önem arz etmektedir. Edebiyat ve tarih alanında çok farklı konuları ele alan bu eserde dikkat çeken başlıklardan biri de dostluk ve kardeşliktir. Bu tebliğde et-Tezkiratu'l-Hamdûniyye adlı eserdeki dostluk ve kardeşlik tasavvuru ve bu noktada ortaya konan ilke ve prensipler tespit edilmeye çalışılacaktır.

Anahtar kelimeler: Birlikte yaşama, dostluk, Arap Edebiyatı, et-Tezkiratu'l-Hamdûniyye.

FRIENDSHIP AND FRATERNITY IN CLASSICAL PERIOD ARABIC LITERATURE WORKS (AL-TEZKIRATU'L-HAMDUNIYYE SAMPLE)

Yrd. Doç. Dr. Mücahit KÜÇÜKSARI

There are many elements in a society that allow for the cultivation of living together. One of them is the ability of individuals to be friends and siblings despite all the differences. Individuals need to act on certain principles and norms in order to achieve this ability. On the other hand, these principles and norms are based on many different sources in the historical process. The traditions, living styles and conditions of communities, thought systems or religions are just a few of them.

If the construction of a lifestyle is thought of in the context of Islamic civilization, the effects of the Qur'an and the hadiths on the lifestyles and values of the people should be considered first. As a matter of fact, the Qur'anic and the Prophetic principles which regulate the human life in many subjects have paid utmost attention to the concepts of friendship and fraternity. This care, naturally, is also reflected in the Arabic literary products of the Islamic period.

In the Islamic period Arabic literature, friendship and fraternity which is emphasized in the Holy Qur'an and hadiths have found their place in the works taken in the field of prose and poetry. For example; In Arab poetry, friendship poems called "ihvâniyyât" have come to fruition. In addition, many literary genres such as revelations and rituals have focused on this subject. There are sections called friendship and fraternity in some monuments which are compilation of monasteries, even the independent works are taken in this title.

In this context the work of Muhammad b. Hasen b. Muhammad b. Ali b. Hamdûn (d. 562/1167) al-Tezkiratu'l-Hamduniyye is important. One of the notable titles in this work, which deals with many different topics in the field of literature and history, is friendship and fraternity. In this paper, we will try to determine the friendship and fraternity in al-Tezkiratu'l-Hamduniyye and the principles laid down at this point.

Key words: Living together, friendship, Arabic literature, al-Tezkiratu'l-Hamdûniyye

İSLAM FELSEFİ DÜŞÜNCESİNİN ENDÜLÜS'TE BİRLİKTE YAŞAMA KATKISI

Prof. Dr. Eyüp BEKİRYAZICI

Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İslam Felsefesi ABD

ebekiryazici@hotmail.com

Müslümanların erken dönem önemli fetihlerinden (h.1. ve 2. asır) biri de Kuzey Afrika ve Endülüs'ün fethidir. Ancak bu fetihlerle ilgili tarihsel süreçte oluşan tespitlerin, fethin sebeplerini doğru bir şekilde yansıtıp yansıtmadığı hep tartışılmıştır. Zira Müslümanların barbarca istilası, toprak kazanma ve ganimet elde etmeleri bağlamında oluşan yaklaşım, bir kısım çevrelerce bir dogma haline getirilmiş ve gerçek nedenler çoğunlukla göz ardı edilmiştir. Bu yaklaşımın sorunlu ve eksik olduğu bugün konunun taraflarınca kabul edilmiştir. Üstelik sadece Müslüman tarihçiler değil Batılı uzmanlarca da fethin İspanya'nın o zamanki sakinlerince de desteklenerek gerçekleştiğini gözler önüne sermiştir. Ancak süreç içerisinde fetihten ziyade dikkat çeken husus, buradaki farklı din ve etnik unsurların birbiriyle uzlaşı içerinde gerçekleştirdikleri (convivencia) "birlikte yaşam" tecrübesi olmuştur. Özellikle Müslüman, Hristiyan ve Yahudilerce yani üç semavi dinin müntesiplerince gerçekleştirilen uzlaşısı bugün bile insanlık için yeniden barış imkânını içinde barındıran bir hüviyete sahiptir. Eğer Endülüs merkezli bir tecrübe olarak insanlığa mal olan bu miras objektif kriterler ölçeğinde değerlendirilebilirse, bunda topyekûn insanlığın huzuru ve mutluluğu için bir mesajın olduğu görülebilecektir. Buna ilaveten Endülüs'teki bu mirasın ne şekilde tüketildiğinin incelenip sonuçlarından gerekli derslerin çıkarılması da en az nasıl gerçekleştiğinin bilinmesi kadar önemlidir. Biz bu konuyu İslam düşünürlerinin yaklaşımları özelinde ele alacağız. İslam dininin vahiy odaklı âlem, insan ve hayata ilişkin tasavvurunun Müslüman mütefekkirlerin bilimsel kimliklerinin oluşması ve düşüncelerinin şekillenmesinde en etkin unsurlardan biri olduğu bilinmektedir. Endülüs'te yetişen ve Müslümanlar için olduğu kadar bütün insanlık için de değer üreten İslam filozoflarının, fikri gelişimlerinde Kur'an ve Sünnetin yani İslam kültür ve medeniyetinin önemi ve yeri tartışmasız derecede önceliklidir. Bu düşünürler "erdemli ve barışçıl yaşam" mefkûrelerini eserlerinde, İslam'ın öz kaynaklarından beslendikleri halde sadece Müslümanlar için değil başta Endülüs'te yaşayan farklı etnik ve inanç grubundan ahali olmak üzere bütün insanlık için projelendirmişlerdir. Burada Endülüs üzerine araştırma yapan herkesin bir şekilde aşina olduğu onlarca mütefekkirden sadece İbn Bacce, İbn Tufeyl ve İbn Rüşd örneklerine değinmekle yetineceğiz. Bu düşünürler ve fikirleri etrafında düzenlediğimiz bildirimiz ile barış ve mutluluğun hakim olduğu daha iyi bir dünya için Endülüs İslam felsefesi tecrübesine dikkat çekme ve bu tecrübeden nasıl istifade edilebileceğine ilişkin bir öneriyi kapsamaktadır."

THE CONTRİBUTION OF ISLAMIC PHILOSOPHICAL THOUGHT TO COHABITATION IN ANDALUSIA"

Prof. Dr. Eyüp BEKİRYAZICI

One of the important early conquests of Muslims is the conquest of North Africa and Andalusia (AH 1st & 2nd century). However, it has always been debated whether the determinations made in the historical process of these conquests accurately reflect the causes of conquest. Because the approach in the context of a Muslim barbaric invasion, land acquisition and pillage has been turned into a dogma by some circles and the real reasons have mostly been ignored. Today, this approach has been accepted as problematic and deficient by the parties of the debate. Moreover, the fact that the conquest has been carried out with the support the Spanish citizens of that time, has been pointed out by not only the Muslim historians, but also the Western experts as well. However, rather than the conquest, the "cohabitation" (convivencia) experience of different religions and ethnic elements in conciliation has been the considerable point in the process. The consensus of Muslims, Christians and Jews, the three Semitic religions, still possesses the possibility of peace for humanity again. If this Andalusia-centered experience legacy of humanity can be evaluated on the basis of objective criteria, it can be seen that there is a message for all of humanity. In addition, to examine and learn from how the heritage of Andalusia is consumed is as important as knowing how it happened. We will discuss the approach of Islamic thinkers to this topic. It is known that the revelation based universe, human and life thought of Islam is one of the most effective elements in the formation of the scientific identities and shaping of the thoughts of Muslim minds. The importance and the position of the Islamic culture and civilization, namely Qur'an and the Sunnah, in the development of the ideas of Islamic philosophers who grew up in Andalusia and produced values of for all humanity as well as Muslims, is indisputable. These thinkers, who have been fed from Islam's own resources, have projected the "virtuous and peaceful life" ideals in their works for not only Muslims but for the whole humanity, especially those from different ethnic and belief groups living in Andalusia. Here, we will only mention Ibn Bacce, Ibn Tufayl and Ibn Rushd, which are examples of many thinkers that are somewhat familiar to researchers working on Andalusia. This report, which we have organized about these thinkers and their thoughts, aims to draw the attention to Andalusia Islamic thought experience and contains a suggestion on how to use this experience for a better world where peace and happiness prevails.

KÜRESEL SOSYAL SORUMLULUK VE BİRLİKTE YAŞAM

Yrd. Doç. Dr. Kübra KÜÇÜKŞEN

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü

kubrakucuksen@konya.edu.tr

Yrd. Doç. Dr. Hatice BUDAK

Karatay Üniversitesi, Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü

Giriş: Yaşadığımız yüzyılda insanlığın geleceğini tehdit eden sorunlar sadece içinde yaşanılan toplumu değil, küresel anlamda tüm insanlığı ilgilendirmektedir. Bu nedenle bireyler sadece kendi toplumsal sorunları ile değil tüm dünyada yaşanan sorunlarla ilgilenmek durumundadır. Bu da bireysel sorumluluk ve sosyal sorumluluğu aşan, küresel bir sorumluluk bilincine sahip olmayı gerektirmektedir.

Amaç: Bu çalışmada lise öğrencilerinin küresel sosyal sorumluluk düzeylerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Çalışma ilişkisel tarama modeli kullanılarak yapılan betimleyici bir araştırmadır. Konya merkez ilçelerde bulunan farklı alanlarda beş Liseden 410 öğrenciye anket uygulanmıştır. Örneklem basit tesadüfi yöntemle seçilmiştir. Anket formu öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri ile ilgili sorular ile Başer ve Kılıç tarafından hazırlanan ve geçerlik- güvenirlik çalışması aynı yazarlar tarafından yapılan Küresel Sosyal Sorumluluk Ölçeğinden oluşmaktadır. Küresel sosyal sorumluluk ölçeği, eyleme dönük sorumluluk, ekolojik sorumluluk, özgeci sorumluluk ve ulusal sorumluluk olmak üzere dört alt boyuttan oluşmaktadır. Veriler SPSS paket programına aktarılarak analiz edilmiştir.

Bulgular: Alanları farklı beş Lisede 226 erkek 184 kadın olmak üzere toplam 410 öğrenciyle yapılan araştırma verilerine göre öğrencilerin küresel sorumluluk ölçeği genel ortalama puanları $\bar{X}$= 3,39 dur. Alt boyutlardan aldıkları puan ortalamaları ise, eyleme dönük sorumluluk $\bar{X}$ = 3,51; ekolojik sorumluluk $\bar{X}$ =3,35; Özgeci sorumluluk $\bar{X}$ =3,19; ulusal sorumluluk $\bar{X}$ = 3,42 dir. Öğrenciler arasında cinsiyet değişkeni açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur.

Tartışma ve Sonuç: İnsan canlılar arasında sorumluluk bilincine sahip tek varlıktır. Küresel sosyal sorumluluk yerelden küresele tüm ülkelerin yaşadığı sosyal sorunların aşılabilmesi için gerekli bireysel bir erdemdir. Eğitim, değer ve sorumluluk bilincinin kazanıldığı temel toplumsallaşma süreçlerindendir. Irkçılık, terörizm, dışlanma ve ötekileştirme gibi küresel olarak yaşanan sorunların üstesinden gelebilmek ve birlikte yaşanabilir bir dünyayı inşa etmek, sadece kendisi ve içinde yaşadığı topluma değil tüm insanlığa karşı sorumluluk bilinci gelişmiş, eyleme dönük sorumluluk alabilen bireylerle mümkündür. Bunun için aileden başlayarak tüm kurumlarda değerler ve sosyal sorumluluk küresel boyutlarıyla bireylere kazandırılmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Küresel sorumluluk, küresel sorunlar, birlikte yaşam, değerler

GLOBAL SOCIAL RESPONSIBILITY AND LIVING TOGETHER

Yrd. Doç. Dr. Kübra KÜÇÜKŞEN

Yrd. Doç. Dr. Hatice BUDAK

Introduction: The problems that are threaten the future of humanity in the century we live in not only concerns the society lived in but also all humankind in global sense. For this reason, individuals are to interest in both their own social problems but also the problems experienced in entire world. And this requires having a global sense of responsibility exceeding individual responsibility and social responsibility.

Objective: Determination of global social responsibility levels of high school students is targeted in this study.

Method: The study is a descriptive research conducted by using relational screening model. Questionnaire was conducted to 410 students from five high schools in different fields located in Konya central districts. Sampling was selected with simple random method. Questionnaire form consists of questions related to socio-demographic attributes of students and validity and reliability study prepared by Başer and Kılıç and Global Social Responsibility Scale prepared by same authors. Global Social Responsibility Scale consists of four sub-dimensions as action-directed responsibility, ecological responsibility, altruist responsibility and national responsibility. Data are analyzed by being transmitted to SPSS package program.

Findings: According to research data acquired from 410 students in total comprising of 226 male and 184 female in five high schools with different fields, global responsibility scale general average points students is $\bar{X}$= 3,39. The point averages they obtained from sib-dimensions are as follows: action-directed responsibility is $\bar{X}$ = 3,51; ecological responsibility is $\bar{X}$ =3,35; altruist responsibility is $\bar{X}$ =3,19; national responsibility is $\bar{X}$ = 3,42. There is not any statistically meaningful difference among students in terms of gender variable.

Discussion and Conclusion: Human beings are the only living creatures having sense of responsibility. Global social responsibility is a virtue necessary for overcoming social problems faced in all countries from local to global. Education is one of the basic socialization processes in which sense of responsibility and value are gained. To overcome such problems as racism, terrorism, exclusion and alienation experienced globally and to build a world livable together are only possible with individuals having sense of responsibility against all humanity not only to the society they live in and themselves and taking action-directed responsibility. Values and social responsibility with its global dimensions shall be raised in all individuals in all institutions starting from family.

Key words: global responsibility, global problems, living together, values

MORISKOLARIN MÂKUS KADERI: ENDÜLÜS'TE YAŞANAN TRAJEDININ FETVÂLARA YANSIYAN ÖYKÜSÜ

Yrd. Doç. Dr. Necmeddin GÜNEY

Necmettin Erbakan Üniversitesi A.K. İlahiyat Fakültesi

necmguney@gmail.com

Endülüs tecrübesi, yedi asırdan fazla süren ve Avrupa tarihinin gördüğü en kapsamlı bir arada yaşama (convivencia) tecrübesiydi. Müslüman, Yahudi ve Hıristiyanların inşa ettikleri ortak medeniyet ve birlikte yaşama tecrübesi, 1492'de İspanyol ordularının Güney Avrupa'nın 'yeniden fethi'ne (reconquista) yönelik harekâtıyla sona erdi.

Bu tarihten itibaren Güney İspanya'da yaşayan Müslümanlar, üç seçenekle karşı karşıya kaldılar: Hicret, Hıristiyan olma ve ölüm. Göç edebilenler, bütün varlıklarını geride bırakarak Kuzey Afrika ve Osmanlı topraklarına hicret ettiler. Endülüs topraklarından göç edemeyen Müslümanların buradaki varlık mücadelesi ise 1609 yılına kadar devam etti. Memlük devletinden ve Osmanlıdan yardım taleplerinden bir netice alamadılar. Gerçekleştirdikleri ayaklanmalar da kısa sürede bastırıldı.

Hristiyan olma baskısı altında kalan Müslümanlar (Moriskolar), İslam ülkelerindeki âlimlere, içinde bulundukları şartlarda dinen ne yapmaları gerektiğini soran mektuplar yazmışlardır. Bu konuda verilmiş çeşitli fetvalar mevcuttur. Mesela Venşerîsî'nin iki ayrı fetvası, Mısır Memluklerindeki ulemanın verdikleri fetvalar vardır. Ancak bunların arasında en meşhuru, Cezayir'de bir liman kenti olan Vehrân (Oran) müftüsü Mağrâvi'nin 1504 tarihli fetvasıdır.

Bu konuda fukahanın genel görüşü, baskı ve zulüm sebebiyle dini inanç ve ibadetlerini yerine getiremeyen Müslümanların, dinlerini özgürce yaşayabilecekleri Müslüman topraklarına (Dâru'l-İslam) hicret etmeleridir. Dikkat çekici fetvasında Mağrâvî de hicreti önceler. Ancak hicret edememeleri halinde ölümden kurtulmak için zahirde Hıristiyan gibi görünerek Müslümanlıklarını nasıl gizleyebileceklerini detaylı bir şekilde anlatır. Moriskoların, hayatta kalabilmek için bu ruhsatı ne kadar yaygınlıkla kullandıkları bilinmemektedir. Ancak bu stratejinin Hıristiyan din adamlarının gözünden kaçmadığı görülmektedir. Nihayetinde, 1609'da İspanyol kardinalinin "bütün Moriskoların öldürülmesi veya İspanya'dan sürülmesi" kararıyla birlikte Moriskoların Avrupa'daki varlığı sona ermiştir.

Bu tebliğimizde, Mağrâvî'nin verdiği fetva, diğer fetvalarla mukayese edilecek; hicret ve takiyye konuları, İslam fıkhının zaruretle ilgili hükümleri çerçevesinde değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Endülüs, Birlikte Yaşama, Fetva, Hicret, Zaruret

THE UNFORTUNATE FATE OF MORISCOS: REFLECTION OF A TRAGEDY IN THE FORM OF FATWAS

Yrd. Doç. Dr. Necmeddin GÜNEY

The Andalusian experience was the most comprehensive convivencia experience of more than seven centuries in European history. The common civilization and experience of co-existence that Muslims, Jews and Christians built, ended in 1492 with the last action of the Spanish armies towards the 'reconquista' of Southern Europe.

From that date, Muslims living in southern Spain have faced three options: migration (hijra), converting to Christianity or death. Those who could migrate, left all their assets behind and emigrated to North Africa and Ottoman lands. The struggle of existence of the Muslims who stayed in the land of Andalus lasted until 1609. They did not receive a full solution to their problems from The Mamluk State and the Ottomans despite their help demands. The revolts they had carried out were suppressed in a short time.

The Muslims (Morisco's), under the pressure of becoming Christians, wrote to scholars in Islamic countries, asking what they should do in the current conditions they are in. There are various fatwa's given in this regard. For example, there are two fatwa's of Wansharisi, one fatwa given by the justice (qadi) of Egyptian Mamluks. However, the most notable among them is the later Fatwa dated 1504 by Ibn Abi Jum'a al-Maghrawi, the mufti of Wahran (Oran), a port city in Algeria.

The Wansharisi fatwa, which corresponds to the early periods, defended their emigration to the Muslim lands (Dâr al-Islam) where they were able to live their religion freely. It can be said that Wansharisi, although sitting in Morocco is aware of the negative course and the process in Andalusia. Wansharisi states that it is supposed from all those who have the possibility to emigrate to the Islamic countries. He has made it clear that he is afraid that Christians will have a big influence on the Andalusian Muslims' religions, languages and cultures.

Whereas, Ibn Abi Jum'a in his later fatwa, has a different approach. His fatwa is now about a period when Muslims are faced with severe oppression and death. Because morisco's cannot emigrate anymore, they have no chance except to disguise as Christians to get rid of death. He shows them the ways of dissimulation and explains them in detail how they can conceal their real identity. This fatwa can be seen as a reflection of the hope that Muslims will be able to protect their religion for a while through the tactics as much as the expectation that Spain will again be 'Andalusia', since only 11-12 years have passed since the invasion of Garnata.

Without considering the different periods and conditions in which the fetters are given, it is not appropriate to compare the content of the fatwas of these two Maliki legal scholars. In this paper, we will compare the fatwa's of Wansharisi and Ibn Abi Jum'a, after the background of the subject has been laid out.

Keywords: Andalusia, Living Together, Fetish, Migration, Zaruret

BİRLİKTE YAŞAMA KÜLTÜRÜNÜN FELSEFİ BIR ÖRNEĞİ OLARAK "SİCİLYA CEVAPLARI"

Yrd. Doç. Dr. Osman Zahid ÇİFÇİ

Aksaray Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi

zcifci@hotmail.com

Doğu ve Batı kültürü arasındaki etkileşimin Endülüs ve Haçlı Seferleri ile beraber önemli bir unsuru olan Sicilya, bilinirlik açısından Endülüs ve Haçlı Seferlerinin gölgesinde kalmış olmasına rağmen 250 yıllık İslam hakimiyeti, 400 yıllık birlikte yaşama deneyimi ile anılması ve ders çıkarılması gereken bir birikim sunmaktadır.

Müslümanların Sicilya'yı fethettikleri tarih olan 827 ile Normanların Müslüman hakimiyetine son verdikleri 1072'ye kadar İslam hakimiyeti altında olan ada; sonraki dönemlerde Norman ve Hohenstaufen hanedanlarının hakimiyetine girmiş, ancak bu iki hanedan mensuplarının Müslümanlara müsamahakar davranmaları neticesinde iki kültür arasındaki karşılıklı etkileşim için uygun bir atmosfer olmuştur.

Norman kralları ve Hohenstaufen hanedanının meşhur kralı II. Frederick Müslümanlardan çokça etkilenmişler; ülkesinin siyasi, idari ve sosyal düzeni mağlup kültür olmasına rağmen Müslümanlarca şekillenmiş, hatta krallar Müslüman kıyafetleri giyip "Mutez Billah", "Hadi bi Emrillah", "Mustaiz Billah" gibi unvanlar kullanmışlardır.

Karşılıklı etkileşimin devam ettiği bu dönemde, İslam hayranı olan ve iki defa kilise tarafından aforoz edilen II. Frederick dünyanın çeşitli bölgelerindeki bilginlere ve Müslüman emirlere sorular yönelterek el-Mesâîlü's-Sıkaliyye veya el-Ecvibetü's-Sıkaliyye diye şöhret bulan bir dizi eserin yazılmasına neden olmuştur.

Çalışmamızda bu eserlerin en meşhuru olan ve Endülüslü alim İbn Seb'in tarafından kaleme alınan el-Mesâîlü's-Sıkaliyye'nin yazılma nedeni ve cevaplardaki üslup birlikte yaşama kültürü bağlamında ele alınmıştır. Çalışmada İbn Seb'in tarafından II. Frederick'in sorduğu; "Metafizik ilminin gayesi ve zaruri mukaddimeleri nelerdir? Âlem kadîm midir? Kategoriler nedir? Sayıları kaçtır? Bu sayının artması veya eksilmesi mümkün müdür? Nefis bâki midir? Tüm bu konularda Aristo'nun görüşleri nelerdir? Kendisinden sonra gelen şarihleri niçin bu konularda ihtilafa düşmüşlerdir?" gibi sorulara verilen felsefi cevaplardan öte; oluşmuş olan bu ilmi tartışma ortamına, farklı kültürler arasında oluşan birlikte yaşam atmosferine dikkat çekilmiş, İbn Seb'in'in cevap verirken kullandığı üsluptan yola çıkılarak ilmin ortamın nasıl oluştuğu, bu ortamın oluşmasına nelerin imkân sağladığı tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: el-Mesâîlü's-Sıkaliyye, Sicilya Mektupları, Sicilya, II. Frederick, İbn Seb'in

AS A PHILOSOPHICAL EXAMPLE OF COHABİTATİON CULTURE

"SICILIAN ANSWERS"

Yrd. Doç. Dr. Osman Zahid ÇİFÇİ

Despite being left in the shadow of Andalusian and Crusades in terms of awareness, Sicily,animportant element of the interactionbetweenEastern and Westernculturewith the Andalusiancampaign and Crusades,shows 250 years of Islamicdominancewith 400 years of cohabitationexperience, and an accumulation of lessonsto be learned,

The island, which is underIslamicrulebetween 827whenMuslimsconquered Sicily and 1072when the NormanansendedMuslimrule, in the followingperiods,wasdominated Norman and Hohenstaufendynasties, but dueto the tolerance of the twodynastiesto the Muslims, an appropriateatmosphere for mutualinteractionbetween the twocultureswasformed.

Norman kings and the famousKing of the Hohenstaufendynasty II. Frederick was greatly influencedby the Muslims; Despite the factthatculture of Islamwasdefeated, the political, administrative and socialorder of the countrywereformedbymuslims. Furthermore, the kingsdressed in Muslimclothes and usedtitlessuch as "Mutez Billah", "Hadi biEmrillah", "Mustaiz Billah".

Inthisperiodwhen the mutualinteractionwasongoing, II.Frederick, whowasgreatlyimperessedbyislam and wasexcommunicatedtwicebythe church, directedquestionstoMuslimscholars and governers in variousregions, andledto be written a series of worksthathavefound a reputation as al-Mesalî's-Sıkaliyyaor al-Ecvibetü's-Sikaliyye.

In this study, the reason for writing al-Mesâîlâs-Sıkaliyye, which is the mostfamousof theseworks and writtenbyIbnSeb'in, the Andalusian scholar, and the style of the answersarehandled in the context of cohabitationculture. Beyond the philosophicalanswers ofIbnSebto II. Frederick'squestions;"What is the purpose of metaphysicalsciense and whatare the essentialobligations?" "Is the Universeeternal?""Whatare the categories of universe?" "How manyuniversesarethere?""Is it possibletoincreaseordecreasethisnumber?""Is the Nafsendless?" "Whatare the views of Aristotle in allthesematters?""Whydidcommentatorsdispute in thesemattersafter Aristo? " , wetrytodrawattentiontothisscholarlydebate and existence of the atmosphere of cohabitationbetweendifferentcultures. It has beenargued how the environment of empathyemergesfrom the waythatstyle of answerwasusedbyIbnSeb and whatmakes it possibletocreatethisatmosphere.

Keywords: el-Mesâîlü's-Sıkaliyye, Sicilian Letters, Sicily, II. Frederick, İbnSeb'in

FARKLILIKLARIN BİRLİKTELİĞİNE BİR MODEL OLARAK MEDİNE SÖZLEŞMESİ VE HZ.MUHAMMED

Prof. Dr. Celal ERBAY

İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi Hukuk Fakültesi

celal.erbay@yeniyuzyil.edu.tr

İslam Peygamberi ve inananlar kendilerine yapılan baskı ve zulümler sebebiyle 622 tarihinde Mekke'den Medine'ye hicret etmek zorunda kaldılar. Böylece Medine'de, Mekkeli ve Medineli Müslümanların, Medineli Yahudi ve Hristiyan azınlıkların ve Evs ve Hazreç kabilesine mensup müşriklerin oluşturduğu bir sosyal topluluk meydana geldi. Bu topluluk Peygamberin önderliğinde Medine'de bir şehir devleti teşekkül ettiler. Bu devletin temel nitelikleri, devleti meydana getiren topluluğun birbiri arasındaki ilişkileri ve site devleti dışındaki güçlerle ilişkileri toplumsal sözleşme niteliğindeki bir yazılı belge ile kayıt altına alındı. Literatürde "Medine vesikası" olarak bilinen bu belge şimdiye kadar keşfedilmiş tarihteki ilk anayasal metin olması bakımından büyük önem arz etmektedir.

Belge, Hz. Muhammed'i topluluğun yürütme ve yasama konusunda başı ve lideri olarak tespit etmektedir. Bununla birlikte belgede hak ve özgürlüklere ilişkin önemli düzenlemeler de bulunmaktadır. Belge site devleti içerisinde yaşayan herkesin mal, can, şeref ve itibarını güvence altına almakta ve semavi din mensuplarının din ve ibadet hürriyetlerini garanti altına almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Hz. Muhammed, Medine vesikası, Anayasal Belge, Hak ve Özgürlükler.

A MODEL FOR THE UNION OF DIFFERENCES, PROPHET MUHAMMED AND MEDINA AGREEMENT

Prof. Dr. Celal ERBAY

The prophet Muhammad and his Makkan believers had to move from Makka into Medina in 622 whereby a new community consisting of Makkan Muslims, Madina Muslims, Medina non-believers, and Medina Jewish and Christian communities has emerged. The people of Medina have established a political entity under the leadership of the Prophet. He regulated the existential of the entity and relation of the members of the community in the internal and external affairs by means of a written covenant signed by the representatives of Muslims, Jewish, and the tribes of non-Believers. The document, known as the covenant of Madina, has a distinguished place among historical documents since it is the first constitutional document discovered in the history so far.

The covenant prescribes Prophet Muhammad as the leader of the entity in executive and judiciary affairs of the community. Moreover, the document includes several important provisions about rights and freedoms of the member of the community. The document guarantees the life, property, personal chastity and honor of all member of the political entity while it assures the freedom of religion and practices of the members of the divine religions.

Keywords: Prophet Muhammad, the Covenant of Madina, Constitutional Document, Rights, and Freedoms.

İSLAM'DA BIRLIKTE YAŞAMANIN TEMEL REFERANSLARI

Prof. Dr. Hamdi GÜNDOĞAR

Adıyaman Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Kelam ve İslam Mezhepleri Tarihi

hamdigundogar@hotmail.com

Amaç: Bu tebliğin amacı birlikte yaşamayı mümkün kılan İslam'ın temel referanslarını ele almak, İslam'ın, toplumlara birlikte yaşama imkânını sağlayan temel düsturlarını İslam'ın temel kaynaklarından incelemektir. Buna binaen Kur'an'ı-kerimde ve Hz. Peygamber'in sünnetinde sunulan birlikte yaşamanın temel prensiplerini değerlendirmek, Kur'an'da verilen birlikte yaşama teorik bilinci ile Hz. Peygamber sünnetinde gerçekleştirilen pratiğini ortaya koymaktır.

Metod: Bildiri konusu olan; "İslam'da birlikte yaşamanın temel referansları" Kur'an ve Sünnet'te tasviri metodla ele alınacak ve analizi yapılacaktır.

Kaynak: Konunun ortaya konulmasında Kur'an-ı Kerim ve Kur'an tefsirleri başta olmak üzere, Kütüb-i sitte' hadis kaynaklarında yer alan sahih hadis ve rivayetlere öncelikle yer verilecektir. Ayrıca konuyla ilgili diğer kitap, makale vb. eserlere müracaat edilecektir.

Bulgular: Kur'an sadece Müslümanları değil, bütün insanlığı muhatap alarak, bir arada yaşamaya davet etmiştir. Kur'an bu davetini birlikte yaşamayı sağlayan bilinç alanları oluşturarak yapmıştır. Bu bilinç alanları "Fıtrat", "Tearuf", "İnançta Özgürlük", "Adalet" vb. dir.

Kur'an'a göre "fıtrat" üzere yaratılan insan, en güzel ve mükemmel varlıktır. (Tin, 95/4) Bütün insanlar aynı potansiyel ve sevide yaratılmışlardır. "O halde yüzünü, Allah'ı bir tanıyarak dine, Allah'ın insanları üzerine yaratmış olduğu fıtratına çevir. Allah'ın yaratışında değişiklik bulunmaz. Dosdoğru din budur... (Rum,30) İnsanın hak dine yönelmesinin tabii olduğunu bildiren Allah Teâlâ onun yeryüzünün halifesi, (Bakara,30) saygın ve onurlu bir varlık (İsra,70) olduğunu da bildirmiştir. Bu onur ve şerefe bütün insanlar ortaktır. "Ey Adem'in çocukları!" "Ey insanlar!" diye hitap eden Kur'an insanlığı işaret ederek, gayrimüslimlerle Müslümanların ayrı platformlara yerleştirmek yerine onların temeldeki bütünlüğünü dile getirmektedir. (Aydın, 2015. s. 49) Bütün bu ortak yönler insanların bir arada yaşama imkânını sağlayan en önemli faktörlerdir.

Allah Teâlâ Kur'an'da insanların fıtratını bildirdiği gibi onların kökenini de bildirmiş, farklı etnik kökenlere sahip olmalarının hikmetini de bildirmiştir. "Ey insanlar! Muhakkak ki Biz, sizi bir erkek ve bir kadından yarattık. Ve sizi milletler ve kabileler kıldık ki, birbirinizi (soyunuzu, babalarınızı) tanıyasınız…" (Hucurat,13) Kur'an insanların aynı anne ve babadan yaratıldığını belirttikten sonra onların tearuf yani tanışıp bilişmek için farklı milletler ve kabilelere ayrıldığını bildirmektedir. Buradaki "tearuf bilinci; birbirini bilmek, tanımak ve tanışmak, birbirini keşfetmek ve anlamak gibi anlamalar gelmektedir. Tearuf; tanışıp bilişmede, bilgi ve kültür üretmede karşılıklı yardımlaşma, toplumsal dayanışma ve zenginleşmede ortak faaliyetleri ortaya koymak demektir. Toplumların bilişmesi ve kaynaşması, birbirlerini tamamlayan değerler üretmesi medeniyetleri inşa eden temel dinamikleri oluşturmaktadır. İnsanların farklı dil, etnik köken ve milletten olası insanlığın ortak medeniyeti için birer renk ve deseni meydana getirmektedir.

İslam dini insanları Allah'ın tevhid dini olan İslam'a davet eder, ancak onları bunu kabule zorlamaz. İnanç, insanın gönülden benimsemesi ve tasdik etmesi gereken bir olgudur. Kalpten ve isteyerek olmadığı zaman bu inançta samimiyet olmayacaktır. Nitekim Kur'an bu konuyu şöyle bildirir. "Dinde zorlama yoktur…" (Bakara, 2/256) İnsanlara inançta özgürlük tanıyan Kur'an, onların farklı inançta oldukları halde aynı toplumda yaşamayı da imkân vermektedir.

Nitekim Hz. Peygamber'in yaşadığı Medine toplumu olmak üzere bütün İslam toplumlarında Müslim ve gayrımüslimler ve farklı inançlara sahip kişiler bir arada yaşamışlardır.

İslam'ın birlikte yaşama imkânını sağlayan en önemli düsturlarından birisi adalettir. İslam her hal ve şartta adaletin mutlaka tesis edilmesini ister. Bu hem Müslümanlar arasında hem de Müslümanlarla Müslüman olmayanlar arasında aynıdır. Nitekim Kur'an bu konuyu şöyle bildirir. "Allah, sizinle din uğrunda savaşmayan ve sizi yurtlarınızdan çıkarmayanlara iyilik yapmanızı ve onlara âdil davranmanızı yasaklamaz. Çünkü Allah, adaletli olanları sever." (Mümtehine, 60/8) Ayeti-i kerime Müslümanlarla savaşmayan, onları yurtlarından çıkarmayanlara iyilik yapılmasında, onlara adil davranılmasında sakınca olmadığını, bunun gerçekleştirilmesini teşvik etmektedir. Adalet her kes için ve her zaman yerine getirilmesi gereken en önemli bir vecibedir.

Sonuç: Sonuç olarak; İslam yeryüzü toplumlarının bir arada yaşamasını sağlayabilecek en temel düstur ve prensiplerini gerek teorik düzeyde gerekse pratik alanda güzel örnekleriyle ortaya koymuştur. Bu düsturlar ve prensiplerin gereği yapıldığı takdirde geçmişte olduğu gibi günümüz toplumlarında da birlikte yaşamanın güzel örnekleri gerçekleştirilebilecektir.

Anahtar Kelimeler: Birlikte Yaşama, Fıtrat, Tearuf, Adalet, Özgürlük

BASIC REFERENCES TO LIVING TOGETHER IN ISLAM

Prof. Dr. Hamdi GÜNDOĞAR

The Islamic religion declares that man is created on a nature. This common nature that people have is the greatest guarantee of living together. The fact that people have different ethnic origins and that different nations are separated is a way for people to know and meet, in other words, to tearuf. Being in different races and colors, having different beliefs and ideas is a factor in collecting wealth not societies. Another important factor that allows people with different beliefs and religions to live together is that Islam defines freedom for people on faith. Every believer has the opportunity to live together with Muslims in the Islamic society. When Muslims keep the justice, which is one of the most important bases of Islam, they will find themselves in the society.

Islam has put forward the most basic principles and principles that can enable the earthly societies to coexist with good examples of justification at the theoretical level. The Qur'an and the Sunnah are taught the basic values and principles that make social life and coexistence possible. The Qur'an has freed people in their beliefs and beliefs, declaring that they can choose their own free will and beliefs, each responsible for their own beliefs and informed. Dinde's compulsive notes revealed the fact that divine command and belief must be accompanied by free will.

The Prophet Mohammad also invites people to imbue at every stage of his life, but he has never forced anybody to enter Islam. He has made the duty of communicating in the best way, as a good example to the people, as he has reported in the Qur'an, and has gained their hearts with their state and actions, words and deeds. Prophet Mohammad has never condemned anyone for their different beliefs and did not compromise. The Prophet wanted those who did not believe to be Muslims, but he did not make the least of it. This is why Jewish groups and Christians living in Medina have the opportunity to live freely in their own beliefs.

Although living together with people belonging to other religions is a new phenomenon which has begun to become evident in modern times in the West, it is known that different religions and beliefs have been living together for a long time in Islamic geography. The first Islamic state of Medina ruled by Muhammad, different religious groups have lived together in peace for a long time under a common understanding of citizenship. The Prophet did not distinguish between race, color, position, authority, descent, grandfather, woman, man between the people in the Medina society. It is a principle of approaching with love, respect, understanding and compassion. The Prophet Muhammad tried to build a more comprehensive social consensus on Muslim elements, including those of other believers, after he made efforts to strengthen peace and brotherhood in Medina. Indeed, concrete steps have been taken to regulate the structure and functioning of the common life or social area, which will include the settled elements with the so-called Medina Vesikas. This agreement, the so-called Medina agreement, has sought peace and liberty for all citiziens of Medina, no matter what the belief. According to this contract, which includes the principles of living together, Muslims and Jews would have equal rights, help each other and defend Medina together. The aim of the Convention is to protect the beliefs of both sections (Muslim and non-Muslim) and to secure the lives, property and social rights by taking part in the participation of the parties, not by the dominance of a single party.

Key words: Living Together, Nature, Acquaintance, Justice, Freedom

BİRLİKTE YAŞAMA AHLAKIYLA İLGİLİ HZ. PEYGAMBER'İN HAYATINDAN ÖRNEK KURAL VE DAVRANIŞ ŞEKİLLERİ

Yrd. Doç. Dr. Hatice DÜLBER

Artvin Çoruh Ünüversitesi Hopa ilahiyat Fakültesi

h.dulber@hotmail.com

K.Kerim'de "Ey insanlar! Doğrusu biz sizi bir erkekle bir dişiden yarattık. Ve birbirinizle tanışmanız için sizi milletlere ve kabilelere ayırdık." Denilerek insanların kabile ve soylarının üstünlük aracı olmadığı ifade edilmektedir. Aynı şekilde Peygamberimiz(s.a.v)'de Veda Hutbesinde ''Ey insanlar! Rabbiniz birdir, Hepiniz Âdem'in çocuklarısınız. Arabın arap olmayana üstünlüğü yoktur.''Derken biz insanlar Allah'ın bize verdiği dünyada mutlu barış ve huzur içinde yaşayacağımız yerde, birbirimizi aşağılayıp ötekileştirmekle, güçlünün zayıfı ezdiği, insanların birbirine güvenmediği ve nefretle baktığı, bizden olmayanı hiç umursamadığımız, insani değerlerin tükettiğimiz bir dünya var ettik kendimize. Bu karamsar tablodan kurtulmanın tedavisi ancak K.Kerim'in ve Hz. Peygamber'in öngördüğü ahlaki ve insani değerleri örnek almakla mümkün olabilir. Hz. Peygamber hayatı boyunca Kur'an ahlakını bütün ilişkilerinde uygulamıştır. İnsanları dünya ve ahirette mutlu ve huzurlu edecek kuralları önce kendi hayatında göstermiştir. Daha kendisine Peygamberlik gelmeden evvel insanlara zulüm ve haksızlık yapanlarla mücadele etmek için Hılfu'l-Fudula katılmıştır. Bu tür davranışlarıyla çevresindeki insanların güvenini kazanmış ve insanlar kendisini Muhammedu'l-Emin olarak sıfatlandırmışlardır. Günümüz insanı için birlikte yaşamanın olmazsa olmazı olan ''adalet, eşitlik, hoşgörü, insana saygı ve sevgi…'gibi temel ilkeler onun hayatının önemli olayları olan, Medine vesikası, Mekke'nin Fethi, Veda hutbesinin temel öğretilerini oluşturur. Müslümanlar arasında birlik ve beraberliği geliştirecek kardeşlik anlaşması ile zor günlerini birbirine maddi manevi destek vererek daha kolay atlatmıştırlar. Veda hutbesiyle hayatında yaşadığı K.Kerim'in temel ilkelerini ümmetine hatırlatmıştır. Üstünlüğün ancak takvada olduğuna dikkat çekmesi, kabilecilik, soy ve sop üstünlüğünü, bütün müminlerin kardeş olduğunu ifade ederek dünyadaki bütün insanların huzurunun kardeşliğe önem vererek sağlanabileceğine vurgu yapmıştır. Maddi güç ve ekonomi üstünlüğünü kullanarak insanları aşağılayan düşünce tarzının Peygamber'in sünnetinde hiçbir değeri yoktur. İşte bu sebeple Hz. Peygamber ümmetine kurtuluş olarak K.Kerim ve Sünnetini bırakmış, Müslümanların bu iki kaynağa sarılırlarsa kurtulacaklarını ifade etmiştir. İnsanların İslami şiddet ve savaşla özdeşleştirilen, İslamfobiya korkusunun tam tersine, Peygamberin insanlar arasındaki farklılıklara karşı müsamaha ve hoşgörüsü takdire şayandır. O hayatı boyunca insanları iyilik ve güzelliğe davet etmiş, hayatında bu amaçla ilkeler belirlemiştir. Bu ilkelere uymayan Sahabeyi de eleştirmiş ve onlarında bu ilkelerle hareket etmesi için uyarılarda bulunmuştur. Eğer bizde dünyamızın kan gölüne çevrilmesini istemiyor birlikte mutlu ve huzurlu bir şekilde yaşamak istiyor, meleklerin Allah'a dünyada fitne ve fesat çıkaracak birilerini mi yaratmak istiyorsun endişelerini doğru çıkarmak istemiyorsak, bir an önce Hz. Peygamber'in sünnetindeki ilkeleri hayata geçirmek zorundayız. Aslında Allah insanoğlunu bu görevi üstlenebilecek kapasitede yaratmıştır. Onun fıtratı K.Kerim ve Peygamberin sünnetine uygun bir şekilde yaratılmıştır. İnsanoğlu bu görevine engel olmaya çalışan şeytanı yenebilecek kapasitededir.

Anahtar Kelimeler: Adalet, Eşitlik, Saygı ve Sevgi, Öteki, Takva.

EXAMPLE RULES AND BEHAVIORAL PATTERNS FROM THE LIFE OF THE PROPHET REGARDING THE CODE OF COEXISTENCE

Yrd. Doç. Dr. Hatice DÜLBER

Clans or races are not an indication of superiority as the Holy Quran says "O mankind, indeed We have created you from male and female and made you peoples and tribes that you may know one another."1 Similarly, our Prophet (PBUH) has said in his Last Sermon "O people! Your Allah is one, you are all children of Adam, an Arab has no superiority over a non-Arab." Instead of living peacefully in this world granted to us by Allah, we have created ourselves a world where we degrade and marginalize each other, the strong crush the weak, do not trust and hate one another, only care about our own people and ignore the rest and destroy humane values. The only way to solve this issue is through adopting the moral and human values set by the Holy Quran and the Prophet (PBUH). Our Prophet (PBUH) has practiced the moral values in the Quran in his entire life. During his lifetime, he has implemented the rules that will make people happy and peaceful both in this world and in the afterlife. He had joined Hilf al-Fudzul to fight against those who had persecuted and mistreated people even before he became a Prophet. Such actions of his earned the trust of those around him and thus people started to call him as Muhammad Al-Amin (Muhammad the Trustworthy). Basic principles such as justice, equality, tolerance, respect and love to other people, which are indispensable for living together for today's people, constitute the basic teachings of Medina wasiqah, the conquest of Mecca, and the Last Sermon, which are important events of his life. With the fellowship agreement that was going to develop unity and solidarity among Muslims, Muslims have survived the difficult days more easily by giving material and spiritual support to one another. He has reminded his ummah with the Last Sermon the basic principles of the Hold Quran which were implemented in his life. He emphasized that supremacy can only be achieved through taqwa (piety) and not through clans or races, and that all the peace on Earth can be established by giving importance to fellowship. The attitude of mind which degrades people by prioritizing financial and economical superiority has no value in the Prophet's sunnah. That's why the Prophet has left his ummah the Holy Quran and his Sunnah and said the Muslims can be saved only if they embrace these two sources. Unlike the people who identify Islam with violence and war and have Islamophobia, the Prophet's tolerance towards differences among people is worthy of respect. He has invited people to goodness and beauty, and set some principles for this purpose during his life. He has also criticized his Companions who do not follow these principles and warned them to obey these principles. If we do not wish our world to turn into a blood bath and live together in harmony and peace, and destroy the worries of the angels who asked Allah whether he wanted to create someone who would cause corruption and mischief on the Earth, we must practice the principles in the Prophet's sunnah at once. Humans are in fact created with the ability to undertake this mission. We are created in accordance with the Holy Quran and the Sunnah of the Holy Prophet. Mankind has the capacity to defeat the Devil who is trying to hinder mankind from achieving this goal.

Keywords: Justice, Equality, Respect and Love, Other, Taqwa.

MEDENİYET İNŞASI VE BİRLİKTE YAŞAMA KÜLTÜRÜNDE ÖMER B. ABDÜLAZİZ ÖRNEĞİ

Yrd. Doç. Dr. Ali HATALMIŞ

Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İslam Tarihi Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

alihatalmis@hotmail.com

Amaç: Emevî halifelerinden kaynaklı toplumsal sorunların çözümünde, Ömer b. Abdülaziz'in (ö. 101/720) kişisel dindarlığı ve uzlaşıcı yönetim anlayışı sayesinde nasıl çözümler bulduğunu, tarihsel veriler ışığında ele alarak, medeniyetin yeniden inşa çabalarına ve birlikte yaşama kültürüne katkı sağlamaktır.

Materyal veya Yöntemler: İslam tarihi kaynakları kullanılarak, Emevîler döneminde meydana gelen toplumsal ayrışmalar özetle aktarıldıktan sonra, Ömer b. Abdülaziz'in İslam toplumunu yeniden inşa ve birlikte yaşamı güçlendirme çabaları anlatılacaktır.

Bulgular: Tarih boyunca Emevî yöneticilerinin tutum ve icraatlarına duyulan tepkiler, zamanla dini siyasi ayrılıklara dönüşmüştür. Araplar arası öteden beri var olan Yemenli-Mudarlı çekişmesi bazı halifeler tarafından körüklenmiştir. Bu dönemde Arap olmayan Müslümanlar yani mevâli için zor günler başlamıştır. Müslüman olmayanlardan alınan cizye ve haraç vergileri onlardan alınmaya devam etmiştir. Fey ve ganimetlerin taksiminde eşit davranılmamıştır. Dini, siyasi, toplumsal ve ekonomik dışlanmışlık, ihtida (İslamlaşma) hareketlerini olumsuz etkilediği gibi, telafisi zor dini ve toplumsal ayrışmalara yol açmıştır.

Ömer b. Abdülaziz valilik dönemlerinden itibaren hal, tutum ve uygulamaları sayesinde geniş toplum kesimleri tarafından hüsn-i kabul görmüş ve bu arada mevalinin de sevgi ve sempatisini kazanmıştır. Onun dindar kişiliği Müslümanlar üzerinde olumlu etkiler göstermiş ve dahası İslam toplumunun birlikteliğini pekiştirmiştir. Kısa halifelik döneminde halk ile devlet yakınlaşmış, devlet ile problemli kesimler (Şia ve Haricîler dâhil) arasında barış ve huzur ortamı oluşmuştur.

Sonuç ve Tartışma: Emevîlerin iktidara geliş şekli ve sonrasında ortaya koyduğu icraatlarıyla tartışılmıştır. Emevîlerin kendi iktidar ve saltanatlarını sarsmayacak dini görüş ve düşüncelere, yaşam tarzlarına pek müdahale etmedikleri, hatta gayrimüslimlerle siyasal ve toplumsal mutabakata vardıkları ileri sürülebilir. Ancak Emevîlerin mevâliye karşı tutumu problemli olmuştur. Böylelikle kendi dindaşları ile eşit muamele görmediğini düşünen mevâli, Emevîlere karşı muhalif hareketler içerisinde yer almıştır.

Ömer b. Abdülaziz, ortaya koyduğu hal, tutum ve icraatlarıyla halef ve seleflerinden farklı olduğunu göstermiştir. O bu tutumuyla beşinci Raşit Halife olarak da anılmıştır. Onun zamanında (717-720) toplumsal barış ve istikrar büyük mesafe kat etmiştir. O tutum ve uygulamalarıyla mevali bir yana muhalifleri bile yanına çekebilmiştir. Onun döneminde gayrimüslimlerin devlet görevlerinden Müslümanlar lehine el çektirildiği de görülmüştür. Bu icraatı sayesinde, gayrimüslimlerin devlet görevlerindeki etkinliğine karşı tepkiler azalmış ve Müslüman kitleler teskin edilmiştir. Gayrimüslimlerin onun döneminde çok ciddi tepki gösterdikleri ve ayaklandıkları söylenemez. İçte ve dışta göreceli de olsa barış sağlanmıştır. Yine onun döneminde Kuzey Afrika, Mâverâünnehir ve Mısır başta olmak üzere çeşitli vilayetlerde yoğun ihtidalar görülmüştür.

Onun mevaliye yönelik tutum ve icraatları, devlet millet kaynaşması olarak değerlendirilebilir. Ömer b. Abdülaziz devletteki israf ve keyfiliğe son vermiştir. Bildirimizde onun öneri ve uygulamalarını anlatmak suretiyle medeniyet inşası ve birlikte yaşamaya dair örnekler paylaşılmıştır. **Anahtar Kelimeler:** Emevîler, Ömer b. Abdülaziz, Yeniden İnşa ve Birlikte Yaşama.

SAMPLE OF UMAR BIN ABDULAZIZ IN CIVILIZATION REBUILDING AND CULTURE OF LIVING TOGETHER

Yrd. Doç. Dr. Ali HATALMIŞ

The Umayyads made various mistakes in the rebuilding of civilization and culture of living together. The great conquests carried out in a short period of time must have hindered inward personal and social accounts. The Umayyads have been criticized for their understanding of the administration and the politics they applied. From the beginning of their establishment, their departure from the path of the Rashidun Caliphs and showing some deviations disturb the muslims. The voices of opposition rose against the way and manner of power of the first caliph Muawiya I. These objections turned into active or passive opposition over time. Yazid's personal attitudes and actions shook the Islamic society deeply and fueled the power division difficult to repair. These events, which are called The Battle of Karbala, The Battle of al-Harrah and Siege of Mecca in history, laid the foundation for the birth of the first religious-political sides. These were seen as the first specimens of Shiism in Islamic history, and Haricism was born in this setting.

Marwan bin al-Hakam succeeded in re-establishing the Umayyad State but this time there was a Yamani-Mudari controversy among the Arabs. Racism and tribalism which was seen non-Islamic rose again. Due to this problem sometimes the administration and the military mechanism could not work, border provinces were uncontrollable. By seeing this problem, the caliphs who pursued balanced politics, were found as successful, the ones who took a stand, were found weak and unskilful. It is also said that this problem facilitated the collapse of the Umayyad State. While this balance was established in the periods of Muawiya I, Abdulmalik and Walid I, it was distorted again in the period of Sulayman.

The problem of new Muslims (The Mawali) emerged with conquests. The gaze of the Umayyad administrators and the policy that they put into practice alienated the other. The managers were worried about the population and influence of the mawali slaves. The mawali slaves' desires to be treated equal as their religionist Arabians, was always ignored. The practice of poll tax (jizya) received from non-muslims continued. In addition, they were not treated equally in benefiting from state facilities. This situation troubled new prospects. Non-muslims constituted the majority in the country's population.

Our paper covers the period of Umar bin Abdulaziz and pre-Umayyad caliphs. It has been explained that the pre-Umar caliphs were openly violating the Islamic orders and prohibitions, spoiling their excesses and state possibilities. With the residence of the caliphs in the pavilions and palaces, the life in luxury and arts and their gluttony brought to the agenda, the opposition was given support. When Umar was governor of Medina, it was mentioned that those who escaped the persecution of some other governors would take shelter in Hijaz. It has been explained how caliph Umar opposed injustices with words and deeds. Thus, from the governor's times, Umar was well received by the wider community thanks to his state, attitudes and practices, he also gained love and sympathy of the mawali slaves. Religious personality showed positive effects on Muslims and further strengthened the unity of Islamic society. In the short caliphate period, the state and the people got closer and a peace and tranquility environment was established between the state and the problematic sections (including Shia and Haricîs).

Umar bin Abdulaziz was regarded as the fifth "The Rashidun Caliphs" by his modesty, piousness and actions, being different from his successor and his predecessor The Umayyad caliphs. In his time (717-720), social peace and stability came a long way. Umar reconciled with all

opposition parties, including mawali slaves, and united them around society. Even in the case of a relative, peace was achieved both internally and externally. Also during his period, there were intense prospects in various provinces, especially in North Africa, Mawarau-n-nahr (Transoxiana) and Egypt.

The army, which was thought to have been worn out by conquering politics, turned into troops. For example, the siege of Istanbul was abolished and military services interrupted in the border areas (Sugûr). There was a limit to state spending and efforts were made to improve the situation of the general population. The members of the dynasty opposed the reduction of public spending. The early death of Umar strengthened the allegations that he was poisoned by the elders of the dynasty. The appreciation of all sections of the society, the resolution of chronic social problems and the start of life in this area were appreciated. With the introduction of a unifying historical personality such as Umar bin Abdulaziz in our paper, it has been realised though maybe at a minimum level to contribute to "civilization rebuilding and culture of living together"

Key Words: The Umayyads, Umar bin Abdulaziz, rebuilding and living together

BİRLİKTE YAŞAMA KÜLTÜRÜNÜN KENT VE MİMARİYE TESİRLERİ: KONYA ÖRNEĞİ

Yrd. Doç. Dr. Muzaffer YILMAZ

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi

emuzafferyilmaz@gmail.com

Öğr. Gör. Ahmet YAVUZYILMAZ

Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi

ayavuzyilmaz@konya.edu.tr

Birlikte yaşamak, özü gereği toplumsal bir hadisedir. Toplum ise aynı toprak parçasında yaşayan bireyler grubuna verilen isimdir. Bu tanımlamadan hareket edilecek olursa kent; kökeni itibariyle zaten birlikte yaşama kültürünün tabi sonucu olarak ortaya çıkmıştır. İnsanoğlunun tarihsel serüveninin en yüksek mimarlık ürünü olan kentler dışındaki pek çok farklı yapı türü de, yine kent dokusu içerisinde birlikte yaşama anlayışının bir tezahürü olarak inşa edilmişlerdir. Mimarinin temel yapı taşı olan konutlar, dini-sivil yapılar, kamu yapıları ve bu yapıların öğeleri olan avlu, sofa ve bahçeler, pek çok inşa ediliş gerekçesi-prensibinin yanında bir bakıma bu felsefi ve sosyolojik arka plana bağlı olarak şekillenmiştir. Bu bildiri metninde; bir arada yaşamanın olmazsa olmazı olarak ortaya çıktığı savunulan mimari faaliyetler, -Selçuklulardan Cumhuriyet Türkiye'sine- Konya örneği üzerinden irdelenmeye çalışılmıştır. Metinde, mevcut örnekler dışında Konya'nın günümüze gelemeyen eserlerinden de istifade edilmiş ve kent bütüncül bir bakış açısıyla sekiz yüz yıllık bir perspektif dâhilinde ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Konya, Kent, Mimari, Birlikte Yaşama

THE IMPACTS OF CULTURE OF LIVING TOGETHER TO URBAN AND ARCHITECTURE: THE CASE OF KONYA

Yrd. Doç. Dr. Muzaffer YILMAZ

Öğr. Gör. Ahmet YAVUZYILMAZ

Living togetger is essentially a social incident. Society is the name given to a group of individuals living in the same land. If we move from this definition, the city has already emerged as an imperative consequense of the cult of living together in terms of its origin. Many different types of buildings outside the cities, which are the highest architectural product of the historical adventure of humankid, were also built as a appearing of living together sense. Houses, religious-civil buildings, public buildings and their parts; the courtyard, sofas and gardens, have been shaped by many of the construction reasons-principles beside depending on the philosophical and sociological background. In this study, architectural activities argued to have emerged as a must of living together (from the Seljuks to the Republic of Turkey) are tried to be examined through Konya Example. In addition to the existing examples, Konya's works that have not come to our days, are taken into consideration, and the city is taken within a perspective of eight hundred years with an integrated approach.

Keywords: Konya, City, Architecture, Living Together

ENDÜLÜS'TE BİR ARADA YAŞAMA TECRÜBESİ

Kerime Nur EFLATUN

Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

eflatun630@gmail.com

Endülüs İslam Devleti'nde gördüğümüz bir arada yaşama tecrübesi Tarık b. Ziyad'ın 711'de Avrupa'nın güneyine çıkması ile başladı ve yaklaşık sekiz asır boyunca devam etti. Müslümanların siyasi idaresi altındaki İber Yarımadası'nda üç büyük semavi dine mensup farklı ırklardan insanlar yaklaşık 800 yıl sürecek bir arada yaşama tecrübesini oluşturdular. Burada dikkat çeken husus ise farklı etnik unsurların, dinlerin ve kültürlerin bir araya gelerek ortak bir medeniyet inşa etme gayretinde olmalarıydı. Bu gayretin başarılı olması ve müşterek bir medeniyetin inşasında, kendi kimliğinin farkında olan ancak bu kimliğe hapsolmadan, diğerine saygı duyan insan modeli kilit rol üstlenmişti. Endülüs'te dinamik bir çok kültürlü yapının oluşmasında, işte bu farklıkları benimseyen toplumsal yapı sistemin temelini oluşturmuştur. Endülüs toplumunun içinde yaşadığı bu kozmopolit ortam bugün Endülüs tarzı dediğimiz kavramı ortaya çıkarmıştır. Böylelikle Endülüs toplumunun entelektüel yapısı kendi döneminden de öte günümüz toplumlarına örnek olacak bir erken-çoğulculuk modelini meydana getirmiştir. Bu modeli tanımlamak için İslami kaynaklarda geçmeyen ancak İspanyol tarihçiler tarafından sıkça kullanılan Convivencia (insani değerlerle bir arada yaşama) Endülüs sosyal hayatını simgeleyen bir kavram olarak kullanılmıştır. Nitekim Endülüs idarecileri de bu hususu gösterecek şekilde bir sosyal modeli oluşturma yoluna gidip bazı düzenlemeler yapmışlardır. Bu düzenlemeleri yaparken de Kur'an'ı Kerim'de gayrimüslimlerin dini hayatları ile ilgili belirtilen kaidelerden ve Hz. Peygamber döneminden bu yana tatbik edilen yabancılarla bir arada yaşama tecrübesinden istifade etmişlerdir. Bununla birlikte sadece bu kanunların düzenlenmesi ile toplumsal birlikteliğin meydana getirilemeyeceği aşikârdır. Endülüs medeniyetinin inşasında Müslümanların çoğulcu ve farklılıklara açık tavrı ise birbirinden farklı pek çok kültürü bir arada yaşayarak ortak bir yaşam alanı inşa etmelerine olanak sağlamıştır. Bu yüzden Endülüs medeniyetinin sanatı, mimarisi, musikisi, edebiyatı, idari yapısı, müesseseleri ve kültürel yapısı incelenirken toplumun bütün kesimleri bir arada düşünülerek ele alınması faydalı olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Endülüs, Birlikte Yaşam, Convivencia, Yahudiler, Hristiyanlar

THE EXPERIENCE OF LIVING TOGETHER IN THE ANDALUSIA

Kerime Nur EFLATUN

The experince of living together that we saw in the Andalusian İslamic State started with the landing of Tarık b.Ziyad to the south of Europe in 711 and it countinued eight centuries. The people from three diffrent religions constituted an experience of living together for nearly 800 years under the political sovereignity of the Muslims in the İberian Peninsula. What caught our attention is that people from diffrent ethinical backgrounds, different religions and culters wanted to build a common civilization. A human type that they are aware of their own identy and respectful to the others played an important role in the constitution of common civilization.

The social constitution that accepts all the differences formed a basis in the dynamic multi-cultural structure of the Andalusian İslamic State. This cosmopolitan atmosphere that we say Andalusian style today. Therefore, the intellectual structure of the Andalusian society constituted an early-pluralistic type and this is an example for our societies today in order to define this type, convivencia (living together with humanistic values) was used as a word that symbolizes the Andalusian social life this term is often used by the spanish historians. On the other hand, the Andalusian authorities made some regulations for a social type to show this idea. While doing that, they made use of the verses about the lives of non-muslims told in the Koran and of the experience of living together with different classes of people from the days of Muhammed until that time. Accordingly, İt's obvious that social cannot be possible only with those laws. Pluralistic and tolerant attitudes of the muslims in the constitution of Andalusian civilization helped them to from a common space from diffrent cultures. That's why, it will be useful to consider that all the parts of the society were a living together when we want to study the art, the architecture, the music, the literatüre, the political structure, the institutions and the cultural structure of the Andaluisian civilization.

Key Words: Andalusia, Living Together, Convivencia, Jews, Christians

İLÂHÎ DİNLERDE BİRLİKTE YAŞAMA FORMÜLLERİ

Prof. Dr. Mustafa Sami BAYBAL

Necmettin Erbakan Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu İlahiyat Fakültesi Dinler Tarihi ABD

msbaybal@konya.edu.tr

Amaç: İlâhî din mensuplarının barış içinde birlikte yaşamalarını sağlayan prensipler ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Materyal ve/veya Yöntemler: Kur'an'da ve Kitab-ı Mukaddes'te sosyal barışı ve şiddetten kaçınmayı vurgulayan âyet ve pasajlar en başta referans olarak alınacaktır. Söz konusu dinî metin örnekleri sosyal barış ve birlikte yaşama doğrultusunda analiz ve sentezle tahlil edilecek; üç ilâhî dinin bu konuya bakışı kutsal kitaplarından hareketle mukayese edilerek incelenecektir.

Bulgular: Tebliğ başlığının muhtevası şu bulgularla işlenecektir: Din mensuplarının birbirlerine karşı saygılı ve adalet ilkeleriyle davranmalarını önerme; zorda kalan din mensuplarının birbirleriyle yardımlaşmaları ve en azından birbirlerini mânen desteklemeleri; İslâm dışı unsurların dinlerini, nesillerini, akıllarını ve mülklerini koruma hakkına sahip olmaları.

Sonuç ve Tartışma: Aşağıdaki sorular tartışmamızın temelini oluşturmaktadır:

İlâhî dinler terörü ve şiddeti destekliyor mu?

İlâhî dinler sosyal barışa ve yardımlaşmaya kapı açıyor mu?

Din temsilcilerinin terör eylemlerindeki önleyici rolü ne olmalıdır?

Kullandığımız yöntem ve bulgulardan hareketle şu sonuca ulaşabiliriz: Evrensel medeniyete Türklerin en büyük katkısı, çokluk içinde birlikte yaşama formülü olmuştur. Dünya barışı ve birlikte yaşamanın tek ve yegâne yolu, ilâhî dinlerin prensiplerini her dinin mensubunun bir yaşam tarzı hâline getirmesinden geçmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yahudilik, Hıristiyanlık, İslâmiyet, Sosyal Barış, Şiddet.

THE FORMULAS OF CO-EXISTENCE IN DIVINE RELIGIONS

Prof. Dr. Mustafa Sami BAYBAL

Aim: To set forth the principles for a peaceful co-existence of the followers of divine religions.

Materials and/or Methods: Reference shall be made to the Qur'anic and Biblical verses and passages that emphasize social peace and avoiding violence. The scriptural quotations shall be analyzed and sythesized; a comparative analysis of the perspective of the three divine religions towards this issue shall be done with reference to their scriptures.

Findings: The contents of the title of the conference paper shall be discussed on the basis of the following findings: recommending the followers of religion to treat each other with mutual respect and justice; to help each other when they are in trouble and to support each other at least morally and spiritually; to recognize the non-Muslim people's right to protect their religion, generation, reason, and goods.

Conclusion and Discussion: The following questions shall provide a basis for our discussion:

Do the divine religions support terror?

Do the divine religions open the door for social peace and solidarity?

What role should the religious representatives play in preventing the hideous terror actions?

We can reach the following conclusion through our methodology and findings: The greatest Turkish contribution to the universal human civilization is to develop and practice the formula of co-existing in multiplicity. The only and unique way for the world peace and peaceful co-existence is to turn the principles of the divine religions to a lifestyle.

Key Words: Judaism, Christianity, Islam, social peace, violance.

KÜRESEL HUZURUN İMKÂN VE PRATIKLERI BAĞLAMINDA VAHYÎ DINLER

Yrd. Doç. Dr. Muammer ULUTÜRK

Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi Eskiçağ Tarihi ABD

m.uluturk@gmail.com

İçinde bulunduğumuz zamanlarda insanlığın küresel ölçekte huzurunu tehlikeye sokacak, farklı din ve kültürlere mensup toplumların bir arada yaşayabilme imkânlarını neredeyse ortadan kaldıracak süreçlerden geçmekteyiz. Yirminci yüzyılda iki büyük dünya savaşının yıkımının geride bıraktıklarından ders almamış görünen yeryüzü sakinleri, savaşlardaki insan kıyımını, kentlerin yok oluşunu ve tehdit seviyelerine ulaşan çevresel tahribatı unutmuş görünmektedir. Büyük bir hızla gelişen ve değişen dünya, beklenenin aksine yeni yüzyılda da küresel kaosun sınırlarını aşarak bu defa da yerel ölçekli büyük problemler üretmeye devam etmektedir.

Tarih boyunca sebepleri birbirine çok benzeyen insanlık sorunlarının ortaya çıkış sebeplerine dair elde edilecek tespitler ve bunların izalesini sağlayacak bütün önerilerin birbirine benzediği görülebilir. İnsanlık yeryüzünde sorun üreten unsurları iyi tanıdığı kadar, bunları ortadan kaldıracak paydaş değerleri de esasen bilmektedir. Söz gelimi, hangi din ve inançtan olursa olsun bir arada yaşama deneyiminin, din ve inanç gruplarının birbirine karşı hoşgörüsünün, insan haklarına riayetin olumlu sonuçları üzerine her yeryüzü bireyi olumlu cümleler kurabilir, bunları hayata geçirebilme imkânı hakkında önerilerde bulunabilir. Buradaki temel sorun, olumlu önerilerin problemleri çözecek pratiklerin olup olmadığı yahut varsa ne ölçüde başarılı olacağı yönündedir.

Dünyada ikisi nüfus bakımından hayli yekûn teşkil eden Hıristiyanlık ve İslam ile diğer vahyi din olan Museviliğin öğreti ve pratikleri, "temel kaynakları" bakımından yekdiğerine hayat hakkı tanımayan hususlardan azadedir. Yeryüzünde "tanrı adına" çıkarılan savaşların veya kışkırtıcı dini söylemlerin gölgesinde ortaya çıkan fesadın arka planında dinlerin orijinal öğretileri yoktur. Bunun yerine söz konusu dinlerin kendi içlerinde bile sınırları zorlayan yorum ve icracıları ile bunların çatışmasından beslenen küresel şer odakları bulunmaktadır. Bir başka deyişle dinler, inançlar ve bu ikisinin ördüğü kimlikler, kendilerinde olmayan muhtevalara dönüştürülmüş ve ortaya çıkan tavır dünyevi ideolojilerin hareket noktasına konulmuştur. Bu üç vahyi dinin haricinde bazı din ve inançlara mensup olanların da olumlu veya olumsuz yanlarıyla benzer bir seyir içinde oldukları gözlemlenmektedir. Şu halde insanlığı sorunlardan uzak tutacak öğreti ve pratikler, dinler ve inançlar zaviyesinden bütün dünyanın ortak paydası ve küresel barış fırsatı olarak görülebilir.

Farklı yaşama biçimlerini çatışma alanı olmaktan çıkaracak, bunu tarihsel tecrübenin potası içinde zenginliğe evirecek yaklaşımları ancak dini olgunluk verebilmektedir. İslam inancına göre hükümleri aynı kaynaktan gelen üç vahyi dinin birtakım inanç ve pratikleri ile ahlaki önerileri birbirine benzerlikler göstermektedir. Nitekim Kur'an-ı Kerim ve Kitab-ı Mukaddes'in hem kaynak hem de muhteva yönüyle insanlığın huzurunu öngören ortak hükümleri mevcuttur. Aynı yaratıcıya el açan, aynı güzel akıbeti arzulayan, aynı duygularla geçici hayatın varlığının farkında olan vahyi dinlerin mensupları Âdem'de, İbrahim'de, Yusuf'ta, Musa'da birleşmektedirler. Adı geçen nebilerin hayat öykülerine bakıldığında hepsinin zulme karşı ortak tavır sergilediklerini, kendi dönemlerinde Tanrı rızasına uygun bir toplum yaratma uğraşı verdiklerini, onların adaletli toplum öngörüsünün asırlar sonra İsa Nebi'de, ardından Muhammed (A.s.)'da tezahür ettiğini görmekteyiz.

Bu bildiride günümüz dünya dinleri içerisinde gerek müntesip sayısı bakımından gerekse de tarihe olan etkisiyle ön planda duran Yahudilik, Hıristiyanlık ve İslam'ın kutsal metinlerinden

seçtiğimiz örnekleri, birlikte yaşama kültürü açısından değerlendirmeye ve Kutsal metinlerdeki olumlu ifadeler üzerine bir analiz yapmaya çalışacağız.

Anahtar Kelimeler: Vahyi Dinler, Pratikler, Barış, Çokkültürlülük

DIVINE RELIGIONS IN THE CONTEXT OF GLOBAL PRESENCE POSSIBILITIES AND PRACTICES

Yrd. Doç. Dr. Muammer ULUTÜRK

We are in the time of going through processes that will put humanity at risk on the global scale and almost eliminate the possibilities of living together of societies belonging to different religions and cultures. The inhabitants of the earth seemed to have forgotten the destruction of the earth, the destruction of human beings in the wars, the destruction of the cities, and the environmental damage that reached the threahtening levels. Contrary to what is expected, the world that develops and changes at a great pace continues to produce big problems on a local scale this time beyond the limits of global chaos in the new century. It can be seen that during the course of history all the similarities between the causes of human problems that are very similar to each other, and the proposals to provide them are similar.

Humanity is primarily aware of the stakeholder values that will remove them as well as they are well acquainted with the elements that will remove the problems on earth as well as they the promise can be found in the suggestions about the possibility of living together regardless of religion and belief, positive tolerance of religion and belief groups against each other, positive results of observance of human rights, positive individual sentiments of individuals around the world. The main problem here is whether there's positive proposals or if there is, the success of them.

The teachings and practices of Christianity and Islam and the other revelation of Judaism, two of which are highly populous in the world, are less than those which do not recognize the right to life in terms of "basic sources". There is no original teaching of the religions in the background of the evil which appears in the shadow of the wars or provocative religious discourses that are made "on behalf of God" on earth. Rather, the religions themselves have their own interpretive and executive forces pushing the boundaries even within themselves. In other words, religions, beliefs, and identities that these two associate are transformed into content that they are not in, and the attitude that has emerged has been put into motion by the earthly ideologues. Apart from these three revelations, it is observed that those belonging to some religions and beliefs are in a similar course with their positive or negative aspects. As a result, the teachings and practices that will keep humanity away from problems can be seen as the common denominator of the whole world and the opportunity of global peace from the point of view of religions and beliefs.

Their approach to can only be provided by religious maturity. According to Islamic belief, the beliefs and practices of the three revelatory religions coming from the same source are similar to each other. As a matter of fact, the Qur'an and the Bible have common provisions for peace of mankind both in terms of resources and content. Members of the religions of revelation who are aware of the existence of temporary life with the same feelings and who open the same creator's hand, desire the same good fate, unite in Adam, Abraham, Joseph, Moses. When we look at the life stories of the mentioned prophets at their own time we see that they all exhibit a common attitude towards persecution, that they have tried to create a society suitable for God at their time, and that their justice society foresight has manifested in Jesus Nebi and then Muhammad (A.

In this declaration we will try to analyze the examples we choose from the sacred texts of Judaism, Christianity and Islamic religions, the culture of coexistence and the positive expressions in the sacred texts, which are in front of us in the present world religions both in terms of number and quantity. **Key Words:** Divine Religions, Practices, Peace, Multiculturalism

ESKİ VE MODERN HUKUKLARDA BİRLİKTE YAŞAMANIN TEMELLERİ

Yrd. Doç. Dr. Abdurrahman SAVAŞ

İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Roma Hukuku ABD

abdurrahmansavas@hotmail.com

Birlikte yaşama olgusu öncelikle aile hayatı şeklinde başlar. Tarım toplumunda aile içerisinde ihtiyaçların karşılanamaması sonucu başka kişi ve ailelerle de birlikte hareket etme ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Bu ilişkilerden de çeşitli sözleşmeler ortaya çıkmaya başlamış. Devletin ortaya çıkması ile birlikte gerek aile gerekse toplum halinde birlikte yaşamayı koruyucu tedbirler ortaya çıkmaya başlamıştır.

Anahtar Kelimeler: Aile, Toplum, Birlikte yaşama, Roma Hukuku, Türk Hukuku

FOUNDATIONS OF COHABITATION IN OLD AND MODERN LAWS

Yrd. Doç. Dr. Abdurrahman SAVAŞ

The fact of cohabitation begins with family life. In the agricultural society, the need to act together with other people and families has emerged as a result of the inability to meet the needs within the family. Various contracts have begun to emerge from these relations. With the emergence of the state, protective measures have begun to take place both in the family and in society.

Key Words: Family, Society, Cohabitation, Roman Law, Turkish Law

MODERNİTE VE POSTMODERNİTE BAĞLAMINDA BİRLİKTE YAŞAMA DAİR YAKLAŞIM, TARTIŞMA VE İMKÂNLAR

Yrd. Doç. Dr. Ferhat TEKİN

Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal be Beşeri Bilimler Fakültesi Sosyoloji Bölümü

ferhadtekin@gmail.com

Bu bildiri modern ve postmodern teoriler bağlamında birlikte yaşama sorununu tartışmayı amaçlamaktadır. Bu çerçevede modern ve postmodern teorilerin söz konusu meseleyi hangi bağlamlarda ele aldıkları ve nasıl temellendirdikleri bu konudaki literatür incelenerek tartışılacaktır. Bilindiği üzere daha önce farklı sosyo-kültürel toplulukların bir arada yaşamasını sağlayan, gelenek ve din çerçevesinde oluşmuş sosyo-politik oluşumların aksine modernite ve onun sosyo-politik oluşumu olan modern devlet, toplumsal birlikteliğe yönelik çözümü, sosyal farklılıkları tehdit olarak görerek totaliter tarzda türdeşleştirmede ve asimile etmede bulmuştur. Dolayısıyla sadece bir tane kamusal kültüre sahip olmak modern devletin temel amaçlarından biriydi. Modern devlet bu çerçevede her şeyden çok bir ulusal kültürün koruyucusu ve kaçınılmaz olarak da türdeşleştirici ve standartlaştırıcıydı. Buna karşın postmodern yaklaşımlar modernitenin türdeşleştirici, standartlaştırıcı ve tahakküm edici politikalarına karşı çıkarak modern kurucu özneyi yerinden etmeye girişmiştir. Bu bağlamda postmodern yaklaşımlar özgürlüğü, özgünlüğü, farklı olanı ve çoklu kimlikleri bastıracak veya bunları tahakküm altına alacak olan her türlü üst söylem ya da meta anlatıya kuşkuyla yaklaşarak reddetmektedir. Postmodern yaklaşımlara göre tahakküm, homojenleştirme ve ötekileştirme modern düşünce, bilim, politika vs.den bağımsız değildir. Bu nedenle postmodernistlerin modernite karşıtlığı öncelikle modernitenin temellerine yönelik saldırılara dayanmaktadır. Dolayısıyla postmodernistlere göre "birlikte yaşamak" ancak, modern inşacı ve kurtuluşçu söylem ve pratiklere yaslanmadan ve mümkün olduğu kadar tahakküm edici olmaktan uzak kalabilerek mümkün olabilecektir. Ancak postmodernistlerin evrensel hakikat ve ahlaka da benzer kuşkucu tavırla yaklaşmaları farklılıkların ortak bir payda ya da paydalarda bir arada yaşamasını mümkün kılmamaktadır. Dolayısıyla postmodern rölativizmin, modernitenin tahakküm edici ve türdeşleştirici tarzına karşı gösterdiği haklı tepkiye rağmen birlikte yaşamayı mümkün kıldığı söylenemez. Sonuç olarak postmodern eleştirileri görmezden gelmeden evrensel ahlak, hakkaniyet ve adalet çerçevesinde bir birlikte yaşama imkânının daha gerçekçi olabileceğini söylemek mümkündür.

Anahtar Kelimeler: modernite, postmodernite, meta-anlatı, birlikte yaşamak

TERBİYE-İ İSLÂMİYYE ADLI ESER ÜZERİNDEN II. ABDÜLHAMİT DÖNEMİ AHLAK EĞİTİMİ ANLAYIŞI ÜZERİNE BİR OKUMA

Yrd. Doç. Dr. Recep UÇAR

İnönü Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Din Eğitimi Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

recep.ucar@inonu.edu.tr

Tanzimat dönemiyle başlayan eğitim sistemindeki modernleşme çabaları, II. Abdülhamit döneminde yeni bir yön ve hız kazanmış, yaklaşık 33 yılı kapsayan bu dönemin özellikle eğitim kurumlarının ülke sathına yaygınlaştırılarak eğitim imkânlarından herkesin yararlandırılmaya çalışılması ve modern eğitimin kökleşmesi açısından olumlu izler bırakmıştır. Modern eğitim kurumlarında yetişen neslin İslam ahlakı çerçevesi içinde yetişmesi, toplumun bünyesine uygun Batı ahlak bileşenlerinin bu çerçeveye uyarlanması şeklinde geliştirilmesi düşüncesi hakim olmuştur. Bu yaklaşımın tipik örneklerini devrin bürokratlarından olan Nazif Sururinin mekteplerde okutulmak üzere kaleme aldığı Terbiye-i İslamiyye adlı eserinde bulmak mümkündür. Yaşadığı devrin İslâm ahlakçılarından biri olarak kabul edilen Nazif Sürûrî, 1861 yılında Antalya'da doğmuştur. Köklü bir aile geleneğine sahip olan Sürûrî, İstanbul'da özel hocalardan aklî, naklî ve dil dersleri alarak donanımlı biri olarak yetişmiş, henüz 18 yaşındayken başladığı memurluk hayatında Şûrâ-yı Devlet Azalığı'na kadar yükselmiştir. Sultan II. Abdülhamid'e yakınlığıyla da bilinen Nazif Sürûrî, edebiyat, hukuk ve din eğitimi alanında eserler te'lif etmiş, devrin gazete ve dergilerinde yazılar kaleme almıştır. Çalışmamızın konusunu oluşturan Terbiye-i İslâmiyye adlı eserini de pek çok araştırma ve gayretle 1908 yılında kaleme alarak din ve ahlâk eğitimine katkı sunmak istemiştir. Müellif İslam terbiyesi anlayışının içinde Osmanlı insanının sahip olması gereken ahlaki özellikleri sıralamış, kendince bu müfredatı oluştururken, zaman zaman Batı ile mukayeselerde bulunarak, bir Müslümanın ğayrimüslimlere nasıl davranması gerektiği konularında İslamın temel kaynaklarını referans göstererek açıklamaya çalışmıştır. Bu tebliğde Terbiye-i İslamiyye adlı eser üzerinden dönemin toplumsal yapılanmada nasıl bir ahlaki model önerildiği analiz edilecektir.

Anahtar Kelimeler: İslam Terbiyesi, Ahlak Eğitimi, Osmanlı, II. Abdülhamit

AN ESSAY ON MORAL EDUCATION ON II. ABDULHAMIT PERIOD ON THE WORK OF TERBIYE-I ISLAMIYYE

Yrd. Doç. Dr. Recep UÇAR

Modernization efforts in the education system that started with the Tanzimat Era have gained a new direction and speed in Abdulhamit II period and this period covering 33 years has left positive traces especially in terms of trying to make everyone benefit from educational facilities and the rooting of modern education. The growth of the generation in modern education institutions within the frame of Islamic ethics has been dominated by the idea of the adaptation of the components of Western ethics to the framework of the society. It is possible to find the typical examples of this approach in the Terbiye-i İslamiyye, a work written to be taught at schools named 'mektep' by Nazif Sururi, the bureaucrats of that period. Nazif Sürûrî, who was accepted as one of the prominent Islamic moralists, was born in Antalya in 1861. Having a well-established family tradition, Sürûrî grew up in Istanbul as a well-equipped person with special lectures on mental, lation and language lessons, and just at the age of 18, at the beginning of the civil service, he rose up to the Member of State Shura. Nazif Sürûrî, also known to be so close to Abdulhamid II, compiled works in the fields of literature, law and religion education and wrote articles for the newspapers and magazines of that period. He wanted to contribute to the education of religion and morality by writing Terbiye-i İslâmiyye in 1908 with a lot of research and diligence, which constitutes the subject of our work. The author lists the moral attributes that the Ottoman man should have in his understanding of Islamic decency and while creating this curriculum within his view, sometimes comparing with the West, tries to explain how a Muslim should treat non-muslims in reference to the basic sources of Islam. In this paper, it will be analyzed how a moral model is suggested in the social structure of the mentioned period through the work named Terbiye-i İslamiyye.

Keywords: Islamic Decency, Moral Education, Ottoman, Abdulhamid II

TÜRKİYE CAMİLERİNDE OKUTULAN HUTBELERİN BİRLİKTE YAŞAMA VE ÇOKKÜLTÜRLÜLÜK SÖYLEMLERİ ÜZERİNE SOSYOLOJİK BİR DEĞERLENDİRME

Yrd. Doç. Dr. İslam CAN

Selçuk Üniversitesi Beyşehir A.A. Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu Sosyal Hizmet Bölümü

islamcan@hotmail.com

Camiler Müslümanların gündelik hayatında büyük öneme sahip mekanlardır. Camilerde Müslümanlara, Cuma ve bayram namazlarında Diyanet İşleri Başkanlığı veya İl müftülükleri tarafından hazırlanan hutbeler okunur. Hutbeler, ibadet ve ahlak gibi konuların yanı sıra Müslümanların gündemini oluşturan siyasal, sosyal ve daha birçok konuda Müslümanlara telkinlerde bulunmayı amaçlamaktadır. Bu gündemler günümüz toplumlarında yaşanan ve büyük toplumsal ve siyasal dönüşümlere neden olan kaos, salgın, savaş, ayrımcılık, soykırım, göç, kentleşme, suç, açlık ve kuraklık gibi olaylardan oluşmaktadır. Bu olaylar, gerek dünya nüfusunun çoğunun doğrudan karşı karşıya kalması, gerekse de genellikle Müslümanların yoğun olarak yaşadığı coğrafyalarda cereyan etmesi bakımından önemlidir. Kaldı ki bu olaylarla birlikte, birlikte yaşama, farklılıklara saygı gibi konular da sosyal bilimlerin gündemine taşınmıştır. Bu çalışmada, İslam'ın birlikte yaşama kültürünün hutbeler üzerinden yeniden üretilmesi analiz edilecek ve hutbelerin söylem analizleri sosyolojik açıdan değerlendirilecektir. Bu bağlamda Cuma ve bayram namazlarında okunan hutbelerdeki "birlikte yaşama" söyleminin sosyolojik analizi yapılacaktır. Ayrıca "birlikte yaşama" ve "farklılıklara saygı" temalı hutbelerin söylem analizleri, bazı sosyal ve siyasal olaylar örnekliğinde tartışılacaktır. Bu amaçla 2013-2015 yılları arasında Cuma ve bayram namazlarında okutulan 87 hutbe incelenecektir. Bu hutbelerin yoğunlaştığı Suriye Meselesi, Suriyeli sığınmacılar, terör ve etnik çatışma gibi konular temelinde hutbelerin birlikte yaşama kültürünü inşa ettiği söylemler de sorgulanacaktır.

Anahtar Kavramlar: Diyanet İşleri Başkanlığı, Hutbe, birlikte yaşama, Suriyeliler, Suriye meselesi, terör

A SOCIOLOGICAL EVALUATION ON THE CO-EXSITENCE AND MULTICULTURALISM DISCOURSES OF THE KHUTBAHS GIVEN IN TURKISH MOSQUES

Yrd. Doç. Dr. İslam CAN

Mosques are important places on the daily lives of Muslims. In mosques, khutbahs, which are prepared by Presidency of Religious Affairs or Provincial Offices of Mufti, are given during the Jumuah and Eid prayers. Khutbahs aim at indoctrinating Muslims about political, social and the other issues that constitute the Muslims' agenda besides the subjects like worship and morality. These agendas consist of some problems such as epidemic, war, discrimination, genocide, migration, urbanization, crime, hunger and drought, which have been experiencing in today's societies and causing social and political transformations. These events are important in terms of both being exposure by the majority of World's population and generally occurring in the areas where Muslims have been intensively living. Moreover, along with these, issues like living together, respect for diversity, etc. have been moved to the agenda of the social sciences. In this study, re-production of the co-existence culture of Islam through the khutbahs will be analysed and discourse analyses of khutbahs will sociologically be evaluated. Within this context, sociological analysis of the "co-existence" discourse given in khutbahs during Jumuah and Eid prayers will be made. In addition, discourse analyses of the khutbahs themed "living together", "respect for diversity" will be discussed in the exemplification of some social and political events. For that purpose, 87 khutbahs given in Jumuah and Eid prayers between the years of 2013 and 2015 will be examined. In line with the basis of issues such as Syrian Issue, Syrian asylum-seekers, terror and ethnic conflicts in which these khutbahs are intensified, the discourses that the khutbahs construct the culture of living together will be questioned.

Keywords: Presidency of Religious Affairs, Khutbah, Co-Existence, Syrians, Issue of Syria, Terror

DİN EĞİTİMİNDE KULLANILMASI GEREKEN DİL

Fatma Betül FELHAN

betulfelhan@gmail.com

Dünya üzerinde bir çok kültür varlığını sürdürmektedir ve her kültür kendi yaşayış ve düşünüş biçimini ortaya koymaktadır. Bu farklı düşünüş tarzı farklı dinlere mensubiyetle ortaya çıkmakla birlikte aynı dine mensup kültürler arasında da dini yaşama ve anlayış biçimlerinde farklılık göstermektedir. İslam dini merkezinde düşünülecek olursa Hz. Peygamber'in vefatından sonra ortaya çıkan sorunlara hem Hz. Peygamber'in uygulama farklılıklarından kaynaklanan hem de toplumların ve kişilerin farklı bakış açılarıyla bu meselelere bakması birçok mezhebi ortaya çıkarmıştır. İslam dini farklı anlayış biçimlerini birer düşünce zenginliği olarak kabul etmesine karşın çoğu kez bu anlayış farklılıkları toplumlarda ayrıştırıcı bir etkiye neden olmuştur. Kültürlerarasında inanç ve ibadet anlayışı gibi düşüncelerde farklılaşan mezheplere bağlı toplumların olması, ciddi anlayış ve iletişim farklılıkları oluşturabilir. Bu farklılıkları ortadan kaldırmak ve toplumlar arası iletişi sağlayabilmek için mezhepleri yok saymayacak şekilde bir din eğitimi dili oluşturulması önemli bir konu olmaktadır.

Kültürlerarası dini eğitim dilinde mezheplerin birbirinden farklı olan görüş ve uygulamalarının yerine birlik oldukları konuların üzerinden birleştirici bir din eğitimi dilinin oluşturulması çalışmamızın amaçlarındandır. Araştırma din eğitimi dilinin nasıl olması gerektiği üzerine yöntemler sunarken İslam dini özelinde sınırlandırılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Din, Eğitim, Dil, Mezhep, İslam, Farklılıklar, İletişim

KOMŞULUK AHLÂKI BAĞLAMINDA BİRLİKTE YAŞAMANIN DİNÎ TEMELİ

Sibel KANDEMİR

Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Öğrencisi

kandemirsibel@hotmail.com

Kırsal alandan kentlere göç eden insanların sayısı her geçen gün artmaktadır. Metropol şehirlerde milyonlarca insan, sınırlı alanlarda birlikte yaşamak zorundadır. Fabrikalarda, okullarda, yollarda, büyük sitelerde binlerce insan aynı anda aynı atmosferi paylaşmak durumunda kalmaktadır. Kent yaşamının bir gereği olarak bir arada yaşayan insanlar çok farklı ekonomik, sosyal ve kültürel değerlere sahiptir. Gerek ülke içinden gerekse ülke dışından göç alan ülkelerin büyük şehirlerinde neredeyse dünya kültürünün mikro örnekleri oluşmaktadır. Artık küreselleşen dünyada farklı din, mezhep ve kültürden insanlar bu mikro dünyalarda bir arada yaşamak durumundadır.

Yoğun bir nüfusun yaşadığı bu şehirlerde huzurlu bir şekilde bir arada yaşamak her geçen gün zorlaşmaktadır. Nüfusun fazlalığı, sosyo- kültürel çeşitlilik gibi nedenlerin yanı sıra günümüz insanının gün geçtikçe daha çok bireyselleşmesi de bunu güçleştirmektedir. Bu bireyselliğin getirdiği egoist ahlakın bir sonucu olarak insanlar, kendisi ile birlikte aynı apartmanda, otoyolda, sınıfta, şehirde ve ülkede olan diğer insanların haklarına saygı gösterme inceliğini gösterememektedir. Günümüzde adeta kalabalıklar içinde yapayalnız olan insanların duygu, düşünce ve eylemlerindeki bu yalnızlıklarının azaltılması için İslam'ın değer yargılarına uygun komşuluk ahlâkını zihinlerde ve gönüllerde yeniden inşa etmek gerekmektedir.

Bu açıdan bakıldığında İslam'ın komşu ahlakı ile ilgili bazı temel ilkeleri birey ve toplum hayatına yerleştirmeye çalıştığını görmekteyiz. Örneğin Kur'an-ı Kerim'de aynı ayet içerisinde kişinin ailesine iyilik etmesini emreden ifadelerin ardından uzak ve yakın komşusuna iyilik etmesi emredilmekte, böylece derece bakımından komşuluğun önemi vurgulanmaktadır. Hz. Peygamber (s.a.v.) komşuya eziyet etmeyi, söz ile bile olsa incitmeyi yasaklamış, Müslümanların güçleri nispetinde komşularına ikramda bulunmalarını, sevinçlerine ve üzüntülerine ortak olmalarını emretmiş, bu şekilde komşuyu komşuya emanet etmiştir. Peygamber Efendimizin;

"fenalıklarından komşusunun emin olmadığı bir kimsenin mü'min olamayacağını" ve "kendisi için arzu ettiği her şeyi komşusu için de istemeyi mü'min olmanın bir gereği olarak zikretmesi" komşuluk ahlakının İslam'ın temel değerlerinden biri olduğunu göstermektedir. Ayrıca İslam'ın yerleştirmeye çalıştığı bu komşuluk ahlâkını "zarar vermemek", "sorunları adaletle çözmek" ve "iyilikte bulunmak" ilkelerinin doğal bir sonucu olarak da görülmelidir. Bu ilke ve değerlerin bir gereği olarak bir Müslüman, komşusunun canına ve malına göz dikmemek, emniyette olmadığı düşüncesine sebep olacak tüm davranışlardan kaçınmak, aralarındaki sorunları adaletle çözmek, kendi haklarına gösterilmesini beklediği saygıyı komşularına da göstermekle sorumlu olduğunu bilmelidir. Tüm bunların ötesinde İslam'ın kendisinden ahlaken ulaşılabilecek en ulvî makam olan "komşularına hiçbir karşılık beklemeksizin iyilikte bulunmak" makamına ulaşmasını istediğini hatırda tutmalı ve bunun için çaba göstermelidir.

Böyle bir anlayışla kurulan komşuluk ilişkileri farklı din, dil, mezhep ve kültürden insanların bir arada yaşamasını mümkün kılacağı gibi toplumun sağlam temellere oturtulmasına ve toplumda güven ve huzurun tesisine çok büyük katkılar sağlayacaktır. İnsanlar arasında saygı ve samimiyete dayanan ilişkilerinin yeniden kurulabilmesi için hâk ve sorumluluk dengesini gözeten bir komşuluk ahlâkının yeniden canlandırılmasına ihtiyaç vardır. Özellikle İslam ile terörü bir araya getirme çabalarının çok yoğun bir şekilde hayata geçirilmeye çalışıldığı günümüzde İslam'ın

komşuluk ahlâkının yeniden canlandırılması bu çabaların akamete uğratılmasında etkili bir rol oynayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Komşuluk, ahlak, saygı, hoşgörü.

THE RELIGIOUS BASIS FOR LIVING TOGETHER IN THE CONTEXT OF NEIGHBORHOOD MORALITY

Sibel KANDEMİR

The number of people who migrated from rural areas to cities is increasing day by day. Millions of people in metropolitan cities, have to live together in confined spaces. Thousands of people in factories, schools, roads and large sites have to share the same atmosphere at the same time. People who live together as a necessity of urban life have very different economic, social and cultural values. Micro samples of world cultures are almost formed in the major cities of the countries that receive immigration whether from within the country or from outside. Now, in a globalizing world, people from different religions, sects and cultures have to live together in these micro worlds.

It is getting harder and harder to live together in a peaceful way in these cities where a crowded population lives. The reasons such as population surplus, socio-cultural diversity, as well as the increasing individualization of today's people make it difficult. As a consequence of this egoistic morality brought by this individuality, people can not show the respect for the rights of other people in the same apartment, on the motorway, in the class, in the city and in the country. In order to reduce these loneliness in the feelings, thoughts and actions of people who are alone in the crowd today, it is necessary to reconstruct the morality of neighborliness in minds and hearts in accordance with Islamic values.

From this point of view, we see that Islam tries to place some basic principles about the neighbor's moral values in the lives of individuals and society. For example, in the Qur'an, in the same verse, it is ordered to do goodness to the far and near neighbor after the expressions which order the person to do goodness to the family, thus emphasizing the importance of neighborhood in terms of degrees. The Prophet (s.a.v.) forbade the neighbors to torture, even with words, has ordered the Muslims to serve their neighbors in proportion to their powers, to share in their joys and sorrows, in this way he entrusted the neighbors to the neighbors. Our Prophet's word as a reminder that "Nobody who neighbors don't trust from his evil is not a believer " and "everything he wants for him is a necessity of being a believer to ask for his neighbor" shows that the morality of the neighborhood is one of the fundamental values of Islam. It should also be seen as a natural consequence of the principles of "not harming", "solving the problems with justice" and "being good" principles of this neighborhood that Islam is trying to locate. As a remedy of these principles and values, a Muslim should know that he is responsible for keeping an eye on the lives and property of his neighbor, avoiding any behavior that would cause him to think that he is not safe, to solve the problems between them with justice and to show respect to neighbors that he expects to be shown. Beyond all this, one should keep in mind that Islam wants to reach the position of "being good" without expecting any provision to its neighbors, which is the most moral authority to be reached by moral self.

Neighborhood relations established with such an understanding will make a great contribution to the establishment of a solid foundation of the society and to the establishment of confidence and peace in the society as it is possible for people from different religions, languages, sects and cultures to live together. There is a need for the revival of an ethos of neighborhood that respects the balance of responsibility and responsibility for the reestablishment of relations based on respect and sincerity among people. Especially in the days when have been tried to combine Islam and terror, the revival of Islam's neighborhood morality will play an effective role in the ending of these efforts. **Keywords:** Neighborhood, morality, respect, tolerance.

SOSYAL SERMAYENİN KARANLIK YÜZÜ: ÖRGÜTSEL BAĞLILIK FETİŞİZMİ ve TERÖR (FETÖ Örneği)

Yrd. Doç. Dr. Erhan TECİM

Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Beşeri Bilimler Fakültesi Sosyoloji Bölümü

erhantecim@gmail.com

Yrd. Doç. Dr. Mehmet Ali AYDEMİR

Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü

maliaydemir@gmail.com

Özelikle modern dünya düzeninde ve kentsel yaşam alanlarında birlikte yaşamanın en masrafsız ve en güvenli yolu olarak sosyal sermaye unsurları son yirmi yıldır çokça tartışılır olmuştur. Sosyal bilimlerde özellikle son dönemde sosyal sermayenin bir arada yaşamaya uygun ortamlar oluşturmadaki katkısı üzerine binlerce çalışma yapılmıştır. Sosyal sermayenin adeta her türlü bireysel ve toplumsal sorunu çözebilme kapasitesine sahip bir düzenek veya sihirli bir sosyal bilim kavramı muamelesi gördüğü de iddia edilebilir. Şu durumda güven, iletişim ağları, dayanışma, işbirliği, sivil toplumsal birliktelikler ve organizasyonlar temelinde ortaya çıkan sosyal sermaye neredeyse hep olumlu özellikleriyle anılmıştır. Ancak sosyal sermayenin iki yüzü de keskin bir bıçak gibi olduğu unutulmamalıdır. Zaman zaman literatürde sosyal sermayenin karanlık yüzü şeklinde ortaya atılan durum tam da bunu örnekler. Temelde insani ilişkilerin gücüne vurgu yapan bu kavramın toplumsal alandaki karşılığına olumsuz örnekler de yansımaktadır. Güçlü sosyal sermaye potansiyeli barındıran bazı ilişkilerin içe kapalı bir yapılanmaya dönüşmesi, toplum içinde adacıkların ortaya çıkmasına sebep olma, bir arada ve birlikte yaşama kültürüne zarar verme gibi risk alanları barındırdığı da dile getirilmelidir. Literatürde köprüleyen (bridging) ve bağlayıcı (bounding) sosyal sermaye türleri olarak tasnif edilen bu potansiyelin ülkemizde de farklı şekillerde temayüz etmesi söz konusudur. Sivil toplum örgütleri, dernekler, vakıflar vb. gibi ortak aklın işletildiği, hesap verilebilir, kamu yararı gözeten, resmi yapılar karşısında şeffaf olan kısaca köprüleyici sosyal sermaye rezervlerine sahip mekanizmalar yerine içe kapalı, sıkı, gizli ve organize ilişkilerin üretildiği, belirli bir kişi veya örgütsel ilişkiler içinde hiyerarşi üreten, dost ve düşman ayrımı yapan biz ve onlar şeklinde ayrım üreten karanlık yani bağlayıcı gücü olan yapılar sosyal sermayenin bahsedilen iki türüne örnektir. Şu durumda sıkı sosyal bağlarla irtibatlandırılmış olan bağlayan sosyal sermaye daha çok grup içi normları pekiştirmeye, benzerlikleri savunmaya, güçlü bir içsel değerler sistemi kurmaya ve böylece önyargılara ve homojenliğe yol açan eylemler zincirini oluşturmaya imkân aralayacaktır. Diğer yandan köprüleyen sosyal sermaye ise daha çok farklılığa, heterojenliğe, çoğulculuğa ve ötekilere de hayat hakkı tanıyan eylemler zincirine yol açacaktır. Bu gidişatın varacağı noktayı betimleyen Fukuyama özellikle KuKlux Klan ve Mafya örgütlenmeleri örneğini verir. Mafya ve KKK tarzı cemaat yapılanmaları çok güçlü bir şekilde bağlayan sosyal sermaye rezervlerine sahiptirler. Özellikle Terörist gruplar ve kapalı bir organizasyon yapısı sergileyen şeffaf olmayan bazı cemaatsel-masonik gruplar da oldukça güçlü bağlayıcı sosyal sermaye oluşturmuşlardır. Çok bilinen ve oldukça güçlü bağlayıcı sosyal sermayeye sahip yapılanmalar arasında DAEŞ, PKK, FETÖ, IRA, Kesn-i Zani, Jewish Underground, GANGs vb gibi suçla irtibata geçmiş ve bunu kitleselleştirerek teröre bulaşmış olan yapılar da mevcuttur. Bu çalışma sosyal sermayenin karanlık yüzü olarak ifade edilebilecek olan FETÖ terör örgütüne dair analizler içerecektir. FETÖ yapılanmasının içsel dinamikleri, gücü tekelleştirme ve kamu yararı yerine kamuyu kendi yararına

kullanma pratikleri irdelenecektir. Ayrıca din, aile, eğitim gibi Türkiye toplumuna mahsus güçlü sosyal sermaye bileşenlerini nasıl manipüle ettiği ve terörize ettiği gösterilecektir. Bu çerçevede FETÖ yapılanmasının sosyal sermaye teorisi ile irdelenmesi, çağdaş sosyal bilim literatüründe önem atfedilen bir yaklaşımın Türkiye toplumuna ve ülkemizde vuku bulan bir olaya uyarlanması adına da bir analiz olacaktır.

Anahtar Kavramlar: Sosyal Sermaye, Bağlayan Sosyal Sermaye, Terör Örgütü, Örgütsel Bağlılık, FETÖ

POSTMODERN MENKIBELER: GÜNÜMÜZ MÜSLÜMANLARINA VAAZLAR

Yrd. Doç. Dr. Mehmet Ali AYDEMIR

Selçuk üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü

maliaydemir@gmail.com

Menkıbe bir edebi tür olarak İslami edebiyatın/anlatının önemli türlerinden biri olmuş ve çeşitli dini meseleleri somutlaştırma, örnekleme ve anlaşılır kılma adına bir hikâye etme yolu olmuştur. Bu çerçevede hemen her dini metinde yer alan kıssalar veya dini önderlerin hayat tecrübeleri tafsilatlı menkıbelerle insanlara ulaştırılmıştır. Özellikle İslami anlatının mütemmim cüzü olarak kayda değer önem kazanan menkıbeler zamanla unutulmaya, akılda kalanlar ise tekrarlarla anlatılmaya devam edebilmiştir. Ancak bu bildirinin iddiası günümüz Müslümanlarına hitap eden ve belirli temalar eşliğinde popülerleşen bir anlatı biçiminin menkıbeler gibi yaygın bir etkiye sahip olduğudur. Halk düzeyinde anlaşılır olması, gündelik ihtiyaçlara cevaplar üretmesi, özlem, hasret ve arzulara dönük içeriklerle kurgulanması, sevgi ve aşk gibi duygu yoğun temalara yer vermesi vb. gibi sebepler bu popülerliği anlaşılabilir kılmaktadır. Ancak mevzunun İslami olarak anılması ve bu çerçevenin dini kavrayışlar üretebilme imkânının olup olmadığı gibi soru ve sorunlar konuyu farklı bir mecraya taşımaktadır. Bu konuda henüz yeterli çalışma olmamakla birlikte konu bilimsel çalışmalarda kendine yer bulabilmiş de değildir. İslami edebiyat ürünleri olarak belirlenen roman, öykü, şiir gibi kategorilerde yer alan eserlere yönelik çalışmaların ikibinli yıllara kadar çalışıldığı ancak son beş ila on yılın mahsulü olarak neşredilen ve çok satan kitapların henüz bu kategoriye dahil edilmediği iddia edilebilir. Zira bu kitapların bir edebi niteliğe haiz olmadığı, gerek sanatsal/estetik, gerekse dini/İslami içerikleriyle oldukça sorunlar taşıdığı ve yalnızca piyasanın talepleri doğrultusunda kaleme alındığı gibi iddialar dillendirilmektedir. Ancak tüm bu iddialar bahsedilen kitapların toplumsal karşılığının olmadığı anlamına gelmemektedir. Satış oranları, kamuoyunda yarattığı tartışmalar, yeni iletişim yollarıyla sunularak (youtube, facebook, instagram, tv, radyo, kafe buluşmaları, canlı organizasyonlar vb.) sosyal alanın aktörü olmaları, yazar-okur buluşmaları ile postmodern bir hal alan iletişim dili vb. daha pek çok başlık konuyu sosyolojinin inceleme alanı haline getirmektedir. Bildirinin çerçevesi de düşünüldüğünde konuyu tüm bu başlıkları ile değil ancak popüler bazı örnekler üzerinden incelemeye izin vermektedir. Bildirinin temel savı popüler dini roman içerikli kitapların günümüz Müslümanlarına söylediği veya günümüz Müslümanlarının yaşam tarzlarına denk düşen bir içerikle kaleme alındığıdır. Bu çerçevede kalınarak kitaplarda öne çıkan temaların belirlenmesi, bu temalar üzerinden bir günümüz popüler Müslüman kimliğinin nelerden etkilendiğini tespit etmek, beğenileri, talepleri, duyguları sorgulamaktır.

Anahtar Kelimeler: İslami edebiyat, popüler dini romanlar, Müslüman gençlik

XENOFOBİK BİR OLGU OLARAK 11 EYLÜL SONRASI AMERİKA'DA MÜSLÜMAN KARŞITLIĞININ YÜKSELİŞİ

Yrd. Doç. Dr. Kenan SEVİNÇ

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü

kssevinc@gmail.com

Amaç

Xenofobi, diğer ırklara ve dinlere yönelik mantık dışı korku ve nefret olarak tanımlanmaktadır. 90'lı yıllardan itibaren Müslüman karşıtı söylemler Batı'da, özellikle İngiltere, Fransa ve ABD'de yükselmeye başlamıştır. 11 Eylül sonrası Müslümanlara yönelik xenofobik tutumlar ABD'de ciddi biçimde belirginleşmiştir. Nihayetinde 2016 yılında Trump'ın başkan seçilmesiyle ABD'de Müslüman karşıtlığı kurumsal bir hal almıştır.

Bu araştırma, ABD'de son zamanlarda daha fazla görünür olan Müslüman karşıtlığının zaman içinde nasıl yükseldiğini, bu karşıtlığın hangi düzeyde olduğunu, Müslüman karşıtı tutum sergileyenlerin demografik özelliklerini, Müslüman karşıtlığının dini aidiyetle ve siyasi tercihlerle olan ilişkisini ele almaktadır.

Materyal ve Yöntemler

Bu araştırmada, öncelikle konuyla ilgili olarak literatür taraması yapılmış ve elde edilen verilen bir araya getirilerek kompoze edilmiştir. İkinci aşamada, 11 Eylül sonrasında ABD'de yapılan saha araştırmalarının verileri incelenerek, Müslüman karşıtlığının sosyo-psikolojik nedenleri ve boyutları, Müslüman karşıtı tutum sergileyenlerin özellikleri, düşünceleri ve tutumları ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Bulgular

Birçok araştırma, Amerika'da Müslümanlara yönelik saygıda düşüş olduğunu ve Amerikalıların %75'inin Müslümanlara düşük güven duyduklarını ortaya koymuştur. ABD'de 2006 yılında yapılan bir araştırmada, katılımcıların %22'si Müslüman bir komşu istemediklerini, %31'i uçakta Müslüman biri olduğunda kaygılı olacağını, % 38'i Müslümanların El-Kaide'ye sempati duyduklarını, %44'ü Müslümanların diğer dinlere saygılı olmadığını ifade etmiştir. Benzeri birçok araştırma, ABD'de yükselen bir Müslüman karşıtlığını ve Müslümanların en az sevilen inanç grubu olduğunu göstermektedir. Hatta Hristiyan Amerikalılar ateistlere Müslümanlardan daha sıcak bakmaktadırlar ve %21'i İslam'ın saygı duyulacak bir din olmadığını düşünmektedir. Müslümanlara yönelik olumsuz tutumun % 38 ile % 50 arasında olduğu tahmin edilmektedir.

Müslüman karşıtlığının demografik değişkenlerle ilişkisi incelendiğinde, İslamofobi düzeyi yüksek olanların çoğunlukla Hristiyan, sağ/muhafazakâr, beyaz, ortayaş veya üstü, erkek ve Müslüman birileriyle herhangi bir teması olmamış kimseler oldukları görülmektedir.

ABD'deki dini gruplar arasında Hristiyanlar Müslümanlara en az saygı duyan dini gruptur. Mezhepsel olarak Evangelist Protestanlar ön plandadır. Hristiyanlar, Hristiyan olmayan grupların, Amerikan ülküsünü (vision of America) taşımadıklarını ve "öteki" olduklarını düşünmektedir.

Tartışma ve Sonuç

Günümüz Batı dünyasında Müslümanlara yönelik xenofobik tutum özelde islamofobi kavramıyla ifade edilmektedir. İslamofobi kavramının yeni bir kavram olduğu, 90'larda ortaya çıktığı ve 11 Eylül sonrasında da yükselişe geçtiği iddia edilmektedir. Oysa Batı'da İslam karşıtı

söylemler 90'lı yıllarda başlamamıştır ve çok daha öncelere uzanmaktadır. Batı'da İslam karşıtlığıyla ilgili yapılan araştırmaların verileri, bu olgunun dini, siyasi, tarihi bir takım kökleri olduğuna dair ipuçları sunmaktadır.

Müslümanlara yönelik tarih boyunca sürüp gelen olumsuz bakış, nesilden nesle aktarılmaktadır. Tarih kitapları Müslümanlarla yapılan birçok mücadeleyi konu almaktadır. Bazı batılılar için "İslam ve Müslümanlar Hristiyanlığın, Hristiyanların, Avrupa'nın ve Avrupalıların mutlak ve ebedi düşmanlarıdır". İslamofobi, "eski bir korkunun yeni bir adı"dır. Müslümanlara yönelik korku ve önyargı Batı'da ve Hristiyanlar arasında her zaman olagelmiştir. Batı'da yeniden görünür olan Müslüman karşıtlığının yeni sömürgeci (neocolonialist) ve emperyalist bir yönü vardır ve bu, şarkiyatçılığın evrimleşmiş bir versiyonudur. Müslüman karşıtlığı aynı zamanda, Batı'nın "ötekisi"ne, Hristiyan olmayana ve Batılı tarzda yaşamayanlara yönelik bir önyargısının ifadesidir. Aslında bu bir tür ırkçılıktır (new racism, cultural racism).

Anahtar Kelimeler: Xenofobi, Amerika, Müslüman, İslam, Ayrımcılık.

INCREASE OF THE ANTI-MUSLIM EVENTS AFTER 9/11 AS XENOPHOBIC CASES

Yrd. Doç. Dr. Kenan SEVİNÇ

Xenophobia is defined as unreasonable fear and hatred for other races and religions. After the 90s, anti-Muslim rhetoric has begun to rise in the West, particularly in Britain, France and the United States. Xenophobic attitudes towards Muslims after 9/11 have begun to be seen seriously in the United States. Nowadays, when Trump was elected president in 2016, anti-Muslim discrimination in the United States became official.

This study examines the anti-Muslim discrimination which has became more visible in the United States, shows that how anti-Muslim discrimination has increased over time, the demographics of those who demonstrate anti-Muslim attitudes, and the relation of anti-Muslim discrimination with religious affiliation and political preferences.

In this research, firstly the literature related anti-Muslim discrimination was examined and the obtained results were combined and composed. In the second stage, the results of surveys and researches conducted in the USA after 9/11 were examined and socio-psychological reasons and dimensions of anti-Muslim discrimination, characteristics, thoughts and attitudes of those who showed anti-Muslim attitudes were tried to be revealed. It was especially used researches conducted by CAIR (The Council on American-Islamic Relations) and the Pew Research Center.

Many studies have shown that there is a decline in respect for Muslims in the United States and 75% of Americans have low confidence in Muslims. In a survey conducted in the USA in 2006, 22% of respondents said they did not want a Muslim neighbor, 31% said they would be anxious if they were Muslim on board, 38% said Muslims sympathized with Al Qaeda, 44% said they are not respectful to Muslims. A lot of similar research shows increasing anti-Muslim attitudes in the United States and Muslims as the least beloved belief group. In fact, Christian Americans have a warmer view to atheists than Muslims, and 21% think that Islam is not a religion should be respected. The negative attitude towards Muslims is estimated to be between 38% and 50%.

When we examine the relationship between demographic variables and Muslim opposition, it is seen that those with a high level of islamophobia are mostly those who have not had any contact with Muslims, they are Christians, white evangelists, rightwing/conservatives, whites, elders, and males.

Among religious groups in the United States, Christians are the least respectful religious group to Muslims. Evangelist Protestants show more anti-Muslim attitudes. Christians think that non-Christian groups, especially Muslims, are not carrying the vision of America and they "the other".

In today's Western world, the xenophobic attitude towards Muslims is expressed in particular by the concept of islamophobia. It is claimed that the concept of Islamophobia is a new concept, it emerged in the 90s, and it rises after 9/11. However, anti-Islamic discourses in the West did not begin in the 90's and goes back. We conclude after the examining the researches on islamophobia and anti-Muslim discrimination that this phenomenon has religious, political, and historical roots in the West.

Negative thoughts on Muslims are transmitted from generation to generation in history. History books include many struggles with Muslims. For some westerners, "Islam and Muslims are the absolute and eternal enemies of Christianity, Christians, Europeans and Europeans". Islamophobia is a "new name for an old fear". The fear and prejudice towards Muslims has always been in the West and the Christians. Islamophobia which is visible again in the West, is a

neocolonialist and imperialist fact, and it is an evolved version of orientalism. Islamophobia is also the expression of a prejudice against those the "other", non-Christian, and those who does not live in Western style. In fact, this is a kind of racism (new racism, cultural racism).

Keywords: Xenophobia, United States, Muslim, Islam, Discrimination.

INTELLECTUAL AND CULTURAL ASSETS OF CO-EXISTENCE BETWEEN TWO EXPERIMENTS: AL-ANDALUS AND EUROPE

Ahmed TAHIRI

ahmedtahiri31@gmail.com

It is common among scholars and specialists that the coexistence among people from different ethnicities, social classes, religious beliefs, cultural and linguistic characteristics had reached the highest level in Andalusia and in the city of Cordoba particularly in the tenth century. The books of jurisprudential Moroccan and Andalusian are rich in detail revealing the legislative effort of coexistence between people of different ethnicities and religions within and outside Andalusia. This is an area in which early historians, thinkers, legislators and economists did not pay attention to.

Muslims of different sects, Jewish and Christian communities and other religious communities lived in peace in accordance with the provisions and laws of the country under the House of Islam League (Darul-Islam Jamaah). At the time, people of Andalusia, with their different ethnicities and religions, adopted the Arabic language as the language of science and knowledge. However, this experience was quickly weakened by the major civilizational imbalances that accompanied the collapse of this major empire and sectarian divisions and crisis in Cordoba, Seville and Granada. This was the beginning of an alternative civilization system whose intellectual origins were based on preventing the use of Arabic language and forcing everyone to convert to Catholicism under the scrutiny of the famous Inquisition.

It is clear that this European experience which has been systematically established, has strengthened these communities on ethnic grounds controlled by the unity of language and religion. It is this civilized model that succeeded in penetrating all part of the world by changing the essence of the capitalist system which has focused on capitalist exploitation that tends to deepen the differences between classes, nations, and continents, to spread destruction, to impoverish people, to destroy their social fabric and erase their cultural identities. Perhaps, in comparison of two cultural experiences, Medieval Andalus and Modern Europe, we are called upon to seek the most appropriate ways to establish peace and consolidate the foundations of coexistence between nations and people.

BİRLİKTE YAŞAMA TECRÜBESİNİ HAYATA GEÇİREMEME SEBEPLERİ

Prof. Dr. Ali AKPINAR

Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

lakpinar1@gmail.com

Biz bu tebliğimizde birlikte yaşama konusunu öncelikle farklı mezhep-meşreplerdeki Müslümanların birlikte yaşaması bağlamında ele alacağız. Zira tarih boyunca Müslümanlar, Müslüman olmayanlarla birlikte yaşama konusunda daha başarılı olmuşlar, bu konuda son derece güzel ve kalıcı örnekler sunmuşlardır. Ancak aynı başarıyı kendi aralarında çoğu zaman gösterememişlerdir. Yıllarca süren taht kavgaları, birbirlerine karşı gerçekleştikleri iç isyanlar, katliamlar İslam tarihinde bir hayli yekûn teşkil etmektedir. Peygamberimizin vefatından otuz yıl geçmeden başlayan savaşlarda çok sayıda insan katledilmiş ve bu savaşlar, Müslümanlar arasına kalıcı ayrılık ve düşmanlıklara yol açmıştır.

Tebliğde, Bugün Müslümanlar bu safhaya nasıl geldiler? Asırlardır dünyanın dört bir yanında başarıyla yaşanmış tecrübeyi günümüze niçin taşıyamadılar? İslam Coğrafyasının yaşadığı sorunlarda tek sebep, İslam düşmanlarının plan ve çabaları mıdır? Gelinen bu noktada Müslümanların ihmali, yorum ve taktik hataları yok mudur? Bu aşamadan sonra Müslümanlar olarak nelere dikkat edilmeli ve neler yapılmalıdır?Gibi sorulara cevap aranacaktır.

CAUSES OF CAN'T IMPLEMENTATION OF LIFE TOGETHER EXPERIENCES

Prof. Dr. Ali AKPINAR

In this paper, firstly, we will discuss with the coexistence of different denomination-disposition Muslims. Because, throughout history, Muslims have been more successful at living together with non-Muslims, and they have presented extremely beautiful and lasting examples. However, the same success can not often be shown among themselves. After years throne trials, internal rebellions against each other and massacres are a great deal in the history of Islam. In the wars that began thirty years after the death of our Prophet, many people were slaughtered and these wars led to lasting separation and hostility among Muslims.

This article will also seek to answer such questions. How did Muslims come to this stage today? Why they couldn't carried experiences that have been experienced successfully all over the world for centuries daily basis? Is the only reason for the problems of the geography of Islam, the plans and efforts of the enemies of Islam? At this point, there are no Muslims' neglect, interpretation or tactical mistakes? After this stage, what should be considered and what should be done as Muslims?

CULTIVATING THE EXCELLENT LIFE: THE TASK OF RELIGIOUS CULTURE AND CIVILIZATION

Prof. David J. GOA

Chester Ronning Centre for the Study of Religion & Public Life University of Alberta, Alberta, Canada

dgoa@ualberta.ca

Religious leadership (including researchers and professors) and the civil leadership of our societies have a heightened responsibility given the pluralism that increasingly characterizes the West and other parts of the world. Differences which some would use to divide and isolate need to be more deeply understood in order that we may address and counter those who seek to build on divisions and exploit difference. How may we cultivate our capacity for hospitality around difference? What is the capacity of our religious traditions (Muslim and Christian) to nurture the excellence spoken of by the prophet Muhammad (pbh) and Jesus Christ (pbh) in such a way that the gate of justice opens but does not circumscribe, that the virtue of excellence and that excellence only flourishes in the context of the other? Alongside these questions, what are the sources within the civil philosophies that have shaped politics and law that may be drawn into the fore to nurture a healthier civil life where various religious communities and cultures may live together with a hospitable regard for others? And finally, how may we negotiate differences when they become contentious in the public sphere?

The thesis of this paper and the set of questions with which it belongs will also be discussed in connection with recent tragic experiences in Canada, a country that prides itself on its multicultural policy. What has been the accent of this policy? What has it failed to address? How has it failed to take the religious dimensions of human culture seriously and to engage in the kind of education that pulls forward the gifts of religion and the strength of civil philosophies? What avenues may now be opening for the pursuit of excellence both in the relationship between religious communities and in the shared life of the public square?

The work of the eminent Canadian philosopher Charles Taylor, including his concept of "reasonable accommodation," will be engaged as I develop my argument.

İSLAM KÜLTÜRÜNDE BİRLİKTE YAŞAMA TECRÜBESİNİN OLUŞUMU VE SÜRDÜRÜLMESİ BAĞLAMINDA TEMEL SORUN KAYNAKLARI OLARAK KİTLE-İLETİŞİM VE SOSYAL MEDYA

Prof. Dr. Abdülkerim BAHADIR

Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

akbahadir@gmail.com

Dar anlamda "Komunikasyon" kavramıyla ifade edilen iletişim, "bilgi ve düşüncelerin yazılı ya da sözlü olarak aktarılması" şeklinde tanımlanmaktadır. Bu anlamda iletişim bir bilgi yayma faaliyetidir. Ancak iletişim sürecini sadece yayma eylemiyle tanımlamak yanlış olur. Kavram aynı zamanda "anlama", "anlamlandırma" ve "tepki gösterme"yi de ihtiva eder. Kaynak-hedef ilişkisi içerisinde temelde tek yönlü bir aktarımı ifade etmekle beraber iletişim, çift yönlü bir süreci içeren farklı bir boyuta da sahiptir. Bu anlamda iletişim, "haberleri, düşünceleri, duygulan vb. bildirme; düşünceleri paylaşma ya da değiş-tokuş etme etkinliği; bilgi, haber, düşünce ya da görüş alışverişidir.

Kitle iletişiminde mesajı alanların sayısı çok büyüktür. Mesajın fiziksel kaynağını, geniş hak kitlesine kısa zamanda ulaşma imkanına sahip TV, radyo, internete bağlı bilgisayar, akıllı telefon ve tabletler gazete, dergi gibi teknolojik araçlar teşkil edilir. Günümüz toplumlarında ortalama bir insanın görsel, işitsel ve yazılı kitle iletişim araçlarından birkaçıyla veya en azından bir ikisiyle doğrudan ya da dolaylı olarak etkileşim halinde olduğu göz önünde bulundurulduğunda söz konusu araçların algı yönetiminde ne denli güçlü kaynaklar olabileceği takdir edilebilir.

Özelikle son onlu yıllarda baskın batı kültürlerinin yönetimi altında gittikçe çeşitlenen ve güç kazanan kitle iletişim ve sosyal medya, geleneksel kodlara sahip doğu toplumları üzerinde uyguladığı emperyalist ve manipülatif bilgi sağnağıyla değer odaklı kültürlerin dejenerasyonunda belirleyici roller icra etmektedir. Teknolojik transferler, üretildikleri toplumların kültürlerini beraberinde taşıdıklarına göre bu transferlerle muhatap olan toplumların kültürlerinde uyumsuzluk ve karmaşalara yol açabileceği kaçınılmazdır.

Öteden beri birlikte yaşama tecrübesinin oluşumunda ve sürdürülmesinde dünya medeniyet kurgusunda büyük katkılar sağlayan İslam kültürü, hem doğru bilgi, hem dini-ahlaki yapılanma, hem de siyasi ve ekonomik istikrar açısından günümüz emperyal batı kültürünün yok edici tehditleriyle karşı karşıyadır. Kültür erozyonunda inisiyatif alan batı aktörleri, hedeflerine en kısa zamanda ve en etkin şekilde ulaşabilmek adına kitle-iletişim ve sosyal medyayı kullanmaktadır.

Bildirinin temel amacı; kendini Modernitenin kurucu erki olarak takdim eden batı zihniyetinin kendi lehine olmak üzere, geleneklerinden aldığı güçle ayakta kalmaya çalışan İslam toplumlarını yönlendirmede, değerlerinden güç alan dirençlerini kırmak suretiyle sömürgeleştirmede kitle-iletişim ve sosyal medyayı nasıl kullandığına işaret etmektir. Bu çerçevede üzerinde durulacak temel konular; birlikte yaşama kültürünü mümkün kılan aile bütünlüğünün bozulması; dini-ahlaki değerlerin yozlaştırılması, bireyselciliğin özendirilmesi, tüketim arayışlarının yaygınlaştırılması ve siyasi istikrarın ortadan kaldırılması gibi gizli-açık hedeflerde kitle-iletişim ve sosyal medyanın katkısı.

ORTA ASYADA BİRLİKTE YAŞAMA TECRÜBESİ
-HOCA AHMED YESEVİ ÖRNEĞİ-

Prof. Dr. Ahmet YILDIRIM
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
ayildirim2000@hotmail.com

İnsanlık tarihine bakıldığında farklı din ve kültür mensuplarının birbiriyle bir arada yaşama tecrübesiyle ilgili –sınırlı da olsa- örnekleri görmek mümkündür. Güçü ve fırsatı ele geçirdiğinde din fanatizmini uygulayanlara rağmen, başka din ve kültür mensuplarıyla bir arada yaşayıp ortak medeniyet oluşturmanın en güzel örneğini Müslümanlar vermiştir. İslam dini ortaya koyduğu öğretileriyle diğer dinlere en açık olan ve iletişim kurabilen bir dindir. Ayrıca İslam temel esasları, sabiteleri değişmeyen fakat zamana, coğrafyalara ve bulunulan şartlara göre farklı yorumlara imkân sağlayan bir özelliğe sahiptir. Bu sebeple bizim coğrafyalarımız İslam'ın farklı yorumlarının tezahürlerinin şahididir. Nitekim Medîne'de başlayan asr-ı saâdet döneminden itibâren Emevî ve Abbâsî hilâfetinden günümüze kadar Asya, Avrupa ve Afrika'da yer alan pek çok şehirde görüldüğü üzere başka dinlerin ve kültürlerin tarihinde eşine rastlanmayacak hoşgörü ortamı içerisinde yaşamaları birlikte yaşamanın en güzel örneklerini oluşturmaktadır. Yani her birimizin yaşadığı ülkelerdeki İslam, sabiteleri, yani temel unsurları aynı olmak kaydıyla kültür farklılıklarını bünyesinde hazmedebilmiş ve İslam medeniyetinin merkezi kabul edilen coğrafya ve şehirlerde her dinden insan huzur içinde yaşamıştır. Bu şehirlerin tarihini incelediğimiz zaman farklı dinlerin, milletlerin, ırkların, renklerin, mezhep ve meşreplerin huzur içinde bir arada yaşadığını görme imkânına sahibiz. Orta Asya coğrafyası da, târihî süreç içerisinde birlikte yaşama tecrübesinden nasîbini almıştır. Özellikle Buhara, Müslümanların bu tecrübeyi en yüksek seviyede yaşadığı yerlerden biridir. Uzun süre İslam'ın egemen olduğu bu coğrafyada Müslümanlarla birlikte yaşama tecrübesinin bir örneğini veren Buhara Yahudileri, bölgede egemen kültürden etkilenmiştir. Ayrıca bunun bir tezahürü olarak Ahmed Yesevî'nin hocası Yusuf el Hamedânî'nin yaşadığı dönemde, Hıristiyan ve Mecûsîlerin evlerini ziyaret edip, tatlı dil ve aklî delillerle onlara İslâm'ı anlatmıştır. Hoca Ahmet Yesevî de, tıpkı hocası gibi muhatap kitlesini mümkün olduğu kadar geniş tutmuş; gayr-i müslimlere gösterdiği tahammul ve müsamaha ile onların kalplerini kazanmasını bilmiştir. Hatta bu durum hikmetlerine de yansımıştır.

Sünnet imiş, kâfir de olsa, verme zarar

Gönlü katı, gönül incitenden Allah şikâyetçi;

Allah şâhid öyle kula siccîn hazır

Bilgelerden işitip bu sözü söyledim ben işte. (Ahmed Yesevî, Divân-ı Hikmet, s. 65, (Hikmet, 1)

Konunun açıklığa kavuşturulması açısından belirtilen hususların cevaplarının verilmesi gerekmektedir. İşte biz bu tebliğimizde bu gibi sorular cevap bağlamında şu konuları inceleyeceğiz.

1-Kısaca giriş mahiyetinde birlikte yaşamanın İslam Düşüncesindeki oluşumu ve önemi

2-Orta Asya'da dinlerin etkileşimi ve birlikte yaşama tecrübesi

3-Orta Asya'da birlikte yaşama tecrübesi özelinde Buhara tecrübesi ve Hoca Ahmed Yesevî Örneği.

Bu ve buna benzer konular tebliğ sınırları çerçevesinde incelenmeye çalışılacak, tespitler, öneriler ve genel bir değerlendirme ile konu sonuçlandırılacaktır.

HİKMET VE HOŞGÖRÜNÜN SENTEZİ: ENDÜLÜS MEDENİYETİ

Prof. Dr. Bayram Ali ÇETİNKAYA

İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

bacetinkaya@hotmail.com

Medeniyetler halkasının eşsiz örneklerinden birisi olan Endülüs, varlığıyla hem kendi coğrafyasına hem de insanlığa ilim, hikmet ve irfanı sunmuş bir İslâm yurdudur. Estetik ve zarafet onunla zirveye ulaşmış, uygarlıkların özellikle Batı Medeniyeti'nin beslenme kaynağı ve merkezi olmuştur. Doğu'nun ve Batı'nın birikim ve külliyâtı Endülüs'te rafine olmuş ve mayalanmıştır. Bu bilim ve tefekkür merkezi, şavkıyla doğduğu ocak Doğu'yu aydınlattığı gibi, bulunduğu Batı'ya/Avrupa'ya da insanlık ve medeniyet taşımıştır.

Sekizinci yüzyılın başından itibaren gerek İslâm medeniyetinin temsilcileri olarak Müslümanlar gerekse diğer din ve kültür mensupları, farklı alanlardaki faaliyetleriyle parlak bir medeniyetin dirilişine şahitlik yapmışlardır.

Endülüs Medeniyeti'nin ilim, hikmet ve irfanla yoğrulmuş ruhu, akabinde gelen ölüm, felaket ve çöküntüyle evirilerek "karanlık" bir döneme dönüşmüştür. İslâm'ın geniş hoşgörü, tefekkür ve estetiği, Endülüs'ü yalnızlaştırarak terk etmiştir. Var oluşunu yaklaşık sekiz asır tüm yönleriyle hissettiren erdemli medeniyet ve onun mirası, İspanya'nın Kurtuba ve Gırnata gibi şehirlerinde, izlerini her şeye rağmen muhafaza etmek için direnmekte ve savunmaktadır.

Endülüs medeniyetinin çağdaş ziyaretçileri ise, bu İslâm şehirlerinin mabet, saray ve çarşılarında mazide atalarının ruhlarıyla bulaşarak kendi zihin ve ruhlarını ihyâ etmeye devam etmektedirler. Yine Endülüs'ün modern mirasçıları, dünyanın hiçbir mamur diyarının/mülkünün sahiplerinin değişmez olmadığını, uğrunda mücadele edilmedikçe ve "yenilemedi"kçe hiçbir medeniyetin bâki olmadığının bilincine ve şuuruna ulaşmanın ikazlarına muhatap olmaktadırlar.

Anahtar Kelimeler: Endülüs, medeniyet, hikmet, hoşgörü, bir arada yaşama.

HALİFE ÖMER DÖNEMİNDE MÜSLÜMAN OLMAYAN UNSURLARLA BİRLİKTE YAŞAMANİN İLKELERİ

Prof. Dr. Hayrİ ERTEN

Necmettİn Erbakan Ünİversİtesİ Ahmet Keleşoğlu İlahİyat Fakültesİ Dİn Sosyolojİsİ ABD

ertenhayrİ@hotmaİl.com

Çağımızda bir taraftan çok kültürlülük ve insan hakları gibi konular sözde veya belirli toplumlar için öne çıkarılırken diğer taraftan reel yaşamda etnik köken veya dini mensubiyete göre tutum, uygulama ve eylemler gerçekleştirilmektedir. Özellikle de Müslüman toplumların ve devletlerin çok kültürlülük veya farklı din mensuplarının hatta aynı dinin çeşitli mezhep farklılıklarının düşmanlıklara dönüştürülmesi için özel çabaların harcandığı İslam Dininin bu konudaki yaklaşım, öğreti ve uygulamalarının dışına çıkılması için seferberlik ilan edildiği gözlenmektedir. Neredeyse Müslümanların genelinin adaletiyle bildiği Halife Ömer yönetiminin bu konudaki çağımıza ışık tutacak ilkeleri barındırdığı gözden kaçırılmaktadır.

Hz. Ömer döneminde çok kısa sürede Müslümanlar mevcut coğrafya genişliğinin ve nüfusun neredeyse on katına çıkmış, toplumsal yapı içerisine pek çok etnik kökene veya dine mensup unsurlar dâhil olmuşlardır. Hatta denilebilir ki Müslümanlar nicel açıdan azınlık durumuna düşmüşlerdir. Bu nitelikleriyle söz konusu dönem Müslümanlar ile Müslüman olmayan grupların birlikte nasıl yaşadıklarına dair uygulamalar ve örnekleriyle adeta günümüz için numune ve ilke niteliği taşımaktadır. Tebliğ yeni yerler fethedildiğinde Müslüman olmayan grupların hangi şartlarla ve ne gibi sözleşmelerle topluma dahil olmayı kabul ettikleri; can, mal, din, namus ve kıyafet şekilleri gibi konularda yasal güvenceleri olduğu üzerinde durulacaktır. Tüm bu mevzuların günümüzdeki insanlığın umutla beklediği birlikte yaşama ve barış kültürüne vereceği katkılar tebliğde analiz edilecek ve bu bağlamda değerlendirilmeler yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Halife Ömer, Müslüman Olmayan Unsurlar, Birlikte Yaşam, İlke

PRINCIPLES OF LIVING TOGETHER WITH NON-MUSLIM COMMUNITIES DURING THE CALIPHATE OF UMAR

Prof. Dr. Hayri ERTEN

Even though the subjects such as multiculturalism and human rights are emphasized for so-called specific societies in our century; in reality, attitudes, practices and actions are often carried out based on people's ethnicity or religion. Particularly, special efforts are being made to transform multiculturalism, religious differences and even sectarian differences into hostilities and it is observed that there is an effort to deviate the approaches, teachings and practices of Islam. The fact that the period of Caliph Umar administration who is well-known for his justice all over the Muslim world can shed light to our century often goes unnoticed.

During Caliph Umar, in a very short period of time, Muslims have reached almost ten times the size of the current geography and population and similarly many ethnic and religious elements have successfully integrated into this social structure. It can even be argued that Muslims have fallen into a minority status in terms of quantity. The qualities, practices and examples of how Muslims and non-Muslim groups lived together in the same period carry examples and principles for today's societies. In our paper, we will examine under what conditions and conventions non-Muslim communities agree to be part of the community when these new regions are conquered by Muslims, and put emphasis on legal assurance on matters such as life, property, religion, honor and clothing. The contribution of these subject matters regarding culture of peace and coexistence will be thoroughly analyzed in our paper and assessed in this context.

Key Words: Caliph Umar, Non-Muslim Communities, living together, Principle

TEOLOJİK AÇIDAN BİRLİKTE YAŞAMANIN VE DİNİ ÇOĞULCULUĞUN TEMEL DEĞERLERİ ÜZERİNE BİR ANALİZ

Prof. Dr. İbrahim COŞKUN

Necmettin Erbakan Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu İlahiyat Fakültesi

ibrahimcoskun@hotmail.com

Bu tebliğin temel tezi insan haklarına ve ahlâka uyarak birlik¬te yaşayabilecek birey ve toplumlar oluşturmak için uluslararası sözleşmelerin ve bu eksende kurulan uluslararası kurum ve kuruluşların dini, felsefi, ahlâkî ve kültürel alt yapı ile desteklenmediği sürece toplumlarda birlikte yaşamanın sağlıklı bir şekilde sağlanamayacağı yönündedir. Dini alt yapı olarak dini çoğulculuğun "İlahî irade"nin gereği olduğuna dair teolojik yorumların öne çıkarılmasının önemli olduğu kanaatindeyiz. Bütün ilahi kitaplarda Allah seçtiği "Hak" olanı dini belirtkemle birlikte insanları öğür iradeleriyle farklı dinlere yönelebilecek yapıda yarattığını beyan etmektedir: "Ve dileseydik yeryüzüne melekle getirirdik, sizin yerinize onları geçirirdik" (Zuhuf,43/60), "Hem Rabbin isteseydi bütün insanlığı bir tek ümmet yapardı. Fakat o (yollarını seçmekte kendilerini özgür bıraktı diye) hala farklı görüşler benimsemektedirler."(Hud, 11/118). Bu vb. ayetler Allah'a inanan birinin -tebliğ etmenin dışında- bütün insanların kendisi gibi inanmaları konusunda savaşmak gibi bir misyonunun olamayacağına inanması gerekir.

Farklı din ve kültür mensupları arasında saygı ve hoşgörü kültürünün oluşmasında Batı'nın ve özel¬likle İslam dünyasının tarihi tecrübelerini, kültürel değerlerini ve medeniyetini kapsayacak mirasını revize etmesi kanaatindeyiz. Zira, tarihî ve ilmî gerçekliği olan böyle bir miras irdelendiğinde bugün Müslümanların yaşadığı coğraf¬yalarda yaşanan şiddet olaylarının İslam'la ilişkilendirilmesinin hem İslam'ın teorik yapısına, hem de tarihsel tecrübemizin kaynağı olan İslam medeniyetinin doğasına aykırı olduğu görülecektir. Bu bağlamda tebliğimizin tezlerinden biri bu türden haksız iddiaların arkasındaki gerçek unsurun Batı'nın bir yandan po-zitivizmi ve bencilliği ilke edinerek, Nietzche'nin "acımasızlık ahlakını" hayat felsefesi haline getirdiği ve bu hayat felsefesi ve ekonomik çıkarlar uğruna Müs¬lümanları birbirine düşüren dış aktörlerin bulunduğu yönündedir. Çalışmanın diğer tezini ise Müslümanların pek çoğunun İslam'ı, kültürel birikimi ve İslam medeniyetini doğru okuyamayışları gerçeği oluşturmaktadır. Ne var ki, kültürel birikimin ve tarihi tecrübelerin doğru okunması, hem Batı'da hem de mezhep-lerarası ve kültürlerarası çatışmaların daha yoğun yaşandığı İslam dünyasında birlikte yaşama ekseninde ortaya çıkan bir takım sorunların çözülmesi yolunda önemli katkılar sağlayacaktır. Birlikte yaşama meselesi dini-ahlakî ve felsefi değerler üzerinden okunursa, onun bireyin kendini aşarak karşıdakini tanımakla, karşıdakine güvenmekle be¬raber onda güven duygusu uyandırmakla, fiil ve davranışlarına merhamet, sev¬gi, diğergamlık, ihsan, adalet ve hoşgörü gibi ahlakî erdemlerin hâkim olmasıy¬la ve yine son olarak da din, inanç ve vicdan özgürlüğünün bilincinde olunarak gerçekleşecek olan bir ideal ve kültür olduğu anlaşılmış olacaktır.

Bu çalışmada başta Müekellimlerin yorumları olmak üzere zaman zaman Müslüman Filozofların ve Batı filozoflarının da konuya ilişkin düşünceleri değerlendirilecek böylece birlikte yaşamanın mahiyeti, temellendirilmesi, değerler alanı irdelenerek ortaya konulacaktır. Bu bağlamda tebliğde temel sorun olarak günümüzde çokkültürlülüğün ve dini çoğulculuğun olumlu yönlerinin yanısıra "ötekileştirme" gibi olumsuzluk¬ların da beraberinde getirdiği probleme dikkat çekilecek ve probleme ilişkin çözüm yolları tarihi tecrübelerden ve mütekellimlerin ve filozofların görüşlerinden yola çıkarak tartışmaktadır. Tesbit edilen ve önerilen değerlerin hayata aktarılmasıyla İslam coğrafyasında haçlı seferleri öncesine kadar çokkültürlülüğün ve dini

çoğulculuğun büyük oranda gerçekleştiği ancak haçlı seferleri sonrasında bu durumun Müslümanları da nasıl olumsuz yönde etkilediğine dair karşılaştırmalar örneklerle anlatılacaktır.

Eşi benzeri görülmemiş terör ve nükleer silahların bile kullanılabileceği bir şantaj çağında yaşıyoruz. Hepi¬miz gittikçe artmakta olan belirsizlik ortamına tanık olmakta¬yız. Her yeni gün topyekün insan güvensizliğinin acı realitele¬rine önlenemez biçimde dönüşen yeni kaygı ve korkuları getir¬mekte. Dünya uzun zamandır rastgele zeminler¬deki kimi çatışma biçimi ve gerilim ihtimallerine alışmıştı. Fa¬kat şimdilerde ise nükleer silahların hızla artışına ve kıtalara¬rası füzeleri yeterince rağbetten düşürecek lazer ve ışın silah¬larına kendisini alıştırmaya hazırlanıyor. Böyle bir dönemde her zamanınkinden daha fazla Müslümanlarla Hıristiyanlar arasında, Haçlı Seferleri sırasında şiddete dayalı olarak gelişen ilişki formun bertaraf edilmesi gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Birlikte yaşama, Batı, İslam, Ahlâkî değerler, Teoloji, Haçlı seferleri

ON THE PERCEPTION AND RECEIVING TECHNIQUES OF DIFFERENT

-Coexistence Culture and Differences-

Prof. Dr. Mehmet EVKURAN

Hittite University

Theology Faculty Islamic Theology Department

New areas of intellectual circles, workspaces, can be a reflection of the sepicific problems, demands and needs that arise in the social life. Especially, new debates in the field of social sciences are a result of rising social problems and awaiting solution. The recent focuses on coexistence is an example of this. With the increasing globalization, the interaction between cultures, beliefs and lifestyles has also accelerated. It is only an expectation that more interaction leads to mutual understanding and empathy. In fact, increased interaction has led to conflicts between cultures and beliefs. But we have to stand on it carefully. Because the clash of culture and beliefs is not a categorical and compelling result. It is a result of conflicting policies followed by the forces governing the global system. For this reason, studies in the social sciences need to problematize this worldview of the global confrontational mind instead of submitting to it.

Nevertheless, it is a fact that civilization and cultural structures carry irreducible differences. Major problems have arisen on a global scale as a result of increasing population mobility, migration, asylum etc. Today, societies are faced with the obligation to manage the cultural differences. This issue can not be solved only by political and economic measures and needs socio-cultural studies. The difference may be come from the past of the society asa well as it has emerged as a result of new social problems. It's a cultural question how old or new differences are perceived.

In this study, it will be discussed how identity and difference problems are perceived and realized at the level of perception and reality, and the disagreement between this levels will be discussed. The way that civilizations describe themselves and other civilizations will be examined and suggestions on civilization debates in the Islamic world will be brought up.

Keywords: Coexistence culture, cultural difference, identity, faith, integrationism, pluralism.

ÇOĞULCU DİN EĞİTİMİ: KAVRAMSAL KAPSAM ANALİZİ

Prof. Dr. Muhammet Şevki AYDIN

Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

msaydin@erciyes.edu.tr

Küreselleşme olgusu, dünyanın her tarafından etnik, kültürel ve dinsel çoğulluk durumunu tetikledi; hem nitelikçe hem de çeşitlilik bakımından tarihtekinden çok farklı bir olguya dönüştürdü. Bu toplumsal çoğulluk olgusu, başta barış içinde birlikte yaşama konusunda olmak üzere çok çeşitli toplumsal sorunların boy atmasına yol açtı. Ortaya çıkan bu yeni sorunlara çözüm üretme bağlamında dinden ve din eğitiminden de azami ölçüde nasıl yararlanılacağı düşünülmeye başlandı. Bu çerçevede, din eğitimi alanında yeni teoriler ve onlara bağlı olarak yeni modeller geliştirme çalışmaları başlatıldı ve bu yönde çabalar sürmektedir.

Ne var ki, bunlar yapılırken kavramlara çok farklı anlamlar yükleme ve böylece kavram kargaşası oluşturma olgusuyla karşılaşıldı. Söz gelimi, çoğulluk ve çoğulculuk kavramları bile birbirinin yerine çok rahat kullanılabilmektedir. Oysa kelime anlamı itibariyle birden fazla olma anlamına gelen çoğulluk (pluralite), terim olarak bir toplumdan farklı kültür, din, ideoloji ya da dünya görüşünün var olması durumunu ifade etmektedir. Genel anlamda çoğulculuk (pluralisme) ise, toplumda çoğulluk olgusuna saygı gösterilmesi, korunması ve bazılarına göre geliştirilmesi esasına dayanan bir anlayıştır. "İdeolojik çoğulculuk ise, toplumsal hayatta, farklı görüş, inanç ve ideolojilerin bir arada bulunduğu, her kesin/kesimin kendisini özgürce dile getirebildiği, hakikatin uzlaşma ve diyalog yoluyla belirlenmesi gerektiği anlayışına karşılık gelir. Bir başka anlatımla ideolojik çoğulculuk, bir toplumda, farklı görüş, anlayış ve ideolojilerin bir arada yaşamasını ve hiçbir baskıya maruz kalmaksızın kendilerini ifade edebilmelerini onaylayan anlayış veya dünya görüşüdür."

Bu çerçevede "çoğulcu din eğitimi" kavramı üretilmiş ve içeriklendirilmiştir. Çoğulcu din eğitimi kavramının içeriği oluşturulurken, çoğulculuk kavram ailesi içinde yer alan "dinsel çoğulculuk" kavramına yüklenen anlamlardan da ilham alınmaktadır. Bu kavram da, dinlerin hakikati temsil edip etmediğine ilişkin görüşlere göre içeriklendirilmektedir. Bütün bunlar yapılırken, bir takım dayatmaların, indirgemeci ve genellemeci yaklaşımların sergilendiği görülmektedir.

İşte bu tebliğde, "Çoğulcu Din Eğitim" kavramının içeriğini analiz etme bağlamında, söz konusu yaklaşımlar irdelenecek ve öneri ortay konulacaktır.

BİRLİKTE YAŞAMA KÜLTÜRÜNE BİR ENDÜLÜS KATKISI: YAHUDİ FİLOZOF MUSA B. MEYMUN (MAYMONIDES)

Prof. Dr. Mustafa ALICI

Erzincan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

mustafaalici24@gmail.com

Yahudi geleneğinde ortaya çıkan böyle şahsiyetlerin öncülerinden olan ve Maymonides olarak bilinen Musa İbn Meymun (1135- 1204), Müslüman Endülüs'ün yetiştirdiği en önemli şahsiyetlerden biridir. Yahudi düşüncesinde "ikinci Musa" ünvanına sahip bir rabbi, bir filozof ve bir hekim en az Yahudilikte olduğu kadar İslam düşüncesi ve insanlığın dinî tarihi için de önemi söz konusudur.

Biz bu tebliğimizde Maymonides'inn yetişmiş olduğu çok kültürlü çevrenin ışığında çevirisini yapmakta olduğumuz Maymonides'in Delaletü'l-Hairin adlı en önemli eseri olmak üzere İggeret ha-Teyman (Yemen'e Mektup) gibi çalışmalarında kültürlerarası ilişkiler konusunda ortaya koyduğu perspektifleri ele alacağız.

Maymonides, bir düşünür ve özellikle Yahudi geleneğinin en önemli dini temsilcisi olarak özellikle konjonktür açısından dışlayıcı bir siyaset uygulayan siyasi idareler altındaki Yahudi toplumunun karşılaştığı baskı ve şiddetlere karşı onları teskin ve tatmin edici tavsiyeler vermeyi düşünür. Yine o, Endülüs'ün bahşettiği bir meleke olarak diğer iki ilahi kökenli din ve onların mensupları ile ilişkilerde kendi Yahudi cemaatine kültürlererası prensipler ortaya koymak bunu da Kitab-ı Mukaddes ile rabbani gelenek arasındaki yakın birliği bozmadan yerine getirmek gibi hedefler de taşımaktadır.

BİRLİKTE YAŞAMA KÜLTÜRÜ BAĞLAMINDA GÜNCEL ORYANTALİZM

Prof. Dr. Mustafa TAVUKÇUOĞLU

Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Din Eğitimi ABD

mtavukcuoglu@konya.edu.tr

Birlikte yaşama fenomeni yeryüzündeki toplumların kültürel birikimlerinde var olan tarihi tecrübelerdir. Bu tecrübeler zaman içinde "Medeniyet" kavramını da beraberinde süslemiştir. Birlikte yaşama kültürü farklı ırk, renk, dil, din, çevre şartları ve yaşam tarzı konularında Medeniyet ürünü güzellikleri sergilemiştir. Bazen de kültürel çeşitlilik ve egemenlik konularında çok önemli sayılabilecek sorunları da yine beraberinde getirmiştir. Bu sorunların tasnifinde ekonomik ve iktisadi egemenlikten kaynaklanan kapitalizm ve materyalizm, dini alanda misyonerlik, bunların karışımından yani dini iktisadi ve siyasi bakımlardan oluşan oryantalizm akımı, toplumların kültürel çeşitlilikle birlikte ve beraberce yaşamalarına engel teşkil edebilmiştir. Oryantalizm sadece coğrafi bir ayrım değil, zihinsel olarak da bir seri çıkarlar toplamıdır. Özellikle misyonerlik ve oryantalizm, insanların zihinlerini karıştırmak, bireyin ve toplumun sahip olduğu değerler üzerinde şüphe uyandırarak, hafife alarak araştırma ve inceleme yapmış, yaptırmış ve halen de yaptırmaktadır. İnsani ve evrensel öngörülerle masumane bir kimlikle farklı toplumlarda bilimsel ve sosyolojik görüntülü çalışmalar yapabilmektedirler. Çünkü oryantalizm, kendisi dışındaki diğer medeniyetleri tamamen hor gören sömürgeci, faydacı ve emperyalist Batı hakimiyetinin üstünlüğü anlayışına sahiptir.

Oryantalizm akımının ürettiği dini ve sosyolojik kavramlar özellikle İslam ülkelerine yöneliktir. Neredeyse her İslam ülkesine yönelik adrese teslim kavramların üretilmiş olması son dönemlerde dikkat çeken bir husus olmuştur. Oryan¬talistlerin yaptıkları çalışmalar ise, belli alanlarda ve belli konularda derinlemesine yapılmış araş¬tırmalardır. Tıp alanındaki Tomografi cihazı gi¬bi, belli bir bölgeyi çeşitli kesitleriyle ve kültür¬leriyle incelemeye almaktadırlar.

Batılı araştırmacılar neden acaba doğuyu, özellikle de müslümanları araştırma ihtiyacını hissetmektedir? Oryantalistlerin geçmişte İslam'a ve müslüman doğuya bakış açıları ve bu yöndeki faaliyetleri nelerdir? Bu sorulara cevap olarak şu çağrışım oluşmaktadır: Siyasi, iktisadi-ekonomik ve maddi yön¬den büyük bir potansiyele sahip doğuyu ve müs¬lümanları kendisine benzeterek potasında erit¬mek ve sömürmektir.

Aynı kültürel çevrede birlikte yaşama durumunda olan toplumlar vardır. Bunlar arasında etnik ve dini kimlik konusunda olumsuz tutum ve tavırlar Hristiyan dünyasında cereyan ettiği zaman aynı kültürel coğrafyayı ve çevreyi paylaşanlar hakkında, İslam dünyası için üretilen ve oyuncak olarak nitelenebilecek kavramları kullanmamaktadırlar. Örneğin, 90 lı yıllarda Balkanların kuzeyinde Bosna-Hersek'te binlerce Boşnağı katleden Sırplara, "Aşırı dinci Ortodokslar", aynı katliamı yapan Hırvatlara "köktendinci Hırvatlar" v.b. kavramları oryantalistler ve Hristiyan dünyası hiç kullanmamıştır. İsrail Devlet başkanı İshak Rabin'i tanrı söylediği için öldürdüm diyen bir Yahudi gencine "Radikal Yahudi" nitelemesi yapılmamış, akıl hastası birisi denilmiştir.

Birlikte yaşama kültürünün önündeki en önemli engellerden biri de zihinsel kurum olarak güncel oryantalizmdir. Bu zihinsel kurumun sosyal, dini, siyasi, politik ve ekonomik boyutları vardır. Araştırma ve inceleme için pek çok da araç kullanmaktadır. Güncel oryantalizm, coğrafi ve zihinsel batıdaki engellemeler yanında, İslam dünyasında bulunan ülkelere yönelik, her ülkeye göre bazen etnik bazen dini kavramlar üreterek adrese teslim yeni yeni kavramlar oluşturmuştur. İçinde doğrudan veya dolaylı olarak İslam bulunan veya çağrıştıran, ırki ya da dini şiddet-terör içeren, üretilmiş kavramların sayısı her geçen gün artmaktadır.

Birlikte yaşama kültürüne ait geçmiş medeniyetlerde pek çok olumlu tecrübeler bulunmaktadır. İslam ve Hristiyan dünyasındaki bilimsel ve objektif çalışmalar daha dikkatli, daha sık organize edilecek olursa, Allahın çoğulculuğa izin verme¬sindeki hikmeti anlama konusunda, karşılıklı yar¬dımlaşmalara ihtiyaç hissedildiği görülecektir.

MEVLANA C. RUMİ'DE BİRLİKTE YAŞAMADA AHLAK VE AHLAKİ DEĞERLERİN ÖNEMİ

Prof. Dr. Naim ŞAHİN

Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

nasahin7@hotmail.com

Bugün, değeri sosyal yapı içerisinde anlamlı olan insanın "birlikte yaşama" gibi bir problemle karşı karşıya geldiği bir dünyada yaşamaktayız. Düşünce tarihinde insan sosyal bir varlıktır diye tanımlanır. Sosyal varlığın oluşturduğu, sosyal bir yapının temelini de öncelikli olarak ahlak ve ahlakı değerler oluşturur. Bu değerlerdeki yozlaşma, öteden beri devletlerin yıkılış ve yok oluş sebepleri arasında en önemlilerinden biri olarak görülür. Dolayısıyla bu değerlerin, inancı ve milliyeti ne olursa olsun tüm insanların, milletlerin geçmişteki yaşanmış tecrübelerden yararlanarak yaşatılması gerektiği aksi takdirde, bu değerlerin göz ardı edilmesi durumunda sadece bölgesel değil küresel bir takım çözülmesi zor problemlerle karşı karşıya geleceği göz ardı edilmemelidir. Bu bağlamda birlikte veya bir arada yaşama ve sosyal bir hayat, küresel toplum hayatının bütün alanlarında evrensel olarak kabul edilen ve paylaşılan anlayışlar ve değerler yoluyla gerçekleşir.

Bu bağlamda, insanlık tarihi boyunca, bu değerlerin, birlikte yaşama, beraber yaşama için önemi toplumların dinamiklerinden olan mütefekkirlerin en temel konularından biri olmuştur. Bunlardan Selçuklu Konya'sında yaşamış İslam dünyasının yetiştirmiş olduğu en büyük mütefekkirlerden birisi olan Mevlana Celaleddin Rumi (1207-1270)'dir. Mevlana'ın içinde yaşadığı dönem bir çok yönden iç açıcı bir dönem değildir. Zira Anadolu'da siyasi bir istikrarın bulunmaması, Selçukluların siyasi hakimiyetleri için savaşları, Moğol istilaları, siyasi ve ekonomik buhranlar, ahlaki değerler açısından yozlaşmaların yaygınlaştığı, değersizliklerin değer haline geldiği insanların canından bezdiği bir dönemdir.

İşte, Mevlana sadece bir şair ve edebiyatçı olarak değil aynı zamanda döneminin ve toplumun sorunlarına çözümler öneren ve üreten toplumsal bir önder olarak ortaya çıkar ve insanın var oluş amacına yönelik bir düşünce ve yaşam sistemi oluşturmaya çalışmıştır. Bu sistemin temelini oluşturan esaslar, dini, ırkı, milliyeti, mezhebi, inancı ne olursa olsun bütün insanlığın sahip olup yaşaması gereken ahlak ve ahlaki değerler olmuştur. Gerek doğu gerekse batı insanına eserlerinde vermeye çalıştığı mesajın esasını bu değerler oluşturur denilebilir. Onun varlığın birliği hakkındaki ontolojik görüşünde de bunu görmek mümkün, oradaki birliği ve birlikteliği sosyal yapıda da görmek mümkündür. Onun adalet, cömertlik, bilgelik, merhamet, hoşgörü, alçak gönüllülük, tevazu, doğruluk, dürüstlük, iyilik etme ve yardımseverlik, sözünde durmak, vb evrensel olarak paylaşılması, anlaşılması ve yaşatılması gereken ahlaki değerlerdir. Bu değerler günümüz insanın bir arada yaşamak için gerek birey gerek toplum gerekse tüm insanlık için sahip çıkılması ve gerçekleştirilmesi gereken değerlerdir.

Anahtar Kelimeler: Mevlana, birlikte yaşama, ahlak, ahlaki değerler, adalet, iyilik ve yardımseverlik, tevazu, hoşgörü.

KUTSAL KITAPLAR BAĞLAMINDA DINLERIN DÜNYA BARIŞINA KATKILARI

Prof. Dr. Nasuh GÜNAY

Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

nasuhgunay@sdu.edu.tr

Dünyamız, tarihin geçmiş dönemlerinden beri süre gelen ve geçen yüzyılda birinci ve ikinci dünya savaşları ile doruğa çıkan, son yüzyılda özellikle çeşitli bölgelerde yoğunlaşan şiddet sarmalı içerisindedir. Bununla beraber sosyal ve ekonomik adaletsizlikler, terör, sömürgecilik ve buna dayalı açlık, ayrımcılık, baskı ve zulüm, çevre kirliliği ve temel insan haklarının ihlali, uyuşturucu gibi ortak beşeri sorunlar dünyayı yaşanmaz hale getirmektedir.

Toplumların insanlığın karşı karşıya kaldığı ve gün geçtikçe kartopu misali büyüyen bu sorunları minimize etmeleri ve çözüm üretmeleri gerekmektedir.

Karşılaşılan bu sorunlara çözüm üretilmesinde ve ortadan kaldırılmasında dini gelenekler başrol oynamaktadır. Çünkü hemen hemen her dinsel gelenek özellikle Yahudilik, Hıristiyanlık, İslam, Hinduizm ve Budizm gibi dinler taraftarlarına, daha yaşanabilir bir dünya oluşturmaları için çeşitli önerilerde bulunmaktadır.

Bu çerçevede bütün dinler müntesiplerine, evrensel değerler olarak kabul edilen, öldürmeme, haksızlık etmeme, hakkı olamaan şeyi almama, adaletli davranma, herhangi bir canlıya zarar vermeme, merhametii olma, karşılık beklemeden iyilik, yardımlaşma, komşuya saygı, aç olanı doyurma, kendisi ile birlikte başkasını da düşünme, kendisine yapılmasını istemedikleri şeyleri yapmama, iyiliğe karşı iyilik, kötülüğe karşı da iyilik gibi davranışları yapmaya çağırmaktadır. Farklı da olsa din mensuplarına düşen görev de bu prensiplerin dünya barışına katkı yapabilecek hale getirilmesidir.

Bu bildiride dinlerin barışa bakış açıları ve dünya barışana katkılarının imkânı ele alınacaktır.

BİRLİKTE YAŞAMANIN TEOLOJİSİ

(İslam Kelam Geleneğinde İnsan Merkezli Teoloji ve Birlikte Yaşama Kültürü İnşasına Katkısı)

Prof. Dr. Nurullah ALTAŞ

Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

altas68@gmail.com

Geleneksel kelam, Allah merkezlidir. Allah'ın tanıtılmasını, varlığı, birliği ve sıfatlarını tartışma konusu yapar. Gaybla ilgili konularla ilgilenir, melek, ahiret, ceza, mükafat gibi konularla ilgili konuları tartışır. İnanç bakımından insanları tasnif eder. Mümin, kafir, müşrik, mülhid gibi kategoriler oluşturur. Amacı bu olmasa da sonuç itibarıyla insanların farklılaşmasına, ayrışmasına, birbirinden uzaklaşmasına neden olur. Bu itibarla da bir anlamda ötekileştirmelerin ve itibarsızlaştırmaların kaynağı haline gelir.

Ancak kurumsallaşan, otorite ve geleneklerin dayanağı olan İslam kelam tarihi aynı zamanda farklı düşünce ve anlayışları da içeren, insanı merkeze alan, insanın özgürlüğünden hareket eden ve insanın karşı karşıya kaldığı problemlerin çözümünü hedefleyen akımları da barındırır. İnsan merkezli teoloji olarak kavramsallaştırılabilecek bu anlama biçiminin merkezinde insan vardır. Allah, insanı yaratmış ve yeryüzüne halife olarak göndermiştir. Kendisi dışında yaratılan tüm varlığı da insana emanet etmiştir. Dolayısıyla Allah'la insan arasındaki ilişkinin insan merkeze alınarak anlaşılması gerekir.

Birlikte yaşama insanın yaratılıştan itibaren karşı karşıya olduğu en önemli problemdir. Hz. Ademin çocuklarının ölümle biten çekişmesi, ilk insan kanının döküldüğü andan itibaren devam etmiş, zaman zaman da kurumsallaşan dinin kaynaklık ettiği düşünce farklılıkları, büyük savaş ve katliamlara mesnet oluşturmuştur. Dolayısıyla medeniyetler savaşı kavramının gündemde olduğu, İslam karşıtlığının giderek yükseldiği dünyamız özellikle İslam içindeki düşünce farklılıklarının ciddi çatışmalara neden olduğu büyük bir kaos yaşamaktadır.

Bu çatışmalarla başa çıkma, günümüz İslam teolojisinin en önemli görevlerinden birisidir ve bu teoloji geleneksel yöntemlerle, klasik kelam ilminin altından kalkabileceği bir iş değildir. İslam teoloji geleneğinde insanı merkeze alan anlayışların geliştirmiş olduğu yaklaşımların birlikte yaşama modelleri çerçevesinde değerlendirilerek yeni bir paradigma geliştirilmesine ihtiyaç bulunmaktadır.

Bu tebliğdeki amacım, bir paradigma kurmak değil elbette. Ancak insan merkezli teolojinin üretmiş olduğu Allah-insan, insan-insan ilişkisi üzerine söylemlerin günümüz birlikte yaşama kültürü inşasına sağlayabileceklerini belirlemek gerekmektedir. Tebliğde insan merkezli teolojinin bu belirlemeleri ortaya konmaya çalışılacak daha sonra da birlikte yaşama kültürü inşa etmede bize sunabileceği ilkeler üzerinde tartışılacaktır.

KÜRESEL ÖLÇEKTE YOKSULLARLA BİR ARADA YAŞAMA AHLAKI

Prof. Dr. Ramazan ALTINTAŞ

Necmettin Erbakan Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu İlahiyat Fakültesi

ramazanaltintas59@hotmail.com

Dünya ölçeğinde pek çok insan yoksulluk içinde yaşamaktadır. Yoksulluk ve zenginlik eskiden de vardı. Durum, bugünkü kadar yoksulların aleyhine değildi. Bugün insanlığın, yoksulluk ve onun doğurduğu açlık problemini çözecek düzeyde zenginliği ve imkânları vardır. Burada ortaya çıkan asıl mesele; insana saygı, yardımlaşma ve dayanışma gibi ahlaki değerlerinin ortadan kalkmaya yüz tutmasıdır. Her türlü yoksulluğun olduğu bir atmosfer, her türlü kötülüğün boy atması için hazır bir zemin haline gelir. Yapılması gereken zengin ülkelerin ve uluslararası kuruluşların bu sorunu ciddiye almaları ve çözümü konusunda kararlı bir irade sergilemeleridir. Çünkü sosyal eşitsizliğin olduğu bir toplum yapısı sosyal barışı zedeler. Bunun çaresi de, servetin olabildiğince tüm toplum kesimleri arasında hakkaniyet ölçülerine uygun bir şekilde bölüşümünü gerçekleştirmektir. İslam'ın gayesi, zenginliği değil, fakirliği ortadan kaldırmaktır. Kaldı ki, fertler arasında mutlak bir eşitliği gerçekleştirmek mümkün değildir. Esas olan toplumun tüm kesimlerine beslenme ve doğal ihtiyaçlarını karşılayabilecek imkânlar sunabilmektir. İşte o zaman yoksullarla bir arada yaşama ahlakı gerçekleşmiş olur.

Anahtar Kelimeler: Yoksulluk, Zenginlik, Sosyal Eşitsizlik, Paylaşma Ahlakı, Sosyal Adalet, Bir Arada Yaşama İmkanı.

THE MORAL PRINCIPLES OF LIVING TOGETHER WITH THE POOR IN A GLOBAL SCALE

Prof. Dr. Ramazan ALTINTAŞ

It is a fact that a great number of human beings live in poverty in a global scale. However, we see that both the poverty and the richness existed in the past. And the conditions were not against the poor as it is today. Today, the humanity has a sort of richness and possibility to solve the poverty and the problem of starvation emerging from it. The main issue here is that some moral values such as respect, helping each other and solidarity fall into oblivion. An environment in which exist all kinds of poverty becomes a basis ready to raise evil of any kind as well. What must be done at this point is that the rich countries and the international organizations should tackle this problem with an utmost care and take firm actions accordingly. For, a social structure consisting of social injustice damage the peace. The solution is to divide the wealth among all classes of people as just as possible. The goal of Islam is to remove poverty, not the richness. On the other hand, it is not possible to resolve the poverty completely. Thus, our main goal is to maintain opportunities sufficient for their food and other natural needs. By this way, the morality of living together with the poor become realized.

Key words: Poverty, richness, social injustice, the morality of sharing, social justice, the possibility of living together

POLITIC CULTURE OF MUSLIMS AND ISLAMOFOBIA

Prof. Dr. Sıddık KORKMAZ

Member of Universitiy of Necmettin Erbakan in the Theology School

skorkmaztr@gmail.com

The aspect of Islam for politic is very obvious and indisputable. It orders the justice and gives opportunity for create by humankind. There is not a compulsorily model for ordered by Islam politics. Basic Islamic goals can be actualize in any political situation. The most important goals are peace, happiness and welfare for believers or humankind. When figure out at throughout history Muslims political culture is highly shiny and glory except some little exceptions. But this reality occurred in the past and the situation is not pleasant in nowadays. There is not any contribution for today with praise victory in the history. It is make very rich this culture with to use history as a teacher and to conclude from it for create a better future. Our today's sovereign and acceptable cultures are based on multiculturalism for take shape societies. Against for this reality, attitudes of Islamophobia that developed by western countries for muslims has not any sense. It is not true for a religion mentioned with terrorism or anarchy for Islam that its name is mean "peace" and "confidence". With their all differentials Muslims are represent part of our world that we live in it. World is enough wide for all us even if we chose pease and friendship instead of war and fight.

Key Words: Islam, Islamic culture, Muslims, Political Culture and Islamophobia.

ENDÜLÜS'TE MURABITLAR VE MUVAHHİDLER DÖNEMİNDE MÜSLÜMAN-GAYRİMÜSLİM İLİŞKİLERİ

Doç. Dr. Adnan ADIGÜZEL

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İslam Tarihi ve Sanatları Bölümü

aadiguzel@ogu.edu.tr

Müslümanlar genel anlamda, tarih boyunca hâkimiyetleri altındaki gayrimüslimlere din ve kültürlerini koruyarak kendi toplumsal yapıları içinde yaşama imkânı vermişlerdir. Bu durum Kuzey Afrika ve Endülüs için de geçerlidir. Müslümanların hicrî birinci yüzyıl sonlarında hâkim oldukları bu topraklarda Müslüman ve gayrimüslimler bir arada ve kimliklerini koruyarak yaşamışlardır. Müslümanlar aradan yüzyıllar geçtikten sonra da başlangıçta yaptıkları anlaşmalara bağlı kalarak gayrimüslim vatandaşların can, mal, din, eğitim ve yaşayış olarak özgürlüklerini tanımışlardır.

Genel anlamda Müslümanların gayrimüslimlere karşı müsamahakâr oldukları konusuna pek itiraz edilmemektedir. Ancak özellikle Murabıtlar ve Muvahhidler söz konusu olunca bu konudaki kanaat olumsuz anlamda değişmektedir. Onların gayrimüslimlere karşı sert ve saldırgan oldukları, neredeyse onlara hayat hakkı tanımadıkları iddia edilmektedir. Bu iddialar hem oryantalistler ve hem de bazı Müslüman araştırmacılar tarafından yaygın olarak ifade edilmektedir. Bu anlamda oryantalistlerden Dozy, Simonet, Menocal gibi isimlerle Müslüman araştırmacılardan R. Garudy, İ. Ortaylı, Z. Tez gibi isimler Murabıtlar ve Muvahhidlerin gayrimüslimlere karşı genel müsamahakâr tavırdan uzaklaştıklarını ifade etmişlerdir. Bazı araştırmacılar, onların ülkelerindeki gayrimüslimleri "ya Müslüman olmaları ya da Müslüman yurdunu terk etmeleri" seçenekleri ile karşı karşıya bıraktıklarını ifade etmişlerdir. Yani Murabıtlar ve Muvahhidlerin hâkim oldukları bölgelerde gayrimüslimlere hayat hakkı tanınmadığı iddiaları oldukça yaygın şekilde dile getirilmiştir.

Bu iddialara göre; Murabıtlar ve Muvahhidler, Endülüs'de yüzyıllardan beri yaşatılan birlikte yaşama ortamını bozmuşlardır. Onlar, Endülüs'ün usullerine yabancı, haşin, hoşgörüsüz, bağnaz, köktenci, işgalci, barbar, kaba, karanlık, tiran vb. gibi kelimelerle tanıtılmaya çalışılmıştır. İddiaya göre, Berberi kökenli olan Murabıtlar ve Muvahhidlerin dinî anlamda hoşgörüsüz ve baskıcı bir şekilde Endülüs'e hâkim olmuşlardır. Onların hâkim oldukları dönemde, burada yaşayan Hıristiyan ve Yahudilerin büyük bir çoğunluğu kuzeydeki Hıristiyanların hâkim oldukları bölgelere gitmek zorunda kaldıkları iddia edilmiştir.

Bu tebliğde, öncelikle ana kaynaklarda verilen bilgilere dayalı olarak, Murabıtlar ve Muvahhidler döneminde de Müslüman ve Gayrimüslimler zaman zaman aralarında sürtüşmeler olsa da bunların daha çok siyasi sebeplerden kaynaklandığı ortaya konulmaya çalışılacaktır. Bu anlamda, Murabıtlar ve Muvahhidlerin hâkim oldukları gerek Mağrib, gerekse Endülüs'te Müslümanlar ve gayrimüslimlerin birlikte yaşamaya devam ettiklerini gösteren örneklere yer verilecektir. Yine Murabıtlar ve Muvahhidlerin hâkim oldukları coğrafyalarda onlardan sonraki dönemde de gayrimüslimlerin bulunmaya devam ettiği ortaya konulacaktır.

Anahtar kelimeler: Birlikte yaşama, Murabıtlar, Muvahhidler, Gayrimüslimler, Mağrib, Endülüs, Yahudiler, Hristiyanlar

FÂRÂBÎ'NİN ERDEMLİ ŞEHİR MODELİNDE MEDENİYETİN İNŞASI VE BİRLİKTE YAŞAMANIN TEMEL UNSURU OLARAK AHLAK

Doç. Dr. Ayşe Sıdıka OKTAY

Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü Din Felsefesi ABD

asoktay@gmail.com

Amaç

Bu bildiride öncelikle Farabi'nin Erdemli Şehir örneğinden yola çıkılarak erdemli devletine oradan yeryüzündeki bütün erdemli devletleri içeren erdemli küresel devletine uzanan ütopik medeniyet modelinde birlikte yaşamanın temelleri araştırılacak ve günümüzde uygulanabilirliği sorgulanacaktır.

Materyal ve/veya Yöntemler

Bildiride Farabi'nin eserleri incelenecek ve onun bu konudaki temel görüşleri ve iddiaları ortaya konacak daha sonra bu tezlerinin geçerliliği ve günümüz dünyasında yeri tartışılacaktır.

Bulgular

Fârâbî ahlakı siyasetin alt dalı olarak ele almaktadır. Siyaset ilmi insanın yetkinleşme sürecinde iyilikler ve erdemler ile kötülükler ve erdemsizlikler gibi olumlu ve olumsuz değerlerin neler olduklarını, nasıl bilinebileceklerini, birbirlerinden ne şekilde ayrılabileceklerinin öğrenilmesini sağlar. İnsan ancak içinde yaşadığı toplum vasıtasıyla bu değerleri kendi iradesiyle öğrenebilir ve iyi ile kötüyü ayırıp seçebilir. Siyaset bu yönüyle insanın mutluluğu erişebilmesini ve yetkinleşmesini öğreten ahlak ilmi olmakta ve onu içermektedir. İnsanın tek başına mutluluğu elde etmesi mümkün değildir bunu sadece erdemli şehirde gerçekleştirebilir.

Fârâbî'ye göre erdemli şehir insanların mutluluğu kazanmak için bir araya gelip yardımlaştıkları bir yerdir. Ancak buradaki temel amaç sadece insanın tabii fıtratı gereği karşılıklı yardımlaşma ve işbölümü ihtiyacı olmayıp bir arada yaşamakla açığa çıkan ahlaki değerler ve insanın yetkinliği kazanmasıdır. Çünkü insanlar birbirleriyle bağlantılı ve uyumlu eylemlerde bulunarak düzeni yakalarlar, çokluk halinde tek varlık gibi hareket ederler. Sergilenen uyum Allah'ın alemi yönetme gücünün yansıması olduğundan mükemmellik açığa çıkar. Fârâbî böylelikle erdemli şehirlerin bir araya gelip yardımlaşmasıyla erdemli milletlerin, erdemli milletlerin bir araya gelip yardımlaşmasıyla erdemli küresel topluluğunun ortaya çıktığı yeryüzünde yetkinlik ve kemalin en yüksek derecede gerçekleştiği evrensel dünya düzeni düşüncesine ulaşır. Dolayısıyla erdemli şehir tüm yeryüzünün birlikte uyumlu ve mutlu yaşamasının ilk örneğidir.

Fârâbî gerek erdemli devletin yasalarının kaynağı gerekse ulaşılmak istenen sonuçlar bakımından Tanrı merkezli bir devlet düşüncesine sahiptir.

Sonuç ve Tartışma

Fârâbî'nin ortaya koyduğu erdemli şehir düşüncesi klasik Yunan filozoflarının şehir devletinden veya Kant gibi filozofların Tanrı'nın krallığı adını verdikleri sınırlı dünya devleti anlayışlarının çok ötesindedir. O bütün dünya devletlerini, bütün insanlığı kuşatan, yasalarını Tanrısal yetkinlikten alan devlet başkanı altında gerçekleşecek, adaletin ve ahlaki erdemlerin meydana geldiği ve şehirden devletlere doğru dalga dalga yayıldığı, herkesin mutluluğa kavuştuğu birleşik bir yeryüzü devleti hayal etmektedir. Burada gerçekleşmesi arzu edilen aslında adaletin açığa çıktığı bir ahlak medeniyetidir. Farklı dinlere sahip olmasına rağmen aynı mutluluğu amaçlayan erdemli şehir ve milletlerin aynı zaman diliminde varlığını kabul eden Fârâbî için ahlak

burada tek birleştirici unsur olarak görülmektedir. Bu sebeple onun kurmaya çalıştığı medeniyet bir ahlak medeniyeti ve birlikte yaşamayı sağlayan unsurlar ise ahlaki değerler ve ilkelerdir. Bu tebliğde Fârâbî'nin bu yaklaşımından yola çıkılarak günümüz dünyasında ahlaki değerler, ilkeler ve erdemler birlikte yaşama kültürüne ne gibi katkılar sağlarlar? Özellikle tıb, iş, çalışma, ticaret, medya gibi alanlarda uluslar arası nitelikte ahlaki değerlerin arandığı sorgulandığı bir dönemde ahlak değerler ve ilkeler üzerinden bir medeniyet ve ortak yaşama kültürü oluşturulup karşılıklı saygı ortamı sağlanabilir mi tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler

Fârâbî, Erdemli Şehir, ahlak, değer, erdem, medeniyet

GÜNÜMÜZ TÜRKİYESİNDE EĞİTİM POLİTİKALARINI KAVRAMSALLAŞTIRMAK: DİNİ BİR ARADA YAŞAMA TEMELLİ VATANDAŞLIK

Doç. Dr. Ayşe Zişan FURAT

İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Din Eğitimi ABD

zisanfurat@yahoo.com

19. yüzyılın başından itibaren Osmanlı topraklarında görülmeye başlayan Avrupa tarzı eğitim kurumları, kısa süre içerisinde yaygınlaşmış; 1839'da Tanzimat'ın ilanının akabinde ise tek bir çatı altında toplanmaları için girişimlerde bulunulmuştur. Gerek Maarif Nezaretinin kurulması gerekse yapılan hukuki düzenlemeler bu okulları sistemli bir bütünün parçaları yapmıştır. Osmanlı Devletinin vatandaşlığa işlevsel bir anlam yüklediği bu dönemde vatandaşlık kavramı, yeni okulların kurucularının da dikkatini çekmiştir. Eğitimin, kavramın toplumsal düzlemde kabullenilmesinde ve yaygınlaştırılmasında üstlendiği rol, kavramı eğitim politikalarının da merkezi haline getirmiştir. Çok kültürlü ve çok dinli bir yapıya sahip olan Osmanlı Devletinin kuruluşundan itibaren bir arada yaşama kültürüne yüklediği anlam ise bu politikanın en önemli yapıtaşlarından bir tanesi haline gelmiştir.

Tanzimat sonrası dönem dini eğitimden din eğitimine/din dersine geçişi sembolize ediyorsa da eğitim politikalarındaki merkezileştirme ve sistemleştirme çabalarının dini eğitim kurumlarına da yansıdığı görülmektedir. Meşihat'ın içerisinde oluşturulan Ders Vekaletinin tasarruflarıyla medreseler de merkezi yapıya sahip, ortak bir eğitim politikası çerçevesinde faaliyet gösteren eğitim kurumları haline dönüşmeye başlamıştır. Farklı kurumsal çatılar altında şekillenen bu iki oluşum, merkezileştirme politikalarının eğitim alanındaki yansımalarıdır. Temelleri farklı esaslar üzerine kurulan günümüz Türkiyesinde de çok kültürlülüğün vatandaşlık kurgusu içerisindeki yeri ve bu hususun eğitim alanındaki yansımalarına ilişkin tartışmalar önemini yitirmemiş görünmektedir. Vatandaşlık algısına ve eğitimine yüklenen anlamlar ise söz konusu soru/n alanlarına yeni bir denklemi katmaktadır. Dini bir arada yaşama biçimlerinden hareketle kurgulanan bu denklemin tarihsel süreçteki dönüşümü ve günümüzdeki aldığı şekil ise tebliğimizin konusunu oluşturmaktadır.

Bu noktadan hareketle tebliğin birinci bölümünde vatandaşlık eğitiminin çerçevesi çizilecek ve din eğitimi ile ilişkisi ele alınacaktır. İkinci bölümünde ise Türk eğitim sisteminin temelini oluşturan modernleşme dönemi Osmanlı eğitim anlayışında vatandaşlık eğitimine verilen yer ortaya koyulacak ve bu bağlamda birlikte yaşama konusunun nasıl algılandığı tartışılacaktır. Üçüncü ve son bölümde ise günümüz Türkiyesinin milli eğitim politikaları üzerine yoğunlaşılacaktır. Bu politikalarda günümüzde vatandaşlık kavramına yüklenen yeni anlamların ne ölçüde gündeme alındığı tartışılacak ve bu kapsamda da tebliğin temel sorusu olan dini birlikte yaşama ile vatandaşlık eğitimi arasındaki ilişkinin nasıl kurulduğu tartışılacaktır. Böylelikle günümüzün en çok tartışılan konularından bir tanesi olan bir arada yaşama teorisinin çerçevesi çizilirken din ve eğitim alanındaki vatandaşlık eksenli tartışmalara yeni bir boyut kazandırılması; böylelikle günümüz din eğitimi politikalarının içerisinde vatandaşlık ve dini bir arada yaşama kültürünün hangi bağlamda ele alındığı/alınabileceği konusuna tarihsel bir bakış açısı sunulması hedeflenmektedir.

CAMİLERİN BERABER YAŞAMA KÜLTÜRÜNE KATKISI

Doç. Dr. Eyup ŞİMŞEK

Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

eyupsimsek@atauni.edu.tr

Küreselleşen dünyada insanlar farklı inanç sahipleri ile tanışmaya, bir araya gelmeye ve beraber yaşamaya başlamıştır. Tarih boyunca da insanlar arasındaki farklılıklar çoğu zaman çatışma sebebi ve problem olarak görülmüştür. Oysa üzerinde yaşanılan yer küre farklılıklarla bezenmiştir.

Farklılıklarının görüldüğü/göründüğü mekânlardan olan ve kültürel çoğulculuğun yaşantıya dönüştüğü ortak zeminler olarak işlev gören mabetler, insanlar arasındaki farklılıkların fark edilip kimsenin kimseyi ötekileştirmediği ortak alanlardır. Zira mabetler tüzel kişiliği olan mekânlardır.

Müslümanların mabedi olan mescitler ve camiler tarih boyunca okul, idare merkezi, mahkeme salonu, askeri yönetim yeri, misafirhane, elçilerin kabul mekânı, öğrenci yurdu, kütüphane, nikâh ve gösteri salonu, hastane, yardımlaşma merkezi olarak kullanılmış, tarihte ve günümüzde toplumun her kesiminden insanları buluşturmaktadır.

İslam medeniyetinin ve şehir kültürünün merkezlerinden olan camiler, herhangi bir yaş sınırlaması olmadan, isteyen herkese, yılın her mevsiminde ibadet, eğitim, vaaz ve irşad hizmetinin sunulduğu toplum hayatının vazgeçilmez mekânlarıdır. Camiler, içinde ve çevresindeki faaliyetlerle toplum kültürüne, cemaatin dini inanç ve tutumlarının yönetilmesinde rehberlik yapmaya, yardımlaşmaya, bilginin yaygınlaşmasına, barışa, kardeşliğe, beraber yaşama kültürüne katkı yapmaktadır. Farklı mezheplerin; Hanefi, Şafii, Maliki, Hanbeli, Zeydiyye, Caferi… Bütününün bir kubbe altında bir araya gelmesi/getirilmesi vahdette kesretin kesrette vahdetin tezahür ettiği kurum olan mabedin fonksiyonelliğinden kaynaklanmaktadır.

İslam dininin kararlı ve sağlam bir kimlik oluşturarak tutarlı, dengeli, bütünlüklü bir toplumsal kimlik ve yaşantı sağlamasında önemli rolü olan camiler, kürsü ve minberleri ile değerlerin insanlara ulaştırılmasında tarihte olduğu gibi günümüzde de köprü olmaya devam etmektedir. Başkasının malını, canını, hukukunu kendi sahip olduklarıyla eşdeğerde tutan bu anlayış; İslam dininin muhataplarına kazandırdığı kimliğin ve aşkın değerlerin ürünüdür. Bizde bu tebliğimiz kapsamında camilerin farklılıkların beraberce yaşadığı bir anlayışa katkısını, camilerin fonksiyonları bağlamında ele alıp değerlendirmeye çalışacağız.

KUR'AN'A GÖRE BİRLİKTE YAŞAMA VE İHTİLAF OLGUSU

Doç. Dr. Halil ALDEMİR

Kilis 7 Aralık Üniversitesi İlahiyat Faklütesi Temel İslam Bilimleri Tefsir ABD

aldemirhalil@gmail.com

Amaç: Bu bildiride gerek birey, gerekse toplum olarak müslümanların en temel referansı olan Kur'an-ı Kerim'in birlikte yaşama ve ihtilafa bakışaçısı ortaya konacak, tefsir literatürü üzerinden İslam alimlerinin konuya bakışı tespit edilecektir.

Materyal ve Yöntemler: Bildiri çerçevesinde ilgili ayetler bir araya getiririlip dilbilimsel veriler ve rivayetler başta olmak üzere tarihi süreçte ortaya konan yorumlar çerçevesinde ilahi otoritenin muradı tespit edilmeye çalışılacaktır. Bu nedenle en temel referans olarak Kur'an ayetleri ve tefsir kaynakları olacaktır. Müslümanların tarihsel süreç içerisinde bu referansı nasıl anladıklarını ve buna bağlı olarak paretiklerini nasıl şekillendirdikleri konusunda fikir vermesi için tefsir literatürü baş kaynaklar arasında yer alacaktır. Böylece ilgli Kur'an ayetlerinin nasıl anlaşıldığını betimlenecek, yer yer örnekler verilecek, ayetlerin anlaşılması konusunda geliştirilen farklı yorumlar karşılaştırılacak ve bu yolla bir değerlendirme yapılacaktır.

Bulgular: Ayetlerden anlaşıldığına göre insanlar birlikte yaşayan varlıklardır. Birlikte yaşamanın getirdiği bir takım haklar ve sorumluluklara sahiptirler. Birlikte yaşamak zorunda olan insanların, aynı zamanda söz ve fiillerinde birbirlerinden farklı eğilimler göstermektedirler. İhtilaf adı verilen bu durum, farklı nedenlere dayanmakta, çeşitli boyutlara ulaşmakta, türlü alanlarda gerçekleşmekte ve Kur'an tarafından çözümlenmektedir.

Sonuç: Kur'an, insanların birlikte yaşama ve ihtilaf etme özelliğini kabul etmekte ve bu özellikleri ile ona yaklaşmaktadır. Başka bir deyişle Kur'an bireyler, toplumlar, devletler arasında meydana gelecek ihtilafları tamamen ortadan kaldırmaya yönelik değil, yönetmeye ve çözümlemeye yönelik bir takım düzenlemeler getirmiştir. Bu düzenlemelerin ilahi bir otorite tarafından belirlenmesi müslüman toplumun benimseme ve bağlılık gösterme duygularını geliştirmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kur'an, İslam, birlikte yaşama, ihtilaf, çözüm.

KUR'ÂN, DEMOKRASİ VE LÂİKLİK

Doç. Dr. Harun ÖĞMÜŞ

Necmettin Erbakan Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu İlâhiyat Fakültesi Tefsir ABD

ogmusharun@yahoo.com

Küreselleşmenin arttığı ve iletişimin yaygınlaştığı çağımızda Müslümanların en fazla yüz yüze olduğu problemlerden biri, İslâm'ın ilke ve prensiplerinden taviz vermeden öteki ile barış içerisinde yaşayabilmektir. Özellikle el-Kâide, Deaş, Beko Haram, Şebab vb. "İslâm Devleti" kurma iddiasındaki örgütlerin ortaya çıkışıyla bu konu daha da önem kazanmıştır. Kur'ân'ı siyasî bir manifesto gibi okuyup sloganlaştıran bu örgütlerin yanı sıra XX. asırda İslâm dünyasındaki kimi rejimlerin yapısına uygun şekilde Kur'ân'dan lâiklik çıkarma gayretleri de görülmüş ve hâlen görülmektedir. Bu iki eğilimin hangisi doğrudur? Bunlardan biri mutlaka doğru mu olmalıdır? İkisi de yanlış, ifrat ve tefrit içeriyor olamaz mı? Kur'ân'dan lâiklik çıkar mı? Çıkmazsa Müslümanlar lâik bir toplumda barış içerisinde yaşayamazlar mı? Bu Kur'ân'a aykırı mıdır? Demokrasi bir din midir, yoksa bir idare şekli midir? Müslümanlar demokrasiyi bir idare şekli olarak benimseyemezler mi? Bu Kur'ân'a aykırı mı olur? Olmazsa hangi şartlarda olmaz? Bu tebliğde cevabını arayacağımız temel sorular bunlar olacaktır.

Konumuz Kur'ân'ın lâiklik ve demokrasiyle ilgisi/ilgisizliği olduğu için tebliğimiz iki bölümden oluşacak, birinci bölümde Kur'ân ve lâiklik üzerinde duracak, ikinci bölümde ise Kur'ân ve demokrasiyi ele alacağız. Her iki bölümde, ikisi de Batı menşeli olan lâiklik/sekülerizm ve demokrasi kavramlarının tarifi, kaynağı, nasıl anlaşıldığı ve uygulanma örnekleri, özellikle de ülkemizdeki (Türkiye) uygulama örnekleri üzerinde duracağız. Daha sonra da Kur'ân-ı Kerim'in ihtiva ettiği temel ilke ve prensipler, konuyla irtibatlı kavram ve hükümlerle Hz. Peygamber'in sünnet ve uygulamalarından hareketle söz konusu iki kavramın İslâm'da yerinin olup olmadığını değerlendirip ortaya koymaya çalışacağız.

Anahtar kelimeler: Kur'ân, lâiklik, demokrasi, siyaset, barış

İBN-İ ARABÎ'NİN ANADOLU'DAKİ HOŞGÖRÜ ORTAMINDA FİKİRLERİNİN YAYILMASI VE TÜRK EDEBİYATINA TESİRLERİ: SELAHADDİN-İ UŞŞÂKİ'NİN İBN-İ ARABÎ MEDHİYESİ ÖRNEĞİ

Doç. Dr. Hikmet ATİK

Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

nevahik@hotmail.com

Aslen Endülüslü olan, birçok memleketi dolaştıktan sonra Anadolu'ya gelen ve Türklerin millî pîri olarak da kabul edilen İbnü'l-Arabî ile önce Selçuklular, daha sonra da Osmanlılar arasında çok güçlü fikrî-siyasî ve de irfanî bir bağdan söz etmek mümkündür. Anadolu'da Muhyiddîn-i Arabî veya İbn Arabî olarak meşhûr olan bu büyük İslâm mütefekkiri ve mutasavvıf şairden geriye yedi yüz civarında eser kalmış olduğu belirtilse de bunlardan yaklaşık iki yüz kadarı günümüze kadar gelebilmiştir.

Endülüs'ten sonra doğuya doğru gelerek başta Malatya ve Konya olmak üzere ömrünün yaklaşık on yılını Anadolu'da geçirmiş olması, onun Ka'be'de iken aldığı "Anadolu'ya git!" manevî işâreti üzerine olduğu söylenmektedir.

İbnü'l-Arabî uzun bir yolculuk neticesinde Anadolu'ya gelmeden önce başka memleketlerde iken kaleme aldığı eserlerinde düşük idrak seviyesine sahip ve hoşgörüsüz insanların yanlış anlamalarından korktuğu için bazı dini-tasavvufi konuları sadece ehlinin anlayabileceği tarzda sembollerle yazmıştır. Ancak aynı eserlerini Anadolu'da bir kere daha yazmak istediğinde söz konusu ibâreleri bu defa açık bir tarzda yazmıştır. Çünkü o dönemde Anadolu'nun hayli yüksek entelektüel bir anlayış seviyesine sahip olduğunu söylemek mümkündür.

Daha önce yaşadığı bazı memleketlerde eserlerinde ifade ettiği bazı fikirlere yüzünden zehirlenerek öldürülmeye çalışıldığı veya eserlerinin denize atıldığı ya da yakıldığı görülürken, Anadolu'da bizzat Sultânın şehrin dışında adeta yüksek bir protokolle kendisini karşılayarak ona kıymetli hediyeler takdim ettiğini görmekteyiz. Bunlardan anlaşılıyor ki, İbnü'l-Arabî'nin görüşlerinin yayılıp gelişmesi için en müsait zemin o dönemin Anadolu topraklarıdır.

Yani daha önce yaşadığı toplumlar arasında anlaşılamayan bazı görüşleri Anadolu'nun hoşgörülü ortamında daha iyi anlaşılır ve kabul edilir olmuştur. Onun dini ve tasavvufi fikirleri Anadolu sahasında uygun bir neşv ü nemâ ortamında gelişip yayılmıştır. Bu fikirler aynı zamanda Osmanlı sanat, edebiyat ve tasavvuf sahasındaki gelişmelere kaynaklık etmiştir.

Divan edebiyatı sahasında şiirler kaleme alan Niyazi-i Mısrî, Nâbî, Hüseyin Vassaf, Abdullah Selahaddin-i Uşşâki, İsmail Hakkı Bursevî gibi birçok mutasavvıf şair de onun bu engin fikirlerinin etkisinde kalmıştır. Bu şairlerden bazıları da Muhiddin İbn-i Arabi'yi öven şiirler de kaleme almışlardır. Bu medhiyelerden biri de Abdullah Selahaddin-i Uşşâkî'dir.

Biz bu tebliğimizde, 18. asır Türk mutasavvıf şâirlerinden Salâhî Dede ve Salâhî Abdî Efendi gibi adlarla da tanınan, Abdullah Salâhaddin Uşşâkî (ö. 1197/1782)'nin Muhiddin İbn-i Arabî için kaleme aldığı 46 beyitlik medhiyeyi tanıtmak ve bu şiirden hareketle Türk edebiyatı üzerindeki İbn-i Arabî tesirini ele alarak anlatmaya çalışacağız.

Anahtar kelimeler:

Muhiddin İbn-i Arabî, Endülüs, Şiir, Medhiye, Abdullah Selahaddin-i Uşşâkî

SÜNNET VERİLERİNE GÖRE DİĞER DİN MENSUPLARIYLA BİRLİKTE YAŞAMA İLKELERİ

Doç. Dr. İbrahim KUTLUAY

İzmir Katip Çelebi Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi

i_kutluay@yahoo.com

Allah Teâlâ, Resûl-i Ekrem'in (a.s.) ahlâkını ve hayatını müminlere örnek olarak göstermektedir. Bu sebeple Resûlullah'ın bir peygamber olarak Mekke'de Hırıistiyan ve müşriklerle, peygamberliğinin yanı sıra bir devlet başkanı olarak Medine'de Yahudilerle ve civardaki diğer din mensuplarıyla -pek tabiî olarak- birtakım beşeri, siyasî ve dinî münasebetleri olmuştur. Allah Resûlünün hem bir peygamber, hem devlet başkanı ve hem de bir komşu sıfatıyla söz konusu alanlarda sergilediği davranışlar ve verdiği emirler, bütün çağlarda müminler için güzel bir örneklik teşkil etmekte ve birtakım ilkeleri ihtiva etmektedir.

Hadislerden hareketle Allah Resulü'nün diğer din mensuplarıyla münasebetlerinden elde edilebilecek birlikte yaşama ilkelerini "barış döneminde" ve "savaş durumunda" şeklinde iki grupta mütalaa etmek mümkündür.

A. BARIŞTA VE SAVAŞTA

1. Diğer Din Mensuplarıyla Barış İçinde Yaşamak Esastır.

Buna göre kendileriyle anlaşma yapılan Yahudi ve Hıristiyanlar can, mal emniyeti içindedirler.

2. Ehl-i kitab din, vicdan ve hukuk hürriyetine sahiptir

"Ey iman edenler! Akitlerin gereğini yerine getirin" (el-Maide, 5/1) ve "Anlaşma yapcık arı zaman sözlerini yerine getirirler" (el-Bakara, 2/1 77).Bu sebeple kişi zorla müslümün yapılmaz. "Dinde zorlama yoktur" (el-Bakara, 2/256) ve "Sizin dininiz -size, benim dinim banadır" (el-Kâfirûn, 109/6),

3. Din adamlarının görevlerine müdâhele edilmez

Hz. Peygamber Necran Hıristiyanlarıyla bir anlaşma yapmış ve bu anlaşmada din adamlarının görevlerine müdâhale edilmeyeceği, kiliselerinin yıkılmayacağı esaslarını koymuştur.

4. İbâdet Hakkı Engellenmez

Hz. Peygamber'in farklı din mensuplarının ibadetlerine ve mukaddeslerine saygı gösterilmesi ilkesini koymuştur. Meselâ Necran Hıristiyanları, Medine-i Münevvere'ye geldiklerinde Allah Resûlü'den kendilerine ibadet edebilcâkleri yer istemişler, Hz. Peygamber onlara Mescid-i nebevî'de ibadetlerini yapabileceklerini bildiriştir. Keza Hayber'in fethedildiğinde ashâb tarafından ele geçirilen Tevrat nüshalarını Yahudilere iade etmiştir.

5. İbadet ve Eğitim Yerlerine Dokunulmaz

Medine'de yaşayan Yahudiler, Beytü'l-Midras denilen ibadet ve eğitim merkezine sahiptiler. Hz. Peygamber onların ibadet ve eğitim faaliyetlerine izin vererek onlara din eğitimi ve ibadette hürriyet tanımıştır.

6. Akitler Yerine Getirilir

"Ey iman edenler! Akitlerin gereğini yerine getirin" (el-Maide, 5/1) ve "Anlaşma yaptıkları zaman sözlerini yerine getirirler" (el-Bakara, 2/1 77).

7. Diğer Din Mensuplarının İnançlarına Saygı Gösterilip İlahlarına Hakaret Edilmez

Din tebliğ edilir ancak kabul etmediklerinde "Onların Allah'tan başka yalvardıklarına hakaret etmeyin" (el-En'am, 6/108) mealinde âyet gereğince diğer din mensuplarının ilahları tahkir

edilmez) . Çünkü iman iradidir: "De ki: Hak Rabbinizdendir. Artık dileyen inansın, dileyen inkâr etsin" (el-Kehf, 18/29).

8. Anlaşmalı Olan Topluluk Mensupları Asla Öldürülmez

(Buhârî "Cizye", 5; Ebû Dâvûd, "Cihad", 153).

9. Diğer Din Menupları Hukûkî Özerkliğe Sahiptiler

İslâm Devleti idaresi altında diğer din mensupları hukuki özerkliğe de sahiptiler. Meselâ Medine'de Yahudilerin Tevrat'a göre hüküm vermelerine•de izin verilmiştir (Buhârî, "Muharibîn", 37).

10. İdari İşlerinde Serbesttirler

B. SAVAŞ DURUMUNDA

1. Esas olan barış, savaş geçicidir.

2. Diğer Din Mensuplarıyla En İyi Şekilde Mücadele Edilir

Bu husustaki ölçü "İçlerinden zulmedenler hariç, Ehl-j kitapla en iyi şekilde mücadele ediniz" (el-Ankebuc, 29/46) âyeti ile belirlenmiştir.

3. Savaşta Bile Dokunulması Yasaklanan Kesimler Vardır

Hz. Peygamber tayin ettiği komutanlara ve ashâbına kendileriyle cephede savaşmayan kadınları, yaşlı insanları ve kiliselerde ibadet edenleri öldürmeyi yasaklamıştır (Buhârî, "Cihad", 146; Ebû Dâvud, "Cihad", 121)

4. Allah'ın Koyduğu Sınırlara Azami Riayet Gösterilerek Haddi Aşmamak Gerekir

C. BEŞERÎ İLİŞKİLERDE

1. Merhametli ve Ölçülü Davranmak

Yahudiler kinlerinden Hz. Peygamber'e essâmü aleyk diyerek lânet okuduklarında (Buharî, "Edeb", 35) ve aleyküm diyerek iade etmiş, bu suretle yaptıklarını karşılıksız bırakmasa da beddualarına dahi ölçülü cevap vermiş, bu hususta aşırı gitmemiştir.

2. Komşuluk Haklarına Riayet Etmek

İkramda bulunmak, hastalarını ziyaret etmek (Ebû Dâvûd, "Cenâiz", 5) bu cümleden sayılabilir.

3. Medrese ve İbadethânlerini Ziyaret Etmek

Resûlullah, yukarıda sözü dilen Beytü'l-midras'a zaman zaman giderek oradaki Yahudileri ziyaret etmiştir (Ebû. Davud, "Hudud", 26).

Bu tebliğde hadis kaynakları taranarak Asr-ı saadette Resûlllah'ın diğer din mensuplarıyla birlikte yaşama örnekliği temelinde yukarıda bir kısmını sırladığımız ilkeler ayrıntılı olarak tespit edilecek ve ulemânın bunları nasıl anlayıp yorumladıkları üzeride durulacak, günümüzde bu ölçülerin nasıl uygulanabileceği tartışılacaktır.

BİR DEVLET BAŞKANI OLARAK HZ. PEYGAMBER'İN GAYR-İ MÜSLİM TEBAAYA MUAMELESİ

Doç. Dr. İsmail ALTUN

Atatürk Üniversitesi İslam Tarihi ve Sanatları Bölümü

ismail.altun@atauni.edu.tr

İnsan, ünsiyet ve mübaşeret eden sosyal bir varlıktır. Diğer insanlarla bir arada yaşamak durumundadır. Bunun için organize olması, yöneticiler seçmesi, toplumsal kanun ve kaideler vaz' etmesi, eğitimi önemsemesi, hukuki kurallara riayet etmesi ve ortak bir yaşam alanı oluşturması gerekmektedir. Özellikle kanunları icra eden devlet yöneticilerinin, farklı dinî inanışlara, kimliklere ve kültürlere sahip olan insanlara karşı tutumu ve muamelesi, bir arada yaşamanın keyfiyeti hususunda temel belirleyicilerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Yöneticiler adilse ve yönettikleri devletleri hukukî bir zemine oturtmuşlarsa o devletlerde farklı özelliklere ve niteliklere sahip insanların ya da grupların bir arada medenice yaşaması mümkündür. Yöneticilerin farklı unsurlara, tabiatlara, inanışlara ve fikirlere tahammülleri yoksa halk istese de uygarca yaşamak kolay olmayacaktır.

Hukukun üstünlüğünü uygulamalarıyla ortaya koyarak adaleti tesis etmiş, farklı din ve kültür mensuplarının hukukunu gözeterek toplum düzenini temin etmiş ve toplumsal birlik ve bütünleşmeyi sağlama hususunda insanlığa rehberlik yapmış tarihî şahsiyetlerin en önemlisi hiç şüphesiz Hz. Muhammed olmuştur. Bu günkü dünyada bir arada yaşayan insanların birbirlerine karşı nasıl bir tutum ve davranış içerisinde olmaları gerektiğinin ve bu hususta kendilerine ne gibi görev ve sorumluluklar terettüp ettiğinin anlaşılması bakımından Hz. Muhammed'in özellikle gayr-i Müslim tebaaya muamelesini anlamak büyük önem arz etmektedir. Biz bu tebliğimizde Hz. Peygamber'in, bir devlet başkanı olarak hâkimiyeti altındaki gayr-i Müslimlere yönelik uygulamalarından örnekler sunarak günümüzün sosyal problemlerine yeni çözümler kazandırmayı amaçlamaktayız.

Anahtar Kelimeler/Keywords: Hz. Peygamber, devlet başkanı, tebaa, birlikte yaşama.

ENDÜLÜSLÜ BİR ÂLİM OLAN MUHYİDDÎN İBNÜ'L-ARABÎ VE ONUN DÜŞÜNCE DÜNYASININ KÜRESEL BARIŞA KATKISI

Doç. Dr. Mahmut ÇINAR

Gaziantep Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

cinarmahmut02@gmail.com

Mega köy haline dönüşen dünyamız, insanların hırs, ihtiras ve doymak bilmeyen istekleri karşısında, bir savaş alanına dönüşmüştür. Var olmalarını başkalarını yok etme stratejisi üzerin kurgulayan hâkim güçler, savaşın fitilini ateşlemekte, az gelişmiş toplumların birbirlerini yok etmesi için, sürekli projeler hazırlamaktadır. Nüfusu 1,7 milyara baliğ olan İslam ümmeti, savaşın tam merkezinde bulunmakta, söz konusu güçlerin oyun alanını oluşturmaktadır. Çatışma ortamını, bir kısım dinî yorum ve anlayışlar da desteklemekte, tekfir, tadlil gibi yargılarla ötekileştirme ve bu ötekileştirmenin neticesinde, savaşlar meydana gelmektedir. Bu durum, hem genel olarak bütün dünyada hem de özel olarak İslam dünyasında ciddi sorunlara yol açmaktadır. H. VI ve VII. Yüzyılda Endülüs'te yaşamış olan Muhyiddîn İbnü'l-Arabî'nin çoğulcu dünya görüşü ve onun varlık ve insan algısı, çatışmanın yerine, uzlaşma ve hoşgörü ufkuna işaret etmektedir. Tebliğimizde, onun vahdet-i vücûd başta olmak üzere, çoğulcu düşüncesinin hem teorik hem de pratikte küresel barışa katkıları araştırılacak, teolojik sakıncalarına rağmen, pratik faydalarına dikkat çekilecektir. Bu anlamda, onun Firavun'un imanı başta olmak üzere, İslam düşünce tarihinde, protest karakterler taşıyan yorumları ve bu yorumların küresel barış için ne anlama geldiği irdelenecektir. Onun el-Füsûsü'l-hikem ve el-Fütûhâtü'l-Mekkiyye isimli eserlerinden ana kaynak olarak yararlanılacaktır.

Anahtar Kelimler: Küresel Barış, İslam Düşüncesi, Muhyiddîn İbnü'l-Arabî, Endülüs.

ÖĞRENCİ VE ÖĞRETMENLERİNE GÖRE ULUSLARARASI ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ TECRÜBESİNİN BİRLİKTE YAŞAMA KÜLTÜRÜNE KATKISI

Doç. Dr. Mehmet KORKMAZ

Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

mkorkmaz@erciyes.edu.tr

Ülkemizde imam hatip okullarının 100 yılı aşkın bir eğitim tecrübesi olmuştur. Bununla birlikte, kuruluşlarından bugüne bu kurumun amaçları, işlevleri eğitim sorunları vb. ile ilgili tartışmalar da devam etmektedir. Kimileri bu kurumun laik eğitim sistemindeki yerini tartışırken, kimleri ülkenin geleceğinin teminatı ve memleket meselesi olarak görebilmektedir. Ülkemizde bunlar yaşanırken, 11 Eylül 2001'den sonra dünyada terörizm, şiddet, vb. konularda yapılan tartışmalarda mesele dönüp dolaşıp İslam üzerine gelmekte, İslam ülkelerinde terörü besleyen kaynaklar (eğitim kurumları) üzerine eleştiriler getirilmektedir. Bu bağlamda ülkemize özgü/özgün bir din eğitimi modeli olan "imam hatip lisesi" kimilerince, Avrupa'ya ve kimi İslam ülkelerinde deki din eğitimi kurumlarına da alternatif olarak gösterilebilmektedir. Son yıllarda bu kurumların sayıları artmakla kalmamış, program çeşitliliği bakımından da bir arayış içine girilmiştir. 2006 yılında ilki Kayseri'de ve ardından İstanbul'da ve Konya'da açılan Uluslarası imam hatip lisesi de bu arayışlardan birisidir.

Bu kurumlar Müslüman ülke ve toplulukların ihtiyaç duyduğu din eğitimi ve din hizmetleri personelinin yetiştirilmesine yardımcı olmak, söz konusu ülkelerle Türkiye arasında dostluk köprülerinin gelişmesine, barış ve hoşgörüye dayalı, sahih bir din anlayışının gelişmesine ve dünya barışına katkı sağlamak gibi amaçlara sahiptir. Bu amaca yönelik olarak çeşitli ülkelerden gelen öğrenciler ihl meslek dersleri, ve ortak genel kültür derslerini (dil, fen, matematik, felsefe vb.) almaktadırlar.

Kırgızistan, Kazakistan, Azerbaycan, gibi Türki cumhuriyetlerden, Bulgaristan, Arnavutluk, Makedonya gibi Balkan ülkelerine, Afganistan, Pakistan, Gürcistan gibi yakın coğrafyalardan Endonezya, Somali, Bangladeş, Tayland, Kenya vb. gibi uzak Asya ve Afrika ülkelerine kadar adeta birleşmiş milletlerin mini bir temsilini oluşturan bu kurumda çok farklı milletlerden, kültürlerden, dini yaşayış ve mezheplerden öğrenciler Türkiye gibi onlar için yabancı bir ülkede bir arada eğitim görmektedirler. Öğrenciler açısından bakıldığında bu durum dil, din, kültür, yeme-içme, gurbet gibi zorlukları beraberinde getirmektedir. Öğretmenler açısından bakıldığında ise böylesine farklılıklarla bir arada yaşayabilmek ve bunları yöneterek, barış, hoşgörü, kardeşlik gibi eğitimsel çıktılara dönüştürebilmek oldukça zor ama takdire değer bir misyondur.

Bu bildiride Kayseri'de bulunan ve Eski adıyla Germirli yeni adıyla, Uluslararası Şehit Ömer Halisdemir Anadolu İmam Hatip lisesi öğretmen ve öğrencilerinin imam hatip lisesinin birlikte yaşama kültürüne katkılarına dair görüşleri değerlendirilecektir. Bu çerçevede onların; dil, din, kültür vb. gibi farklılıklara nasıl baktıkları, bu farklılıklar onların dünyasında ne tür zorluklar oluşturduğu, imam hatip lisesi eğitiminin öğrenciler üzerinde kültürel ve dini farklılıklara bakışta, yaşayışta ne ölçüde etkili olduğuna ilişkin görüşleri alınacaktır. Araştırmaya ilişkin bulgular mülakat ve anket veriyle elde edilecektir.

17. YÜZYIL OSMANLI İMPARATORLUĞU'NDA YAHUDİLER (EVLİYA ÇELEBİ'NİN GÖZLEMLERİ)

Doç. Dr. Muhammet TANAKÇI

Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

mtarakci@uludag.edu.tr

Dünya tarihinde birlikte yaşamanın güzel örneklerinden biri Osmanlı İmparatorluğu'nda yaşanmıştır. İmparatorluk sınırları içinde yaşayan gayr-i müslimler inançlarını uygulama, insanca yaşama, ticaret yapabilme, seyahat edebilme ve mal-mülk edinebilme gibi konularda diğer devlet ve ülkelerde yaşayan dindaşlarından çok daha iyi bir konuma sahip olmuşladır. Bilhassa, aynı coğrafyada daha önce hüküm süren Roma/Bizans İmparatorluğu'nda memur bile olamayan ve Avrupa'dan canlarını zor kurtarıp İmparatorluk topraklarına sığınan Yahudiler, Osmanlı İmparatorluğu'nda adeta tüm tarihlerinin altın sayfasını oluşturan bir tecrübeyi deneyimlemişlerdir. Bu deneyimlerin canlı ve detaylı verilerine ulaşabileceğimiz önemli kaynaklardan biri de Evliya Çelebi'nin Seyahatnamesi'dir. Seyahatname Yahudilerin yaşadığı yerler, yaptıkları işler/meslekler ve nüfusları hakkında bilgiler verdiği gibi, Yahudilerin Müslümanlarla ve Hıristiyanlarla ilişkileri ve kendi içlerinde farklı Yahudi mezhepleri arasındaki ilişkileri konusunda da ilginç bilgiler sunmaktadır. Bildirimiz Seyahatname'deki bu veriler ışığında 17. Yüzyıl Osmanlı İmparatorluğu'nda yaşayan Yahudilerin dinî, sosyal ve ekonomik hayatlarını ele almaya; ve böylece, Osmanlı İmparatorluğu'nda birlikte yaşamanın nasıl başarılabildiğine dair tespitlerde bulunmaya çalışacaktır.

HZ. MUHAMMED VE EHLİ KİTAPLA BİRLİKTE YAŞAMA (YAHUDİ VE HIRİSTİYANLAR)

Doç. Dr. Mustafa BAŞ
Bilecik Şeyh Edebali Üni. İslami İlimler Fak. Dinler Tarihi ABD
esimbas28@hotmail.com

İslam, yapılan iyiliklerin ve iyi davranışların karşılığının kime olursa olsun Allah'tan alınacağına inanan ve bunu hayat felsefesi yapan bir dindir. Tebliğ edilmeye başladığı günden itibaren farklı dini inanışlara hoş görü ile yaklaşmış, düşünce ayrılıklarından dolayı bir birini dinsizlikle suçlayan ve mezhepsel ayrılıkların oluşturduğu farklı inanışların dahi yaşamasına göz yummayan bir dünyada, bir arada yaşama tecrübesini uygulamalarıyla insanlara göstermiştir. Birlikte yaşama tecrübesinin en güzel örneği, Hz. Muhammed (sas) döneminde sergilenmiş, devam eden tarihi süreçte de bu örnek uygulamalar Müslümanlarca devam ettirilmiştir. Hz. Muhammed (sas) döneminde, Arap Yarımadasında müşrik Araplarla birlikte Yahudi ve Hıristiyanlar da dini gruplar olarak var olagelmişlerdir. Putperest Araplarla mücadele eden İslam, aynı Allah'a inanan ve Kitap Ehli olarak isimlendirdiği bu din mensupları ile ilişkilerini farklı oluşturmuştur.

Mekke döneminin bir davet ve mücadele dönemi olması ve burada nüfus olarak yoğun olmamaları sebebiyle, Yahudiler ve Hıristiyanlar ile bire bir ilişkiler ile ilgili rivayetlerde çok az bilgi zikredilmiştir. Her iki din mensupları ile ciddi ilişkiler ağı Medine döneminde başlamıştır. Bu dönem de, İslam devlet anlayışının çekirdek örnekleri hayata geçirilerek uygulama alanına konulmuştur. İlk yıllarda bir site devleti denilebilecek şehrin Müslümanlar dışındaki yarıya yakın nüfusunu, Benî Kaynuka, Benî Nadir ve Benî Kurayza olarak anılan üç büyük Yahudi kabilesi başta olmak üzere küçük aile birliklerinden oluşan diğer Yahudi kabileleri ile bazı müşrik gruplar ile az sayıda Hıristiyan nüfus oluşturmuştur.

Özellikle nüfus oranı şehrin yarıya yakını olan Yahudiler başta olmak üzere, bu gruplarla birlikte yaşamanın gereği olarak bütün haklarının güvence altına alınması, şehrin huzur ve güven içinde yaşanılan bir bölge olması ve dış düşmanlara karşı savunulması amaçlarını hedefleyen ve Medine Sözleşmesi olarak bilinen bir anlaşma metni grup temsilcileri tarafından Enes b. Malik'in evinde imzalanmıştır. Hz. Muhammed (sas), yapılan anlaşma kurallarını ihlal etmedikleri sürece anlaşmanın taraflarından biri olan Yahudilere iyi davranmış, sert dini tartışmalara rağmen düşmanca bir tavır içine girmemiş, ikili ve din dışı ilişkilerini normal şartlarda devam ettirmiştir.

Hıristiyanlar ile olan ilişkileri de benzer şekilde devam etmiştir. Hicretin 9. senesinde Medine'ye kendisi ile görüşmeye gelen Necran Hıristiyanlarına ibadetlerini yapmaları için Mescid-i Nebiyi tahsis etmiştir. Necran Heyeti ile arasında Hz. İsa ve kendisinin Peygamberliği konusunda sert tartışmalar yaşanmasına rağmen, tartışmalarını ikili ilişkiler içinde devam ettirmiştir. Tebük seferinde Eyle halkı ve onların yetkilisi Mar Yuhanna ile görüşerek anlaşma yapmış, ona sahil boyundaki köylerin halkı hakkında bir güvence yazısı vermiştir. Tağlip Kabilesi ile yapılan anlaşmada da onların inanç ve yaşantılarına saygı duyarak din değiştirmeye zorlamamıştır.

İslam, Müslüman olmayan diğer din mensuplarını Zimmî olarak nitelemiş, onları devletle yaptıkları anlaşma üzerine ödedikleri cizye olarak anılan vergi yükümlülüğü ile korunan ve hakları güvence altına alınan kimseler olarak kabul etmiştir. Hz. Muhammed (sas), bu gruba zulüm ve haksızlık yapmayı, gücünün üstünde vergi yüklemeyi, arzusu dışında bir şeyini almayı yasaklamış; haksız yere onlardan birini öldürenin cennetin kokusunu bile duyamayacağını bildirmiştir.

Bu tebliğimizde birlikte yaşamanın temel örneği olarak Hz Muhammed'in (sas) Yahudi ve Hıristiyanlarla olan ilişkileri ele alınacak, onun bu bağlamdaki geniş hoş görüsünün örnekleri verilecektir.

MÜDECCEN SANAT'TA (ENDÜLÜS'TEN KALAN SANATKÂRLARIN ETKİSİYLE YAPILAN MİMARLIK ESERLERİNDE) ESTETİK KAYNAŞMA

Doç. Dr. Mustafa YILDIRIM

Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Türk İslam Sanatları Tarihi ABD

yildmustafa@gmail.com

Endülüs Emevî Devletinin yıkılmasından sonra, orada yaşayan Müslüman sanatkârlar, İspanya hâkimiyetinde kalarak meydana gelen mimarlık eserlerinde etki sahibi olmuşlardır. Yerleşip kalan ve mevcut kültüre uyum sağlayan anlamındaki müdeccen, sanatkârlar vasıtasıyla bir sanat dönemi olarak anılmıştır. İspanyolların "müdejar " dedikleri ifade de bu kelimeden kaynaklanmaktadır.

Müdeccen (Mudejar) üslup, yalnız İspanyollar tarafından geri alınan eski Endülüs topraklarında kalmamış, kuzeydeki İslam yönetimine hiç girmeyen bölgelerde de kendini göstermiştir. Özellikle Kurtuba'nın güçlü tesirleri Tuleytula ve Sarakusta'dan ötelere taşınırken, eskiden beri Hıristiyanların elinde bulunan şehirler de bu üslupta inşa edilmiştir. Göç eden İspanyollar tarafından Amerika'ya oradan tekrar ülkelerine dönenler tarafından Afrikaya ve bazı diğer ülkelere taşınan bu uslup, İslam sanat ve estetiğinin birçok unsurunu üzerinde taşımaktadır.

Sanatın estetik zevk haline gelmesi, insanlar arasında kaynaşmaya ve birlikte yaşamaya yardımcı olması bakımından önemlidir. Farklı kültürlerde ve farklı inanç toplumlarında küresel barış tesis etmenin yollarından biri de estetik haz olmalıdır. Duygulara hitap eden güzellik tezahürleri, insanlığın hoşgörü anlayışını da etkilemektedir. Müdeccen sanat, İspanya'da ve diğer bazı ülkelerde İslam estetiğinin temsilcisi olmakla beraber diğer inanç gruplarının da beğenisini kazanarak toplumlar arası kaynaşmaya zemin hazırlayan önemli unsurlardan biri haline gelmiştir.

PSİKO-SOSYAL AÇIDAN TOPLUMSAL BARIŞ VE İSLAM

Doç. Dr. Vecihi SÖNMEZ

Yüzüncü Yıl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Kelam ABD

Sonmezvecihi@yahoo.com

"Barış ve esenlik" anlamına gelen "İslam" ile zulüm ve nefret yüklü bir kelime olan "şiddet"in bir araya getirilmesi kolay anlaşılır bir durum değildir. Aslında bu iki kelime, modern dönemlerde görülen algı yönetimlerinin etkisiyle birlikte telaffuz edilir hâle gelmiştir. Yerli ve yabancı kimi medya organlarınca önyargılı biçimde ve her fırsatta İslam'ın şiddetle özdeşleştirilmesi, şiddete kaynaklık eden hatta şiddeti teşvik eden bir din olarak sunulması, İslam'a dair yeterince bilgi sahibi olmayan kimselerin yanıltılmasına ve insanlığın İslam'a olan teveccühünü durdurmaya yönelik hareketlerdir.

Toplumsal barışı yıkan şiddet insanla yaşıt bir olgu olsa da, tarih boyunca zaman ve mekân tanımadan birçok insanın hayatını karartsa da, günümüzün en önemli ve öncelikli sorunu olması yönüyle dikkatleri daha fazla üzerine çekmektedir. Fiziksel, psikolojik, sosyolojik, siyasal, kültürel, ekonomik, sözel, cinsel birçok şiddet türü ile karşı karşıya olan insanlık, ısrarlı mücadelelere rağmen maalesef şiddetten arınmış bir dünyaya kavuşamamıştır.

Din-şiddet ilişkisi hakkında salt bir savunma değil, aksine metodolojik analizler, insaflı ve tutarlı tahliller yapılmalıdır. Zira bir dini şiddetle özdeşleştirmenin vebali, sadece o dinin mensuplarını değil, bütün dünyanın inanç haritasını derinden etkileyecek kadar büyüktür. İnsanın yaratılıştan sahip olduğu hakların gasbedilmesi ve kültürel baskıların altında İslam'ın şiddet dini olduğu iddiasının İslamofobi gibi tarihe geçecek bir korku ve nefret hali doğurması, yalnızca Müslümanları değil bütün insanlığı bunalıma sürüklemiştir. Unutulmamalıdır ki, şiddet şiddetle ortadan kalkmaz; kan kanla temizlenmez. Dünyanın güvenliği inançlar üzerinde baskıyla sağlanamaz. İslam'ın şiddet dini değil, bir barış dini olduğunu ortaya koymaya çalışanların emekleri elbette boşa gitmeyecek ve bu yolda atılan her adım, dünya barışına katkı sağlayacaktır. "Ey Muhammed! Sen öğüt ver ! Esasen sen sadece bir öğüt vericisin. Sen onlara zor kullanacak değilsin " (Ğaşiye, 21-22)Bu bildirimizin ana çerçevesini oluşturan yaklaşım tarzı bu olacaktır.

İnsanın "insanlığını gerçekleştirmesi"nin, bireysel ve toplumsal boyutu vardır. İnsanın toplumsal bir varlık olması, diğer insanlarla bir arada yaşamasını, bir anlamda zorunlu hale getirmektedir. Hayatın zenginliği ve anlamı, sosyal hayatın doğal akışı içinde ortaya çıkmaktadır. İnsanı insan yapan değerlerin büyük bir kısmı, doğrudan toplumsal yapı ile ilgilidir. Durum böyle olunca, bir arada yaşayan insanların birbirlerine "katlanmayı bilmeleri" gibi zorunluluk ortaya çıkmaktadır. Bu ise, "insan"ın doğuştan getirdiği, doğal "saygınlık" temeli üzerine kurulmak durumundadır. Her insan, insan olmanın getirdiği onurdan dolayı kutsal bir hak sahibidir. İnsanın insanlığını gerçekleştirebilmesi için, öncelikle can ve mal güvenliğine ihtiyaç vardır. Güvenli bir ortam olmadan, iyinin, güzelin ve doğrunun yakalanabileceğini düşünmek mümkün olmaz. İslâm dini, getirmiş olduğu bireysel ve toplumsal önerileriyle, insanın saygınlığına uygun, adaletin sağlandığı güvenli bir ortamın teminini esas almıştır. Bu ortam sağlanırken, toplumun daha ileriye götürülmesi gibi bir amaç olsa bile, şiddetten ve terörden yardım bekleme, kesinlikle söz konusu değildir.

Sonuç olarak Biz bu bildirimizde toplumsal barışın sağlanmasında İslamın genel anlamda rolünü ortaya koyarak özelde bölgemiz sorunlarının çözümünde temel oluşturması cihetini ve sorunların çözümünde ne kadar etkili olabileceği konusuna dikkatleri çekmeyi amaçladık.

Anahtar Kelimeler: Barış, İslam, Zülüm, Adalet, Toplum

SOCIAL PEACE AND ISLAM IN TERMS OF PHYSIO-SOCIAL

Doç. Dr. Vecihi SÖNMEZ

It is not a clear and understandable case to get Islam and violence together, that Islam means peace and welfare while the other is cruelty and hatred. In fact, these two words have been expressed under the perception direction which seems in the modern times.

The presentation of Islam in the connection with violence in prejudices through some domestic and foreign medias is the main factor causing reaction and antipathy among those who are lack of Islam

Even if the violence which destructs social peace is the same age of human and has made great damages on many without accepting time and local throug the history, it is under the focus of attention because of its actual case. Humanty, under the risks of violence such as physically, politically, culturally, financially, orally and sexually has not get to a peaceful world unfortunately, whereas many efforts were fulfilled.

There is no need to make only a pure defence about the relation religion and violence, but yet we must have methodological and merciful analysises about it. Because the cost of seeing a religion in connection wiht violence is big and this cae affects not only the believers of that religion but also the map of the belief of the whole world.

It is alleged that many human innate rights have been extorted and many cultural rights have been stressed by the violence Islam and it is expressed as Islamphobia. These claimed case is getting be common historically and causes a big hate and terror among peoole. This makes not only moslems but also all the humanity. We have to remember that the remedy of violence is not the violence again. The safety of the world is not up to the suppression on believes. It is not vain for those who struggle to prove that Islam is a peace religion, not the violence. And every step is a crucial contribution for the world peace. "Oh Mohammed, go on to make advise. Actually, you are only an advisor, not that who uses suppression on others. (Ğaşiye, 21-22). That is the main base which this seminar focused on.

While realizing his mankind, man has two dimensions in terms of individually and socially. It is compulsory for men to live together with others as he or she is a social being. The sense of life comes out through the natural social life. Major human values are related in the social structure. So people must learn how to live together in civil norms. This is up to the knowledge and mentality which is the base of accepting human innate rights and natural respect and honour of man. Each person has the holy right as he or she was born as a human being. It is a gerat need to have the safety of body and belongins to live and share many nice things. So Islam bases such a safe medium with its alternative ideas about the justice and honour of man. To carry out these goals, Islam has definetely no need to apply violent ways.

With this presentation we aim to indicate that Islam is not a violent belief system actually, on the contrary it provides a peaceful and humanly method to solve problems, especially at solving our local matters.

Key Words: İslam, Case, cruelty, social peace.

DİNDE HAKİKAT İDDİALARI VE HOŞGÖRÜ

Doç. Dr. Yaşar TÜRKBEN

Bozok Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

yasarturkben@hotmail.com

Son dönemde üzerinde hararetli ve hareketli tartışma yapılan konulardan biri farklı inançlara mensup kimselerin nasıl barış içerisinde barış içerisinde bir arada bulunacakları hususudur.

Avrupa topraklarında uzun süren mezhep savaşları, sanayi devrimiyle birlikte farklı ırk ve dinden insanların büyük şehirlerde bir arada yaşamak zorunda kalması, Amerika gibi göçmenlerden oluşan bir devlette ortaya çıkan problemler, farklı disiplinler üzerinde çalışan entelektüelleri çözüm önerileri getirmeye zorladı. Din felsefesinde her dinin veya inancın hakikatin farklı bir tezahürü olduğu, dolayısıyla bütün dinlerin "hak" oldukları ve bütün inananların da ahirette kurtuluşa ereceklerini iddia eden dini çoğulculuk anlayışı ortaya çıktı. Ancak bu anlayış aydınlar arasında heyecan yaratsa bile geniş halk kitleleri tarafından benimsenmiş gözükmemektedir. Çoğulcuların önerdiği Tanrı tasavvuru filozofların tanrısı ile dinlerin tanrısı ayırımını çağrıştırmaktadır.

Özellikle Müslümanların yaşadığı tarihi tecrübe insanların bir dinin mümini iken başka dine inanana insanlara hoşgörülü olabileceğini göstermektedir. Dolayısıyla, yapılması gereken insanların sahip oldukları teolojik tasavvuru yıkmak değil; o teolojik tasavvur içerisinde farklılıklara hoşgörülü olmayı veya en azından tahammül göstermeyi sağlayacak olan paradigmayı öne çıkarmaktır. Bu çalışmada bunun imkânlarını ele almaya ve tartışmaya çalışacağız.

Anahtar kelimeler: hakikat, hoşgörü, dini çoğulculuk, Tanrı.

BİRLİKTE YAŞAMI TEHDİT EDEN BİR UNSUR OLARAK ŞİDDET

Doç. Dr. Ali ÖGE

Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

alican_042@hotmail.com

İnsan topluluk halinde yaşayan bir varlıktır. Aile toplumun en temel kurumlarındandır. Birlikte yaşamın beraberinde getirdiği bir takım zorunluluklar vardır. Bu gerekler yerine getirilmez ve birlikte yaşamın olmazsa olmaz kuralları hiçe sayılırsa, insanların birlikte yaşam alanları oldukça sınırlanır ve değişik türleriyle şiddet ortaya çıkar. Farklılıkların eşitlik ve barış temelinde birlikte bir arada yaşamalarını gerçekleştirme çabası, günümüz dünyasının temel sorunlarından birisidir. Yaşadığımız dünyada mevcut devletlerin hemen tümünün etnik, dinsel ve mezhepsel açıdan heterojen bir yapıya sahip oldukları göz önünde tutulduğunda, bu sorunun evrensel ölçekte yansımalarının olduğu anlaşılmaktadır. Özellikle farklı kültürlerin bir arada ve iç içe yaşadığı toplumlarda yaşanan sıcak çatışmalar, söz konusu hususun çok daha sıra dışı sorunları beraberinde getireceğine işaret etmektedir.

Şiddet çok genel manada her türlü kabalığı, sertliği, zarar vermeyi, hak çiğnemeyi ifade eden bir eylemdir. Fert, topluluk veya gruba bedenen veya ruhen zarar veren, yaralayan daha ileri seviyede sakat bırakan ve hatta öldüren bir davranış olarak tanımlanabilen şiddet onaylayalım ya da onaylamayalım ama toplumların ayrılmaz bir parçası olarak varlığını insanın olduğu her yerde hissettirmektedir. Şiddet fiziksel ve psikolojik olabildiği gibi sembolik veya metaforik de olabilir.

Din, siyaset, eğitim, ekonomi, ahlak, hukuk vb. toplumsal değerlerin ilk kazanım yeri ailedir. Aile içinde ilk biçimlerini alan bu değerler daha sonra toplumsal içeriklerini kazanırlar ve aileden bağımsız hale gelirler. Bu değerlerde görülen ve "dini şiddet", "siyasi şiddet", "ekonomik şiddet" vb. diye tanımlanan şiddet türleri aslında ailede var olan ve yaşanılan şiddetle de ilgilidir. Dolayısıyla toplumda görülen şiddet örneklerini önlemenin en temel yollarından bir aile de şiddeti önlemekten geçer.

Farklı kültürel kimlikleri olan değişik grupların bir topluluk içinde varlıklarını sağlıklı bir biçimde sürdürülebilmeleri birlikte yaşam kültürlerinin gelişmişliğiyle de orantılıdır. Birlikte yaşamayı kolaylaştıran, mümkün kılan öğelerin başında, ortak fikirler, ortak hedefler, idealler ve uyum gelir. Bu temel değerlerdeki farklılıklar çoğaldıkça birlikte yaşama kurallarına daha çok ihtiyaç duyulmaktadır. Kurallar sayesinde farklılıkların meydana getirdiği çatışmalar en aza indirgenebilmekte, farklılıklar içinde ortak öğeler ve benzeşmeler yakalanabilmekte, birlikte yaşamanın uyum içinde olması sağlanabilmektedir.

İNANÇ BİRLİĞİ VE BARIŞ

Yrd. Doç. Dr. Cafer GENÇ
Artvin Çoruh Üniversitesi
genc-cafer@hotmail.com

Hemen her insanın/toplumun kendine has bir barış anlayışı vardır. Buna bağlı olarak barışı gerçekleştirmeye yönelik çabaları da vardır. Barış insan/toplum olmanın doğal sonucu olarak ortaya çıkan bir realitedir. Dolayısıyla konu etrafında tartışmalar yapılmış ve birçok tez ortaya çıkmıştır. Toplumlar, devletler, bütün sosyal organizasyonlar barışı sağlamak için bir takım sosyal politikalar geliştirme arayışlarına girmişlerdir. Hatta bazen devlet politikalarını aşıp uluslararası denilebilecek türde daha kapsayıcı "bağımsız" teşkilatların kurulması gerekli görülmüş ve bu konuda küçümsenmeyecek ölçüde mesafeler de alınmıştır. Ancak birçok yerel ve uluslararası kuruluşa rağmen öngörülen barışın sağlanamadığı da açık bir hakikattir. Bir bakıma bu teşkilatlar formel düzeyde kalmış, kendilerinden beklenen/atfedilen amaç gerçekleşememiştir. Bu kurumların neden istenen seviyede fonksiyonel olamadıklarına dair birçok görüş ileri sürülebilir. Konu tercih edilen hareket noktasına göre farklı hatta zıt sonuçlara götürülebilir. Bu tutum konuyu çözmek bir yana daha karmaşık hale getirir. Ancak şu kadarını söylemek gerekir: Bütün sosyal politikalar sonuç itibariyle insan ve toplum gerçeğine dayandığından insanın ferdi ve sosyal fıtratından ayrı ele alınamaz. Barış istemek büyük bir erdem olmakla beraber yeterli değildir; en az bunun kadar barışın epistemolojik açıdan ne/nasıl olduğunun da bilinmesi gerekir. Bu bilindiğinde belki önemli ölçüde ütopik beklentilere girmeden rasyonel barışın imkânları aranabilir. Konunun önemli ölçüde beşerî kurumsallaşma yönü bulunmaktadır. Ancak bizce konunun bunların üzerinde insan ve toplumun tarihsel olmayan asıl yönüne matuf kısmı da vardır. Teorik olarak her ideolojinin dinî bir arka planı bulunmaktadır. İdeolojik çeşitlilik her zaman dinsel çeşitlilikten daha fazladır. Siyasî ve toplumsal düzeyde din sağlam bir zemine oturtulamadığında ideolojik çeşitlilikten ve buna bağlı olarak ortaya çıkabilecek ideolojik kargaşadan kurtulmak mümkün değildir. Dolayısıyla konunun önemli ölçüde teolojik yönü bulunmaktadır. Konunun teoloji düzeyinde ele alınması önemli bir hareket noktası olmakla beraber yeterli değildir; bu sadece konunun kategorize edilmesini kolaylaştırır. Bunun bir ileri noktası, İslam dini ile farklı dinlerin barış konusundaki tezlerinin ele alınmasıdır. Konunun tabiatı gereği bu tartışmaların içe ve dışa doğru derin epistemolojik kırılmalara yol açacağını söyleyebiliriz. Ancak evrensel barışın en önemli şartının "gerçekçilik" olduğunu bilmek gerekir. Barış satın alınamaz, gerçekleştirilebilir.

MEDENİYETLER ARASI ETKİLEŞİMİN ÇİNİ SANATINA YANSIMASI

Yrd. Doç. Dr. Çetin ÖZTÜRK

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik Bölümü

cetinozturk2001@gmail.com

Farklı kültürlerin birlikte yaşamasını kolaylaştıran unsurların en başında ortak fikir-düşünce-hedef ve kültür gelmektedir. Bu unsurlar arasında fark çoğalmaya başladıkça bir arada yaşamaya daha fazla ihtiyaç duymuşlar ve sosyal hayatı düzenleyen kurallar ile bu farklılıkların ortaya çıkaracağı çatışmaları elimine etmişlerdir. Bunca farklılıkların içerisinde sanatla birlikte doğal bir uyum yakalamışlar ve ortaya yüzyıllar boyunca etkilerinin devam ettiği eserler çıkarmışlardır. Bu eserlerden biri de çinidir.

Çini sanatı da kültürlerin etkileşimleri ile gelişmiş ve nesilden nesile kültürel bir miras olarak aktarılmaya devam etmiştir. Örneğin çinileri ile meşhur Sırçalı Medrese'nin (1243) kitabesinde Tuslu bir sanatçının isminin olması bunun bir kanıtı sayılabilir. İran'ın Tus kentinden gelmiş bir aileden olan bu sanatçının Anadolu'da Konya ve çevresinde etkinlik gösterdiği, öteki yapıtlarda görülen benzerliklerden anlaşılmaktadır. Üstelik kitabede adı geçen Tuslu Muhammed'in yapının hem mimarı hem de çini ustası olduğu kabul edilmektedir.

Bu bildiride farklı kültür ve milletler arasındaki etkileşimlerin çini sanatı üzerindeki etkileri ve Çini sanatının bu milletlerin bir arada yaşamasına olan katkısı incelenecektir. Ming dönemi Çin Seramikleri, Endülüs Dönemi Çinileri, İran Çinileri, Selçuklu Dönemi Çinileri ve Osmanlı Dönemi Çinilerinin bu katkıdaki rolü örnekler verilerek sunulacaktır.

Anahtar Kelime: Çini, Medeniyet, Sanat.

HULEFÂ-Yİ RÂŞİDÎN DÖNEMİNDE BİR ARADA YAŞAMA TECRÜBESİ

(Fethedilen Bölgelerdeki Gayr-i Müslim Çiftçilerle İlgili Uygulamalar)

Yrd. Doç. Dr. Fatih OĞUZAY

ÇOMÜ İlahiyat Fakültesi

foguzay@comu.edu.tr

Amaç: Hulefâ-yi Râşidîn döneminde fethedilen bölgelerdeki çiftçilerle ilgili uygulamalar bağlamında Müslümanların bir arada yaşama politikalarını tespit etmektir.

Yöntem: Dönem fetihleri kaynaklar üzerinden ele alınarak gayr-i müslimlerle ilgili uygulamalar tetkik edilecek ve bunların bir arada yaşama kültürü üzerindeki etkisi araştırılacaktır.

Bulgular: Hz. Peygamber döneminde Arap Yarımadası İslam hakimiyeti altına alınmış ve fetih hareketleri kuzeyden yarımada dışına yönelmişti. İlk halife Hz. Ebû Bekir iç karışıklıklara sebep olan Ridde olaylarını bastırarak merkezi otoriteyi yeniden sağladıktan sonra Suriye, Filistin, Ürdün ve Irak topraklarına ordular gönderdi. Onun, dönemin iki büyük gücü olan Bizans ve Sâsâni imparatorlukları üzerine başlattığı bu harekât kısa süre içerisinde önemli başarılara ulaştı. Halefi Hz. Ömer ise çok büyük fetihler gerçekleştirerek bir taraftan Sâsânîler'in hakim olduğu Irak-İran bölgelerini; diğer taraftan ise Bizans'ın kontrolündeki Suriye, Filistin, Ürdün ve Mısır bölgelerini İslam hakimiyeti altına aldı. Hz. Osman döneminde ise bir taraftan Azerbaycan, Ermenistan diğer taraftan İfrîkiye bölgeleri fethedilirken deniz seferleri ile Kıbrıs adası kontrol altına alınmıştı.

Hulefâ-yi Râşidîn döneminde gerçekleştirilen İslam fetihleri, dünya tarihinde eşine pek rastlanmayan bir hızla ilerleme göstermişti. Bunun sonucu olarak İslam hakimiyeti, medeniyet tarihinin önemli merkezlerini kapsayan çok geniş bir coğrafyaya yayılmış ve daha da önemlisi bu yeni bölgelerde kalıcı olabilmişti. Irak, İran, Suriye, Filistin, Ürdün, Mısır ve Cezîre gibi kadîm medeniyetlere ve yoğun nüfusa ev sahipliği yapan bu bölgelerin başarılı bir şekilde ve kalıcı olarak İslam hâkimiyetine alınmasında, fetih esnasında ve sonrasında uygulanan politikaların etkisi büyüktür. Bilhassa fethedilen bölgelerin Mezopotamya ve Nil vadisi gibi dünyanın başlıca tarım merkezlerini kapsaması ve ele alınan dönemde temel geçim kaynağını tarımın teşkil etmesi göz önüne alındığında, İslam hâkimiyeti altına alınan gayr-i müslim çiftçilerle ilgili uygulamalar, bölge halklarının İslam hâkimiyetini benimsemesinde ve bu hakimiyetin kalıcı olmasında son derece önemli bir etkiye sahiptir.

İslam fetihleri öncesinde bu bölgelerde hâkim olan Bizans ve Sâsânî imparatorluklarının çiftçilere yüklediği ağır vergilerin yanı sıra, tarım alanlarının ıslahı ve sulama sistemleri gibi konulardaki ilgisizlikleri çiftçileri oldukça yıpratmıştı. Buna karşın Müslümanlar fethettikleri bölgelerde halka iyi davrandılar. İnsanları katletmediler, çiftçileri esir alıp köleleştirmediler, tarım alanlarına zarar vermediler. Çiftçileri yerlerinden sürüp tarım arazilerine el koymadılar. Din özgürlüğü ve can güvenliği gibi temel hak ve hürriyetlerini sağladılar. Fetihlerin hemen ardından adil bir vergi sistemi oluşturmak için çalışmalar başlattılar. Su kanallarının açılması, bataklıkların kurutulması gibi tarım alanlarının ıslahına yönelik çalışmaları devlet olarak üstlendiler. Bu hizmetlere büyük bütçeler ayırarak çiftçilere destek oldular.

Sonuç: Çok geniş bir coğrafyaya yayılan İslam hâkimiyetinin bu yeni bölgelerde kalıcı olmasını sağlayan temel unsur, Müslümanların fethettikleri bölgelerdeki insanlara uyguladıkları hoşgörülü bir arada yaşama politikaları idi. Din ve inanç noktasında insanlara baskı yapılmamıştı. Hâkimiyet alanındaki herkes İslam devletinin bir vatandaşı olarak kabul edilmiş din özgürlüğünden can ve mal güvenliğine temel hak ve hürriyetleri teminat altına alınmıştı.

Uygulanan bir arada yaşama politikası İslam fetihlerinin başarısında ve kalıcı olmasında çok etkili bir rol oynamıştı.

Anahtar Kelimeler: Hulefâ-yi Râşidîn, bir arada yaşama, İslam fetihleri, tarım.

KUR'ÂN'DA TOPLUMSAL BÜTÜNLEŞME VE BİRLİKTE YAŞAMANIN TEMEL İLKELERİ

Yrd. Doç. Dr. Ferihan ÖZMEN

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

ferihanozmen@hotmail.com

Amaç:

Toplumdaki farklı grup, kurum ve cemaat gibi sosyal unsurların kendi özgürlüklerini koruyarak karşılıklı anlayış ve ahenk içerisinde bir bütünlük oluşturacak tarzda birleşip kaynaşmasının sağlanmasındaki en etkili faktörlerden biri olan Kur'ân-ı Kerim'in toplumsal bütünleşme ve birlikte yaşama adına getirdiği prensiplerin nasıl anlaşılması gerektiğine dikkat çekmektir.

Materyal ve yöntemler:

Kur'ân-ı Kerim, toplumun tüm bireylerinin soy, ırk, din, kültür vb. açılardan farklılıklarına rağmen insanların eşitliğine inanma ve bir arada yaşama imkânı sunar. Kur'ân'ın temel mesajının doğru anlaşılması ve yeryüzünde barış ve huzurun tesis edilmesi için onun yorumcudan bağımsız olarak ortada duran ve dilbilimsel analizlerle anlaşılmayı bekleyen bir metin olarak değil, Hz. Peygamber'in ve sahabenin ortaya koydukları siret ve geleneği ifade eden sünnetle birlikte okunması gerekir.

Bulgular:

Kur'ân-ı Kerim'in toplumu birleştirici ve bütünleştirici mesajının ayrıştırıcı bir anlayışla okunma/yorumlanma faaliyetlerinin sonucunda bugün İslam coğrafyasında felaket derecesine varan dinî, siyasî ve içtimâî problemler ortaya çıkmıştır. Halbuki Kur'ân indiği çağda ırkçı ve sınıf ayrılığına dayalı bir toplum içerisinde yaşayan insanlar arasında nesep bağı yerine din kardeşliğine dayalı toplum anlayışı ikame ederek bireylerin evrensel ahlaki değerler benimsemeleri açısından adeta bir zihniyet inkılâbı gerçekleştirmiş ve farklı din mensuplarının barış içerisinde bir arada yaşamalarına imkan sağlamıştır.

Kur'ân öncelikle tüm insanların aynı özden, aynı anne-babadan yaratılmaları açısından insanların eşitliğini vurgulamış; insanların birbirleriyle ırk üstünlüğü yarışına girmek için değil, tanışıp bilişmek için kavimlere ve kabilelere ayrıldığını belirterek ırkçılık, kabilecilik ve soy üstünlüğü anlayışlarını reddetmiştir. Diğer yandan inanç ve düşünce farklılıklarının Yüce Allah'ın iradesinin bir sonucu olduğunu vurgulamış; inanç özgürlüğü prensibini getirerek insanlar arasında ayrımcı ve dışlayıcı anlayışın reddedilmesi gerektiğini bildirmiştir. Kur'ân ötekinin kutsalına dil uzatmayı yasaklayıp, inanç farklılıklarına karşı hoşgörüyle muamele etmeyi tavsiye ederek inanç ve ibadetler konusunda farklı tercihlere saygı duymayı öğütlemiştir. Zulmetmedikleri takdirde ehl-i kitapla en güzel şekilde mücadele etmeyi ve barışa yönelenlerle barışta kalmayı emretmiş, müminlerle savaşmayıp barış teklif edenlere saldırmayı yasaklamıştır. Kur'ân bir topluluğa karşı öfke ve nefretin onlara haksızlık yapmaya sevk etmemesi gerektiğini anlatır. Haksız yere bir insanı öldürmeyi bütün insanları öldürmekle ve birinin hayatını kurtarmayı da bütün insanları yaşatmakla eş değer sayarak sadece müslümanlar arasında değil tüm insanlar arasında barışı tesis/teşvik eder.

Kur'ân müminleri erdemli bir toplum olarak ilan eder ve bunun gereği olarak bireye toplumda iyiliği hakim kılmak ve kötülükten sakındırmak misyon ve görevini yükler. Adaleti ayakta tutmayı emreder. İnanan iki topluluk birbiriyle savaşırsa aralarının düzeltilmesini ister. Ancak Kur'an'ın barışa, hoşgörüye, affediciliğe çağıran pek çok ayetinin yanında daha çok Medine döneminin

sonlarında nazil olan savaş vurgulu ayetlerini ön plana çıkarılmakta ve Kur'ân toplumda birlik ve beraberliği güçlendiren dini bir kaynak olmaktan çok her türlü farklı görüş ve iddiaya dayanak gösterilen bir referans metni haline dönüştürülmektedir.

Sonuç ve tartışma:

Kur'ân'ı birleştirici ve bütünleştirici bir metin olarak okumanın kodlarını belirlemek için onu Hz. Peygamber'in sireti ve sünneti ile birlikte okumak gerekir. Bu tür bir okuma/anlama faaliyeti Kur'ân'ın birleştirici ve bütünleştirici bir metin olarak yorumlanmasına imkân tanıyacaktır.

Anahtar kelimeler:

Kur'ân, barış, birlikte yaşama, toplumsal bütünleşme

MEDENİYET İNŞASI VE BİRLİKTE YAŞAMA'NIN KODLARI: USÛLÜ'L-FIKH VE İÇTİHAT

Yrd. Doç. Dr. Hasan ÖZKET

Kırklareli Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İslam Hukuk Usulü ve Tarihi ABD

hozket@gmail.com

Amaç:

Günümüz insanı her alanda birçok bilgi parçalarının kesin bileşenlerinden oluşan hazır buluşların içinde hayatını sürdürmektedir. Bu oluşumun ontolojik paradigmalarına baktığımızda aklî ve naklî kaynak verilerinin diyalektiğini görürüz. Aklî verilere konu olan olguların her yerde aynı neticeyi kısa vadede, nakli verilerin ise sabit bir ortak metni yoksa bu şansı yakalamasında uzun vade gerektiğine şahit olmaktayız. Ayrıca olgular aklın ve naklin ortak konusu durumunda da olabilirler. Oysaki aklî ve naklî olgular kendi aralarında birlikte ve tek başına dengeler içerdiği görülmektedir. Tebliğ Usûlü'l-Fıkh İlmi kaideleriyle ortaya konan içtihadın aklî ve naklî sonuçlarıyla sosyal değişimi adaptasyonunu sağlamaktır.

Materyal ve yöntemler:

Usûlü'l-Fıkh ilmi alanında yazılan eserler adeta bu ilmin gayesini açıklar biçimde İçtihat konusu ile sonlandırılır. Zira içtihat kaynağı ayrı ayrı veya birlikte olsun aklî ve naklî alanlarda yapılan çalışmalar ve sonuçlar sürecidir. Alanında dönüm noktası olmuş eserlerde mesele oluşturma ve yaklaşım biçimleri karşılaştırılacaktır. İmam Gazali'nin Mustasfa'sı, İmam Şatibi'nin Muvafakat'ı ve Molla Hüsrev'in Mir'at adlı eserlerinde İçtihat başlıkları karşılaştırmalı olarak incelenecektir.

Bulgular:

Sözel ve sayısal varsayımlar bütünü olan Usûlü'l-Fıkh ilmi sabit metin olan Kur'an-ı Kerim'in anlamlandırılmasında kullanılmaktadır. İslam kültür tarihinde farklı coğrafyalarda benzerlikleri fazla olan birliktelikler oluşturmuştur. Bu tespitden hareketle günümüz yaşam biçimine katkıları düşünülmektedir.

Sonuç ve Tartışma:

Erken devir içtihat anlayışının kodlarıyla İslam kültür havzalarında birleştirici özelliğe sahip Ehli Sünnet ve İcma adıyla bilinen dengeli ve sağlam omurganın günümüz insanlığına nasıl bir açılım sağlayacağı tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Usûlü'l-Fıkh, ortak payda, İçtihat, varsayım.

İSLAM İDARE HUKUKU GELENEĞİ BAĞLAMINDA BİRLİKTE YAŞAMANIN TEMEL DİNAMİKLERİ

Yrd. Doç. Dr. Hüseyin BAYSA

Kilis 7 Aralık Üniversitesi İlahiyat Faklütesi Temel İslam Bilimleri Bölümü İslam Hukuku ABD

huseyinbaysa@kilis.edu.tr

Amaç: Bu bildiride, tarih boyunca müslüman toplumlarda farklı etnik köken, kabile, inanç ve ideolojilere mensup birey ve grupların birlikte yaşamalarına imkân sağlamaya yönelik alınan idari tedbirler ile yapılan hukuki düzenlemelerin gerisindeki dinamiklerin tespit edilmesi amaçlanmaktadır.

Materyal ve Yöntemler: Hz. Peygamber döneminde farklı kabilelerden müslümanları kardeşlik duygusuyla birbirine bağlayan ve müslümanların gayrimüslim unsurlarla birlikte barış içinde yaşamalarını sağlayan nasslar ile Hz. Peygamber'in bir devlet başkanı sıfatıyla bu neticenin alınmasına yönelik idari tasarruflarına ilişkin rivayetler, bu çalışmanın temel kaynakları olacaktır. Ayrıca başta Osmanlı devleti olmak üzere İslam hukukuyla yönetilmiş ülkelerde farklı uluslarla bir arada yaşanmış tarihi tecrübelere dair araştırmalar, önemli veriler olarak değerlendirilecektir.

Bulgular: Bir toplumda bireylerin değişik aidiyet konularında kendilerinden farklı olanlarla birlikte yaşayabilmeleri için saygı, yardım ve diğerkâmlık gibi güven duygusunu artıcı ve birleştirici erdemlere sahip olmaları gerekmektedir. Bireylerle ilgili bu sorumluluğun yanı sıra kamu otoritesinin de toplumu ayrışmaya karşı koruyan, bütünleştirici yasal düzenlemeleri yapmak ve bu yönde icraatlar sergilemek gibi görevleri bulunmaktadır. Yönetici mekanizmanın bu görevleri doğrultusunda alacağı önlemler, ilgili toplumun kültürel ve siyasal şartlarına göre değişiklik arz edebilir. Ancak söz konusu pratikleri besleyen dinamiklerin yaklaşık olarak aynı mahiyete sahip olduğu görülmektedir.

Sonuç ve Tartışma: Farklı mensubiyetlerin doğurduğu değişik kimliklerin toplumda hoşgörü ile karşılanması noktasında kamu otoritesinin birinci derecede sorumluluğu bulunmaktadır. Bu sorumlulukla yönetilen müslüman toplumlarda farklı aidiyetleri bulunan birey ve toplulukların barış içinde yaşadığına tarih çokça şahitlik etmiştir. Yabancı düşmanlığı, ırkçılık, ayrımcılık ve ötekileştirmenin; barış ve huzura kastettiği günümüzde, tarih boyunca müslümanların birlikte yaşama konusunda geliştirdikleri hukukun bilinmesine ve tarihî tecrübenin günümüze yansıtılmasına ihtiyaç vardır. Bu amaçla yapılan araştırmada, yönetici mekanizmanın katkısıyla gerçekleşen toplumsal bütünleşme etkinliğinin gerisinde şu dinamiklerin bulunduğu görülmektedir: Devletin ayrıştırıcı ve dışlayıcı etkenlere karşı birleştirici ve bütünleştirici stratejiler geliştirmesi, bireylere temel insan haklarından faydalanma imkânını sağlaması, devletle birey ve bireyler arası ilişkilerde adaletin esas alması ve devletin bütün bunları gerçekleştirebilmek için yeterli siyasi, askeri ve ekonomik güce sahip olması.

Anahtar Kelimeler: Birlikte yaşama, İslam idare hukuku, çok kültürlülük, adalet, ötekileştirmek.

HZ. PEYGAMBER DÖNEMİNDE BİRLİKTE YAŞAMA: YENİ TOPLUMUN İNŞÂSI VE MUAHÂT (KARDEŞLİK ANLAŞMASI)

Yrd. Doç. Dr. Mahmut KELPETİN

Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İslam Tarihi ABD

mkelpetin@hotmail.com

Hz. Peygamber'in Mekke'den Medine'ye hicreti, risâlet görevini daha iyi şartlarda yerine getirmesini ve İslâmiyet'in daha hızlı yayılmasını sağlayan çok önemli bir olaydı. Allah Resûlü'nün buraya yerleşmesinden sonra en büyük hedefi, kendisine tebliğ edilen Kur'an âyetlerini eksiksiz biçimde ulaştırmak ve dinin gelecek nesillere değişmeden aktarılmasını sağlayacak müminlerin yetişmesini sağlamaktı. Bu amaçla şehirde toplumun iç dinamiklerini harekete geçiren ve yeni toplumun inşasına zemin hazırlayan bazı düzenlemeler gerçekleştirdi.

Mekke'den Medine'ye hicret eden müslümanlar sadece inançları uğruna evlerini, mal ve mülklerini terk etmek durumunda kaldılar. Bu nedenle onlara hicret edenler manasında "muhacirîn" denildi. Diğer yandan şehirlerine gelen müslümanların barınma ve yeme-içme gibi her türlü ihtiyaçlarını karşılayan Medineli müslümanlara da "ensâr" adı verildi. Allah Resûlü, Mekke'den gelen muhacirlerin yeni şehirde uyumlarını kolaylaştırmak için onları Medine'de yaşayan ensarla kardeş ilan etti. İki ayrı toplumun birlikte yaşama projesi olan bu kardeşlik anlaşmasına "muâhât" adı verilmiştir. Muâhât, Hz. Peygamber'in Medine'de gerçekleştirdiği en önemli icraatlardan biridir. Arapça "uhuvve" kökünden türeyen muâhât, sözlükte "biriyle kardeşlik etmek, iki kişiyi birbirine kardeş etmek ve kardeşleşmek" anlamlarına gelir. Bazı Mekkeli sahabîlerin hicretten önce kendi aralarında kardeş ilan edildiği de rivayet edilmektedir.

Hz. Peygamber'in, iki topluluk arasındaki kaynaşmayı sağlayabilmek için gerçekleştirdiği bu projede, ensardan maddî durumu müsait olanların muhacirlerden bir aileyi kendi himayelerine alması amaçlanmaktaydı. Kardeşlik Anlaşması kapsamında her iki aile birlikte çalışacak ve elde ettikleri geliri de paylaşacaklardı. Hatta onlar Kur'an-ı Kerîm'in miras şartlarını belirleyen yeni hükümleri nâzil olana kadar birbirlerine mirasçı olmuşlardır. İslâm tarihinde benzerine rastlanmayan bu olay, Hz. Peygamber'in hicretinden yaklaşık beş ay sonra gerçekleşmiştir. Rivayete göre Allah Resûlü, Mescid-i Nebevî'nin inşasında ensar ve muhacirinden kırk beşer kişiyi Enes b. Mâlik'in evinde topladı. Daha sonra da "İslâm dininde, din kardeşliği vardır" diyerek onların arasında kardeşlik anlaşmasını gerçekleştirdi.

Ensar ve muhacirler arasında tesis edilen bu anlaşma ile birlikte Medine'de birlik ve bütünlüğün sağlanmasında çok önemli bir adım atılmıştır. Yurtlarını terk etmeleri nedeniyle zor durumda kalan muhacirlerin maddî sıkıntıları önemli ölçüde giderilmiş ve yeni toplumun inşasında üzerlerine düşen sorumluluğu yerine getirmeye çalışmışlardır. Ayrıca asabiyete dayanan kabile birlikteliğinin yerine tevhid esasına bağlı olan bu yeni projede müslümanlar hem Medine'deki Yahudiler ve münafıklarla hem de Arap yarımadasında Mekkeliler'in önderliğindeki müşriklerle daha başarılı biçimde mücadele etmişler; askerî açıdan ortaya çıkan tehditleri sınırlandırma imkanını elde etmişlerdir. Böylece Kur'an'da müminlerin kardeş olduğunu beyan eden ilahi mesajın uygulamasındaki en müşahhas örneği Hz. Peygamber, ensar ve muhacir arasında tesis ettiği muahat ile gerçekleştirmiştir.

TÜRK-İSLAM EDEBİYATINDA İNSANIN DEĞERİ VE BİRLİKTE YAŞAMA KÜLTÜRÜNÜN ŞİFRELERİ

Yrd. Doç. Dr. Mehmet GÖKTAŞ

Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Türk-İslam Edebiyatı ABD

mehmet.goktas@atauni.edu.tr

İnsan yaratılışı icabı medenidir. İnsanlık tarihten günümüze birçok köklü medeniyete tanıklık etmiştir. Bu medeniyetlerin günümüz medeniyetinin tesisinde büyük payı vardır. İnsanlar gibi medeniyetler de etkileme ve etkilenme özelliğinden uzak değildir. Özellikle günümüzde iletişim kanallarının yaygınlaşması dünyayı küçük bir köy haline getirmiş ve etkileşim çok daha kolay ve etkili hale gelmiştir. Medeniyetlerin tesisinde güçlerini sözün gücünden alan ediplerin rolü çok büyüktür. Bugün Mevlânâ'yı, Yunus Emre'yi, Tolstoy'u, Dostoyevski'yi, Victor Hugo'yu, Shakespeare'i Beydeba'yı, Alexandre Dumas'ı, Sadî'yi ve daha nicelerini tanımayan yahut duymayan neredeyse yok gibidir. Bu ünlü edipler eserlerinde, inançlarının temelini oluşturan kutsal metinlerin, insanı merkeze alan ve birlikte yaşama kültürünü öğütleyen mesajlarını bolca işlemişlerdir. Bu sebeple tüm dünya insanları tarafından birer klasik olarak kabul edilen bu eserlerin insanlığın özlediği medeniyetin ve birlikte yaşama kültürünün oluşumunda etkileri inkâr edilmez bir gerçektir.

Her büyük edebiyatın kendisini meydana getiren medeniyete uygun, bir sanat anlayışına, bir ilim ve tefekkür kaynağına dayandığı görülür. İslâmî Türk Edebiyatının ilim ve fikir kaynağı bizde büyük oranda Kur'an'dır. İşte biz bu tebliğimizde Türk-İslam medeniyetinin oluşumunda büyük etkiye sahip ediplerimizin "Birlikte Yaşama Kültürü" nün tesisinde, özelde insanımız genelde dünya insanlığında büyük yankı uyandırmış ölümsüz mesajlarını kronolojik bir şekilde işlemeyi amaçlıyoruz.

Anahtar Sözcükler:

İnsanın değeri, Edebiyat, Birlikte yaşama

BİR BİRLİKTE YAŞAMA FIRSATI OLARAK "MÜSLÜMAN AZINLIKLAR FIKHI"

Yrd. Doç. Dr. Muammer ARANGÜL

Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İslam Hukuku ABD

m.arangul@sirnak.edu.tr

Hukuk, birlikte yaşamı hak ve sorumluluk çerçevesi içinde mümkün kılarak güvence altına alan bir olgudur. Hukuk olmaksızın birlikte barış içinde yaşamın tarafların insaf ve keyfiliğinden bağımsız olarak varlığını sürdürmesi mümkün değildir. Fıkıh literatürüne bakıldığında, hukukçuların büyük bir çoğunluğunun İslam ülkesinde yaşayan gayrimüslim azınlıkların hak ve sorumluluklarını güvence altına aldıkları ve genişletme taraftarı oldukları görülür. Zaten fiilî olarak da gayrimüslim pek çok unsur İslam coğrafyasındaki varlıklarını günümüze kadar sürdürebilmişlerdir. Bu açıdan bakıldığında, müslümanlar ile gayrimüslimlerin İslam ülkesinde barış içinde birlikte yaşamalarının hukuki temellerinin en az 1400 yıl önce Asr-ı Saâdet'te atıldığı rahatlıkla ifade edilebilir. İslam tarihinin değişik dönemlerinde, Mekke'de, Habeşistan'da, Endülüs'te ya da İslam coğrafyasının başka bölgelerinde müslümanların azınlık durumunda bulunduğu tecrübelerin yaşandığı da bilinmektedir. Ancak bütün bu örnekler ibtidâî ve/veya geçici bir özelliğe sahip olduğu için müslümanların gayrimüslim bir ülkede gayrimüslimlerle birlikte barış içinde yaşayabilmelerine hukukî bir temel teşkil etme mahiyetini haiz olamamışlardır. Özellikle 20. yüzyılda İslam ülkelerinin gayrimüslim devletler tarafından geniş çapta işgal edilerek sömürgeleştirilmesi ve bunu büyük sayıda müslüman nüfusun Batı ülkelerine göç etmesinin izlemesi, müslümanların gayrimüslim ülkelerdeki ikametini ibtidâî ve geçici olmaktan uzaklaştıran bir etken olmuştur. Artık gayrimüslimlerin çoğunluk ve hâkim unsur olduğu bu ülke ve devletleri kendi ülke ve devletleri olarak kabul edip benimseyen ya da bu fiilî duruma bir şekilde boyun eğen müslümanların varlığı inkâr edilmesi mümkün olmayan bir realite olarak varlık kazanmıştır.

İslam ülkesinde yaşayan gayrimüslimler için olduğu gibi, gayrimüslim ülkelerde yaşayan müslümanlar için de bu birlikteliğin hukukî temellere dayandırılması büyük bir önem arzetmektedir. Zira en azından bir yönüyle hukukî olmayan hiçbir birlikteliğin kalıcı ve adil olamayacağı aşikardır. Özellikle 2003-2006 yılları arasında Hollanda'da yaşadığım dönemde, Batı ülkelerinde gayrimüslimlerle birlikte yaşamanın Müslümanlar açısından fıkhî/hukukî bir temele oturtulamadığına şahit olmuştum. Müslümanların çoğu hem bu konuda bir bilgi ve tecrübe eksikliği yaşıyor hem de isteksiz davranıyordu. İçinde yaşanılan gayrimüslim ülkelerin kanunlarına karşı sahip olunması gereken doğru tavrın ne olması gerektiği hususu sürekli olarak kafamı kurcalıyordu. Zira Müslümanlar açısından hem bu ülkelerin ve kanunların nimetlerinden faydalanılması hem de bu ülke ve kanunlara karşı lâkayt ve sorumsuz davranılması sıkça karşılaşılabilen bir durumdu. İşin en ilginç tarafı ise bu yanlış tavrın zaman zaman dinî birtakım temellere dayandırılması veya dayandırılmak istenmesiydi. Zikredilen bu hususların, birlikte barış içinde yaşamı olumsuz olarak etkilediğinin ve önlem alınmazsa imkânsız hale getireceğinin farkına varmak Batı ülkelerinde yaşayan hiçbir müslüman için zor bir şey değildi. Bu problemin çözümüne ufak da olsa bir katkı yapmak amacıyla "İslam Hukuku Açısından Gayrimüslim Ülke Kanunlarının Bağlayıcılığı" başlıklı bir doktora çalışması gerçekleştirdim. Araştırma sürecinde, fıkıh literatürümüzün, hangi dinden, ırktan veya milletten olursa olsun, insanların İslam ülkesinde bir arada yaşayabileceği hukuki temellere çok muhkem ve açık bir şekilde sahip olduğunu ve bu temeller üzerine de büyük İslam medeniyetinin inşa edildiğini gördüm. Ancak müslümanların gayrimüslim ülkelerde azınlık olarak yaşaması nisbeten çok daha yeni bir durum olduğu için yeterli düzeyde ele alınmamış, azınlık müslümanların hak ve sorumlulukları klasik fıkıh

literatüründe detaylı bir şekilde işlenmemiştir. Yusuf el-Kardâvî, Faysal el-Mevlevî, Tarık Ramazan, Kettani, Tubulyak ve Abou el-Fadl gibi pek çok âlim ve mütefekkirin problemin farkına varması ve müslümanların azınlık olarak gayrimüslimlerle barış içinde ve hukuka dayalı olarak bir arada yaşayabilmeleri adına yaptıkları araştırmalar "Müslüman Azınlıklar Fıkhı" denilen disiplini ortaya çıkarmıştır.

Müslüman azınlıklar fıkhı, gayrimüslim bir ülkede müslümanların gayrimüslimlerle birlikte barış içinde yaşayabileceğinin müslümanlar tarafından resmî olarak kabul ve ilan edilmesi anlamına gelmekte, aynı zamanda bu yeni olgunun hukukî ve dinî temellerini ihtiva etmektedir. Bu yönüyle bilimsel açıdan ihmal edilmemesi, araştırılması ve geliştirilmesi gereken bir disiplin; insanî ve toplumsal açıdan da kaçırılmaması gereken bir fırsattır. Tebliğimizde Müslüman azınlıklar fıkhının küresel barışa katkı sunma bakımından anlam ve önemi hususunda birikimlerimizi aktarmak arzusundayız.

BİRLİKTE YAŞAMA KÜLTÜRÜ BAĞLAMINDA SURİYELİ ÇOCUKLARIN DEVLET OKULLARINDA KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR ÜZERİNE NİTEL BİR ARAŞTIRMA

Yar. Doç. Dr. Muhammed Esat ALTINTAŞ

Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakğltesi Din Eğitimi ABD

maltintas@erciyes.edu.tr

II Dünya Savaşı'ndan bu yana dünyanın yaşadığı en ağır insani kriz olan Suriye'deki çatışmalar altıncı yılına girdi. Milyonlarca insan evlerini terk edip komşu ülkelere sığınmak zorunda kalmıştır. En fazla Suriyeli mülteciye misafirlik yapan ülkelerden biri olan Türkiye'de bulunan Suriyeli nüfusun önemli bir bölümünü okul çağındaki çocuklar oluşturmaktadır. Türkiye'de bugün sayıları 1,3 milyonu bulan Suriyeli çocuk nüfusunun 925.000'inin okul çağında olduğu tahmin edilmektedir. 2016 yılı itibarıyla bu çocukların 325.000 kadarı eğitim sistemine dâhilken 600.000 civarında çocuğun eğitim sistemi dışında olduğu belirtilmektedir. Sisteme dâhil edilen çocukların yaklaşık 249.000'i eğitim dilinin Arapça olduğu, revize edilmiş Suriye müfredatını takip eden Geçici Eğitim Merkezlerinde (GEM) eğitim görmekte iken kalan çocuklar Türk devlet okullarında eğitimlerine devam etmektedirler. Zira Suriyeli çocuklar için Geçici Eğitim Merkezlerinin kurulması Suriyelilerin ülkelerine dönecekleri beklentisi ile kısa süreli bir çözüm olarak düşünülmüş paralel bir sistemdir. Geçici eğitim merkezlerinin yarattığı paralel sistemin uzun vadedeki toplumsal etkileri üzerinde düşünmemizi gerektirmektedir. Geçici eğitim merkezlerinde Suriye müfredatı ile mezun olan çocuklar Türkiye toplumuna uyum sağlayamama, içinde yaşadıkların toplumun kültürüne yabancılaşma gibi ciddi sorunların ortaya çıkmasına neden olabilir. Orta ve uzun vadede Suriyeli ve Türkiyeli çocukların birlikte uyum içinde yaşayabilmeleri için Türk eğitim sisteminin parçası olan devlet okullarında birlikte bulunmalarında fayda vardır; böylece Suriyeli çocuklar hem Türkçeyi daha iyi öğrenme hem de topluma daha kolay entegre olma potansiyeline sahip olabilirler. Çok büyük sayıda Suriyeli çocuğun (600.000) Türkiyeli çocuklarla karşılaşarak birlikte yaşama kültürünü tesis edecekleri mekânlar olan devlet okullarına neden kayıt olmadıkları ve kayıt olanların ise niçin kısa bir süre sonra devlet okullarını terk ettikleri ve eğitimine devam eden Suriyeli çocukların (325.000) büyük bölümünün (249.000) devlet okullarını tercih etmek yerine niçin Geçici Eğitim Merkezlerine yöneldikleri araştırılması gereken ciddi bir problem olarak önümüzde durmaktadır. Literatürü incelediğimizde Suriyeli göçmen çocuklar ve özellikle de onların eğitim sürecinde karşılaştıkları süreçlerle/sorunlarla ilgili çalışmaların azlığı, konunun önemi ve hassasiyeti düşünüldüğünde endişe vericidir. Sayıları her geçen gün artan büyük mülteci akını karşısında özellikle çocukların eğitimi ile ilgili ciddi bir meydan okuma ile karşı karşıya kalan Türkiye'de, Suriyeli çocukların eğitimi üzerine araştırmaların yapılmasının gerekliliği açıktır. Türkiye'nin gelecekteki birlikte yaşama kültürü, toplumsal huzur ve refahı üzerinde önemli etkileri olacak Suriyeli-Türkiyeli çocukların devlet okullarındaki kaynaşmasının önündeki sorunların tespit edilip bunlara yönelik kalıcı çözümler üretilmesi gerekir. Suriyeli çocukların ulusal eğitim sistemine dâhil edilmelerini ve uyumunun amaçlandığı bu yeni süreçte, çocukların devlet okullarında bir dışlanma algısı ile karşılaşmamaları ve Türkiyeli çocuklarla kaynaşmasının önündeki engelleri kaldırıp eğitimine devam etmelerini sağlayarak radikal akımlara yönelmelerini önleyecek politikalar geliştirilmesi acil ihtiyaç olarak önümüzde durmaktadır. Tüm bu ihtiyaçlardan hareketle bu araştırmada Türkiye'nin çeşitli illerindeki devlet okullarında aynı sınıflarda birlikte öğrenim gören Türkiyeli ve Suriyeli öğrencilere öğretmenlik yapan Türkiyeli öğretmenlerle, okul idarecileriyle ve Türkiyeli öğrencilerle yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılarak sınıfta/okulda birlikte yaşama kültürünü

olumsuz etkileyen sorunlar belirlenmeye çalışılmıştır ve bu sorunların çözümüne ilişkin çeşitli önerilere yer verilmiştir. Elde edilen veriler "betimsel analiz" tekniği kullanılarak değerlendirilmiştir. Son olarak betimlenen verilerden elde edilen bulgular, ilgili literatürden yararlanılarak değerlendirilmiştir. Bu araştırma Türkiye'nin gelecekteki toplumsal huzur ve refahı üzerinde önemli etkileri olacak Suriyeli mülteci çocuklara yönelik eğitim politikalarının inşasına katkı sağlayabilir. Öğretmenlerle ve idarecilerle yapılan görüşmelerde Suriyeli öğrencilerin Türkiyeli öğrencilerle birlikte yaşama kültürünü oluşturmada ve onlarla kaynaşmada karşılaştıkları sorunlar şu temel başlıklar altında toplanmıştır: Dil kaynaklı iletişim sorunlar, toplumsal uyum sorunları, kültürel yanlış anlamalar, eksik bilgiden kaynaklı ayrımcılık. Bu zorluklar/sorunlar Suriyeli çocukların devlet okulunda kendini güvende ve iyi karşılanmış hissetmemelerine ve devlet okulunu yabancılaştırılmış bir mekân gibi algılamalarına neden olabilir. Tüm bunlar Suriyeli çocukların devlet okullarındaki Türkiyeli çocuklarla kaynaşmasını ve Suriyeli çocukların eğitimine devam etmesini psikolojik ve sosyolojik olarak zorlayan faktörler olarak önümüze çıkmaktadır. Bu bağlamda ev sahibi toplum içinde dağılmış olarak yaşayan Suriyeli çocukların devlet okullarında alacakları nitelikli eğitim bu çocukların topluma kazandırılmaları, gelecekte yaşamlarını inşa edebilmeleri ve katıldıkları toplumla birlikte yaşama kültürünü geliştirebilmeleri açısından son derece önemlidir.

BİR ARADA YAŞAMA TECRÜBESİNİN PRATİK ÖRNEKLERİ: ÜSKÜDAR VE SOFYA SİCİLLERİNDE MÜSLİM GAYRİMÜSLİM İLİŞKİLERİ

Yrd. Doç. Dr. Nevzat ERKAN

Kırklareli Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İslam Tarihi ve Sanatları Bölümü İslam Tarihi ABD

nevzat_erk@hotmail.com

Amaç:

Günümüz dünyasının temel sıkıntılarından birisi farklı inanç, düşüncedeki insanların bir arada yaşama sorunudur. Birçok etnik ve dinî grubu bünyesinde barındıran Osmanlı Devleti'nin bu insanları yüzyıllarca nasıl bir arada yaşamasını sağladığı hala incelenmesi gereken bir konu olarak karşımızda durmaktadır. Bu meyanda İslam hukukunun yerel uygulaması olan kadı sicillerinden hareketle, "ehl-i zimmet" olarak tarif edilen gayrimüslimlerin Müslümanlarla olan münasebetlerinin neler olduğunun ele alınması meselenin aydınlanmasına bir vesile olacaktır.

Materyal ve yöntemler:

Çalışmanın ana kaynakları 18. asır Üsküdar ve Sofya şer'iyye sicilleri olacaktır. Bunun yanında bazı arşiv kayıtları, fetva mecmuaları, kronikler ve seyahatnamelerden istifade edilerek Müslim-gayrimüslim ilişkilerinin ne boyutta olduğu anlamlandırılmaya çalışılacaktır.

Yöntem olarak her iki şehrin sicillerinde bulunan mukayese edilecektir. Analiz ve sentez metoduyla değerlendirmeye tâbi tutulacaktır. Özelikle Üsküdar için sosyal bilimlerde sıkça başvurulan tümevarım ve muhteva analiz metoduyla kavram analizi ve ilişki analizi kullanılacaktır.

Bulgular:

Her iki şehirde de Müslümanların gayrimüslim unsurlarla belli bir münasebetinin bulunduğu, Üsküdar özelinde gayrimüslimler içinde Rumlar nüfus bakımından öne çıkmasına rağmen, Müslümanların en çok münasebette bulunduğu unsurun, Ermeni cemaatine mensup kişiler olduğu görülmektedir. Bu durumun ortaya çıkması, çeşitli tarihî ve toplumsal şartların sonucu olarak değerlendirilebileceği gibi, Ermenilerin daha çok Anadolu'da yaşıyor olmaları ve Üsküdar'ın da payitahtın Anadolu'ya bakan yüzünü temsil etmesiyle de açıklanabilir.

Sonuç ve Tartışma:

Bu çalışmada belirli zaman dilimi ve belli bir coğrafyadaki münasebetler ele alınmıştır. Osmanlı Devleti'nin idaresi altında bulunan insanların kendi aralarındaki ilişkilerin tam anlamıyla açıklığa kavuşması için farklı coğrafya ve değişik zaman dilimlerine ait çalışmaların yapılması gerekmektedir. Bu vesileyle millet sisteminin hukuki açıdan varlığı tartışılabilir.

Anahtar Kelimeler: Üsküdar, Sofya, Kadı Sicilleri, Müslim- Gayrimüslim İlişkileri.

PSİKOLOJİ BAĞLAMINDA BİRLİKTE YAŞAMA'NIN İMKÂNI: AYNA NÖRONLAR

Yrd. Doç. Dr. Orhan GÜRSU

Akdeniz Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

orhangursu1@gmail.com

Huntington'un Medeniyetler Çatışması tezini sunduğu günümüz dünyasında tam da bu tezi doğrular nitelikte savaşlarda ve sömürge faaliyetlerinde artışın olduğu, din ve mezhep çatışmalarının gündeme geldiği ifade edilebilir. Dahası dünya ölçeğinde haksızlık, adaletsizlik, gelir düzeylerinde uçurumun olması gibi unsurlar hâlihazırdaki çatışmayı körüklemekte, insanlığın özlemini çektiği barış, kardeşlik ve bir arada yaşama imkânını güçleştirmektedir. Kutsal dinlerin bir arda yaşama tecrübesine yönelik öne sürdüğü karşılıklı anlayış, empati, merhamet, diğerkamlık gibi çözüm metotları modern psikoloji bulguları ile desteklenmektedir. Bu anlamda nöropsikolojinin gündeme getirdiği ayna nöronların karşılıklı anlayış, duygudaşlık ve dolayısıyla birlikte yaşama kültürüne katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

Bu çalışmanın amacı genelde psikoloji, özelde ise nöropsikolojinin ilgilendiği ayna nöronların birlikte yaşama kültürü üzerinde nasıl bir etkiye sahip olduğunu tartışmaktır. Çalışmanın yönteminde konu ile ilgili alan yazın taraması yapılıp elde edilen verilerin psikolojik değerlendirilmesine yer verilecektir. Ayna nöronların anlayış ve empati geliştirmedeki etkisi deneysel çalışmalardan örnekler sunularak aktarılacaktır. Bu bağlamda ayna nöronların iletişim, etkileşim üzerinde oluşturduğu psikolojik etkiler çalışmanın sınırlılığını oluşturacaktır. Muhtemel bulgu ve sonuç olarak ayna nöronların birlikte yaşama kültürüne doğrudan ya da dolaylı olarak etki edeceği öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ayna nöronlar, psikoloji, din, bir arada yaşama.

İLAHİYAT FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN ÇOKKÜLTÜRLÜLÜĞE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ (ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ)

Yrd. Doç. Dr. Tuğrul YÜRÜK

Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

tyuruk79@gmail.com

Amaç

Çokkültürlülük kavramı bir ülke, bölge ya da yörede farklı kültürlerin bir arada var olması olgusunu ifade eder. Söz konusu farklılıklar arasında ırk, etnik yapı, dil, cinsel yönelim, cinsiyet, yaş, engelli olma, sosyal sınıf, eğitim, dinsel yönelim vb. unsurlardan bahsedilebilir. Bu anlamda genellikle çokkültürlü yapıda karşılaşılacak sorunlara çözüm önerisi olarak ileri sürülen çokkültürlü eğitimin bir arada barış içinde yaşayabilmek için söz konusu farklılıkların varlığının kabul edilmesi ve bu farklılıklara karşı olumlu tutum ve tavırlar geliştirilmesini sağlamayı amaçladığı söylenebilir. Bununla birlikte din eğitimi almanın çokkültürlülüğe ilişkin yönelimi olumlu etkileyebileceği gibi olumsuz yönde de etkilere sebebiyet verebileceği ifade edilmektedir. Bu minvalde din eğitiminin çokkültürlülüğe yönelik etkisi araştırılması gereken bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu çerçevede İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin çokkültürlülüğe ilişkin öz-yeterlik algılarının tespiti araştırmamızın temel problemidir. Araştırmanın temel amacı ise geleceğin birer öğretmen adayı olan İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin çokkültürlülükle ilgili öz-yeterlik algılarının incelenmesidir.

Yöntem

Araştırma nicel olup kesitsel desen uygulanmıştır. Evren yüksek din öğretimi veren bütün kurumlardır. Örneklem ise Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi birinci ve son sınıf öğrencileridir. İlgili örneklemden verilerin toplanmasında Başbay ve Kağnıcı (2011)'ya ait "Çokkültürlü Yeterlik Algıları Ölçeği" kullanılmıştır. Belirtilen ölçek, "farkındalık", "bilgi" ve "beceri" olmak üzere üç boyut ve 41 madden oluşmaktadır. Ölçeğin uygulanması sonucunda elde edilen veriler SPSS 17.00 paket programıyla analiz edilmiştir.

Bulgular

Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi birinci sınıfta 300, son sınıfta da 300 öğrenci öğrenim görmektedir. Öğrencilerin tamamının dahil edildiği araştırmada bağımsız değişkenler; cinsiyet, yaş, doğulan şehir, yaşanılan bölge, mezun olunan lise türü, ilk veya son sınıfta öğrenim görme ile öğrenim görülen lisans programı (İlahiyat ve İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği)'dır. Elde edilen bulgulara göre etkisi araştırılan bağımsız değişkenlere göre Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin çokkültürlülüğe ilişkin yaklaşımlarında anlamlı farklılıklar bulunmaktadır. Ayrıca çalışmada yüksek din öğretimini bitirme aşamasına gelen son sınıf öğrencilerinin birinci sınıf öğrencilerine nispetle çokkültürlülüğe yönelik daha olumlu bir tavır içerisinde oldukları bulgusuna da ulaşılmıştır.

Sonuç ve Tartışma

Bulgulardan hareketle yüksek din öğretimi gören öğrencilerin çokkültürlülüğe yönelik hoşgörü gösterme eğiliminde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte yüksek din öğretimi programlarının çokkültürlülüğe yönelik olumlu tutum ve davranışlar sergilenmesine yönelik gözden geçirilmesi gerektiği de ulaşılan sonuçlardan birisidir.

Anahtar Kelimeler: Yüksek din öğretimi, çokkültürlülük, çokkültürlü eğitim, çokkültürlü din eğitimi, Çokkültürlü Yeterlik Algıları Ölçeği.

DİNLERİN VE DİNDARLIĞIN GELECEĞİ

Yrd. Doç. Dr. Yusuf SUİÇMEZ
Yakın Doğu Üniversitesi (Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti)
yusuf.suicmez@neu.edu.tr

Yakın zamana kadar, bilimsel gelişmelere bağlı olarak dinlerin zayıflayacağı; buna bağlı olarak da seküler (laik) anlayışın güç kazanarak gelişeceği düşünülüyordu. Ancak son dönemlerdeki gelişmeler, hem ulusal hem de uluslararası ilişkilerde din ve mezheplerin etkisinin artması ile bu anlayışın yeniden gözden geçirilmesine yol açtı. Dine olan ilgi bilimin ve bilimsel düşüncenin zayıflaması olarak değerlendirilemez. O halde bu gelişmenin sebebinin ne olduğu üzerinde kafa yormak lazım. Öyle gözüküyor ki, deney ve keşiflere dayalı pozitif ve sosyal bilimler henüz daha insandaki dini eğilimler dahil inançla ilgili soru ve sorunlara yeterli ölçüde cevap bulamamıştır. Bilim alanındaki hızlı gelişmeler, böyle bir umut yaratmış olsa da geçen zaman dinlerin gereksizliği ve yetersizliğini ortaya koyamamıştır. Bu ise dinlere olan ilginin tekrar yükselmesin yol açtı. Nitekim birçok uluslararası kuruluş, politikacı ve bilim adamı, dini inançların insanlığın geleceğini nasıl etkileyeceği üzerinde fikir yürütmeye çalışmaktadır. Bu konuda olumlu düşünenler, dinlerin de evrimleşerek insanlığın ortak ahlaki paydalarının oluşmasına katkı sağlayacağı görüşündedirler. Bunun tam tersine dinlerin yükselişinin medeniyetler çatışmasını körükleyerek ortak insani değerleri zayıflatacağı görüşü de ileri sürülmektedir.

Dinlere olan ilgi genelde iki temel sebebe indirgenmektedir. Bunlardan birisi insanın yaratılışında bulunan ve yaratılıştan kaynaklanan yaratanına yönelme arzusudur. Bu yöneliş her varlığın onu var eden kaynağa yönelme arzusu olarak ortaya çıkmaktadır. Yaradan'a yaratılıştan bağlılık: Derelerin göl, deniz ve okyanuslara akışı ve de çocuğun anne ve babasına, ağacın toprağa, meyvenin ağacına yaprağın da dalına bağlılığı ve özlemi gibidir. Bundan dolayıdır ki ilahiyatçılar tarafından din, fıtri bir eğilim olarak tanımlanmaktadır. Dinlere olan eğilimin ikinci sebebi olarak ise insandaki iktidar ve egemenlik duygusu gösterilmektedir. Dini bu bakış açısı ile ele alanlar, insandaki dini eğilimi yaratılıştan kaynaklanan yaratıcıya yönelme olarak değil; insandaki güç ve egemenlik duygusunun yarattığı araçsal bir eğilim olarak görürler. Günümüz ilahiyat sahasındaki çalışmalarda her iki eğilimin de izlerini görebilmekteyiz.

Dinin egemenlik ve güç eksenli araçsal yorumu zamanla kapitalist din ve dindarlık anlayışını gelişmesine yol açtı. Buna bağlı olarak da dinlerin yükselişinin en temel dinamiklerinden birisi de, kapitalizmin zamanla dinin gücünü keşfederek dini de kapitalizmin bir parçası haline getirmesi olarak kabul edilmektedir. Kapitalist dindarlığın gelişmesine paralel olarak devlet ve din arasındaki ide bağlantısı yeniden kurulmaya başlandı. Ancak bu devlet idesi ile din idesinin yeni kuğusunda din fıtri bir eğilim olmaktan çıkarılmış güç ve egemenliğin aracına dönüştürülmüştür. Bu itibarla da din, devlet politikalarını belirleyen değil meşrulaştıran bir mekanizma olarak algılanmaya başlandı. Bu anlayışa göre dinin kendine ait ontolojik bir varlığı yoktur. Bu anlayışa göre dinin varlığı amaçsal değil; gücü temsil eden devlet idesinin amacını gerçekleştirmeye yarayan araçsal bir varlıktır.

Kapitalist dindarlık devlet ve din idesi (manevi varlığı) arasında böyle bir bağ kurarken, bazı birey ve gruplar da bu gelişmeye uygun olarak din üzerinden kendi amaçlarını gerçekleştirecek cemaat ve tarikatlar oluşturmaya başladılar. Bunun bir sonucu olarak çeşitli bölgelerdeki birçok tarikat şeyh ya da dini otoritelerin oluşturdukları kurumsal dindar yapılar ile devletin kurumsal yapıları arasında zaman zaman çıkar ilişkilerine dayalı dostluklar, zaman zaman da çıkar çatışmasın dayanan sorunlar yaşanmaktadır. Kurumsal dindarlığın yarattığı bu yapı birey hak ve

hürriyetlerinin gelişmesine engel olduğu gibi hukuk devleti anlayışının da gelişmesine engel olmaktadır. Çünkü bu tür yapılar zaman zaman devlet içinde cemaat ve tarikat mensuplarına atanma ve yükselmelerde haksız avantajlar sağlayarak hukuk devleti anlayışının zayıflamasına yol açmaktadır. Bu ise devlet içerisinde devlet olma durumunu var etmektedir. Ortadoğu ve Dünyanın birçok yerinde din ve devlet arasındaki çatışmalarda bu tür din ve devlet anlayışlarının büyük etkisi vardır.

Kurumsal dindarlığın resmi bir şeklini de devlet sistemleri içerisinde yer alan Diyanet İşleri Başkanlığı, Papalık, devlet kilisesi, sinagog ya da geçmişten gelen inançları temsil eden ve devlet yapıları ile bütünleşen farklı dini kurumlar temsil etmektedir. İster sivil ister resmi olsun kurumsal dindarlığı temsil eden bu yapıların zamanla otoriter bir güce dönüşmesi ve çatışmalara yol açması; ya da çatışmalarda meşrulaştırıcı bir rol üstlenmesi doğal olarak dini kurumların yönetim ve denetim sorununu gündeme getirmektedir.

Bu sorunun çözümü için genelde iki farklı yol önerilmektedir. Bunlardan bir tanesi dinlerin toplum hayatından uzaklaştırılmasını esas alan seküler devlet ve birey anlayışının geliştirilmesidir. Türkiye'de yükselen Cumhuriyet ideolojisinin temel mantığı bu strateji üzerine kurulu olmakla birlikte Diyanet İşleri Başkanlığı'nın devletin kurucu unsuru olarak görülmesi sebebiyle bireysel sekülerleştirme kısmen başarıya ulaşmış ancak kurumsal sekülerleşme aynı ölçüde başarılamamıştır. Bunun en temel sebeplerinden birisi Türkiye halklarının bireysel kimliklerinden öte kurumsal kimlikleri ile kendilerini ifade etme ihtiyacı hissetmeleridir. Bu ihtiyacın doğmasında Cumhuriyet fikrinin yeni bir kolektif bilinç yaratma mantığı üzerine kurulmuş olması da etkili olmuştur. Böyle bir sistemde doğal olarak bireyin bireysel kimliği değil bireyin ait olduğu resmi ya da gayri resmi kurumsal kimliği öne çıkmaktadır. Bireyin ihmal edilerek, bağlı olduğu grup ve cemaatin öne çıkması bu anlayışın ürünüdür.

Bu açıdan bakıldığında, Türkiye Cumhuriyetinin siyasi geleceği bireysel kimliklerin öne çıktığı ve ortak hukukun toplumsal uzlaşı alanı olarak görüldüğü hukuk devleti anlayışı ile kurumsal kimliklerin siyaseti domine ettiği ve kurumsal güçlerin değişmesine bağlı olarak dayatmaların değiştiği bir yöne doğru evrilecektir. Türkiye'nin bu tercihinin Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin de dini ve siyasi yapılanmasını etkileyeceği şüphesizdir. Biz KKTC vatandaşları olarak kurumsal sekülerleşmeyi Türkiye'den daha rahat gerçekleştirebiliriz. Bunun olabilmesi için Din İşleri Başkanlığı'nın devlet kurumu olmaktan çıkarılarak mali ve idari özerkliği olan bir kuruma dönüştürülmesi gerekir.

Dünya ölçeğinde dinlerin geleceği de devlet politikalarının, dini kurumlara kurumsal özerklik verip vermemelerine bağlı olarak değişecektir. Devletlerin dinsel ve mezhepsel geçmişlerine dayalı politikalar izlemeleri doğal olarak dinlerin devletlerarasındaki ilişkilerde daha etkili olmasını sağlamaktadır. Avrupa'nın ağır basan Katolik ve Protestan yapısı, Rusya'nın ağır basan Ortodoks yapısı ve Amerika'nın Evangelist Hristiyan yapısı Hindistan'ın Brahmanizmi, Çin'in Budizmi ve Ortadoğu'da Yahudiliğin hem iç hem de dış siyasette etkili olduğu bilinmektedir. Bu etkileşimin bölgesel ve uluslararası çatışmaların sebebi mi yoksa meşrulaştırıcı aracı mı olacağı, din ve devlet arasındaki ilişkilerin düzenlenmesine bağlı olarak değişecektir.

Dinin ulusal ve uluslararası siyasi hedeflerin sebebi ya da meşrulaştırma aracı olarak kullanılmasına karşı olanlar dinleri evrensel ortak ahlaki değerler doğrultusunda yorumlamaya çalışmaktadır. Bu anlayışı savunan Müslüman ilim adamları, tüm dini inançların ortak paydası olarak kabul edilen mekasid-ü şerianın (dinin temel amaçlarının), tüm dini yorumlarda esas alınmasını savunmaktadır. Bir kısım ilim ehli ise orak değerler olarak 10 emrin esas alınmasını önermektedir.

Henüz daha din ve devlet ilişkileri algı dünyamızda fıtri ve evrensel bir anlayış düzeyine ulaşmadığı için, ilahiyatçıların ileri sürdüğü fıtri ve evrensel din algısı yeteri kadar ilgi görmemektedir. Aynı şekilde bunların dışında yeni din arayışları da dinlerin ve dindarlığın geleceğinin şekillendirilmesinde etkili olmaya çalışmaktadır. Sonuç olarak dini algıların yeni süreçte, ortak paydalara doğru yönelerek evrensel ahlaki ilkelerin gelişmesine katkı sağlama ile

bölgesel ve uluslararası çatışmaların sebep ya da meşrulaştırma aracı olması yönünde gelişmelere açıktır. Dinin ve dindarlığın evrensel ortak ahlaki ilkeler doğrultusunda gelişmesi durumunda, dinin bölgesel veya uluslararası çatışmaların sebep ya da meşrulaştırıcı aracı olması ihtimalleri zayıflayacaktır. Kurumsal dindarlık ve buna bağlı çatışmalar azaldığı ölçüde de evrensel ahlaki ilkelere dayalı bireysel ve kurumsal dindarlık algısı gelişecektir. Aksi bir gelişmenin olması halinde ise din adına, yaşanan haksız çatışmalar ve bunların sonucu olarak ortaya çıkan acıların tekrar tekrar yaşanması kaçınılmaz olacaktır.

AN EVALUATION OF KANT'S ARTICLE ON "THE PERPETUAL PEACE"

Ayşe Yaşar ÜMÜTLÜ

Lecturer of Necmettin Erbakan Üniversity, Konya and Phd Student of Ankara Yıldırım Beyazıt University

ayumutlu@konya.edu.tr

"No conclusion of Peace shall be held to be valid as such, when it has been made with the secret reservation of the material for a future War." Kant

Immanuel Kant was the constructive philosopher of the Enlighment. In 1795 he wrote some preliminary essays on a lasting peace. These earlier essays provides the keystone to his political philsophy that tries to explain and bring about the necessary conditions of worldwide justice. His works concentrated on both the natural law and the social contract traditions. Kant holds that every rational being has both an innate right to freedom and a duty to enter into a civil condition governed by a social contract in order to realize and preserve that freedom. And the fundemental idea of the articles is that world peace can be achieved only when international relations provide respectfull relations between individuals in a society. Kant sees that the state of peace among men living side by side is not the natural; the natural state is one of war. In order to propose a peace application to all governments, it must be realized that people can not be trated as things and even states can not be traded as if they were property. According to Kant, wars will be inevitable, until a state of perpetual peace is reached. Even in times of wars, however, certain laws must be respected. For instance, it is never permissible for hostilities to become so violent as to undermine the possibility of a future peace treaty.

Kant argues that stable peace can come only when all the nations of the world are governed by citizens who see the security of their property obtaining only under the universal rule of law rather than by proprietary rulers. Otherwise the citizens can always see a neighboring state as a potential addition to their own personal property and never act for the peace.

But in Kant's view even a worldwide federation of republics cannot guarantee world peace: such a federation provides the necessary conditions for peace, but peace can only be realized and maintained by the free choice of all those politicians governing the republics. That means only moral politicians will decide always to observe these principles throughout the world. He seeks for sufficient condition for the realization of such justice which can quarentee fundemantal principles of morality.

Therefore, Kant proposes a worldwide federation of republics under international law, with one world citizenship law.

İSLAM HAT SANATINDAKİ KARDEŞLİK VE BİRLİKTE YAŞAMA ÇAĞRISI

Sami NADDAH

Necmettin Erbakan Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, G.T.S. Bölümü

snaddah@konya.edu.tr

Hüsn-i Hat sanatı İslam dininin en önde gelen sanatlarından biri olup, İslam'ın doğuşundan bu yana, insanlara Kur'an-ı Kerim ve Hadis-i Şerif'lerde iletilmesi istenilen mesajları ulaştırmaya çalışan bir sanat dalıdır.

İslam'ın temel prensiplerinden olan "kardeşlik ve birlikte yaşama" prensibi, hüsn-i hat eserlerinde çokça yer alan bir konudur.

Bu konunun önemine dikkat çeken, sıkça zikredilen ve levha haline getirilen bazı örnekler bulunmaktadır. Bunlar, Kur'an-ı Kerim ve Hadis-i Şeriflerin dışında, Kelâm-ı Kibâr ve bazı beyitlerden oluşmaktadırlar. Örnek olarak; "innemel mü'minune ihvetün" (Mü'minler ancak kardeştirler) (HUCURÂT-10). Kardeşlik vurgusu yapılan metinlerin yanında, komşuluk ilişkilerini ele alan metinler de bulunmaktadır. Örnek: "Cebrail bana komşuyu öyle tavsiye etti ki, komşuyu komşuya mirasçı kılacak sandım" Hadis-i Şerif.

Bu bildiride, birlikte yaşamanın temel şartlarından olan "barış" imgesi de ele alınan konulardan biridir. 'Barış' temalı hat sanatı ile yazılmış eserlerden örnekler incelenmiştir.

Çalışmanın amacı; asırlar boyunca İslam medeniyetinde "kardeşlik ve birlikte yaşama"nın önemini vurgulayan sözlerle, önde gelen İslam sanatlarından olan Hüsn-i Hat sanatının güzelliklerini bir arada sunabilmektir.

Bildiride Kur'an ve Hadis dili olan Arapça'nın yanında "kardeşlik ve birlikte yaşama" konusunda, Osmanlı Türkçesi ve Farsça ile yazılmış eserlere de yer verilmiştir.

Bildiri söz konusu eserlerin görselleriyle oluşan bir sunumla desteklenmektedir.

ÇOK KÜLTÜRLÜLÜĞE İMKÂN TANIMASI AÇISINDAN OSMANLI EĞİTİM SİSTEMİ MÜFREDÂTI: KELÂM-HİKMET VE TASAVVUF METİNLERİ ÜZERİNDEN BİR İNCELEME

Arş. Gör. Bilal TAŞKIN

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Kelâm ABD

m.taskinbilal@gmail.com

Amaç

Diğer büyük medeniyetler gibi Osmanlı medeniyeti de çok kültürlü ictmâî bir yapıya sahiptir. Osmanlı medeniyetinin böyle bir yapıyı gerçekleştirmesinde diğer pek çok müessir sebebin yanı sıra uygulamakta olduğu ve desteklediği örgün ve yaygın (medrese ve tekke) eğitim sistemindeki "öteki algısı" önemli rol oynamıştır. Bu tebliğde amacımız Osmanlı medeniyetinin eğitim kurumlarını oluşturan medrese ve tekkelerde başvuru ya da ders kitabı olarak müracaat edilen kelâm, felsefe ve tasavvufa dair temel eserlerin içeriklerini bilgi ve âlem konuları ekseninde incelemek ve Osmanlı ilmiye sınıfının muhtelif âlem tasavvurları öneren disiplinleri tahsil etmek yoluyla farklı bakış açıları karşısında fikrî esneklik kazandığını ve bu durumun Osmanlı toplumunun öteki algısını dışlama değil anlama yönünde etkilediğini ortaya koymaktır.

Materyal ve Yöntemler

Tebliğde temel kaynaklarımız Osmanlı Medreselerinde ders kitabı olarak okutulan kelâm ve felsefe metinleri ve tasavvuf kaynakları, özellikle de vahdet-i vücûd meslekini benimseyen ve Osmanlı ilim ve irfân geleneğinde etkin olan sûfî âlimlerin çalışmaları olacaktır. Ayrıca Osmanlı eğitim sistemini ve müfredâtını tasvir eden ya da tahlil eden modern dönemdeki çalışmalara da müracaat edilecektir. Bu çalışmalar üzerinden mezkûr disiplinlerin bilgi ve âlem anlayışları karşılaştırılacak ve Osmanlı eğitim sisteminin çok yönlü yaklaşımı desteklediği izah edilecektir.

Bulgular

Görebildiğimiz kadarıyla Osmanlı metafizik düşünce geleneğinin merkezinde, âlemi Allah'ın doğrudan yaratmasına bağlı fizikî gerçeklik olarak değerlendiren kelâm düşüncesi, âlemi sudûr teorisi üzerinden açıklayan hikmet/felsefe ekolü ve âlemin hayâl olduğunu savunan tasavvuf geleneği olmak üzere üç farklı yaklaşım tarzı yer almaktadır. Bununla birlikte her üç disiplin birbirinden farklı bilgi anlayışını kabul etmektedir. Ayrıca Osmanlı eğitim sistemi müfredâtı Osmanlı toplumunda hâkim olan mezhebi yaklaşımını onaylamayan müelliflerin eserlerine de yer vermektedir. Ek olarak Osmanlı tekke/irfân geleneği birbirinden önemli hususlarda ayrılık gösteren ve vahdet-i vücûd ve vahdet-i şuhûd olarak bilinen iki farklı tasavvufî akımın izlerini taşımaktadır. Birbirinden önemli ölçüde farklılık gösteren düşünce biçimlerinin tartışılarak geliştirildiği, farklı ekol ve mezheplere bağlı isimlerin eserlerinin incelendiği ve okutulduğu Osmanlı ilim havzası Osmanlı ilmiye sınıfının ve dolayısıyla Osmanlı toplumunun öteki karşısında dışlayıcı olmayan bir tavra sahip olmasını önemli ölçüde beslemiştir.

Sonuç

Sonuç olarak eğitim sisteminin farklı fikirler içeren çok sesli bir müfredâta sahip olması muhataplarında "öteki" olarak tanımlanan zümreyi dışlamak/düşmanlaştırmak yerine onu anlama ve ona saygı gösterme tavrının gelişmesi noktasında önemli ölçüde katkı sunduğunu söyleyebiliriz. Bu meyanda Osmanlı Medeniyetinin çok kültürlü bir yapıya sahip olmasına imkân tanıyan unsurlardan birisinin hiç şüphesiz eğitim sisteminde çok sesli ve çok yönlü bir yaklaşım uygulamayı tercih etmesi olduğunu ileri sürmek mümkündür.

Anahtar Kelimeler: Medeniyet, Eğitim, Çok kültürlülük, Müfredât, Öteki.

KONYA ŞER'İYE SİCİLİ KAYITLARINA GÖRE OSMANLIDA BİRLİKTE YAŞAMA KÜLTÜRÜ

Arş. Gör. İbrahim ÜLKER

Selçuk Üniversitesi Hukuk Tarihi

iulker@selcuk.edu.tr

İslam adliye teşkilatında kadı veya kadının emri ile kâtip, tarafların beyanlarını, delillerini varsa şahit ifadelerini ve kadının vermiş olduğu kararı yazıya geçirir. Buna "sicil" veya "mahdar" denilir. Bu kayıtlar kadının mührü ile mühürlenir ve üst tarafına tarafların isimleri ve unvanları yazılır. Bu siciller güvenli yerlerde muhafaza edilir. Bazı kadılar ihtiyaç olduğunda tekrar müracaat edebilmek için bu kayıtları şehirlere veya senelere göre birleştirmişlerdir. İslam adliye teşkilatının benimsemiş olduğu kayıt geleneği Osmanlı döneminde de sürdürülmüş, yapılan muameleler, mahkemeye gelen evraklar usulüne göre sicillere kaydedilmiştir. Osmanlı şer'iyye mahkemelerinde tutulmuş olan kayıtlara "şer'iye sicilleri", "kadı sicilleri", "kadı divanı", "zabt-ı vekayi", "sicillat-ı şer'iyye" gibi isimler verilmiştir.

Şer'iye sicilleri bu günkü anlamda bir mahkeme defterinden çok daha kapsamlı kayıtlardır. Kadı yargılama görevinin yanı sıra merkezi idarenin taşradaki temsilcisi olduğu için yargılama dışında birçok fonksiyonu birlikte ifa etmişlerdir. Kadılar yargılama ve noterlik kayıtlarının yanı sıra gerek hâkim sıfatıyla, gerekse yönetici sıfatıyla merkeze ve diğer birimlere yazdığı yazıların birer suretlerini, merkezden veya diğer birimlerden gelen yazıları ellerinde bulunan sicillere kaydetmişlerdir.

Osmanlı toplumunda farklı etnik gruplardan farklı dinlerden insanlar bir arada yüzyıllarca barış içinde yaşamışlardır. Gayrimüslimlerin gidebilecekleri dindaş devletler olmasına karşın çoğunluğu yaşadıkları toprakları terk etmeyerek hayatlarına Osmanlı sancağı altında devam etmişlerdir. Yaşadıkları toplumdan dışlanmamışlar. Birbirleri ile çok çeşitli ilişkiler kurarak toplumsal bir bütünlük oluşturmuşlardır. Farklı etnik kimlik ve din sahibi kişiler arasında kurulan bu ilişkiler şer'iye sicili kayıtlarına konu olmuştur. Bu çalışmada Konya'ya ait şer'iye sicil defterleri taranarak farklı toplum yapılarına ait kişiler arasında kurulan ilişkiler örneklerle açıklanacaktır.

YARGILAMA HUKUKU AÇISINDAN İSLAM DEVLETİNDE VE OSMANLIDA MÜSLÜMAN-GAYRİMÜSLİM EŞİTLİĞİ VE TOPLUMSAL BARIŞ

Arş. Gör. Melikşah AYDIN

Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Tarihi A.B.D.

aydinmeliksah@gmail.com

İslam hukukunun ilk uygulanma dönemlerinde Müslümanlar, gayrimüslimlerle ve özellikle Yahudilerle bir arada yaşamaktaydılar. Bu birlikte yaşamanın sonucu olarak Müslümanlar ve gayrimüslimler arasında uyuşmazlıklar ortaya çıkmıştır. Uyuşmazlıkların sonucu olarak ise mahkemece hâkim karşısında davacı ve davalı statüsünde bulunmuşlardır.

Söz konusu davalarda ise Müslüman olan kadılar, tarafsız ve bağımsız bir şekilde ve eşitlik ilkesinden ayrılmadan hukuka uygun ve adil karar verebilmişlerdir. Konunun en bariz örneklerinden birisi Hz. Ali bölgenin kadısı olan Şureyh önünde bir uyuşmazlık sonucu olarak devletin vatandaşı olan bir Yahudi'den davacı olmuştur.

Aynı zamanda dönemin halifesi olan Hz. Ali, iddiasını ispatlayacak şahit olarak oğlu Hz. Hasan'ı göstermiş; ancak Kadı Şureyh babasının davasında oğlunun şahitliğini kabul etmemiş ve iddianın ispatlanamamaması sonucu davayı Yahudi lehine sonuçlandırmıştır. Bunun üzerine Yahudi, olayın azameti karşısında şaşırmış ve ikrar ile iddiayı doğrulamış ve Müslüman olmuştur.

Bunun gibi örneklere Abbasi halifesi Harun Reşid ve bir Hristiyan'ın yargılanmasında da rastlamaktayız.

Konunun örneklerini Osmanlı devleti açısından da artırmak mümkündür. Fatih Sultan Mehmed ve ermeni mimarın yargılanması durumunda da benzeri bir şekilde dava ermeni mimar lehine sonuçlandırılmış ve Fatih'e el kesme cezası verilmiş; fakat mağdur tarafın kısas hakkından vazgeçmesi ile ceza infaz edilmemiştir.

Bunun gibi örnekler ile İslam devletlerinde ve Osmanlı'da toplumsal barışın sağlanması ve korunması, gayrimüslim vatandaş olan zimmiler ve hatta vatandaşlığı bulunmayan müstemenlerin hukuk düzeni önünde İslam hukukunun izin verdiği ölçüde Müslümanlarla eşit tutulması sağlanmış ve altı yüz yılı geçkin Pax Ottomana bu şekilde ortaya çıkmıştır.

OSMANLI ANAYASAL BELGELERİNDE VE KANUN-I ESASİ'DE BİRLİKTE YAŞAMAYA İLİŞKİN HÜKÜMLER

Yrd. Doç. Dr. Mehmet AYKANAT - Arş. Gör. Mustafa GÜÇYETMEZ

Necmettin Erbakan Üniversitesi Hukuk Fakültesi

mehmetaykanat@hotmail.com - mgucyetmez1@gmail.com

Osmanlı Devleti, ilk dönemlerinden itibaren batıya doğru genişleme yönünde bir politika izlemiştir. Bu politikanın sonucu olarak fethettiği topraklarda yaşayan insanlar, Osmanlı vatandaşı olarak yaşamaya devam etmiştir. Osmanlı Devletinin uyguladığı iskan politikası sonucunda da pek çok şehirde, din, dil, köken olarak farklılıklara sahip insanlar birlikte yaşamaya başlamıştır. Osmanlı Devletinin sınırlarını oldukça genişlettiği dönemlerde farklılıklara sahip Osmanlı vatandaşlarının daha da arttığı söylenebilir. Osmanlı Devleti, vatandaşlarının birlikte yaşayışlarını sağlayacak bir sistem oluşturmuştur. Millet sistemi olarak adlandırılan bu yapıda, farklı vatandaşları bir arada tutacak bir hukuk sistemi de düşünülmüştür. Hukuki düzenlemeler, birlikte yaşamaya ilişkin devletin üzerine düşen görevlerden birini teşkil etmektedir.

Osmanlı Devletinde, Tanzimat dönemi ile birlikte artan kanunlaştırma çalışmalarında da birlikte yaşamaya ilişkin hukuki düzenlemeler görmek mümkündür. Bu düzenlemelerden bazıları var olan durumu kanun haline getirmiş, bazıları ise yeni haklar sağlamıştır. Düzenlemeler içinde anayasal düzeyde olanların ayrı bir önemi vardır. Çünkü anayasal düzenlemeler uygulamadaki öneminin yanında sembolik değere de sahiptirler.

Osmanlı Devletinin anayasal düzenlemeleri Sened-i İttifak, Tanzimat Fermanı ve Islahat Fermanı olarak kabul edilmektedir. Özellikle Tanzimat Fermanı ve Islahat Fermanı gayrimüslimlere tanınan haklar ile ön plana çıkmış düzenlemelerdir. Osmanlı Devletinin ilk anayasası olarak kabul edilen Kanun-i Esasi de birlikte yaşamaya ilişkin hükümlere sahiptir. Bu düzenlemeler içinde özellikle Islahat Fermanı, daha ayrıntılı hükümler getirmiştir. Bu hükümler, Osmanlı Devletinin birlikte yaşamaya ilişkin yeni bir sistem oluşturduğu anlamına gelmemektedir. Daha çok mevcut haklar hukuki güvenceye kavuşturulmuştur.

Düzenlemelerde öne çıkan haklar temel haklar olarak nitelendirilen haklardır. Can, namus ve mal güvenliği özellikle vurgulanmıştır. İnanç ve ibadet hürriyetine ilişkin ayrıntılara yer verilmiştir. Eğitim hürriyeti, adil yargılanma hakkı ve eşitlik ilkesine ilişkin hükümler konulmuştur. Yargıya ilişkin özgürlükler de düzenlemelerde yer bulmuştur.

Tüm Müslümanları teorik olarak vatandaşı kabul eden Osmanlı Devleti, gayrimüslim vatandaşlarına verdiği bu hakları özellikle vurgulama gereği duymuştur. Fransız İhtilali ve sonucunda ortaya çıkan akımların etkisiyle bozulmaya başlayan birlikte yaşama olgusunu, hukuk aracılığıyla düzeltmeye çalışmıştır. Daha önceki hakları teyit ederek, yeni haklarla desteklemiştir. Temel hakların sağlanması, eşitlik ve adalet ilkeleri devletin birlikte yaşamaya ilişkin en önemli destekleridir.

GÜNEYDOĞU ASYA'DAN BAŞARILI BİR ÇOK KÜLTÜRLÜLÜK MODELİ: MALEZYA ÖRNEĞİ

Arş. Gör. Zehra Betül USTAOĞLU

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İslam Hukuku ABD

zehrabetul.ustaoglu@erdogan.edu.tr

AMAÇ

Hukuk toplumların adalet, barış ve huzur çatısı altında bir arada yaşayabilmesi için ilk insandan itibaren kullanılan yazılı ve yazısız bir araçtır. Yaratılışı gereği tek başına yaşayamayan insanın hemcinsleriyle bir paylaşım alanı oluşturması ve bu alanı düzenlemesi açısından hukuk her toplum için vazgeçilmezdir. Tarihte büyük medeniyetler kuran İslam toplumları da günümüze hukuk açısından geniş bir birikim sunmuştur. Bu yazıda bu medeniyetlerden biri olan 15.yy da Maleka Sultanlığı olarak kurulan, günümüzün Malezya'sı ve hukuk sistemi incelenecektir. Malezya çok uluslu, çok dinli, çok kültürlü ve bütün bunlarla birlikte huzur ve barışın hakim olduğu bir ülke olması sebebiyle araştırmamıza konu olmuştur. Bu çalışma ile Malezya hukuk sistemi incelenerek farklı kültürlerin demokratik bir modern devlette hukuk bağı ile nasıl koordineli devam ettiği ve İslam hukukunun bu topraklardaki konumunun ne olduğunun ortaya konulması amaçlanmaktadır.

MATERYAL VE YÖNTEMLER

Araştırmada kullanılan kaynaklar büyük çoğunlukla İngilizce'dir. Mahathir Dönemi İslam Hukuku uygulamalarını konu edinen İsmail Yalçın'ın tezi ve Hasan Kösebalaban'ın Güneydoğu Asya'da İslam ve Siyaset kitabı temel Türkçe kaynaklar olacaktır. Bu ikisi dışında, Mohammad Hashim Kamali'nin Islamic Law in Malaysia Issues and Developments kitabı, Farid Alatas'ın Muslim Reform in Southeast Asia adlı çalışması, Nakamura Mitsuo ve diğerlerinin editörlüğünde hazırlanan Islam and Civil Society in Southeast Asia, Datin Noor Aini Syed Amir'in Malaysian Customs And Etiquette adlı el kitabı ve birçok diğer kaynaktan istifade edilecektir.

Metod olarak açıklayıcı, betimleyici ve durum saptayıcı bir yol takip edilecektir.

BULGULAR

Şafii mezhebinin ağırlıklı olarak tercih edildiği Malezya, çok kültürlü ve çok dinli yapısıyla dikkat çeken bir ülkedir. Ülkedeki ekonomik gelişme ve büyümenin yanı sıra barış ve huzur ortamı da Malezya'nın örnek ülke olarak incelenmesi hususunda merakları cezbeder. Ülkede uygulanan İslami politikalar ve bu politikaların sonucunda ortaya çıkan Müslüman kimliği Malaylar açısından sadece dini bir seçim olarak değerlendirilmez, bu kimlik aynı zamanda siyasi olarak da millet kavramını hatırlatan inşai bir kimliktir. Malaylar Malay olmayı Müslüman olma, Malay geleneklerine uyma ve Malayca konuşma ilkeleri olarak tanımlarken 19. ve 20. yüzyıllarda bölgeye işçi olarak getirilen %26 Çinli, %7.7 Hintli popülasyon ile uyum içerisinde yaşamaktadırlar. Ayrıca yaklaşık %60 Müslüman, %19 Budist, %9 Hristiyan, %6 Hindu, %3 Konfüçyanist, Taoist dinlere mensup olan toplumun dini açıdan da çeşitliliği belirgin olmasına karşın yine bölgede dine dayalı bir şiddet unsurunun bulunmaması da Malezya üzerine daha çok araştırma yapılmasını gerekli kıar.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Malezya genel olarak İngiliz hukuk sisteminin etkisi altında Federal Devlet hukuku ve Eyalet hukuku olmak üzere ikili hukuk düzeni ile işlemektedir. Burada Federal Devlet yasaları daha üstte, daha genel ve bütün vatandaşları kapsayan bir yapıdadır. Eyalet yasaları ise şer'i mahkemelerin uygulama alanıdır ve eyalete göre değişebilecek şekilde örf, gelenek, din etkisinde hazırlanır. Buna

dayanarak bir eyalette İslam ceza hukuku-hudud uygulaması mevcut iken bir diğerinde olmadığı görülür. Görünürde birbiriyle uyum içerisinde olan bu sistemde uyuşmazlıklar olduğu takdirde çözüm için nasıl bir yol izlendiği de tebliğde tartışma konusu yapılacaktır.

ANAHTAR KELİMELER: Çok kültürlülük, dini çoğulculuk, Malezya, İslam, barış.

THE ROLE OF RELIGIOUS LEADERS IN PROMOTING THE CULTURE OF DIALOGUE AND COMBATING AGAINST THE EXTREMISM AND TERRORISM IN THE SOCIETY

Dr. Abdul RAZAQ

Department of Islamic studies, Ghazi University DG Khan

arazaq@gudgk.edu.pk

The purpose of the study was to investigate the causes behind extremism and terrorism, to find out the way to solve the issues through dialogues and to seek the tactics to make muslim society just and durable. Two main issues faced by Ummah these days are terrorism and extremism .These two major issues impose a sacred duty on the religious scholars and leaders of religious parties to familiarize the society with the true pragmatic meaning of Quran and Sunnah as practiced by our Holy prophet (PBUH) because one of the causes linked with extremism and terrorism among the Muslim societies is the prevailing system which is against the principles and conjunctions laid down in the in Quran and Sunnah. The terrorists and extremists actually are not Muslims who exploit this situation and misuse the youth of the nation against their countries. They misleadingly take arguments from these verses of the Quran that Allah says' those who do not make decision according to commandments of Allah are the disbelievers '.In this condition it becomes obligatory for the above stated ,religious scholars and religious leaders to give proper interpretations of Quran and Sunnah in the society and refute their theories. The religious scholars must clarify the difference between jihad and terrorism and spread the true message of Islam. Similarly the Moderates should have a serious intellectual dialogue with these extremists. The Muslim rulers must seek to create an Islamic society based on Quran and Sunnah in true sense. So that these extremists may not be able to use religion as a motivational tool for their negative missions. From the study it is concluded that we can fight with extremism and terrorism in two ways. First to create a congenial atmosphere of serious and fruitful dialogues with the youth infected by the extremist movement .Second, all the Islamic countries should gradually evolve a just and durable system based on the true spirit of Islam. In this way we will be able to consume the capabilities of our youth positively for the wellbeing of the society. It will guarantee peace and success in the Muslim social orders.

Key Word: Ummah , Sunnah ,Extremism ,Terrorism, Dialogue.

THE ROLE OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS IN PROMOTING THE VALUES OF PEACE AND TOLERANCE IN THE GULF REGION

"Study Case "Prince Nayf Bin Abdul Aziz Center For Peace And Tolerance"

Muamar SALAMEH

Prince Mohammad Bin Fahd University

msalameh@ pmu.edu.sa

Faisal Al ENZİ

Prince Mohammad Bin Fahd University

The phenomenon of radicalism cannot be reduced or eliminated it by Security means only, all individuals and institutions in the country should be involved in confronting this phenomenon; the role of educational institutions should be at the forefront to face this phenomenon.

It emerged in recent years many of the centers and institutions dealing with the issue of tolerance and moderation and the promotion of dialogue, as well as the spread in the media and official discourse repeating the terminology which enhances the values of citizenship. But in fact, we see that most of these businesses did not live up to the desired level and did not develop a serious mechanism to promote these values in society. The Arab Gulf region, like other Arab states have suffered in recent years from the phenomenon of radicalism.

To reduce the spread of this phenomenon, it is the responsibility of states and civil society institutions to do hard work in order to eradicate this phenomenon before it spread.

"Prince Naif bin Abdul Aziz Center for Peace and Tolerance" has been established recently at the Prince Mohammad bin Fahd university, Where it is considered as one of the few centers in the Gulf region, concerned in peace and tolerance studies, and it will be shedding light on this center through the role which is hoped to promote the values of peace and tolerance on the domestic, regional and international level.

How to take advantage of the experience and expertise of the centers and institutions in the Arab and foreign countries to be effective and a real role for this center to achieve the desired goals.

Keywords: Center, peace, tolerance, Saudi Arabia.

ENDÜLÜS'TE DÜŞÜNMEK: BİR ARADA YAŞAMA TECRÜBESİNİN FELSEFE TARİHİNDEKİ ESERİ VE TESİRİ

Arş. Gör. Dr. Seda ENSARİOĞLU
Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
sedaensari@uludag.edu.tr

Medeniyet, tarihin kaydettiği herhangi bir gerçeklik olmaktan çıkıp, tarihî olma mertebesine yükselen bir yapıyı ifade etmektedir. İslam medeniyeti, görünürlüğünü on beş yüzyıl boyunca hem maddî hem de manevî anlamda muhafaza etmesiyle tarihî olma yetkinliğini bilfiil ispat etmiş bir medeniyettir. Dinî ve kültürel açıdan çoklu bir yapıyı, ilkesel olarak ortak rızaya dayalı bir şekilde ayakta tutan İslam medeniyetinin tarihteki en önemli temsillerinden biri Endülüs'tür. Endülüs toplumsal mozaiğinin, medeniyet tarihindeki en değerli ve kalıcı yansıması ise düşünce tarihindeki çeşitliliktir. Bu çalışmada, Endülüs düşünce tarihindeki çeşitlilik, Yahudi inancına mensup olan düşünürler üzerinden analiz edilecektir. Bu amaçla, öncelikle Endülüs topraklarındaki toplumsal doku, özelde, Yahudi inancına mensup olanların sahip oldukları siyasi ve sosyal haklar bağlamında incelenecektir. İkinci olarak, Endülüs topraklarındaki ilmî canlılığa misal teşkil eden felsefî çalışmalarda, Yahudi filozofların etkinliği tetkik edilecektir. Endülüs'e intikal etmiş olan ilmî birikimden istifade eden Yahudi filozofların, Yahudi felsefesinin sistemli hale gelmesindeki kilit rolüne dikkat çekilecek ve barış temelli bir toplumsal düzenin, her kültürün kendi gelişimini sağlaması konusundaki ehemmiyeti izah edilecektir. Son olarak ise, Müslümanların yönetimindeki çok kültürlü yaşama tecrübesinin (convivencia) Katoliklerin hakim olduğu dönemlerde de bir süre devam ettiği hususu, bu dönemde yapılan entelektüel faaliyetler üzerinden takip edilecek ve Yahudi felsefe çalışmaları üzerinden örneklendirilerek analiz edilecektir. Netice olarak, çok kültürlülüğün bir medeniyetin inşa edebileceği en büyük eser olduğu ve bu eserin, siyasi güç değişimlerini aşabilecek boyutta bir tesirinin olduğu ortaya konulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Medeniyet, Endülüs, Birlikte Yaşama (Convivencia), Yahudi felsefesi

THE PRESIDENCY OF RELIGIOUS AFFAIRS (DİYANET) IN TURKEY

Emine Enise YAKAR

University of Exeter Islamic Law

ey215@exeter.ac.uk

Modern Turkey was founded on the ruins of the Ottoman Empire, which had managed predominantly multicultural, multireligious and multilingual social structure though multiple agents and mechanism. In my paper, I aim to present the religious authority of Diyanet in different periods from establishment to present days and its relation with the Turkish state. After the disintegration of the Ottoman Empire, more than thirty nation-states – including the Republic of Turkey were established in the Middle East, North Africa and the Balkans. These newly established nation-states, produced new political organisations and systems, estranged themselves from their immediate past with the intent of creating homogeneous political and social communities. The formation of these modern nation-states configured on the bases of secularism rather than religion, that is, the liberation of communities from religious commitment to build adhesion to secular states rather than religious establishments. In the course of time, the Turkish model of the state-religion system has gradually transformed from that of having Islam as a state religion in the first Turkish Constitution to a potent secular state. This transformation resulted in taking a new form of relationship between the state, religion and secular law by producing new ideological, religious and legal trajectories in the Republic of Turkey with its predominantly Muslim populations.

The first step in the process of radical secularization was to separate religion from the body of Turkish politics. However, this separation does not mean that religion functions as an autonomous sphere outside the state's control. The Presidency of Religious Affair (henceforth: Diyanet) started to manage and govern religion in the name of the secular nation-state and social unity. In this sense, the Diyanet became an effective institution in promoting, managing and governing religion in the state. Over the years, constitutional regulations and laws have empowered the Diyanet as a constitutional public institution that receives its entire budget from the state and employs approximately 80 000 people throughout Turkey. The eighty-two years of the Diyanet's existence can be divided into four periods. The first period starts with the formation of the Diyanet and ends in the mid-1940s. This period covers the years in which the Diyanet gradually declined in its importance and influence on the Turkish society and politics on account of the radical secularisation reforms in many areas of public life. Thus, the Diyanet emerges as a constitutional public body which has had an authority to administer religious affairs for Muslims in Turkey since its establishment in 1924. The second period covers the years between the late-1940s and the late 1970s which are marked by the political liberalism and the emergence of Islam as a crucial player in the political process. In this time period, the existence and expansion of the Diyanet was accepted as a necessary institutional mechanism to control Islam.

THE PLACE OF GERMANY: HEIDEGGER AND A CRITIQUE OF COSMOPOLITANISM

Firat M. HACIAHMETOĞLU

KU Leuven

firatmahmut.haciahmetoglu@student.kuleuven.be

This thesis will show that "the West" can be analysed as a peculiar way of engaging with the world that consists in emptying the places of the other peoples of their inherent meaning in order to advance one's own place forward in time and that modern Germany history was marked by a peculiar confrontation with "the West", which led to the Third Reich (Bavaj & Steber 2015). It will argue further that the phenomenological project of Martin Heidegger (1889–1976) emerged in a critical period of German history and is a philosophical engagement in Germany's confrontation with "the West." The purpose of this study is twofold. Firstly, by exploring and analysing the significance and emergence of the phenomenological project of Heidegger, it aims to show that phenomenology is a unique discipline that emerged in confrontation with "the West" in the spirit of a decolonial project from the very outset. Decolonial here refers to the place-oriented (topological) studies which articulates the concept of place as that in which meaning and human beings historically come to one another. This will help me to put forward an alternative (i.e., decolonial) way of thinking about the world which has a non-reactionary relationship with "the West" (Elden 2001; Farin 2016; Malpas 2006; Phillips 2005). Secondly, it aims to raise a critique of postcolonial studies, which completely ignores (1) Germany's conflictual relationship with "the West", and (2) the place-oriented phenomenological thinking that emerges from this confrontation. It therefore also aims to contribute a new, non-reactionary, topological perspective to the research on the decolonisation struggle of postcolonial/non-western nations which is oriented and motivated by global justice. As part of this perspective, a new concept of cosmopolitanism, which may be called pluriversalism, will be developed; and it will in short argue that no place can have a monopoly on truth and impose it on other places.

Keywords: Heidegger, Germany, Lebensraum, colonisation, place, belatedness, cosmopolitanism

İSPANYOL ŞAİR VE YAZAR CERVANTES'İN ESERLERİNDE BİRLİKTE YAŞAMA KÜLTÜRÜNÜN YANSIMALARI

Hüseyin SAYIN

Konya İl Milli Eğitim Müdürlüğü Türkçe Eğitimi

huseyinsayin42@gmail.com

Birlikte yaşama kültürü; saygı, sevgi, hoşgörü, sorumluluk, vefa gibi değerlerin toplumdaki bireyler tarafından içselleştirilmesi ile gelişen ve kökleşen bir yapıdır. Farklı özelliklere sahip bireylerin bir bütünü meydana getirmesi ile oluşan medeniyet bilincinde; din, dil, ırk gibi ayırt edici değerler uzun yıllar birlikte yaşama imkânı bulmaktadır. Bu birlik ve beraberliğin en önemli örneklerinden biri de Endülüs Medeniyetidir. Yaklaşık 800 yıllık bir birikime dayanan Endülüs medeniyetinde farklı dini inanışa ve kültüre sahip milletlerin bir arada yaşaması, toplumların karşılıklı olarak birbirlerinin değerlerine duyduğu saygı başta olmak üzere sevgi ve hoşgörü değerlerinin de temel olarak korunduğu bir ortama işaret etmektedir. Bu medeniyet ortamının inşasında sanat ve bilim dallarında ortaya çıkan eserler çok önemli bir rol üstlenmişlerdir. Edebiyat alanında yazar ve şairler ortaya koydukları eserler ile birlikte yaşama kültürüne katkıda bulunmuşlardır. Dünya edebiyatında Don Kişot (Don Quijote) isimli ünlü eseriyle tanınan Miguel de Cervantes Saavedra (1547-1616) de bu sanatçılardan biridir. Sanatçı, çağdaş hümanist düşüncelerini İspanyol halk edebiyatı ile birleştirerek bu kültürün oluşmasına katkıda bulunmuştur. Bu katkının eserlerine yansıması araştırması gereken konulardan biridir. Bu araştırmanın amacı, İspanyol yazar ve şair Miguel de Cervantes Saavedra'nın belli başlı eserleri üzerinden yazarın diğer medeniyetlere olan bakış açısını ve birlikte yaşama kültürüne ait unsurları ortaya çıkarmaktır. Nitel araştırma deseninde yürütülecek olan araştırmada, eserlerin amaçlı olarak fişlenmesi yoluyla elde edilen veriler betimsel ve içerik analizleri ile değerlendirilecek olup elde edilen veriler ışığında birlikte yaşama kültürünü oluşturan değerlerin İspanya ve Endülüs medeniyetine olan yansımalarının tespitine çalışılacaktır. Araştırmada ortaya çıkacak verilerin benzer ve farklı alanlarda yapılacak yeni araştırmalara kaynaklık edeceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Miguel de Cervantes, Cervantes ve Birlikte Yaşama Kültürü, İspanyol edebiyatı

THE CONCEPT OF GURU IN SIKH TRADITION

Jaswinder SİNGH

Research Scholar Department of Guru Nanak Studies Guru Nanak Dev University

jaswindersinghdr@yahoo.com

The Guru shows the right path and the right ideal. The Guru eventually leads man toward union with God. This paper attempts to shed light on the concept Guru in Sikh tradition. According to Swami Abhishektananda: "the Guru is one who is able to initiate others into the knowledge by experience of the mystery of God which he himself experienced".

According to Guru Arjun Dev "The True Guru is the Ocean of pearls, one attains it according to his writ. The Sikhs, like swans, gather together according to the will of the True Guru"

f;y jz; ;otfo fJem/ j'J/ ;fsr[o e? j[ewkt?..

osB gdkoE wkDe ;otfo Gog{o/ ykfJ yofu oj/ s'fN B nkt?..

;oto jz;[d{fo B j'Jh eos/ J/t? Gkt?..

iB BkBe fi; d? w;sfe Gkr[X[fo fbfynk ;' f;y[r[o{ gfj nkt?..

The function of the Gun in relation to a Gursikh is twofold. He gives the WORD or NAAM to a Sikh and also knowledge. The word of the Guru is called Naad and the knowledged Ved. Both of them are present in the bani of the Guru. The ambrosia and nectar lie hidden in this bani. "Bani is the Guru and Guru is the bani, all the ambrosia is within this Bani. Whatever is written in bani, the devotee should act upon it reverently, the Guru will assuredly, grant him release".

pkDh r[o{ r[o{ j? pkDh ftfu pkDh nzfwqs ;ko/..

r[o pkDh ej? ;/te[iB[wkB? gosfy r[o{ fB;sko/ ..

God as Guru: The term Guru has been used in three different senses: in the first sense the term Guru stands for God. The second, is a perfect holy man in direct communion with God and Shabad, or holy word, revered as Guru. The equation between the Guru and God found categorical expression in the compositions of Guru Arjun and Bhai Gurudas. Arjun says Nanak boweth to the divine Guru the true Guru the Supreme Brahman or Supreme God. The true Guru is Niranjan (God). Do not believe that he is in the form of a person. Similarly, Bhai Gurudas says that "the supreme God, the perfect God, the primal being is the True Guru".

s/ok ;pd[;G[s{z j? tosfj sz{ nkg/ eofj ;[j'Jh..

Guru: In Sikh religion the human Guru is Nanak and his nine successors. Sikh Gurus do not admit the concept of incarnation of God but they consider the human Guru as a special messenger sent for a particular mission of guiding the people by God himself. If he is a holy person, he becomes a Guru with light infused into him by God. Guru Nanak had direct experience with God, for he says "the Transcendent Lord, the infinite the Supreme God, Him the Guru I have met". It is through God-experience he dispels the metaphysical ignorance and darkness.

Shabad: The word Shabad means Guru. Shabad had been revered as Guru, which also occurs in the hymns. Guru Nanak and his successors chose the medium of poetry or song through which their ideas are communicated. Every line in the Sikh scripture is set to music which expresses emotion, beauty, brevity and power. It believes that God reveals himself through the Shabad. In the song of Sorath, Guru Nanak says "God has neither form not colour not material sign, but He is revealed through the Sabad" He advocated that the Sabad should lead to communion with God. He

being one with God heard the Sabad and reached the metaphysical knowledge by invitation and direct perception.

nDjd pkDh r[o ;pfd ikDh jfo Bkw[jfo o;[G'r'..

In Guru Nanak's hymns Sabad or word appears to mean also the instruction given by the Guru, the communication of God's truth to the disciple. Guru Amar Das says that "a man can obtain deliverance by attaching himself to the feet of the true Guru who will communicate to him the word". And Guru Arjun says, "The Guru's instruction is the word by which the mind's wanderings cease".

Shabad is the word of God — Gur-Bani. Later on, scripture became the Guru of his disciple, light Jyoti of Guru Nanak descended into his nine successors. Hence the Gur-bani recited by them, alongwith that of Guru Nanak, became the Guru of Nanak. Guru Nanak says:

"The word is my Guru and the mind attuned to the word is disciple. The word is my Guru deep and waveless. Without the word, the world goeth like the mad".

Guru Nanak, in Siddha Gosthi, accepts the Sabad or Word as his Guru. It is clearly stated in Siddha Gosthi that by realising Him, here and there and anywhere, we can get across the ocean of the world through Shabad Guru. On being asked by Siddhas about his Guru, Guru Nanak replied that Shabad was his Guru and his Surti was the disciple of that Guru. It may be noted here that Shabad and Surti both are subtle items and in them there is no scope for the grossness of the body. The subtle here is linked with the subtle that transcends this body. Guru Nanak visualises this Shabad as his Guru and he holds this Shabad as a very considerable entity without which the world is drift of its senses.

etD w{b[etD wfs t/bk.. s/ok etD r[o{ fi; ek s{ u/bk..

etD eEk b/ ojj[fBokb/.. p'b? BkBe[;[Dj[s[w pkb/..

J/;[eEk ek d/fJ phuko[.. Gtib[;pd[bzxktDjko..

gtB nozG[;fsr[o wfs t/bk.. ;pd[r[o{ ;[ofs X[fB u/bk..

MEDİNE SÖZLEŞMESİ PRATİĞİNDE TOPLUM SÖZLEŞMESİ VE "ÖTEKİ" TARTIŞMALARI

Mahiye Ceren Maden KARABUDAK

Kırıkkale Üniversitesi Siyaset Bilimi Doktora Öğrencisi

cerenmkarabudak@gmail.com

Amaç

Küreselleşmenin, kültürlerarası ayrışmayı destekleyen karakterinin yol açtığı sorunlara ilişkin güncel tartışmalar, toplum sözleşmesini ve çok kültürlülüğe ait formülleri, toplumsal barışın tesisi/devamı ve küreselleşmenin mevzu bahis çıkmazı için bir umut olarak önermektedir. Buna ek olarak İslam'a içkin barış kültürü ve toplumlara sirayeti, yaşanan olumsuzluklara ilişkin çözüm seçeneklerini çoğaltmakta, İslam'ın barış pratiğine ilişkin belleğini tüm toplumların paylaşımına sunmaktadır. Bu aşamada ilk akla gelen pratiklerden birisi, bundan yaklaşık 14 asır önce gerçekleştirilmiş ve farklılıkların sulh içinde yaşamasını tesis etmiş olan Medine Sözleşmesidir. Bu çalışma ile Medine Sözleşmesi'nin Hobbes ve Rousseau'nun toplum sözleşmesi kuramı kapsamında incelenmesi ve bir arada yaşamaya dair tarihsel ve toplumsal mukayesenin ele alınması amaçlanmaktadır.

Materyal ve Yöntemler

Çalışmada, modern toplum sözleşmesi kuramları ile çok kültürlülük tartışmalarına ilişkin literatür taraması ve Medine Sözleşmesinin içerik analizi kullanılmıştır.

Bulgular

Soğuk savaş sonrası küreselleşmenin tam anlamıyla hükmünü sürdüğü yeryüzü, beraberinde kültürel farklılıkların tanınması, özerklik talepleri ve bir arada yaşayabilme tartışmalarının da mekânı olmuştur. Amaçladığı birörnekleşmeye uymayan kültürel özgünlükler, yerelleşme ve farklı kimlik tanımlamaları, bugün küreselleşmenin çıkmazları olarak gözükmektedir. Üstelik (20. Yüzyılın sonu ve) 21.yüzyılın savaşları, toprak azınlıklarına ve yeryüzündeki binlerce farklı etnik tanımlamaya ek, ülke nüfuslarına oranlandığında kayda değer ölçüde mülteci ve benzeri göç hareketlerini de desteklemektedir. Mevcut durumda ortak yaşamın sulh içinde tesisini sağlayabilecek olan toplum sözleşmesi ve özelinde Medine Sözleşmesi ile çok kültürlülük formülleri, toplumsal barışın sağlanması ve küreselleşmenin birörnekleştirme krizinin çözümü için umut olarak nitelendirilmektedir.

Sonuç ve Tartışma

Bireylerin bir araya gelmesi ve bir arada yaşama dair niyetin modern dönemde toplum sözleşmesi ile kuramsal çerçeveye yerleştirildiği 16. yüzyıldan asırlar önce Hz. Muhammed (s.a.v.) tarafından düzenlenen Medine Sözleşmesinin, dönemin ve bölgenin karmaşası karşısında bireylerin ve kabilelerin farklılığını tanıyarak merkezi kurallar eliyle sulhun tesisini sağlamış bir toplum sözleşmesi olduğu bu çalışma aracılığı ile tartışılmaktadır. Ayrıca bu çalışma ile çok kültürlülük tartışmaları çerçevesinde oluşan kuramsal yaklaşımlara, İslam'a içkin barış kültürünün sağlayacağı katkı açıklanmaktadır.

Anahtar kelimeler

Medine Sözleşmesi, Toplum Sözleşmesi, Çok kültürlülük, Küreselleşme, İslam ve Barış

COUNTERING MILITANCY IN ISLAM: INTER-RELIGIOUS TOLERANCE IN CONTEMPORARY WORLD

Asist. Prof. Tareque Bın ATIQUE

Jagannth University, Dhaka

tarequebinatique@gmail.com

Now we are in the twenty ¬first century. The quality of research on both the inner and physical world has reached quite high levels by the tremendous stride in technological advancement and human intelligence. But, the world is also facing a lot of new problems, such as war, terrorism, arson, social crimes, injustice etc. Most of which are man¬-made. The root cause of these is the inability of human beings to bring peace and tolerance. Infect today, Islam is grossly misunderstood and misinterpreted by both western scholars and some so called Islamist and secular oriented Muslim as a religion that promotes violence, terrorism and war. They thought that Islam is often shown as the "religion of the sword". Islam, it is assumed, encourages Jihad, whose meaning, according to some scholars, is nothing but war against non-Muslim. Even they maintained Islam is regarded as giving non-Muslim religious minorities" an inferior status". Now a days, most of the Muslim countries are polluted with corruption, poverty, exploitation of the poor, illiteracy, discrimination, and many other vices. But that is not the fault or any deficiency of Islam and its ideal. In reality Islam is basically and fundamentally a religion of tolerance, justice, fair play and universal brotherhood. Islam gave the world certain valuable principles in the seventh century and these are as applicable today as they were fourteen centuries ago. Islam teaches its followers to show respect for other religions and the prophets of other religions, such as Christianity and Judaism are entitled to receive regard and respect from the follower of others. Islam is opposed to any form of coercion, suppression and oppression of people, irrespective of religion, color, race, language and sex. On the contrary, the consistent theme of Islamic principles as revealed in the Holy Quran and as practiced by the prophet Muhammad (peace be upon him) is to establish a universal socio-economic and political order based on a viable ethical foundation which rejects any form of discrimination on the ground of religion, race, color and ethnicity. This article deals with teaching of Islamic law regarding religious harmony in contemporary complex world and attitudes towards different religions. Only Islam can teach how to bring peace and sustainability in the human society. Finally, the paper urges the human being to follow the moral teaching of Islam for living with tolerance and peaceful coexistence in quarrel world.

KEY WORD: ISLAMIC MILITANCY, JIHAD, TOLERANCE, PEACEFUL COEXISTANCE.

ENDÜLÜS'TE BİRLİKTE YAŞAMA TECRÜBESİNİN ÖTEKİ YÜZÜ

Rabia DEMİR

Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Din Eğitimi Bölümü YL

rabiademir92@gmail.com

Amaç: Günümüzde gerek tarihten gelen yanılgılar ve gerekse çarpıtılmış düşüncelerden dolayı dünyadaki başka din mensupları İslâm dinine karşı şartlanmış olarak olumsuz bakmaktadırlar. Hatta bazıları terör ve şiddete tamamen karşı olan bu dini, çıkarlarına alet etmek suretiyle "terör ve şiddet dini " olarak vasıflandırırlar. Son dönemde yaşanan terör olaylarının da bir şekilde İslam dini ile bağdaştırılıyor oluşu, kötü ve yanlış tanıtılan İslâm imajının gerçeğe uygun tanıtımını ve oluşan yanlış algıların izale edilmesini zorunlu kılmaktadır. İslam dini üzerinden yürütülen bu politikaların tarihi süreçteki arka planı aydınlatılmalıdır.

İslam hâkimiyetindeki Endülüs'te asırlarca gerçekleşen insanî değerlere bağlı olarak bir arada yaşama örneğinin sergilenmiş oluşu İslam'ın doğru anlaşılması açısından büyük öneme sahiptir. Bu araştırmada Endülüs'te 1492-1609 yılları arasında yaşanan soykırım ve sürgün günleri, engizisyon kararları ile öldürülen veya işkence edilen masum insanlar, zorla Hristiyanlaştırma politikaları vb. konular incelenerek değerlendirmesi yapılacak, bu değerlendirmeler ile Endülüs'te yaklaşık sekiz asır devam eden İslam hâkimiyeti dönemi karşılaştırılacak. İberya Yarım adasında farklı dönemlere hüküm sürmüş olan Müslüman-Hristiyan toplumların karşılaştırması yapılmaya çalışılacaktır.

Materyal ve Yöntem: Bu çalışma Literatür incelemesi yöntemiyle yürütülmektedir. Kaynaklarda konuya dair bilgiler incelenerek tespitlerde bulunulmaya çalışılmaktadır.

Bulgular: Araştırmanın hâlihazırda veri toplama ve çözümleme süreci devam etmekte olup, elde edilen bulgular bildiri metninde paylaşılacaktır.

Sonuç ve Tartışma: Bu çalışmada araştırma süreci devam etmekte olup konu ile ilgili kaynaklara ulaşıldıktan ve bu kaynakların analizi tamamlandıktan sonra var olan durum bildiri metninde sunulacak, yapılan çalışmalar özetlenecektir. Konu ile ilgili bir takım öneriler de sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Reconquista, Hristiyanlaştırma, Birlikte yaşama, hoşgörü, barış

THE INFLUENCE OF CUSTOM IN THE SAUDI LEGAL SYSTEM

Sumeyra YAKAR

University of Exeter Islamic Law

ey215@exeter.ac.uk

Islamic law is naturally entwined with other elements of religion such as custom or society, and this perspective lead to the exploration of links across various disciplines. I hypothesise that custom or ‘urf is important as well as the meanings behind the religious texts and tools in the implementation of Islamic law in Saudi Arabia. Although the overuse of customary norms upon the absence of legal sources overshadows the legal borders by exceeding permitted limits, examining the implementation of custom as a legal tool clarifies the legal borders. My research paper is related to custom (‘urf) as a legal tool in general, particularly the influence of customary norms over the legal decisions (hukm) that were issued by the judges in Saudi Arabia.

This research strives to provide a comprehensive answer to the question: in what ways does Saudi Arabia create different interpretations in the sharī'a system by using custom? The legal decisions or interpretations will be explored in depth in order to understand whether the differences are related to 'urf (custom) or other secondary sources. My main questions are: In what ways do Saudi scholars create their decisions by using legal custom? Are there specific criteria in order to apply ‘urf in legal decisions concerning with social issues? Although Saudi scholars use legal tools such as istishab, istislah, maslaha or sad al-dharai’ in their methodological explanations related to secondary rules (that is not derived directly from Quran), the influence of Saudi custom is noticeable some of the decisions. Primary concern of my paper is to explain about the rational methodologies and their relation to customary values in the verdict of scholars. Throughout the presentation, how the Saudi legal system succeed in generating a workable jurisdiction from the accumulation of Hanbalite works, and to what extent they are different from past regulations, will be explored. There is a difference between what the text says, how jurists might interpret it, and how it might be implemented in the courts. The presentation highlights the position of custom depending on the question of interpretation between law and tradition in regards to mu’āmalāt or social transactions. I aim to explain the methodological principles of a particular verdict (that was taken from Saudi personal court) as case study, and then try to contextualize the rational tools with the social and cultural environment. To what extent these methodological principles or legal interpretations involve customary assumptions and what are the contributing contextual circumstances for the legal decisions are main points of the paper. There is not enough English written sources about the legal system of Saudi Arabia and this paper aims to increase the level of international understanding for Saudi legal system.

İSLAM COĞRAFYASINDA TOPLUMSAL DEĞİŞİM VE EĞİTİM

Veysel Karani ALTUN

Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Din Eğitimi ABD Doktora Öğrencisi

v_altun44@hotmail.com

Bu araştırmanın konusu, İslam dünyasının düşünce sisteminin gelişiminde geçirdiği evrelerin tespitiyle ilgilidir. İslam dünyasında Müslümanlar, sınırların genişlemesiyle birçok ilimle yüz yüze gelmiş, kendine özgü kültürel hayatını bunlarla beslemiştir. Yabancılarla çeşitli etkinliklerle etkileşim içinde bulunarak kendi dünya görüşünün gelişmesinde katkıda bulunmuştur. Bu araştırmanın amacı, toplumsal değişimle birlikte dünya görüşünün gelişmesinde ve zenginleşmesinde etkili faktörleri ele almak ve eğitimin bu konudaki kolaylaştırıcı rolü üzerinde durmaktır. Bu çalışmada, konu ile ilgili literatür taraması yapılmış, yöntem olarak doküman inceleme metodu kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Medeniyet İnşası, Dünya Görüşü, Toplumsal Değişim.

TASAVVUFİ TECRÜBENİN OLUŞUMUNDA BİRLİKTE YAŞAMANIN TEORİK ARKA PLANI: KUŞEYRÎ ÖRNEĞİ

Arş. Gör. Sami BAYRAKCI

Selçuk Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi

s_bayrakci@hotmail.com

Bu bildiride, tasavvuf geleneğinin ilk yazılı kaynaklarından olan Kuşeyri Risalesi ve Kuşeyri'ye ait işari bir tefsir olan Letâifü'l-İşârât ekseninde tasavvuf ilminin tekevvün ettiği yıllarda birlikte yaşama konusuna tasavvuf ehlinin yaklaşımları incelenmektedir. Burada, öncelikle tasavvufi düşüncede birlikte yaşamanın ele alınma biçimi aktarılmış, ardından teorik zeminde Kuşeyrî'nin eserlerinde konuya yaklaşım tarzı incelenmiştir.

THE THEORETICAL BACKGROUND OF LIVING TOGETHER IN THE FORMATION OF SUFISTIC EXPERIENCES: THE CASE OF KUSEYRI

Arş. Gör. Sami BAYRAKCI

In this report, the Risale of Kuşeyri (Kuşeyri's Epistle), which is one of the first written sources of mysticism tradition and the approaches of Sufi's to live together in the axis of Letâifü'l-Isârât, a commentary of Kuşeyri in the years when the Sufi knowledge was formed are examined. In here, firstly the way of handling living together in sufistic thought was explained and then the way of approaching the subject in Kuşeyri's works in the theoretical background is examined.

DİNİ METİNLERİ DOĞRU OKUMAK: BİRLİKTE YAŞAMA ÖRNEĞİ

Prof. Dr. Muhiddin OKUMUŞLAR

Necmettin Erbakan Üniversitesi İlaihiyat Fakültesi

muhiddinokumuslar@gmail.com

Dini yaşantının referansları o dinin ana kaynaklarındaki bilgilerdir. Müslümanların dini yaşantılarını belirleyen bilgileri İslam'ın ana kaynakları olan Kur'an ve Sünnet oluşturmaktadır. Kur'an ayetleri metin olarak hakikati ifade ederken ayetlerin anlaşılması sürecinde devreye insani tasavvurlar diğer bir ifadelye beşeri yorumlar girmektedir. Ayetlerdeki hakikatlerin her dönemde insan hayatına yön vermesi beşeri yorumlar sayesinde mümkün olmaktadır. Ancak bu yorumların doğru kabul edilebilmesi, yine Kur'an ve Hz. Peygamber'in ortaya koyduğu yaşam modeli sınırları içinde olmasına bağlıdır. Farklı dönemlerde yeni durumlar ve değişik kültürel etmenlerin tesiriyle ortaya konan yorumların "ayette böyle buyruluyor" iddiasıyla Kur'an'a maledilmesi yerine bunların kişisel yorum olduğunun ifade edilmesi ve tartışılabilir olduğunun kabul edilmesi gerekir. Tarihimiz boyunca müslümanların düşünce dünyası ve yaşam biçimlerinde bu durum önemli bir sorun olarak devam edegemiştir.

Kur'an ayetlerinin yorumları ile ilgili bu sorun, hadislerin anlaşılması meselesiyle de doğrudan ilgilidir. Hz. Peygamber'in sünnetinin aktarıldığı metinler olan hadislerin anlaşılmasında temel olarak iki yaklaşım bulunmaktadır. Birinci yaklaşıma göre sünneti öğrenmek esastır ve kimi hadislerin metinleri sünnet olan tutum ve davranışı doğrudan ortaya koyarken kimilerinde aktarılan metnideki lafızlar değil onun işaret ettiği ve arka planda olan bir davranış sünnettir. Dolayısıyla yapılması gereken hadis metninden sünneti tespit etmek esastır ki bu yaklaşım için "yorumlayıcı" tabirini kullanmak mümkündür. İkinci yaklaşım ise tüm hadislerin metinlerin sünneti ifade ettiği inancıyla "literal" bir okuma ile lafızlara bağlı kalarak bir sünnet anlayışı ortaya koyar. Hadisleri literal okuma yaklaşımı ile anlamak, ne yazık ki birçok sünneti yanlış tespit etmek anlamına gelecektir.

Bu bildiride, ayet ve hadislerin yukarıda anılan yorumlama biçimleri, farklı inanç mensupları ile birlikte yaşamalarının imkanı bağlamındaki ayet ve hadislerden örneklerle incelenecek; Kur'an ve Hz. Peygamber'in eğitimiyle konunun nasıl şekillendiği anlatılmaya çalışılacaktır.

MEDENİYET TASAVVURLARI VE ÖTEKİNİN ÖTEKİLEŞTİRİLMESİ

Prof. Dr. Ertan ÖZENSEL

Selçuk Üniversitesi Sosyoloji bölümü

ertanozensel@gmail.com

Farklıkların eşitlik ve barış temelinde bir arada yaşamlarını gerçekleştirme çabası, modern günümüz dünyasının en temel sorunlarından biri haline geldiğini görüyoruz. Özellikle farklı kültürlerin bir arada yaşadığı küresel dünya ölçeğinde bu durum çok daha sıra dışı sorunlar ortaya çıkarabilmektedir.

Müslüman dünya için Doğu ya da Batı olgusu İslam'ın tarih sahnesine çıktığı dönemlerde ve hatta uzun sayılabilecek asırlar boyunca günümüzden çok farklıydı. Doğu ve Batı kavramları bugünkü anlam içeriklerine kavuşmaya başladığı andan itibaren Müslümanların değer dünyasında da önemli bir dönüşüm geçirdi. Müslümanlar kendilerini iki dünya arasında sıkışmış bir vaziyette buldu ve ufuklarını bu iki dünyanın çizdiği sınırlar içine hapsetmek durumunda kaldılar.

İslam medeniyetinin uzun süren tasavvuruna baktığımızda, diğerini öteki olarak görürken, Batı medeniyet tasavvurunda ise kendinin dışındakiler hep ötekileştirilmiştir. Fakat bir arada yaşama tasavvuruna sahip İslam pratiği, bu bakış açısıyla geçmişte İslam toplumları ile Batı toplumları arasında kültürel bir derinliğin oluşmasına katkı sağlamıştır. Bu derinlik modernleşme sürecinin başlangıcından itibaren yok olmuş ve Batı kendinin dışındakini daha bariz bir şekilde ötekileştirmiştir.

İslam düşünce tasavvurunda esas alınan sürekli olarak "hakikat" olmuştur. Hakikat, kendisinin dışında var olanları ötekileştirmeden, öteki temelinde fakat bir gerçeklik olarak görmüş onları yok saymamıştır.

VISIONS OF CIVILIZATION AND MARGINALIZATION OF THE OTHER

Prof. Dr. Ertan ÖZENSEL

We see that efforts aimed at ensuring co-existence of differences on the basis of equality and peace have become one of the most fundamental problems in today's world. This situation may lead to far more extraordinary problems especially on a global scale where different cultures live together.

The phenomena of the East and the West were quite different for the Muslim world from what they are today during the periods when Islam came into existence and indeed for long centuries after that. An important transformation occurred in the Muslim world of values since the time the concepts of East and West acquired their current contents of meaning. Muslims found themselves stuck between the two worlds and had to confine their horizons within limits drawn by these two worlds.

When we look at the long-standing vision of the Islamic civilization, we observe that it saw the other one as the other, whereas in the Western vision of civilization, those other than itself were always marginalized. However, the Islamic practice, which has a vision of co-existence, made a contribution in the past to the formation of a cultural depth between Muslim and Western communities with this perspective. This depth disappeared with the beginning of the modernization process and the West began to marginalize those other than itself more conspicuously.

It is the "truth" upon which the Islamic vision of thought has always been grounded. Truth has not marginalized those existing outside of it; instead, it has seen them as a reality on the basis of the other and has not regarded them as non-existent.